SLOVENSKA BČELA

Podúčen in kratkočasen list.

Na svitlo izdajana

s pomočjo več rodoljubov.

Drugi tečaj. 1851. Drugi svezek.

Cena 1 gld. sr.

V Celovcu 1851.

Natisnil Ferd. žl. Kleinmajr.

Na prodaj imajo v Celovcu Sigmund, Leon in tiskar, v Lj[illegible]
in I. žl. Kleinmajr, v Celju Jeretin, v Marburgu Lej[illegible]
Mayer in Dirnbök, v Gorici Paternolli, in na Dun[illegible]

Imenik

častitih g.g. naročnikov slov. bčele in vërlih podpornikov slovenskega slovstva.

334

G. Ahačič Drag. dijak v Ljubljani.
» Ajchelburg Drag. baron c. k. sodnik v Teržiču.
» Ajchelburg Franc, baron c. k. uradnik v Celovcu.
» Aleš Lovre, bogosl. in mašnik v Celovcu.
» Aleš Miklavž, župn. v Plajberze.
» Anderiaš Jožef duh. v Maria Hülf.
» Antolić Ivan, kapl. v Rušanji.
» Balon Ant. bogosl. v Št. Andražu.
» Bergman Bal. župn. in šolski ogleda v Dolinjej kapli.
» Biconik Fr. kapl. v Žabnicah.
» *Biljhar Ivan,* v Ljubljani.
» Blažič Fr. bogosl. v Gorici.
» Bornik Jožef, župn. v Jugejvesi.
» Bozina Ivan kapl. pri sv. Lorencu.
» Božič Bal. kapl. na Radišah.
» Bradaška Fr. dijak v Gradcu.
» Brence Jan. kapl. v Planini.
» Bruk Osv. c. k. inženir v Velkovcu.
» Cafov Orosl. kapl v Frauheimu.
» Cegnar Fr. v Ljubljani.
» Cenc Gašpar, kapl. v Št. Pavlu.
» Cerer Ferd. c. k. sodnik v Vodinjani.
Preblagorodni gosp. grof Gustav Chorinsky, c. k. deželni poglavar na Krajnskem.
G. Ciringar Jernej, kapl. v Jarenini.
» Cizej Peter, kapl. v Čadrami.
» Cocej Arni. bogosl. v Št. Andražu.
» Cocej Janez, bogosl. v Št. Andražu.
» Cvetko Fr. provizor pri sv. Tomažu na Štajerskem.

G. Čelešnik Jožef, c. k. sodni... Kostanjevici.
» Černic Janez, kapl. v ...
» Cinkovic J. bogosl. v ...
Slav. Čitavnica bogosl. v Zagr...
G. Čolnik Mat. posestnik pri ... Benediktu.
» Dietrich Urh. kapl. v Celju.
» Dobajnikar Šiman, expos. v ... lovcu.
» Dr. Dolenc Matia, c. k. p... dosrednik na Dunaju.
» Dolinar Matjaš, kaplan v ... tomeru.
» Domicel Er. dijak v Ljubljan...
Slav. Družtvo bravno v Hočah.
» Družtvo slovensko v Gra...
» Družtvo slovensko v Ljublj...
» Družtvo slovensko v Ters...
» Družtvo bravno v Temin...
G. Dürnwirth Drag. kapl. v Štel...
» Einšpieler Andrej mestni ka... v Celovcu.
» Einšpieler Janez, kapl. v Rož...
» Emberger J. učit. pomočni... slov. Bistrici.
» Endlicher And. uradnik v Lo...
» Farkaš Pet. župn. pri sv. J...
» Ferčnik Lambert, kaplan v ... Jakopu v Rožju.
» Ferk Matjaš kapl v Ljutom...
» Fresl Fr. kapl. v Šmarjeti.
» Fric Matia, kapl. v Št. Mikla...
» Furlani Jož. duhoven v Mern...
» Gajler Fr. učitelj v Št. Len...
Slav. Gerlovičeva kavarna na Dun...
G. Germovnik Janez, c. k. rano...nik v Celovcu.

G. Gestrin Leop. duhoven v starem Tergu.
» Globočnik A. avskult. v Ljubljani.
» Grabner Florjan, c. k. sodnik na Terbižu.
» Gregl Jan. bogosl. v Celovcu.
» Gregorčič Ant. kapl. v Mersem.
Gospodična Gresl Josipa v Trebnjem.
G. Grivec Prostosl. kapl. v Ajdovici.
» Gruden Jakop, kapl. v Merni.
» Guzaj Jernej, bogosl. v Št. Andražu.
» Hajček Ant. bogsl. v Celovcu.
» Hauser Ferd. lekarnik v Celovcu.
» Herg Lovre, bogsl. v Gradcu.
» Herker Rok, puškar v Borovljah.
» Dr. Hladnik Janez, pravd. namestnik v Velkovcu.
» Hobel Anton, dijak v Celovcu.
» Hobel J. kmet v Nagelčah.
» Hojnec Karl, sokesbnik v Snežniškem gradu.
» Hojnik Jož. župn. v Borovljah.
» Dr. Holeček Janez, zdravnik v Celovcu.
» Holiber Miha, kurat v Wajdeku.
» Huber Ivan, terž. pomočnik v Ljutomeru.
» Jacko Tomaž, župn. v Grafendorfu.
» Jakopič Jan. kapl. pri sv. Jurju.
» Janežič Fr. bogosl. v Celovcu.
» Janežič Balant, dijak v Celovcu.
Janežičeva hiša v Ločah.
G. Jaric Bal. kapl. v Pukgavi.
» Javornik Placid, župn. v Št Jurju.
» Jonek Martin, kapl. v Št Vidu.
» Jeraj Jož. bogosl. v Celovcu.
» Jeralа Leonh. bogsl. v Celovcu.
» Jeriša Luka, kapl. v Škofičah.
» Jugovič Juri, kapl. v Laporjah.
» Kandolini Alb. pripročnik v Idrii.
» Kaudуč Jož. župn. na Berde.
» Kaplenk Bogm. bogsl. v Ljubljani.
» Kašher J. uradnik v Celovcu.
» Kašl Jož. c. k. adjunkt v Priberze.
» Kašl Jož. kapl. v Hodišah.
» Kušečlic Jan. kapl. v Kranju.
» Katnik Alojz, kapl. v Bolace.
» Katnik Jož. učitelj v Ločah.
» Kavčič Iv. dijak v Terstu.
G. Kazda Alojz, kapl. v Št. Lenartu.
» Keber Tom. župn. namestn. v Brezovici.
» Kene J. bogosl. v Celovcu.
» Kiršner Aug. župn. v Št. Janžu.
» Klajžar Janez, špiritual v Gradcu.
» Klančnik Juri, bogsl. v Št. Andražu.
» Klobasar Mat. kapl. pri sv. Jakopu.
» Kmetič Jož. v Silnici.
» Knobel Jan. učitelj v Terstu.
» Kocijančič Štef. učitelj sv. pisma v Gorici.
» Dr. Kočevar Štef. c. k. zdravnik v Celju.
» Kojnč Filip, provizor v Reifnenau.
» Kokic Jož. kapl. v Lebedi.
» Kolenko Jož. dijak v Gradcu.
» Koler Janez, kapl. v Podgorjah.
» Komeler Janez, katehet v Celovcu.
» Kosi Božidar, bogsl. v Gradcu.
» Košan Fr. bogosl. v Št. Andražu.
» Kotnik Miha, dijak v Ljubljani.
» Kovač Jož. učitelj v Lipeji vesi.
» Kovačič Jož. bogsl. v Gradcu.
» Kovačič J. bogsl. v Celovcu.
» Kozjak Fr. mlinar v Borovljah.
» Kozler Peter pravn. namestnik v Teminu.
» Koželj Juri, bogsl v Celovcu.
» Kragl Mart. bogsl. v Celovcu.
» Krajnc Fr. kapl. v Radgoni.
» Dr. Krajnc Jož. prof. v Gradcu.
» Kramberger Felix, korar v Voravi.
» Kramberger Lowre, kapl. pri sv. Križu.
» Kraškovic Jan. kapl. v Mernipeči.
» Kravcar Greg. župn. v Čačah.
» Krener Jan. bogsl. v Celovcu.
» Krofič Mih. bogsl. v Št Andražu.
» Kronik Fr. kapl. na Tholci.
» Krušič Iv. dijak v Celju.
» Kühnel Vencesl. vodja nemških šol v Celovcu.
» Kulnik Fr. župn. v Ukovah.
» Kumer Jan. župn. v Komendi.
» Kumer Jan. dijak v Celovcu.
» Kušar Gr. vikar v Barkoli.
» Kvas Kol. profesor v Gradcu.

Slav. Labudski ordinariat v Št. Andražu.
G. Lackovič Juri, župn. u Petriancu kod Varazdina.
» Lapagna Juri, kapl. v Kobardi.
» Lasnik J. učitelj nemških šol v Celovcu.
» Dr. Leben Mat. prof. bogoslovja v Ljubljani.
» Leder Jan. dijak v Celovcu.
Slav. Leiretjeva knjigarnica v Mariboru (6 iztisov).
G. Lesjak Bal. župn. v Dvoru
» Lesjak Bal. dijak v Celovcu.
» Levstek Fr. dijak v Ljubljani.
» Likar Jak. kap. v Dragi.
» Link Bal. župn. namestnik v Št. Jurju na pesku.
» Lipež Rudosl. dijak v Celju.
» Lukanc Jak. župn v Ločah.
» Lukanc Jož. dijak v Ljubljani.
» Dr. Magdič Ant. v Ormužu.
» Magdič Fr. dijak v Gradcu.
» Majciger Jan. dijak v Celovcu.
» Majer Matia, župn. v Gorjah.
» Majerič Jak. učitelj pri sv. Vidu.
» Majher Bart. župn. v Ovčjivesi.
» Majrič Jan. kapl. v Borovljah.
» Marn Jož. dijak v Ljubljani.
» Martinčič Andrej, bogsl. v Terstu.
» Marušič Jož. kapl. v Samarii.
» Matiašič Juri, c. k. učitelj v Mariboru (4 istise).
» Meglič Janez, grajšak v Šitarej vesi.
» Mejač Anton, kapl. v Idrii.
» Mencinger Jak. učitelj na Bistrici v Bohinji (2 izt).
» Merher [illegible], dijak v Ljubljani.
» Meško Stanko, kapl. v Ormužu
» Mertl Fr. dijak v Celovcu.
» Metelko Fr. prof. slovenščine v Ljubljani.
» Dr. Milar B. mest. kapl. v Celovcu.
» Milar Ant. župn. pod Ljubelom.
Visoko ministerstvo uka na Dunaju.
G. Možic Cenc, učitelj v Žabnicah.
» Mraz Tom. bogsl. v Celovcu.
» Muden Šim. bogsl. v Celovcu.
» Dr. Muršec Jož. c. k. učitelj v Gradcu.
G. Musi Pet. učitelj v Šenšteinu.
» Namre Ant. župn. v Getenici.
» Naredi Jož. avskultant v Celovcu.
Gospodična Oblak Alojzija v Ljubljani.
G. Olibaw Ant. kapl. v Št. Kocianu.
» Orožen Bal. kapl. v Št. Mihelu.
» Orožen Ignac, vikar v Celju.
» Otoničar Matevž, dijak v Ljubljani
» Ožgan Fr. kapl. v Žabnicah.
» Partl Filip, kmet na Mačah.
» Petan F. bogsl. v Celovcu.
» Pichler Adam, vodja semenišča v Celovcu.
» Pikl Mih. mestni župn. v Brežcah.
» Pleško Drag. dijak v Ljubljani.
» Ploj J. pri sv. Jurju na Savnici.
» Pugelšek Bogodar, bogsl. v Celovcu.
» Polak Edv. župn. v Št. Marjeti blizo Novomesta.
» Polič Drag. bogsl. v Gradcu.
» Popelar Fr. poštni odpravnik v Ptujem
» Postružnik Ant. učitelj pri sv. Jurju.
» Potočnik Ant. nač. vodja nemških šol v Postojni
» Potočnik Lovre, bogsl. v Celovcu.
» Praprotnik Andr. učitelj v Škofjiloki.
» Pukšič Fr. kapl. pri sv. Ani.
» Pustotnik J. bogsl v Celovcu.
» Pušl Ant. kapl. v Št. Jurji.
» Rabič Pavl, puškar v Borovljah.
» Rabič Šim. kapl. v Metliki.
» Radiónik Bostj. provizor v Ljubelu.
» Raič Božidar, kapl. v Slivnici.
» Rajner Pavl, kapl. v Št. Mohoru.
Gospodična Rankl Johana, učiteljica v Celju.
G. Razlag Radosl. pravnik v Gradcu.
» Rečicky Vekosl. podvodja semenišča v Celovcu.
» Reinhart Mirosl. gorn. uradnik v Gradcu.
» Rejic Anton, dekan v Vidmu.
» Reš Jož. kapl. Priberge.
» Rebida Karl, c. k. [illegible]

G. Dr. Rojic Tom. prof. v Zagrebu.
» Rome Bogomil, bogsl. v Ljubljani.
» Rosbacher J. teržni pomočnik v Celovcu.
» Rolman Jož. učitelj pri sv. Jakopu.
» Rozman Jož. korar v Št. Andražu.
» Rozman Lovre, dijak v Ljubljani.
Gospa Rudež Maria v Ribnici.
G. Rudmaš Šim. c. k. nadzornik ljudskih šol v Celovcu.
» Rudolf Janez, rudn. uradnik v Idrii.
» Rüpšl Karl, kapl. v Št Andražu.
» Sebacher Jak. bogsl. v Celovcu.
Slav. Semeniška knjižnica v Št. Andražu.
» Semeniška knjižnica v Celovcu.
» Semeniška knjižnica v Gradcu.
» Semeniška knjižnica v Ljubljani.
» Semeniška knjižnica v Budejovicah.
G. Senker Mih. učitelj. v sp. Dravbregu.
» Serajnik Lovre, župn. na Zili.
» Serajnik J. učitelj na Bistrici v Rožju.
» Serčnik Tomaž, fajm. v Št. Jakopu pod Celovcem.
» Sevnik Leop. kapl. v sp. Dravbregu.
» Sevnik Lav. doverš. pravnik v Ljubljani.
» Sevšek Luka, kapl. v Št. Petru.
Slav. Sigmundova bukvarnica v Celovcu (3 izt.)
G. Simandl Drag. kapl. na Vranskem.
» Simandl Ant. dijak v Celju.
» Sivic Jak. župnik v Lipe.
» Skupic M. dijak v Ljubljani.
» Sobovič Mih. učitelj v Ormužu.
» Sodja Mark. župn. pri sv. Janezu.
» Soler Jož. bogsl. v Celovcu.
» Somer Gregor, učitelj v Borovljah
» Sorčič Franc, špiritual v Celovcu.
Gospodična Sotlšek Liza, učiteljica v Brežcah
G. Stanonik Luk. kapl. v Šmartne.
» Stepančič Bartl, pravnik v Gradcu.
» Sterman Blaž, kapl. v Čmreku.

G. Stojan Miha, dekan v Brazlovčah.
» Sumper Janez, kapl. v Št. Ilu.
» Svetec Luk. učiteljski pripravnik na Dunaju.
» Šajnik Ant. pilar v Borovljah.
» Šašl Davorin, bogsl. v Celovcu.
» Šinko Božidar, bogsl. v Gradcu.
» Škarbina Jož. kapl. v Marborjete.
» Škofic Janez, kapl. v Toplicah.
» Šlik Jož. kapl. v Paseilu.
Preblagorodni g. baron Janez Šlojsnik, c. k. deželni poglavar na Koroškem.
G. Šohar Ant. kapl. pri sv. Ilgu.
» Špendir Jož. župn. v Porečah.
» Šribar Janez, kapl v Gornigradu.
» Štangl Lovre, kapl. v Svečah.
» Štefan Jož. dijak v Celovcu.
» Štiker Peter, kapl. v Walburgen-u.
» Dr. Šubic J. v Celju.
» Šuc Juri, provizor pri sv. Mihelu.
» Tavšič Jož. kapl. v Otmanjah.
» Terdina Jan. učiteljski pripravnik na Dunaju.
» Terstenjak Ivan, kapl. v Jarenini.
» Terstenjak Mart. c. k. učitelj v Mariboru.
» Toman Janez, fužinar v Kamnigorci.
» Toman Lovre, pravnik v Gradcu.
» Trafenik Janez, kapl. v Loku.
» Trampuš Jož. župn. v Ovbrah.
» Tutek Juri kapl. pri sv. Križu.
» Udl Drag. učitel v Jarenini.
» Ulaga Jož. duhovnik v Žavcu.
» Ulaga Jož. bogsl. v Št. Andražu.
Gospodična Urbančič Josepina na Turnu pri Kranju.
G. Urlavb Matia, kapl. v Sevnici.
» Valenko Anselm, duhovnik v Šwambergu.
» Valentinič Anton, začasni vodja nemških šol v Belace.
» Valjavec Ivan, dijak v Ljubljani.
» Valjavec Matia, učiteljski pripravnik na Dunaju.
» Varl Juri, župn. v Krašnji.
» Verblač Ant. učitelj pri sv. Kunegundi.
» Verhnjak Obilovit, kapl. v Silnici.
» Verlič Franc, kapl. v Wolfsbergu.

G. Vilhar Miroslav, grajšak v Senosečah.
» Vinkovič Ivan, pravnik v Gradcu.
» Vodušek Mat. opat v Celju.
» Dr. Vogrin Lovre, župn. pri Mali Nedli.
» Dr. Andrej Vojska v Ljubljani.
» Vošner J. bogsl. v Št. Andražu.
» Vošnjak Jak. kapl. v Mozirji.
» Vrečko Mat. kapl. v Vitanji.
Slav. Vredništvo Časnika v Ljubljani.
» Vredništvo Danice zgodnje v Ljubljani.
» Vredništvo Denika vid. in Vesne na Dunaju.
» Vredništvo Glasnika dalmat. v Zadru.
» Vredništvo Katoličkega lista v Zagrebu.
» Vredništvo Lumira v Praze.
» Vredništvo Moravskih novin v Berni.
» Vredništvo Novic v Ljubljani.
Slav. Vredništvo Novin narodnih v Zagrebu.
» Vredništvo Novin slovenskih na Dunaju.
» Vredništvo Pčele južne v Novem Sadu.
» Vredništvo Pohlady slov. v Hlubokem.
» Vredništvo Südslavische Zeitung.
Dr. Vuk Andr. mašnik v Št. Lenartu.
» Weixl Jan. župn. pri sv. Barbari.
» Wigele Šim. učitelj v Štebnu.
» Wilenpart Jan. bogsl. v Celovcu.
» Wister Tom. župn. v Brezi.
» Wolf Ant. c. k. sodnik v Kapli.
» Wolf Ant. župn. pri sv. Petru.
» Zabukošek Jož. župn. pri sv. Lorencu.
» Žičker Ant. bogsl. v Št. Andražu.
» Žofran Jož. exposit. v Rablu.
» Žurga Jožef, adjunkt v Ložah.

Opomba. Če bi bilo po pomoti ime kakega g. naročnika v imeniku izostalo, naj se pri podpisanem oglasi. Anton Janežič.

Kazalo.

Pesme.

Povesti.

SLOVENSKA BČELA.

Izdana 1. julija 1851.

Sloga Slavjanska.

V slavnih krajih sim domà,
Vsak Slavjan me v žlahti'ma:
Čeh, Ilir, Rusin, Polak,
Bog me! je domač rojak;
Vsak Slavjan me v žlahti ma,
V slavnih krajih sim domà.

Slavni moj slavjanski ród
Čez veliko je gospód:
Nja vesi, gradov in mèst
Je ko v rimskej cesti zvézd;
Čez veliko je gospód
Slavni moj slavjanski ród.

Žegen ima z božjih rok,
Slava, mati toljk otrok:
Zemlje ljudstva vse prešlej,
Zvezde, ali nas — neštej!
Slava, mati toljk' otròk,
Žegen ima z božjih rók.

Vsi Slavjani bratmo se,
Edne sini matere!
Naj da vidi celi svét:
Slavni duh poganja cvét!
Edne sini materc,
Vsi Slavjani! bratmo se.

Jernej Maroušnik.

Kňnakinja Kamenička.

(Po Aneku izdělal K.)

Za kraljem Karolom I. preminuvšem 29. Nov. l. 1378 u 63. letu svoje starosti nastopi vladarstvo Česke njegov sin Venceslav IV. Karol je bil vladar, kakovih je malo sedelo na českem prestolu. Iz cele duše vnet za blagostanje i srečo naroda, močno nadušen od iskrene želje, len

ustanoviti svojej kraljevini prihodnost, je vzdignul Česko na visoko stopnjo narodne izobraženosti i životnega blagostanja, i po takem v naj lepšem cvětju svojemu sinu jo izročil. — Al kmalo potem se pooblači vedro nebo, zvězda sjajne bodočnosti se stemni, zemlja, na katerej je mir, zadovoljnosti sreča cvětela, postane pozorišče strašnih dogadjajev, i město zlatega semena pije kérv pobunjenih rodovin — sorodnih slavjanskih bratov. Bojeval se je namreč strašen boj, naj strašnji, ki si ga člověk misliti zamore — boj o vĕrozakonu. Stale so si dve stranki nasproti, boreče se kervavim mečem — katoličanska i husitska. Kralj Věnceslav je deržal na tihem s Husiti, kateri so razun svoje vère tudi narodnost podupirali i branili. Katoličanom pa pred celim světom ni mogel i ni smel uzkratiti pravic, ker se je bal svojega brata Žiga (Sigismunda) ugarskega kralja, glavarja i branitelja Katoličanov. — Med tim vedno narašča stranka pod bandero, katero je Hus za věro i narodna prava vzdignul. Ne samo u českoj, tudi u Moraviji, Polskoj, Litvoj (Lithauen) i Ruskoj je imel Hus prijateljev i sověrovavcev. Kralj Žiga, vedoč, da Vladislav nije smožen, možko se vstaviti buni, nagovori papeža, da pokliče cérkveni sbor u Kostnicah 1. Novembra l. 1414. Hus ker je nevmagljivo zagovarjal i branil svoja mněnja o věrozakonskih stvarih i za njim tudi Jeronim, njegov iskreni podpiratelj, sta bila jednoglasno od sbora kakor krivověrca prokleta, kakor krivověrca od světne vlade k smerti obsojena, i na gromadi sožgana. Ta dogodba je vdarila kakor strela u česko zemljo. Kakor plam, pod pepelom tiho tinjoč i tleč naglo švigne navzgor, kad ga věter podpuhne, tako je glas o toj dogodbi serca Husitov iz nova pobunil i vsplamtil u ogenj neusmiljene osvete. U Pragu nastane hrup, poboj i preganjanje Katoličanov, kralj Venceslav zaslišati strahovita zločinstva, se prestraši, mértud ga vdari, ter mu konča život 16. Avgusta 1419. Kraljeva smért je pokopala tudi zadno nado, u miru poravnati prepir. Stranki planete kot levi jedna na drugo, začne se kervotočni boj za življenje ili za smért. Na čelo Husitov stopi zdaj siloviti Žižka. Katoličani so po nauku husitskih měšnikov pri obhajilu poleg sv. rěšnega telesa tudi kupo (kalik) tirjati začeli. Tega jim pa katolički měšniki dovoliti niso htěli, i niso tudi směli, ker se po nauku naše vère telo i kerv Gospodova pod podoboj kruha věrnim poděluje.

To je bil uzrok, da se je narod kupoma spuntal. Od vsih krajev so se stekale bezbrojne trume okol Husitov. Na hribu blizo městica, Ouslje po imenu, se je sbralo jeden dan čez 40 000 ljudi. Svečano so si obljubili věrnost, slogo i uzajemno pomoč proti vsakej sili, i Žižka si jednoglasno za vojskovodja izvolili. Hribu pa, na katerem so u sveto zvezo se sdružili, so dali ime „Tabor« i od te dobe je bilo ime „Taboriti“ navadno. Smért, plamen i puščava je bil žalosten slěd, kjer so postopale Taboritov bojne čete. Žižka je v 13 velikih i v neizměrno mnogih manjših bitkah zmagal. Ko je pri obsedah oči zgubil, je cel slep še modro i serčno vodil vojsko. Njegov naslednik je bil Prokop „veliki“ imenovan. Cela Česka je bila skoraj v njegovih mogočnih rokah. Kde u vojski je mahal njegov ojstri meč, so padali cesarski, kot snopje pod serpom. Tudi zvunaj Češke je htěl zatreti vse, kar se je zmagonosnemu njegovemu orožju nasproti postavilo. —

Bilo je tri lěta po Žižkovej smérti, ko se je Prokop, veliki, iz Austrijanskih pokrajinah v Česko nazaj vernil, bogato obložen blagom, ki

si ga je na slavodobitnem napadu nagrabil. Še je bila knežka rodovina „Rožmberkov“ nad katerej je namenil svojo nepotolažljivo jezo ohladiti. Ova rodovina je bila poprej na strani Taboritov; al strahovita hudodelstva, u katerih so si Taboriti, s kervjoj tisuć i tisuć sorodnih bratov pisani věnec pridobili, so bile uzrok, da je spomenuta rodbina od njih odpadla i cesarskim četam se pridružila. Vodja cesarskih je bil Majnard iz Henrikova grada (Neuhaus). Prokop, veliki, ukaže vsa imanja i posestva te rodbine porušiti i požgati, glavno svojo vojsko pa sam pelja do terdnjave „Kamenice.“ Povelnik u gradu je bil Prokop Zeziman, vlastnik Kamenic i rojen od iste rodovine.

Ravno je večerno sunce rumenozlate žarke po gričih razlivalo, kakor da bi htělo pomilovati nesrečno zemljo, ktero je toli težek jarm tiščal, — ko jaše (jezdi) Hynek Mykovicky s svojim konjarjem proti Kamenicam.

„He momče“, veli svojemu slugi, „grad je vérlo uterdjen! Ali makar da so žive strěle u kamnje ukovane, moj mora biti, pred ko se trikrat polni měsec prikaže, moja mora biti Nežika Zezimanova, makar da jo čez mertvaško telo njenega očeta k poroki peljam!“ —

„Al prosim vas“ odgovori sluga „terdnjava je dobro oskerbljena, ima jako ozidje, junaške vojake, težko se bo vdal hrabri povelnik Taboritom.“ —

„Kaj ti je za to skerb“ mu serdito Hynek besedo preseka, „Prokop Žeziman je u mojih rokah, nobena moč ga ne bo mogla oteti. Glej, jaz *se mu čem v službo* ponuditi, grozno nevarnost on pozna, ki mu preti od Taboritov, dobro tudi vé, dà bode junačkih rok potrěba pri obrambi. Moja pomoč mu če gotovo ravno prav priti i ugodna biti. I kadar segurno (varno) v tverdnjavi stojim, tadaj bom pokazal Prokopu, velikemu, kaj zamore moja desnica.“

„Mislite li, da bode to lahka igrača“ mu odpove sluga: „Prokop Zeziman vam ni tako vdan, kako se vam morebiti zdi. Kaj, ko bi bilo vaše dozdajno obnašanje u njem sum obudilo, da tudi vi na skrivnem s Taboriti deržite? Težko, težko, da bo ovi pameten mož tako nevarnega prijatelja u svoj grad spustil. — I Nežika Zezimanova, pravite, da mora vaša žena biti? To tudi težko srečno od rok pojde. Poznam jo dobro — pohlevna je kot jagne, pobožna kot angjel. Snubili ste jo že davno popred, kako malo vas je obrajtala, sami znate. I če je clo zvedla, da s Taboriti deržite — tako mi Boga, težko bo kaj!“ Kot grom iz neba vdarijo te besede vitezu na ušesa — od jeze mu lica rudeča postanejo — oči se mu bliščite, kot žareči plameni, i strahovitim glasom mu kriči: „Nesramnež, ti se prederzneš take besede svojemu gospodu v lica govoriti! Znaj, da sim jaz član smožnih Taboritov, pred kterimi se trese zemlje krog! Mor i osveta, smert i maščovanje to je geslo, ki nas vodi! Nežiko! jedina stvar, po kterej gorečo hrepenim na zemlji, ti naj svetejše moje blago na světu! Gorje, kdo mi jo ugrabi, strašna smért ga čaka u mojej roki. V treh měscih se mora svetiti kupa (kelih) naše věre verh tega grada, tako mi serca vitežkega!“ — To rekoč spodbode berzega vranca i léti ko na ptičjih krilih do obzidja terdnjave. —

U gradu se je vse gibalo i pripravljalo k hrabrej obrambi. Ogleduhi so bili zapazili, da se bliža strahoviti Prokop, veliki, i naglo donesejo glas povelniku v tverdnjavo. Noć i dan se je kovalo jeklo u kovačnicah za orožje i oklepe vojakov. Na zidovje so valili ogromno kamenje. U prostranem dvorišču so se vojaki uvěžbavali, strělice izpuščali iz lokov, drugi so spravljali na obzidje železne kotle, sode napolnjene smoloj, oljem i vodoj. Vse je bilo pripravljeno, kervavo pozdraviti trume Taboritov. —

Pred velikimi durmi, ki so peljale u nutrajni grad, je stal Prokop Zeziman, mož velike rasti, častitljivega obraza, okol njega veliko vojakov, pogovarajočih se s ljublenim vodjem. Vsim so serca kipěle od radosti, za njega se vojskovati. Poleg Prokopa njegova hči Nežika, děvojka okol 18 lět stara, tanka kot jela v zelenej gori. Vlasi jej plavajo, ko mehka svila, po sněžnoběle m zatilniku, iz modrih (plavih) očijah, blišči pobožni duh, kazoč krasno njeno unutrajno bitje, nježni obraz kinči ona nepopisljiva lěpota, ktero le na děvičanskih neuskrunjenih dušah gledati zamoreš. Ravno je vsa zamišljena ogledovala umětno izdělano čelado, ktero jej poda plemić (žlahtnik) Konrad.

„Čelade ti nosila neboš,“ reče Prokop Zeziman svojej hčeri „Nebој se mila moja Nežika! Truma Taboritov pod našim gradom je velika, grozoviten je njeni vodja, kterega mor želeči duh s kervavim bičem po našej nesrečnej zemlji goni. Strašno nas čaka dělo, tim veča bo pa naša slava. Velika nam prěti nevarnost, še veča pa je božja pomoč. Ona nam bode dala serčnost razkaditi te kervožejne trume. Dokler kaplica kervi po mojih se steka žilah, te varje moja očinska desnica.“

Nežika Zezimanova! naj bode naša poslovica, smert za njo i blagega očeta! naj bode zastava (bandera), ki nas vodi u boju“ — izklikne plemić Konrad, na licu se mu žari nadušenje, iz sto gerlah zadoni veseli krik, da se kot grom po sivem zidovju razlěga.

Al v lěpo družtvo, ktero je ljubezen i věrnost vezala, stopi kmalo potem človek, kterega misli i čutjenja so bile vse drugači kakor te, ki so serca tukaj razgrěvale. Taj človek je bil Hynek Mykovicky.

„Dobro ste se pripravili k obrani“ nagovori načelnika terdnjave, pazljivo gledajoč na vse, kar je bilo za obrano napravljeno. „Pod vašim gradom bi Prokopu Velikemu vtegnila sreča spodleteti. Dober uspěh, dobro srečo, vam Bog daj, da poderete v prah grozovitno slavo, ktera mu venča zdivjano glavo. Ali, glejte vaše verle priprave več potrěbujejo rok, ko jih vaših vojakov čete imajo!“

„Ne skerbite se zato“ mu odgovori Prokop Zezim: „jaz sim si vojake nabiral ne po broju, temuč po hrabrosti, serčnosti i věrnosti. Moji vojaci nadušeni s ovimi neobhodno potrěbnimi sposobnostmi mi bojo bolje branili terdnjavo, kot nebrojna razuzdana drúhal, ktera, kad ojstro pritisne neprijatelj, začne běgati, ko da jo pes v pete grize.“

„Ali vendar, ako bi věrnih našli prijateljev, kteri bi se htěli mi možko vojskovati za vas, kteri bi v nevarnosti nepremakljivo vam stali na strani, ali bi vi prevzetno zavergli njihovo pomoč?“ vpraša Hynek.

„Prijateljev od sebe tiral i gonil nigdar nisem,“ reče Prokop Zezim: „najmanje bi pa to zdaj storil, ker hudi me stiskajo časi.“

„Morebiti da vaši prijatelji še ne poznajo velike nevarnosti, v katerej ste vi sada, blagorodni gospodine," govori dalej Hynek. „Vsak hip vam je dragocen. Znajte taj, Taboriti so že pri Kaličkem ribniku ako preteče še jeden dan, jim je pot do grada odpert. To veliko nevarnost vašo spoznam i čutim, zato stojim tukaj pred vami; v službe se vam ponuditi, ter s vami deliti, kar čez vas pride, hočem delnik biti, serčni delnik vaše osode Ako ste zadovolni, hočem sutra, pred svitom s 50 vojaci u vašo terdnjavo priti."

„Lěpa vam hvala za vašo pomoč," mu naglo Prokop Zezima besedo preseka, „kar od prijateljev pričakujem, to mi vi donesti nemorete Mislite li morebiti, da jaz volka v ovčej koži ne poznam? O tako daleč še me nevarnost zaslěpila nije! Vi ste Taborit, hočete li naenkrat v svoje lastne najetnike morivno vbadati jěklo, ločiti se kervotočnega pota, na kterem ste dozdaj s njimi tako slavno se obnašali? Proč iz pred moji očih, Hynek Mykovicky; mogel bi še mi čas doteči, da bi vaše ime, kot izdajice, preklinjal!" —

„Taborit pravite, da sim jaz, kdo vam je to povedal?" vpraša Hynek, škripajé s zobmi od gnjeva.

„Nemojte dalej tajiti," mu segne v besedo Konrad, „Raby, Avsik, Kutnogorski i. d. so vas vidili v verstah Taboritov. Glejte, glejte cerveni zvezek na čeladi vas je izdal.

Ojstro pogleda Hynek govornika, lice se mu sdaj porumeni, sda poblědi, britke uspomene, ko divje pošasti, so mu dušo napadale. Loči se od plemiča i se bliza Nežiki: „Hočete li tudi vi, krasna gospodična pomoč móža zavreči, kteremu bi naj veča slast bila, vmreti za vas?"

„Tukaj je moja pomoč, te me brani," odgovori Nežika, kazajoč na očeta. Nigdar mi sonce več svitlobe nedaj, ako vidite hčer Zezimanovo trepetati pred Taboritom." Ponosno oberne pri teh besedah Taboritu pete, i pomigne plemiču, naj ji slědi in ž njo gre.

Ta sramota zbudi v Hyneku strahovito jezo, iz očiuh mu švigmor i propast, po persih mu kuha maščevanja silni ogenj. „Ogerdili osramotili ste me, ko nitko na zemlji tako," reče povelniku gradičkemu „sramoto izbrisati veliko le vaša kérv zamore. Pazite, vidili se ope bodemo, vidili v orožju smertonosnem, i gorje vam, černa zemlja ne sme pred prah moj žreti, dokler vas ne vkončam." To rekoč se zažene na vranca, ter derči nizgoro naravno v ležišče Taboritov. Serčno ga veseli, tukaj med njimi najti veliko možakov, ki nja sladke besede radi poslušajo. Govori in govori ter vžge u njih sercih ogenj jeze in serda: vsi gorečo želijo, se maščevati grozovitno nad Prokopom Zezim

Drugega dne komaj se bělo jutro porodi, se že prikažejo Husitske trume pod Kameničkoj terdnjavoj. Bilo jih je kot listja i trave, zemlja se trese, kodar stopa neštevilna četa, čelade, sulice i orožje se blisketa v mladem soncu. Na čelu Prokop, veliki, za njim se valijo kervave rěke, ktere je po nesrěčnej zemlji prederl siloviti njegov meč, pred njim stopa pokončanje i nesreča proti vsemu, kar se njegovemu orožju na pot postaviti prederzne.

Pred ko Prokop, veliki, tverdnjavo obsede, da povelniku oznaniti, naj dobrovoljno Taboritom vrata odpre, i naj prejme v znamenje prijatelstva i mira kupo (kelih). Al město odgovra pozdravi Pr

Zezim: Taborite s strělami i kamenjem tako da je silovita ploha iz megle na nje lila. „Naskok na grad“ začne hrumeti tisučerni krik med Taboriti, i bez reda navalijo na obzidja, v rokah strašno debele gerče, nakovane s ojstrimi železnimi žrebli. Al iz grada šumijo morivne strěle po glavah naskakovna cev, terdno kamenje se siple i pobija nevsmileno po herbtih, vse je kervavo, ali po kervavih telesih plazijo nove trume v divji boj. —

Videl je Prokop, veliki, da je tukej na verlega, vkornega neprijatelja naletel, s kerim bo se mogel vse drugači zgrabiti. Ukaže tedaj ognjene krogle i ogromne skaline metati v grad. Tu i tam se že prikaže luknja v zidovju. Neprestano hrumijo topovi, zvunajno obzidje na mnogoterih stranih se vdere. Alj strašne priprave Taboritov k napadu niso zamogle, splašiti junaško posadko Prokopa Zezim: zveden u boju brani umno i opazno se povsod, kde so se prikazali Taboriti. Vojaci navdušeni od serčne ljubezni i věrnosti do svojega načelnika so hrabro odbili vsaki napad, akoravno je siloviti Taboritov strěl neprenehoma drobil ogradje. Mili pogled nedolžne Nežike jim dade novo moć, novo serčnost, njeni kip jih vodi kao nebeški angelj v nevarnem, kervavem opravilu, njo obraniti pred kervoželjnimi rokami gadnih neprijateljev, jeden čez drugega se trudi.

Zdaj razširi noć černa svoja krila po dolini s kervjo nalitej. Bojni šum vse po malo potihne, sladki mir trudne vojake k spanju vabi. Velike skerbi Prokopu Zezim: spati ne pustejo. Nehotice stopi na obzidje, gleda zamišljeno v ležišče Taboritov, u katerem so si stražari nětili i se ogrevali. Groza je bila viděti v černej noči svitlih plamenov, katere věter včasi s deběłim ovije dimom. Zdi se Prokopu, kakor da žareče po dolini valove morje premečuje. Opet stopi několiko korakov po zidovju dalej, ko naenkrat divji krik iz ležišča noge mu vstavi. Posluša, gleda — al kmalo postane opet prejšna smertna tihota. Poznal je dobro običaje Taboritov. Bezbrojni plameni v terdnej noči, živo gibanje i kričanje vojakov — vse to mu gotovo daje znamenje, da naměrava neprijatelj berž, ko dan se porodi, novi i silni juriš (naskok) na terdnjavo poskusiti.

Na žarečem nebu mila priplava danica kakor da iz nebeskih višin žalosten nese glas na zemljo o boju, kateri se bode danas na njej bojeval. Bezbrojne rajde Taboritov u prostranej planjavi raztegnjene i k boju pripravljene, njimi nasproti siloviti grad razsvětljen žarjavim bleskom ranega sunca — to je bila grozovitna predigra štrašnega tugokaza (Trauerspiel), katerega gledati človeku serdce zaderhti. Na divjem konju prileti zdaj Prokop, veliki, v bojne věrste. Gromoviti krik zahrumi pri njegovem prihodu, kot veseli pozdrav slavodobitnemu vojvedu. Bil je Prokop visoke postave, močen kakor oroslan (lev), na obrazu se mu je vidila hrabrost; katero je dozdaj velikokrat světu dokazal, iz očiuh mu je sijala serčnost i prederznost sdružena s někakim znamjem nečlovečnosti. Vendar ta nečlovečnost ni bila mu prirojena, temoč on si je jo privadil pri svojem bojovanju, pri tem kervavem rokodelstvu.

Prokop na čelu svoje vojske navali s strahovito silo na terdnjavo. Tu privlečejo eni stěnolom, i razbijejo zidine, drugi plezajo po lestvah navěrh, tam se valijo nove verste, prodreti skoz vrata u nutrajni grad, i opet drugi podkapajo zidovje, podertine spravljajo na kupe, iz kupov drugi se spenjajo na višine. Grozovitno se bijejo in kolejo: strašen mor na-

stane. Iz terdnjave leti po naskakovavcih kamen za kamenom, vrělo olje i voda i smola, pod strupenimi strelami padajo Taboriti, kot trava pod kosoj. Pobite nadomestujejo neprenehoma novi vojaki, kakor da jih prolita kerv stvaruje, kakor da bi iz zemlje rastili — žalostne žertve človeškega fanatizma. Že je bilo zidovje na mnogih stranih prederto, i tamo so bili navali naj silniji, pa tudi mesarenje in poguba naj groznejša. Kakor dva silovita oroslana, jednake strasti jednakih moči, tako so se suvale i bojovale stranki, nijedna noče se vmaknuti drugej. Med tem jišče Prokop, veliki, na vsih stranih izmed gradskih vojšakov ostudnega si Zezimana, da ga v dvoboj pokliče. Zmotajava vedno veča nastaja vse gre križoma. Tverdnjava počne na več krajih goreti — strašno praska i poka lesovje v ognju, plam žarjavi šviga po zraku, s hrumečim treskom se vdirajo vlomki od zidovja niz gore v globočino — grozovitni pogled, pravi predkus sodnega dana! Ali kakor tverdo pečovje vsred morja, ki neomagljivo odbija viharne valove, tako se je branila junačka posadka. Mnogi je že ležel mertev na zemlji; al duh vmerlega spodbada tovarša, ga krepi ga vodi i stréže rokam v parnem boju. Obup jim daje moč, moč pa zmaga, — i nijedan Taborit ne predere v terdnjavo. Bilo je, kakor da jim mertvo zidovje odbija navale, vse človeške sile so bile zastonj — i Taboriti, kot splašena zvěrad, se zaženejo neredoma u beg, zapustivši za soboj neizmerno števílo mertvih. — Solznima očima gré Zeziman od junaka do junaka, se jim serčno zahvaluje za pomoč i hrabro terpežljivost v toli silnem boju. Obča radost navdaja vsa serca, vse je veselo, blěda lica, ki so gledale smèrt v sto i sto strahovitih oblikah, porumenijo, i si veselo pričakujejo boljše prihodnje čase.

Alj za Prokopa Zezimana je bilo to veselje kratko i tudi zadnje veselje. —

Od běgajučih Taboritov ostane jedan pod tverdnjavoj, jedan samo al nevaren neprijatelj — Hynek Mykovicky. Vtik zidovja za skalovjem skrit, tok napeti na persih deržeč čaka nevolno, da se Prokop na zidovju prikaže Ker mu je sreča pervokrat spodletela, se posluži drugega zvijaštva, izpeljati prisego, ki je jo nad svojim neprijateljem zaprisegel. Kot iz visokega neba s bistrim okom orel jišče svojo stvarico, ki jo hoče zgrabiti i požreti, tako je pazil Hynek na eno město, kje se bode pokazal tisti, kterega on sovraži iz cele duše, kterega on jišče umoriti.

Radostnim sercem stopi Prokop na obzidje, da pogleda, kje bi bilo kakve poprave trěba. Groza ga obleti, viditi kervavo bojišče, krog i krog nastlano s mertvaci i smertno ranjenimi Taboriti. Duša se mu u truplu strese — prizora više grozovitega gledati nemore — že se obrne ter če stopiti iz zida — ko strělica smertonosna izpod grada prileti i vanj mu predere. — Omamljen se zruši na tlà. Pomoči za njega ni bilo — rane otekajo od strupa, kteri se je nagloma iz strèlice po žilah razlil.

Pobitim sercem stojijo vojaci krog svojega preljubega načelnika. Le tedaj pa tedaj še zakliče pojemajočim glasom svojo mileno hčerko.

Vse kriči in joka. — Bezupni krik i plač po gradu prebudi Nežiko u samotnej sobi, kjer je molila i klečala celi čas, ko so se zvunaj grada tako strašne reči godile. Nežika plane, kot boječa serna, na mlade noge, leče brez sape — prileti do trume — i vidi, o zapuščena sirota — ljub'jenega očeta v smertnih mukah i bolečinah na zemlji ležati. Taj grozoviti pogled jej odvzeme zavěst, i kakor běsna i změšana se verže na hladno truplo, ga objemlje, stiska, cěluje i vručimi solzami r...

svojo nedolžno dušo mu hoče vdahniti, svojo mlado kerv ulitj v oterpnjene žile. — Se enkrat, ah i zadnokrat se odprejo otemnele oči, serčno stisne Nežiko za roko, i vmirajočim glasom progovori: „Z Bogom, moje drago děte — branil sim te, roke mi zdaj oslabijo — konec mojega življenja je prišel. Bogu te izročim. — Bog te naj brani. Bodi zvesta věri svojih predědov — ne daj se zmotiti! — Branite — serčni vojaci — mojo hčerko — drago milo — vidimo — tam — tam — se spet vsi.“ Pri zadnih besedah mu vlije kèrv iz rane, še enkrat vzdihne — i duša se verne k svojemu stvarniku nazaj.

Telo pokojnega sahranijo tužni vojaci u rodovinskej grobnici. Glas o smèrti načelnika probudi v Taboritih novo nado. Mahom se pripravijo k napadu. (Konec sledi.)

Kaj storiti, da dobimo ilirskoslavenski jezik.

(A. E.) Misel, kaj je storiti, da vsi Slavjani dobijo jeden jedini književni jezik, leži že dolgo lět marsikteremu Slavjanu u glavi in na sercu. Priča temu so: „Jordans slawische Jahrbücher“, „Dubrovnik“, „Hlasove o potrěbe jednoty spisovneho jazika pro Čechy, Moravany a Slovaky“, „Majerjova pravila“, in mnogo sostavkov pa raznih časopisih. Zares! u sercu vsakega slavjanskega domorodca klije in živi blaga misel narodne sloge slavjanske, — vsaki pravi Slavjan děla in se trudi, napraviti za vse sinove matere Slave jeden jedini spisovni (književni) jezik. Slavjanski domorodci so pa zastran te imenitne reči na dve strani razcěpleni: některi izmed njih mislijo te cil in konec s tim doseči, da se vsim Slavjanom jedno živečih slovanskih narečjah za književni jezik oktroira, — drugi pa terdijo, da naj se mi složimo sedaj u štiri narečja: českoslavensko, polsko, rusko in ilirsko, in da naj se tako naši dosadajni književni jeziki počasi približajo.

Literarni odbor matice ilirske u Zagrebu je to važno misel na novo sprožil, in je nasvětoval, da bi se slavjanski sbor u kakem méstu sbral in prevdaril, kako bi se zamoglo tej velikej razdroblenosti in neslogi slavjanskej doskočiti in pripomagati? Ilirska matica je sledeče povabilo na vsa slavjanska literarna družtva razposlala: „Slavno družtvo! Težko kdo bode dvomil, da je pri vsakem narodu edinost književnega jezika poglavitni pogoj literarnega napredka, i da bi ne bilo ne francozko, ne talijansko, ne němško slovstvo tiste visoke stopnje doseglo, na kterej jih sada najdemo, kad bi bil vsaki oddelk francozkega, talijanskega ali němškega naroda svoje knjige u svojem posebnem narečju pisal, kakor se to pri nas Slavjanih godi. Akoravno nam Slavjanom, ki smo po nemilej osodi že od někdaj ločeni, ni dano, edini književni jezik imeti, je vendar naša dolžnost si po izgledu starih Gerkov priza devati, da se naši književni jeziki še ne bolj kakor do sada razločijo, temuč se, karkoli je moč, približajo. Na to imamo ravno sada paziti, ko se vsi slavjanski narodi za omiko svojega jezika poganjajo. Kako bi naj pri tem se obnašali, je nam ces.

avstrijanski minister g. Dr. Bach pokazal, ki je pred dvema letoma sbor slavjanskih jezikoslovcov u Beč poklical, da naj bi ednolično i vredjeno slavjansko pravoslovsko terminologio posvetovali in napravili. Vsi Slavjani so dolžni, to početo lěpo delo posnemovati, in to, kar je tam le na pravoslovje oměјeno bilo, na celi obsežek jezika razširiti.

Vposled tega je literarni odsek matice ilirske u seji 7. maja sklenul, vsa slavjanska literarna družtva povabiti, da naj vsako izmed njih dva ali tri vrědne gospode izvoli, ki bi se u kakošnem slavjanskem městu, po naših mislih u Varšavi ali Bělgradu snidili in posvětovali: kako naj bi se različna narečja edno drugemu približale, in kako naj bi se u duhu prave slavjanske uzajemnosti pravila določila, po kterih bi se u omiki slavjanskih narečjah napredovati imelo, da prihodnič še bolj ne razpadejo.

Prepričani, da je Vam slavjanska uzajemnost pri sercu, Vas bratovsko povabimo pristopiti našemu nasvětu, i dva svojih jezikoslovcov u ti namen izvoliti in zraven tega tudi město literarnega sbora nasvetovati, ki se Vam naj pripravnejše zdi. Priporočaje Vam to čisto jezikoslovno rěč u prid uzajemne slavjanske literature, Vas bratovsko pozdravimo. U Zagrebu mesca junija 1851.«

Želimo iz cele duše, da bi ta rěč prav srečno od rok šla! Mi se prederznemo, o tej važnej reči některe besědice pregovoriti, in prositi, da bi jih vsi jugoslavenski brati Serblji, Horvati in Slovenci dobro pretresli! —

J e d e n j e d i n i k n j i ž e v n i j e z i k z a v s e 8 0 m i l i o n e S l a v j a n o v ! komu se serce ne širi in poskakuje od radosti le misliti na to preblago in prekrasno stvar! kdo bi ne želel tega doživeti! Vendar bornemu človeku ni dano, vse, kar za dobro in lěpo spozna, kar u sercu nosi, tudi doseči in doživeti. Oj srečni unuki, kterim je to prihranjeno in dovoleno! Taka se nam tudi zdi biti s mislijo zastran jedinega književnega jezika za vse Slavjane. Zatega del odkritoserčno rečemo, da mi deržimo s tistimi Slavjani, ki pravijo, da naj se mi složimo u štiri narečja, u štiri književne jezike in literature. Zakaj le to se nam zdi: n a r a v n o ; — najpopred se stavijo temelne zidine, na kterih se potle zida, nihčer ne zida naj pred drugo nadstropje, in potem še le pervo. Zato se morajo sedaj poravnati tiste stvari, u kterih se podnarečja istega narečja razločijo: serbsko, horvatsko in slovensko podnarečje najprej složiti u ilirsko narečje in po tem še le dalej stopati in zidati, — to se nam zdi naravno. Dalej se le to nam zdi: m o g o č e ; vsako slavjansko koleno ljubi svoj domači govor, svoje narečje, ljubi ga iz celega serca in terdnovratno; ali je taj mogoče, da bi na jeden mah vsa kolena svoja narečja zapustivši kako drugo sprejela, morebiti od kakega kolena, kterega u sercu sovražijo? Prepira in dokazivanja bi ne bilo ne konca ne kraja: mi nesložni Slavjani bi se med seboj tergali in klali, razdrobleni in sužni ostali, drugi nam sovražni narodi bi se nam smějali, se veselili, u motnem ribili. Slednič se je to nam zdi: p o t r e b n o ; kdo potrebuje jeden književ. jezik, jedno literaturo? Samo učeni Slavjani; zakaj prostemu človeku je zadosti slovstvo (literatura) svojega narečja, več on ne potrebuje. Štiri slavj. narečja so si pa tako podobna, da se jih vsak omikan Slavjan s malim trudom prav igraje u jednem letu toliko nauči, da jih vse štiri zastopi in knjige u njih pisane lehko bere. Na štiri knjiž. jezike se složiti, je skoraj ravno toliko, kakor na jeden knjiž. jezik se [illegible] zato, ker omikan Slavjan vse zastopi. Zatoraj izvolimo to, kar

ravno in potrebno, bodemo zadovolni s tim, kar je mogoče in se lehko doseže, in složimo se u štiri književne jezike! —

Kaj je pa storiti, da se serbsko, horvatsko in slovensko podnarečje složi u ilirsko narečje, da mi Jugoslaveni dobimo ilirskoslavenski jezik?

Trěba je:

1. Da se vsi Jugoslaveni za sorodne brate spoznajo se po bratovsko ljubijo, in po bratovsko složijo. Tudi za nas veljajo besede u „Hlasovih“ stoječe: „Da sedaj — (Slovenci Serbe, sedaj Serbi Slovence) — černijo, tožijo in dražijo, to ne pomaga nič, tu pomagajo samo jednake pravice in dolžnosti, bratovska ljubezen in prizaneslivost, s jedno besědo: serčna narodna sloga.“ Brati Jugoslavjani! vse se može, akó se sile bratsko slože. —

2. Da Serblji Slovencem, in Slovenci Serbljem lěpo in prijazno naproti grejo. Popolnoma izobraženo in izverstno še ni nobeno naših narečjah, — vsaka strana, tudi naj imenitnejša, mora nekoliko u svojih posebnostih popustiti; nič ne pomaga samo o slogi pisati, po njej tožiti in zdihovati, ako se mi nočemo ogeniti, — ako smo u maličkosti svojega narečja zalubleni, kakor otročiči u svojo igračo, — ako nas nad vsakim plujim pismenom in izrazom že merzi in trese, — ako se sami s svojem približevati nočemo, — ako približovanje in slogo le samo od drugih těrjamo: „Kdor noče brata za brata, hoče tudjinca za gospodara.“ —

. To je nar imenitnejše; ako se za brate spoznamo in ljubimo, ako potrebo sloge in uzajemnosti čutimo in vsak svojemu bratu jedno stopinjo naproti gre: gotovo! že imamo ilirskoslavenski jezik, zakaj le manjkajo še některc malenkosti — le některc pismenčice. Ja! brati jugoslavenski! ni trěba nobene besedice, nobenega alfabeta zavreči, naj bodo vse prav slavenske besěde tako imenovana synonima, iz kterih zamoremo in směmo sedaj to sedaj uno besědo izbrati in pisati; le samo to se samo od sebe zastopi, da morajo Serblji tiste beśede, ki jim menkajo, ali ktere niso prav slavjanske, pri Slovencih izposoditi, Slovenci pa ravno tako pri Serbljih. Pišimo taj mi Slovenci vse, kakor dosedaj, vse popolnoma po slovensko, Serblji pa vse popolnoma po serbsko: le treba je samo to:

3. Da některih pisem ne izpuščamo, nektere pa spremenimo. Kterih pismen je pa trěba ne izpuščati, kterih spremeniti, tukaj dokazovati ni kraja ni časa; to je izverstno in kratko pokazal naš slovenski rojak gosp. Matija Majar u svojej knjigi: „Pravila, kako izobraževati ilirsko narečje i u obče slavenski jezik.“ Žalibog moramo izdihnuti, da je ta zlata knjiga pri naših jugoslavenskih bratih Serbljih in Horvatih še premalo poznana, obrajtana in čislana! Vendar se ne bojimo terditi: ravno na tej knjigi sloni ilirskoslavenski jezik, i u obče slavjanska sloga, — na slogi pa slavjanska sreča i slava. Prišla je doba za „Majarjova pravila.“ Slavjani! Vse se može, ako se sile bratsko slože.

Še jeden narodni običaj.

V popisu slovenskih narodnih običajev pogrešam okol Ptuja navadne pustne orače in ruso. *)

Na pustni torek namreč dirjajo od hiše do hiše, od vesi do vesi orači. Že od daleč njih naznani močno pokanje, cengetanje, in hrup njih sprevajuče děce. Krasno so okinčani; za klobuki veliki cimeri (gerbi), čes persa svilene rute, križoma prevezane, in iz ram plahuteči raznobojni traki. Šesteri so konji, še s zvončekom na persih; kočijaš, vseh naj lepši, njih ravna; plužar pluži. Kre njih hodi mastjak, prava pošast, z obernjenim kožuhom, kosmato obšemanim licem, s palcoježovico in košem. Pravo strašilo za deco. Pred vsako hišo tri ali štirikrat v okrog zaorjejo, da bi gospodinji prav debela repa prirasla, katero tečas mastjak za klobasico, ali kak drugi dar poprosi. Z nabranimi dari se zvečer veselo gostijo, in si berž drugi pust želijo.

Tudi rusa še se v totih krajih včasi v pustu prikaže. Živi je bolj po postavi, ko po barvi podobna; zakaj vsa je v pert belo ogernjena, tudi nje silno visok vrat in glava, samo oči in lišo ima rudečo izšite, v gobcu pa ji tiči dolg ostast cvek, da si lehko hrane nabode; na nji sedi jezdec. Kader večerjajo, poterka na okno Po stari pravici se nji odpre in kak kos mesa ali pogače pripravi. Rusa porine glavo skoz okno, iztegne svoj vrat in pika okol njej namenjenega kosa. Ali ona je zvita; če gde velkšega ali bolšega zagleda, ga nenadoma nabode, vzdigne vrat, ga skerči, ino hoče vun smuknuti. Ker pa ljudje njeno prekanjeno šego vejo, pazijo skerbno na njo, in ga nji spet z gobca zmeknejo. Zmes je kaj guča in šale z ruso. — Ona začne vnovič okoli svojega kosa kavsati; in ako se nji vendar poda, boljšega nabosti in ž njim oditi, je kaj hrupa in smeha zunaj in znotraj.

Čisto jednako se ravno v tem času v drugih krajih čapla obnaša.

Ljudmila. **)

Kratko številoslovje.

(Dalje.)

Pošteva dvojke.

Ozrimo se, kako smo to v pervem polletju učili, pridenimo znanemu, kar še otroci ne znajo, in s vidlivim veseljem bodo naši učenci in bez vsega dosadanjega mučenja se pošteve privadili. Storimo kakor zgoraj

|| čerti, znamo to pisati na štran s številkami		1 × 2 = 2
potem ||·|| to je dva krat po dva ali	»	2 × 2 = 4
||·||·|| tri » » dva »	»	3 × 2 = 6
tako napredujemo do ||·||·||·||·||·||·||·||·||·||		10 × 2 = 20

*) Girafe.

**) Prečastitа slovenska domorodkinja! lěpo prosimo, da nam svoje ime naznaniti in večkrat kaj dopisati blagovolite! Vredn.

Ako so se otroci tega po versti, potem preskakljaje dobro privadili, ne bo težko jih dalje voditi, da sami najdejo bez čert koliko je 11 × 2, 12 × 2 . . . . . do 30 × 2. Razložiti morajo namre složna števila v desetke in enote, in reči 10 kr. po 2 je 20, 2 kr. po 2=4, tako 12 kr. po 2 je 24. Ako bi se pa to učitelju težko zdelo, ker nekteri tak imenovani visoki einmaleins za kako silno učenost deržijo, naj se prime prej sledečih vadeb; poslužeč se a) zbornih (vkupnih) števil, namre 1. koliko znese ena dvojka koliko dve, tri . . . . . deset, 2. koliko ima 1 otrok oči, ušes, rok, koliko dva, tri . . . . . deset, 3. koliko znese 1 tolar rajnišev, koliko dva, tri . . . . deset, 4. koliko velja 1 dvojača, koliko dve, tri . . . . . deset — in s tem gre naprej do 30 dvojač, ki snesejo 1 rajniš. Poslednič b) moramo jih vaditi kupovati dve reči po 1, 2, 3 . . . . do 30 in več kr. takole: 1. svinčnik (pero ali kar si bodi) velja 1 kr. koliko veljata 2 svinčnika? Otrok poreče: 2 kr. prašajmo kako bomo to s jednim samim denarjem plačali, in odgovor bo: bomo dali 1 dvojačo. Ponovimo: ako 1 svinč. velja 1 kr., 2 sv. koliko dvojač veljata? Rekli bodo (moramo jih voditi pitanje ponoviti): ako 1 svinčnik velja 1 kr. 2 svinčnika veljata 1 dvojačo. Jemljajmo svinčnike drajše, in plačujmo enega po 2, po 3, 4, 5 . . . . kr. in prašajmo vsakkrat koliko dvojač bomo dajali za dva, bomo najšli pravilo, da dve reči, (dva kosa, krajca) veljate vsigdar toliko dvojač, kolikor krajcarjev velja jedna. Ni treba, otrokom ovo pravilo dati, tudi še ne ga izreči, osvedočili pa se bodemo, ali je njim dovolj jasno, ali ne, ako naglo v kako višjo desetko s ceno poskočimo: n. p. jeden svinčnik velja 17 kr., koliko veljata dva. Če nam urno odgovorijo: ako 1. sv. velja 17 kr. dva veljata 17 dvojač, tako se pravila zavejo in bodo nam vsakatero poštevo dvojke lahko storili. Da se izurijo, dajmo jim u tej ograji več nalog, da jih izrajtajo: kupujmo reči, kakor trake, platno, sukno po palici, po laktu, po praču; prašajmo: koliko veljate dve palici, dva lakta, prača-trakov, platna, sukna i. t. d., ako jedna palica i. t. d. velja 26, 27 . . . . . . 30 kr. Pri poslednem čislu obstojmo nekoliko in dajmo pomisliti: da 30 dvoj. znese 1 rajn. potem napredujmo: palica velja 36, 37 . . . 59 kr. kolikor dve? in s veseljem bomo opazili, kako lahko to otroci najdejo. Kupovati čemo tudi drajše reči, po 1, 2, 3 . . . fl. in nekoliko kr. in malo kdaj bomo naleteli kako spotiko.

Pošteva trojke do šestke.

Vadili jo bomo tudi pervič po čertah takole ||| 1 × 3 = 3
|||.||| 2 × 3 = 6
in tako napred do |||.|||.|||.|||.|||.|||.|||.|||.|||.||| 10 × 3 = 30

Otroci napravljajo ravno to na plošicah, in učitelj se v tem tako dolgo mudi, dokler da to poštevanje trojke tudi bezverstno se dobro in urno zna. Ne bo otrokam težko ravno to v višej desetki najti, razlagaje složena števila v desetke in enote, in vedeti: koliko znese 11, 12, 13 . . . . 20 krat po 3, samo varujmo se, da jih ne navadimo, samo le na številke gledati, ako bi se nam bilo tega bati, rajši je izbrišimo da jih ne vidijo. Obernimo to poštevo a) na vkupna števila—in dajmo najti koliko ima 1. 1 fl. dvajsetic, koliko 2 fl. 3, 4 . . . . 10 11, 12 . . . . 20 fl. 1. koliko 1 čevljarjev stol nog? 2, 3, 4, 10, 11 . . . . 20 stolov; 3. koliko ima 1 groš (trojača) krajcarjev?

koliko 2, 3, 4 . . . . 20 grošev? Pri 20ih groših mudimo se spet nekoliko, in dajmo vedeti, da namest 20 grošev imamo opet ukupno števil to je rajniš fl. Lahko nam bode jih peljati na še više, da bodo zvedeli, koliko grošev je 2 fl. 3 fl. 4 fl. i. t. d. Posebna korist tega se bo nam pozdej pokazala. Po tem jih bomo spet b) vadili kupovati tri reči po 1, 2, 3 . . . . 20 kr. bomo napredovali od 21, 22 . . . . 40 in tako od 40 . . . . 60, in dali opaziti koliko rajnišev znesejo.

Kupovali bomo rěči po viši ceni po 1, 2, 3. . . . . 10 fl. in še više, pa tudi po rajniših, in krajcarjih vendar ne več kakor tri: n. p. 1 seženj derv, piskerč, mernik i. t. d. žita, orna ola, vina i. t. d. velja 2. 3. 4 . . . . 10 fl. in 10. 11 . . . . . 59 kr. koliko tri sežnji, merniki, orne i. t. d. — Bo zneslo vsigdar tolikrat po 3 fl. in toliko grošev, kolikor jeden seženj i. t. d. rajnišev in krajcarjev velja.

Ovi način naj nas vodi tudi pri poštevi čveterke. Kažimo narprej vidljivo po čertah, koliko znese 1. 2. 3 . . . . 10 krat po 4, in postopajmo do 15 kr. po 4. Vernimo se sada: a) k skupnim čislom, in vadimo n. p. 1. 1 vol ima koliko nog? 2, 3, 4 . . . . 10 volov koliko nog, in s drugimi takimi rečmi, 2. 1 repar velja koliko? 2, 3 . . . 10 15 reparjev (čveteric). Tu se vstavimo, in damo spoznati, da 15 rěparjev je 1 fl. potem pa napredujemo do 30, in tako do 45 . . . 60 reparjev. — Kupujmo b) 4 reči, (palice, lakte, prače, měrce (firtelne), sežnje, piskriče, měrnike, funte ali libre i. t. d. po 1, 2, 3 . . . 10 . . 15 30 . . . . 45 . . . . 59 kr. kakor smo to s trojko dělali. — Ako čemo otrokam to nekoliko zlajšati moremo jih opomniti, da 1 krat 4 je 1 krat 3 in 1, 2 krat 4 = 2 krat 3 in 2 kr. 1 i. t. d. Tako bodo mogli tudi vse pošteve čveterke namest v rěparjih tudi v groših in krajcarjih izrajtati n. p. 1 orna ola velja 4 fl. 27 kr. koliko štiri? — Bodo rekli 4 krat p. 4 fl. = 16 pa še 27 rěparjev ali 27 grošev, in 27 kr. 27 grošev je 1 fl. in 7 gr. ali 21 kr. 16 in 1 = 17 fl. 27 in 21 = 48. Tako veljajo 4 orne 17 fl. in 48, ako ena orna 4 fl. 27 velja. Vidi se iz tega, kako se moramo obnašati pri poštevi petke, in šestke.

Ako pet krajcev kupimo po 1, 2, 3 . . . . 11 kr. bomo plačali toliko petic (petka) — 12 jih znese 1 fl., 24 = 2 fl. i. t. d. Zadače, ako měrca, piskerč i. t. d. velja 1, 2, 3 . . . . 12. . . . . 24 45 kr. koliko pet měrc i. t. d. se bodo lahko rešile, bomo dobili odgovor: toliko petic*) in ni třeba drugega, kakor da je veržemo na rajniše. Pri šestkah postojmo ko jih imamo 10. 20. 30 . . . . 100, in vadimo jih preberniti v rajniše. — Opomniti še moram, pred ko se dalje podamo, da ne směmo hiteti — in gledati, da bi le urno končali; temveč, da moramo pazljivo in skerbno poprejšne vadbe zmiraj in vedno ponavljati, in se osvedočiti, ali jih otroci še vedo, ker v čisloslovju mora tudi spominj um podpirati. Vsak dan bomo, kadar se imamo s čislovanjem pečati, iz vsake pošteve nektere zadače otrokom predložili — in k prihodnej ne stopili, ako poprejšna še spodtikleje najde tako da se najdena pravila otrokom dobro u glavo vtisnejo, in da kmalo se spomnijo, da 2 reči (2 kosa) toliko dvojač, tri toliko grošev, štiri toliko reparjev, pet toliko petic, šest toliko šestic velajo, kolikor krajcarjev velja jedna.—Po takim postopanju si bodejo poštevanko

*) Petica je nekdaj pomenila 15 kr. pa to ime je gotovo [illegible] petnajstica.

ako dobro zapomnili, da njim nikdar ne bo trebalo dolgo iskati, koliko nese vsaktero število po toliko in toliko.

Poštevanje sedmičke, osmičke in devetke je težeje, zato si jo prihranimo za drugokrat.

Književnost.

Kralodvorski rokopis je u Serbsko prestavil Slavko Zlatojević. Posvećen je Petru Petroviću Njegušu II. vladiku Černogorskemu. Velja 0 kr. sr.

* Historia literatury polskiej od Mihaela Wiszniewskega u 8 svezkih. Cena vsih svezkov je 100 poljskih rajnešev, to je 25 rajn. u sr.

* U Berni je na svitlo prišla knjiga: „Rože i ternje“ spisal prof. Sušil. „Vesna“ pravi: „Sonce, u kterega světlobi in toploti so si e „Rože“ dobile svojo krasno lepoto, je bila terdna věra u Boga, — i osa, u kterej so se te „Rože“ napajale, in ukoreninile se, je bila goreča ljubezen do cěrkve in domovine.“ Cela knjiga obseže 7 pol, i velja 50 kr. sr.

* Několiko Jugoslavenov, ki se na Pražkih šolah uče, je pripravilo k tiskanju lěpo sbirko dosedaj neizdanih serbskih narodnih pěsmih. Med njimi bodo 3 dosedaj netiskane pěsmi o kraleviču Marku; ženitba akšica Dimitrija; Jankovic Stojan i Zlatka Atlagica; Rišlanin Vuk a Doge Benetki; ženitba Tomića Mijata; Osmail-aga i vladika Černogorski; Bogatić Sima i. d. več. Največ je jih iz pesmih, ktere je pel slepec Kuzman Ostoic in gosp. Aza Popović sbral. Serbskemu originalu se bode pridjal věrni metriški preklad česki. Knjiga bode 13 pol velika stoji dve dvajsetici. *)

* Pupolci. Romani, novele, pripovetke, drame i druge zabavne (kratkočasne) reči. Izdaje Bogoboj Atanačković. Pervi zvezak. U Vidni. (S kirilico).

* Troškom matice ilirske u Zagrebu sta ovih danah izišla izpod tiska dva děla, koja zaslužuju pozornost občinstva: „Uzdasi Mandalene pokornice“ od Ignacie Gjorgjě. U 8. 235 str. cena 50 kr. sr.

Zmes.

Za lětašni visoki praznik sv. binkošt je bila prav lěpa knjižica na Dunaju tiskana in izdana pod naslovom: Zpěvi ponejprv provozované na hod boži svatodušni (binkoštni) při velké mši svaté v československém

*) Mladež jugoslavenska u Pragu bode donesek te knjige darovala za česko gledališče u Pragu. Lepo povabimo Slovence to krasno znamenje bratovske uzajemnosti i ljubavi podupirati, i naročnino na te pěsmi vredništvu „slov. Vele“ poslati! Ureda.

chramě (cerkvi) Mathy Boži na Nábřeži ve Vídni dne 8. červnа (junija 1851.“ Tako hvalijo i molijo Slavjani svojega Boga tudi u němškem mestu Dunaju u svojem maternem jeziku. Na slovenskej zemli, kjer s lěpe pesmi in sloveči pevci doma, pa velikobart slišiš žagati in žlingat „němški Omt,“ „wir werfen“ ali kako drugo němško, ki jo skoraj no bena živa duša po celej cerkvi ne zastopi! Mi prašamo: ali se to pra vi Boga u duhu in resnici častiti in moliti, alj se to dro pravi ljudi goreče] in serčnej molitvi in pobožnosti vabili in spodbadati? —

* Mislili smo, da je Matica Česka med vsimi slavjanskimi maticami naj bogatejša; njeno premoženje, snese 37.707 fl. 6 kr. sr. Iz „Beogradskih novin“ pa zvěmo, da je „Matica Serbska“ še bogatejša zakaj ona je 118,000 fl. sr. bogata. Zraven tega se ravno sedaj prot baronu Sina pravda pelja, zavolj dolga, ki ga on dedičem (erbom) Tekelinovim plačati ima, kar bode tudi Matici Serbskej slišalo. S tim bode jistina Matice Serbske še bolj narastla. Koliko pa te dolg snese nismo mogli zvědeti. Po tem taj je Matica Serbska najbogatejša slavjanska matica u Avstriji.

* C. k. Dunajska akademija vědnostih je u lětu 1848 razpisala častno darilo 1000 fl. sr. za tistega, ki vse slavjanske glase pretrese, med seboj primeri in poravna, in tako na podlagi cirkevno-slavjanskega narečja poravnavno slavjansko slovnico napravi in složi, kakor sta to storila Jakob Grimm i Friedrich Diez zastran narečjah germanskega i romanskega jezika. Na to za slavjansko književno slogo neizmerno važno uprašanje je najbolj odgovoril, in častno darilo 1000 fl. sr. dobil gospod Dr. Franc Miklošić, profesor slovanskega jezikoslovja in literature na c. k. vseučilišču na Dunaju, skriptor u c. k. dvorskej knjižnici, dopisujoči člen ces. akademie vednostih, tega časa dekan profesorskega sbora na fakulti modroslovskej, in naš slovenski rojak iz Dolno-Štajerskega. Da smemo izverstno delo pričakovati, so nam njegova poprejšna děla porok. Slava mu! —

* Ruski car Miklavž je poslal na ministerstvo naše eden prekrasen perstan, s brilianti okinčan, da ga izroči svetovavcu u Zadru dr. Božidaru Petranovicu. To iskreni Slavjanin je avstrijanski zakonik (knjigo občnih deržavljanskih postav) na ilirski jezik prestavil, ga caru poslal, in za to od njega gomaj omenjeni perstan dobil. — Da bi toto knjigo kak pravdoslovec poslovenitti hotel; veliko slavo bi si pridobil.

Med i pelin.

* U thereziasnkem semnišču na Dunaju se najde več slovenskih dijakov iz Kranjskega, zvestih sinov matere Slave. Kakor se sliši, bodo visokemu ministerstvu uka u kratkem prošnjo vložili, da bi jim zraven němških, talijanskih, francozkih in drugih profesorjev tudi učenike slovenskega jezika in slovstva postavilo. Ni dvomiti, da bo gosp. minister, ki je se že tolikokrat pravega prijatelja Slavjanov pokazal, njihove pravične prošnje uslišal.

* Kakor postava zaukaže imajo domovnice pisane biti u ednem deželnih jezikov, to je: pri nas na Koroškem u němškem ali u slovenskem jeziku. Naš prečastiti deželni poglavar, kteremu tudi Slovenci in slovenski jezik pri sercu ležijo, je zapovedal, domovnice na ednej si

po nemško, in na drugej po slovensko tiskati, se vě da za to, da Němci němške, Slovenci slovenske rubrike izpolnovali. — Dobili smo marsiktero domovnico u roko, marsiktero iz terdo slovenskih krajev, němške rubrike so bile napolnjene in napolnjene s pisarijo, da se Bogu usmi slovenske rubrike, pripravlene za Slovence, ki jih saj zastopijo, so sta prazne! Tako ni dolgo, kar smo u rokah imeli domovnico iz Obi skega (Ebriach), kjer tiste, ki němško zastopijo, lehko na perst edne roke sosteješ, — in glej! vse po nemško! Žalostno, da Sloven sami svoj jezik tako zamečujejo in zasramujejo! Slovenci! Kdaj bo spoznali, kar je k vašej česti in sreči! —

* Na to žalostno novico le urno kako veselico, da se nam ser ohladi. Že smo edenkrat u „Bčeli" povedali, da si nekteri gospodi d hovniki Rožeške dekantije učasi uradne liste u slovenskem jeziku poš lajo. Dones zamoremo za resnico oznaniti, da je te dni tudi něki sren ski svetovavec svojemu gospodu županu slovensko pismo poslal. Sren ski župan, pošten mož, kteremu pa slovenščina kar prav gladko ne teč od začetka malo stermo gleda, — vendar pismo prime in prošnjo le poravna. Tisti srenjski svetovavec, ki je, kar smo mi zvědeti mog naj pervi slovensko pismo na svojega župana pisal, je: gospod L derer po domače „Neuwirth u Podgorjah." Kamo sreče, ko bi v tacih gospodov po Slovenskem bilo!

———

Směšnice.

* Frideriku velikomu preporuči general jednoga ritmajstera. Fr derik ga zapita, kako se zove (imenuje)? Ritmajster mu odgovor Halefuzikapilominozikovski. Friderik namerdjen rekne: „Ta tako se hudić ne zove." Vaše veličanstvo, odgovori ovaj, on i nije od mo porodice." Frideriku se odgovor dopade i poviša ga na majora. —

* Za mizom sedeć gospodar pokliće slugă svojega, i praznu mu čaš (flašu) poda zapovedajuć, da mu iz gostilnice vina donese; sluga či šu primi, — gospodar se zad na stol nasloni i molči. Slug ne dobivši s čašoj i denar, stopi gospodarju za ledja i ostan Malo za tim oberne se gospodar; pa kada ga — še tu stoječega spa zi, serdito vikne: „zašto nisi otišal?" — „Kako ću ići, kada denar nisi dal" odgovori sluga še serditije. A na to gospodar ko serdit „Donesi ti bez denarja, ako umiš, za denar će i norčava deca donesti. Sluga ga pogleda malo, pa onda gre, i kao odide. Malo za tim eto ga opet s praznom čašom zad dodje, — a gospodar i nedižuć glave njemu „Jesi li donel?" „Jesam gospodaru!" Ovi na čašu ne gledeć rekne „Tudi ti se napij na moje zdravje." Sluga nagne čašom, kao da pije onda rekne: „Pij gospodaru! jaz ti napijem." A kada ovaj praznu pr nesavši k ustom čašu, iz prazne serkati i naginjati stade i vidi, da s ovi š njim titra (norce děla), — vikne: „ta ti se titraš sa menom, kak ću piti, kada ničega nemam" — onda sluga njemu odgovori: „Pij, pi gospodaru! iz prazne čaše, iz polne znaju i slěpci i babe piti, i vsal norci."

Odgovorni izdatel in tiskar: Ferd. žl. Kleinmajr v Celovcu.

SLOVENSKA BČELA.

Izdana 15. julija 1851.

Slave klic.

Sinko! vstani
Majko brani
Dolgo sužna sem bla že!
Se usmili
Proti sili
Sinko! brani vražnoj me!

Plamen šviga
Moć se dviga
Slave sin se oživi;
Dušman *) běži
Z naše veži
Slave moć ti že proti.

(Iz Celovske Slavije, kamor je to pesem poslal Gregor Janežič godec u Lišah.)

Junakinja Kamenička.

(Konec.)

S Prokopom Zezim. je posadka zadnjo podporo zgubila. Štrah i bezupnost zauzeme vojake. Tisti glas, ki jih je tolkokrat k junačtvu unemal, je za věké vtihnil, ona roka, ki jih je modro vodila v naj strašnijih bitvah, je oterpnila. Ni še omolknila žalostinka, se že gromoviti hrup Taboritov strašno razlega po samotnih tverdnjave kotih. Brez vodja, brez reda, i kar je bilo naj žalostnejši brez vsake duševne jakosti plane posadka na obrano. Strahovitim serdom vdari Prokop, veliki, na grad; Taboriti, kot ljuta zvěr, nevsmileno morijo, kjekolj jim kdo se vstavi. Stěna za stenoj se lómi, na vseh stranih se bliska skoz prodore Husitsko orožje. Al evo ti čuda! u tom strašnem stanju stopi vsred plašne vojake — Nežika Zezimanova, kot angjel varh iz nebesnih višin poslan. Na glavi jej blišči čelada, svetla kot sonce, izpod čelade se vijejo plavi vlasi po bělem zatilniku, nježna děviška roka suka morivni meč. Tako

*) Neprijatel, nasprotnik.

stopi, podobno nekdajnim Amazonam českim, s možkim korakom, kot bojna boginja med vojake. „Hajda junaci“ vika dèvojka krez bojni šum „na bran, komu še hrabro v grudih serce bije, berzo razstavite verste, za menoj, smèrt ali zmaga!“ Kakor visoka pečina, ktero od verha do korenine silni potres zdrobi, hrušeći u tamno globočino se vdére, tako plane hrabrostjo nadušena i uzplamtjena posadka na Taborite, i pogumno jih opet zakadí iz grada v planjavo.

Tako mine naj strašnji dan. Sonce zaide za goro, hladni večer se na zemljo spusti, i donese opešanim vojakom sladki počitek. Mirno spava priroda tužna krog i krog, mirno počiva vse po gradu — samo Nežika ni očiuh stisnila — za njeno pobito serce nema mira ne pokoja. Nevkretna, kot nèmi kip, stoji pred mèrtvolo (mertvo truplo) svojega milega očeta, objokane oči vpirajé v njegovo vpadeno obličje. Njeni občutki se popisati nedajo, le onaj, kteremu je nemila smèrt naj dražije blago, stariše sorodnike ali serčne prijatelje ugrabila, le onaj more občutiti, kar je Nežika u tem neizrečeno tužnem hipu občutila! Ko zamišljena tu stoji na svètem mèstu, zasliši na strani nèko šušljanje. Serditim okom se ozre, alj hitro se ji razvedri čelo, ko vidi, da plemić Konrad se bliža.

„Odpustite“ jo nagovori miloglasnimi besedami, da vas molim v svetej tihoti. O gospodično blaga! vi tugujete za pokojnim, ah i nam je bil on mili oče, dragi vojvoda, tudi naše oči gorke točijo solze, ker š njim smo zgubili vse. Mir i pokoj naj da vživa duša njegova. Ali tuga nesme biti veča kot je nevarnost, ki nam prèti. Prosim taj, poslušajte kar jaz svetujem. Broj naših vojakov se je jako zmanjšal Terdnjava se dolgo braniti več brez pomoči nemore. Vaš stric, Majnard Novodvorski, še menda nèvè, v kakovej nevarnosti ste vi i vaš grad Kamenice. Le on nas zamore oteti grozne smèrti. Sklenil sim tedaj, še nicoj v Novidvor jiti, i dovésti potrèbno pomoć.“

„O Bože veliki“ odgovori trepečim glasom Nežika, „kako čete vašo namèro izpeljati, ker so vsi poti od Taboritov zasedjeni? Dragi Konrad! ne zapustite me, vi letite gotovej smerti naproti.“

„Nebojte se, gospodično“ odgovori Konrad milo, „znani so mi podobro vsi poti v tem kraju. Černi oblaki krijejo nebo, temna je noć, spoznala me živa duša ne bo. Noseči krasen vaš kip globoko u svojem sercu bom tekel, ko da me vetrovi bi nèsli, i pred ko dvakrat zora dan nam naznani, sim spet nazaj. Angjel mili, Nežika Zezimanova! naj dragocènii dar, ki ga svèt za mene ima, vas rèšiti sedajne nevarnosti tudi naj groznija smèrt ni meni pregrozna!“

Te rèči kapnejo kot hladni balzam v njeno ranjeno serce. Svètle solzice jej tečejo kao bleskeči biseri po bledih ovenelih licih. „Dušo mila jihteča mu reče, primi mojo serčno zahvalo za ljubezen i prijaznost, ktero zkazuješ meni nesrečnej ah i siromašnej! Bog te naj brani, kodèr hodiš.“ Nežika spremi plemiča do obzidja, čez ktero se po vervi spusti na tla. „Z Bogom gospodično! kmalo se vidimo spet“ prinese noćni vètrić zadnji glas od njega izpod zidovja.

Neuzterpljivo čaka gospodična, da se bode Konrad povernul. Veličastno raztegne mila zora na juternem svoja zlata krila i cèliva (kušuje) zlatorumenimi žarki Nežikin preobražen obraz, ki je ravno stoječa pri oknu nemirnim sercem drugi den pričakovala. „Ah mili Bože“ uzdihne iz pobožnega serca kako lèpo se razvija pred teboj priroda! Ti, o vsemogočni! ukažeš, i na nebu zablisči neizmerni broj gorećih svetil! Ti

ukažeš, i mirodarna noć ogerli Tvoje zemlje dalni krog! Ti ukažeš, i blago sonce vljiva svoje životvorne žarke v vse stvari, ktere si Ti, o věčni, stvaril i živiš! Zbudjena priroda glasno oznanuje Tvojo veličino i slavo—červ u prahu, kakor silni slon, mušica v travi kakor silni orel u zračnih višinah, siromak u bajti kakor car u bělem gradu—ah vse, vse se veseli svojega bitja i življenja, tisučerni glasovi iz morja, iz lesovja, iz brězdnov, iz zraka le jedno govorijo besědo—da Ti, o Bože moj, si mili oče, neizměren u veličanstvu, narazumeven u modrosti! Vekoviti, ako prošnje moje grěhotne niso, smiluj se mene zapušćene sirote! I ti, blaženi duh, mojega očeta, ki stanuješ u srěčnijih prebivališčih, spomni se mene, ktero si u naj strašniji bědi i nevarnosti na zemlji zapustil, pomozi slabej ženski, ali vzemi me k sebi v ljubezno naročje!“ Tako je molilo nedolžno njeno serce, i občutilo u tem svećanem hipu ono krěpost, ono tolažbo, ktera iz nebes rosi na tužno človeško dušo, ako se revnemu, živalskemu truplu izvije, i k stvarniku na svobodnih perutih serčne molitve svojo dušo pouzdigne.

Visoko je stalo že sonce na nebu—al Konrada i zaželjene pomoči ni bilo. Tudi večer se začne na zemljo spušćati—od njega še ni tira ne glasa.—Nežiko napadajo grozovite misli, kamogod se verne ji stojijo kot černe pošasti pred plašnoj dušoj. Žalostna hodi po samotnem dvorišču zamišljena u velike nevarnosti, u katere se je blagi mladeneč zavolj nje podal. Med tem nastane terda noć, i Nežika stopi derhtečim sercem na obzidje. Dolgočasa tukaj na tverdem kamenju sedi, glavico žalostno na njěžnobělo roko naslonivši vpira hrepeneči pogled na tisto stran, odkoder je pričakovala, da bode svojega pomočnika i odrešenika zagledala. Iz tabora zasliši zdaj mukli hrup kot da začne pred nevihtoj po temnih oblakih grometi, kmalo po tem vdari ura dvanajst na gradu, i stražari pozdravljajo jeden drugega po vojaški klicajé nočne ure. Groza i strah spreleti děvojko, dušne sile jo zapušćajo,—bezupno serce tudi upati dalej nemore. Silovite britkosti u děvičanskih njenih persih prostora več ne imajo, ovenelo serce solzah več nema — celi svet se pretesen jej zdi, da zakrije njeno tugo, njeno nesrěčo! Naglo se ustane na trepeče noge, i hoče odleteti i běžati u černo noć — ko iz nenada človeška podoba pred njo se postavi.

„Nežiko! ste li vi tukaj?“ jo milo nagovori znani glas, i pred njoj stoji plemić Konrad. —

„Konrad, Konrad! jeli mogoče, da ste vi, ali blodi me sanj?“ zakriči uplašena Nežika. —

„Ne bojte se“ progovori zaupno Konrad — „vse je dobro, rěšeni ste, moja gospodična! rěšeni strašne pogube smo vsi. Majnard iz Henriko - grada — (Neuhaus) — pelja mnogobrojno vojsko hitrostopom za menoj. Jutra že vidimo bojne njegove zastave (bandere) vijati se po planjavi. Žuril (potrudil) sim se, ovo veselo novico še nicoj vam doneti.

„Blagi Konrad, mirodarni moj angjel,“ mu Nežika do duše ganjena odgovori, „vaše dobrote dostojno plačati nemorem. Vzemite vse, kar zapušćena sirota vam dati premore, vzemite mojo hvaležno serce, kao mateni darek, za plačilo. — Ah, živahnije mi kérv po žilah se zdaj preteka, novo, nepremagljivo moć občutim na celem telesu, novo življenje mi spet povzdiga serce pobito. Naj se bliža smért, naj

vitnejša smèrt, ki je kedaj človeka zadela, za me več straha nema. Život za život sim vam, junački mladenеč, dolžna!« —

To rekoč se verže Konradu okol vrata i nasloni mileno glavico na kipeča njegova persa. — „O Bože moj« izklikne mladenеč po kratkem molčanju, „proč s takovimi strašnimi slikami, ne mučite si, gospodična! glave smertnimi mislimi. Ako vaše oči, rajski angjel, otemnijo, se otemni tudi mojega življenja mlado sonce. Brez vas za me svět vrednosti več nema. Vedno me spremlja nebeški vaš obraz. Kada me žalost obide, stoji pred menoj, kot angjel mira, i tolaži tužno mi serce. Kada od radosti oko mi solzice roni, jih pristreže mili vaš duh, jih serka deležno vaše serce! Nežika, moje živlenje! vaš posledni izdihlej bo tudi mene iz světa pahnil.« — To izgovori i naglo̢ma se Nežiki iz objema odklene i hoče se odstraniti. Nežika, kakor da plamteča strela v njo zleti, zgrabi kerčno mladenča za roko, pa iz očiuh priplavajo debele solze po licah.

„Konrad, moja věrna duša« toži nemirnim sercem Nežika — „o ko bi vi vedeli, koliko žalosti sim zavolj vas preterpela te dni, ko vas ni bilo domu, nebi nikdar več od mene se ločili. In zdaj, ko je na nebu mila zvězda srečnije budučnosti nam zasvetila, zdaj me hočete zapustiti, hočete zavreći věrno moje serce, ki le za vas živi, za vas gori, za vami hrepeni. Primite ga, Konrade moj, vaše je na věke.»

„Smem li upati« reče uzhitjen Konrad, „smem li zgovorti, kaj duša moja čuti? Ah prevzetnež, jaz, ki drugega blaga na širokem světu neimam, ko goli taj meč, jaz bi prederzno misel u glavi nositi smel, da vi, krasna hčerka iz slavne rodbine Vitkovicev, *) ubogega plemiča, nevrědnega služnika, ljubite i mu vaše krasno serce darovati hočete? Ta misel ah je neumna!«

»Neumnost imenujete mojo ljubezen« ga popraša Nežika? „O nikar ne sekajte novih ran mojemu sercu, klero s vami živeti, s vami umrěti želi. Konrade! vaša žena biti obljubim pred Bogom i mojim pokojnim očetom: Ako moj grad, mojo očetovsko bogastvo vaša ponižnost želi, stopim rada v naj siromašnijo bajtico s vami, zapustim vse dragocěnosti svojega stana, da zadovolno živim s možem, kakovega domovina še rodila ni.«

„O Nežiko, mila — Angjel božanski — rajsko moje veselje, moja supruga — moje naj veće blago na zemlji« — vsklikne plemić, glasno mu bije serce u grudih, po obrazu se mu preliva rudečica od neizrečene radosti! Krasen, kakor da je narav vse lěpote mladega cvetja u njegovej sliki složiti htěla, stopi pred Nežiko, jo iskreno i ljubeznivo prime za njeno mehko rokico, ter nadušen s silnim ognjem ljubezni progovori: „Naj navalijo zdaj na moja persa Taboriti i š njimi vse peklenske moči, koliko jih ima, — razbili se bodo, kot valovi na terdem ska-

---

*) Vitkovic Vok Prčicky je bil praotac slavne rodovine, katera je u 13. stolětju poněměeno ime „Roženberkov« dobila, ker je Vitkovic u škitu petlistnato rožo imel. Od iste rodovine je bil tudi Majuard iz Henriko-grada. Nemečko ime današnjih „Rozenbergov« nas ne smeje motiti, temuč pozorno trěba gledati da se nam u budoče slavjanska imena nekrožijo po němečkem kopitu, kakor se je veliko rodovinam českim někda zgodilo. Experientia vitae magistra.

lovju. Goreče strele bodo letele iz mojih rok, strašno bo moril smertonosni moj meč — propast vsakemu, kteri se prederzne, t e b i, predraga moja suprugo! žalega kaj storiti!«

Bilo je že precej po polnoči, zato se ločila in gresta počivat. —

Majnard je postopal hitrim korakom, da bi berzo rěšil Kamenice nevarnosti, běde i nesreće. Gorko žalost mu je v serce zasadil glas o smerti Prokopovej, in misel, da je morebiti Nežiko jednaka osoda že zadela, ga tera neprestano napred.

Bilo je lěpo jutro, na modrem nebu je sijalo mlado sonce nadopolnega dana. Gradjanski vojaci želno vpirajo oči po planjavi, jeli se bode skorom prikazala pomočna vojska. Nenadoma zagledajo několiko od grada izreden někakov trop, kot dà se prašna megla po cesti kadi. Iskrica veselja prešine obupna serca. Bila je to Majnardova vojska. Al Prokop, veliki, bistroviden kot sokol, i zvit kot stara lisica, je kmalo zvedel, da se bliža dušman (neprijatel). Naglo se vzdigne s jednim oddelkom svojih trum i odide mu naproti. Pri ribniku „Kaličih“ se srečate obé vojski. Ni še bojne verste razredil Majnard, ga že silovito zgrabi Prokop. Strašen boj se vname — bez usmilenja davi smert nesrěčne svoje žertve. Majnard borivši se kot razkačen oroslan spodbuda hrabrim svojim izgledom vojake k neomagljivej protubrani. I zaista opravljali so oni děla čudovitega junaštva. Alj vse moči, ves trud je bil zastonj. Majnardova vojska nanagloma pod orožje postavljena, je bila po broju veliko manjša od Prokopove. Obupnim sercem vidi Majnard, kako hrabri njegovi vojaci jeden za drugim padajo, kako siloviti Taboritov navali versto za verstoj predirajo. Gromovitim glasom pokliče zdaj ostanke i poskusi še enkrat pot si predreti kroz dušmanske rajde. Strahovito zvenčijo mečevi, scurkoma teče kerv iz junaških pers po zemlji, vsaki mah zasadi smèrtno rano. Ali jao! od vsih stranih hrumijo Taboriti na njega, le několiko prijatelov še vidi na svojej strani. Časa več ni bilo — ili napred v dušmanske roke ili nazaj v běg! Majnard izvoli zadnje; velikim trudom razbije od zadaj Prokopove i tako vjide po srěči okrutnemu robstvu.

Kdo popiše žalosti i strah uboge Nežike, ko vidi zmagonosne Taborite divjim krikom nazaj se valiti u ležišće! Majnard je bil jedini člověk, u kterega je zadno upanje stavila. Tudi on je premagan i potućen—strahovite njene osode! —

Ali evo čuda velikega! tužno stanje serčne braniteljice gradjanske omehči kamenito serce Prokopovo! Kmalo potem, ko se je s svojimi vojaci v tabor vernul, pošle v terdnjavo poklisara (glasnika), kteri u ime njegovo jej oznani, naj dobrovolno prime u znamenje i zastavo kupo, i naj se po takem vdà pravověrnim, kterim zastopovavec i branitelj je i hoče tudi u buduće Prokop mogočni biti! Ako pa terdovratna ostane, čaka njo i celo posadko strašna smért. —

„Bodi zvěsta věri svojih predědov, nedaj se zmotiti“ — so bile zadne besede umirajočega očeta, i te besěde, kot da je jih sada duh pokojnega iž nebeškega raja milenej hčerki na ušesa zašeptal, probudijo u važnem tem trenutku plemenito někako serditost u njenih grudih. Nevolno se oberne k poklisaru i ponosnim glasom mu jaderno odgovori: „Za věro umrěti, smertnih mukah se ne plašim. Doklor jednaki med tem zidoviu še živi, ne bode Prokop na Kamenicah svoje ...

(bandere) razvijal. Ako usmilenja s menoj nema, hočem tudi milostik od njega prejemati. Pojdi, i kaj si sliša', oznani svojemu gospodu.“

Veselo vskliknejo vojaci pri teh besedah, i obljubijo iz nova věrnost, pokornost i uzterpljivost do smerti hrabrej braniteljici. —

Takega odgovora se Prokop nadjal ni. Stalnost i serčnost slabe děvojke ga do duše gani, dostojne pohvale zavoljo čudovitih vlastnostih jej odreći nemore. Al druge strani ga močno mika slavoželjnost. On, pred kterem so kraljevi trepetali, nad kterim do sada še nobena sila zmagala nije, on bi mehkočutno děvojki se podal, bi raztergal na Kamenicah krasni vence velike slave Husitske — te sramote pred svetom razkriti i doživeti mu duša nedopusti. Mahoma tedaj ukaže, s vsoj siloj sopet na grad vdariti. — Al kakor popred, so tudi zdaj u věter mahali, navali niso nič izdali. Pogumno vodi junačka Nežika vojake, ktere še smert dozdaj pokosila ni. Vsaka njenih zapovedi je stoterno zakadila propast v dušmanske trume i Taboriti s kervavimi glavami nastopijo navadno pot navzdolj.

V šotoru sedi vodja Taboritov pogovarjajoč se š njimi, kaj bi potrěbno bilo, da bi jim obsada boljši od rok šla. „Bodemo li tukaj slavo zgubili i žertvovali, ktero smo si dosad v tolko sjajnih zmagah pridobili?“ Prokop dalej — „to obvari Bog. Posluhnite moj svět: grad mora nam se podati, samo trěba, da se poslednie napnejo sile.“

„Nismo li to storili?“ odgovori jedan izmed stotnikov „preštej svoje vojake i vidil bodeš, koliko žertvah je zastonj kérv prolilo pri obsadi tega pěčovnatega gnězda. Nedaj nas dalej moriti, odstopi, Prokop, od svoje namere. Slave nam malo obeča to podazetje, zguba pa bo berz ko ne strašno velika.“

„Tako mi svete kupe“ zaori Prokop „dušmani se ne smejo hvaliti, da je vodja Taboritov pod Kamenicami pervokrat treptal. Kaj dosad sila doseči ni mogla, naj velikodušnost moja doseže. Veliko zares je, kar slavi mojej žertvujem! Al naprědek sv. věre, za ktero praveden borimo boj, to žertvo od mene tirja, junačka děvojka me k temu sili. Ako mi ključe od grada izroči, jej dovolim, da brez věrosilja odide, kamo ji drago. Pri mojej slavi! tega od mene še ni jedan dušman zadobil ni!“

„Čern ti obraz pred Bogom i zemljoj, ako to storiš,“ zavpije kot stekel Hynek Mikovicky. „Hočeš li najednokrat prisego prelomiti in krivopriseżnega se skazati pred svojimi jednověrci, pred kterimi si sveto i slavno prisegel, da hočeš, dokler ti kérv serce ogreva, neprijatelje naše vere neprestano zatěravati? So li to tvoje velikoustne obljube, s kterimi si nas do Kamenic pripeljal? Junaci so prelili kérv, da dušmanu slomijo vrat, a ne, da mu ti mirno i pokojno oditi dovoliš! Bratjo! kdo je mojih misli, s menoj naj potegne, Prokop je izdajica Taboritov.“ —

U ponosnej zavědnosti svoje slave se povadigne pri tih besedah Prokop, veliki, i zanečljivi pogled u Hyneka upirajoč progovori s gromovitnim, ojstrim glasom: „Je li to pokoršćina, ktera meni, kot vodji slavnih Taboritov, gré? Ništarija! hudobnež! poberi se spred mojih očih, u věrste naše nigdar več ne stopi, naših slavnih del ti zanaprej udeležen biti nesměš. Černa ti je duša, kakor tvoja hudodelstva, h ktere tvoje divje strasti ženejo i silijo. Poznam ja dobro nagone, kte-... spodbadajo. branitelie Kamenic u tvoje okrutne roke dobiti! — Al

tako mi věre! orodjem tvojih zvitih naměrah Prokop nikolj ne bode. Poberi se od tod k peklenskim tovaršem, kterim od davno v sramoto našega družtva služiš, večna ti naj oči pokriva tmina, da ne najdeš več pravověrnega pota!« —

Osramoten i molčeč se odpravi Hynek iz Prokopova šotora. Kmalo potem pošlje Prokop poklisara u grad, kteri Nežiki Zezimanovej ponudbo vodje naznani. Nežika se radovolno poda ponudbi, samo to si še sprosi, naj Prokop ludi njenim vojakom svobodno oditi dopusti. Po takem hoče ključe od grada njemu izročiti i jutra zgoda se vgeniti.

Černa noč raztegne svoja krila po poljanah, tihi mir pokrije težišče Taboritov. Želni potrěbnega počitka pospijo pervokrat vojaci bez skerbi Vse je tiho vse mirno — samo jedan u taboru mira najti nemore, njegova duša omamljena od razuzdanih strasti nočnega pokoja, sladkega spanja več se ne veseli. Nesrěčni ovaj človek je bil — Hynek Mikovicky. Kot po goreče] žerjavici je taval po ležišču od šotora do šotora. Straže so bile na redko razstavljene, ker nevarnost več ni prětila, noč je bila temna, i vsi u globokem spanju zakopani. Zdaj se mu zdi, da se bliža šotoru vodje. Malo postoji, se ogleduje i posluša, nikoga ne vidi niti ne sliši. Tiho se pripogne na tla, i leze, kot zvita kača, po vsih štirih opazno vse po malem napred. Tedaj pa tedaj poslane, vzdigne glavo i pazi s tenkimi ušesami na vsaki pihlej nočnega větriča. Spet počne počasi lezti, dok dopleza k Prokopovem šotoru. Urno zdaj vstane, razgerne platno pred šotorom. Že skoraj pri kraju je gorela lampica, — ter medleno svitlost razlivala po postelji, na kterej je ležal siloviti vodja, Prokop. Kipeča kérv ga strašno žge u sercu, groza, jad i osveta tlě i grize u divjih njegovih persih. Še enkrat pritisne oko na zagrinjalo — nič se ne gene. — Hynek stopi u šotor. Al različni dogadjaji minulega dnė Prokopu spati ne dajo. Videl i slišal je vse, kar se je godilo. Ko zapazi, da se možka podoba postelji bliža, se napravi, ko da bi terdno spal. Hynek, u roki morivni nož (handžar), se stegne po postelji — i ravno hoče u persa vodji ga vbosti — ko Prokop močno za roko ga zgrabi. Kot blesk plane iz postelji i trešne ostudnega neprijatelja s orjaškoj siloj na tla. Prokop zazove stražare, kteri berž, ko v šotor stopijo, kmalo pogodijo, kaj se je tukaj godilo. „Zvěžite grozovitno zvěr, ktera je vodjo vašega umoriti htěla“ vikne Prokop i predade jim Hyneka. „Obesite ga na visoko drevo, da pregrešne njegove noge po zemlji več hodile ne bodo. Černi gavrani i divji jastrebi naj žrějo meso mu iz gnjusnega trupla!“ —

Ko juterno sonce na iztoku zasije, je visel Hynek mértev na drevesu. Město mertvaškega zvona brumi gromoviti krik i preklinjanje vojakov stoječih pod gadnim merličem. —

Prokop razrědi zdaj Taborite u dolgih vérstah po ležišču, neterpljivo pričakaje Nežiko Zezimanovo. Ob osmih se otvorijo gradjanska vrata, i mala posadka zapusti težkim sercem premileni dvor, kterega je tako hrabro branila. Le 50 vojakov, ki so smerti utekli, postopa počasnim korakom niz goro, vsi ověnčani slavnimi ranami pogumne obrane.

U sredini so nesli mértvo telo svojega ljublenega načelnika, ki je bilo černo ogernjeno i nakitjeno gerbom „Rozenbergov“, čeladoj i mečem pokojnega. Za merličem je šla Nežika, junačka braniteljica Kamenic.

Počasi i tiho se giblje žalostna truma proti dolini, kjer Prokop ob-dan od svojih stotnikov jo čaka. Videti tolike ljubezni i věrnosti probudi tudi u sercih Taboritov usmilenje, čudenje i sočutje Prijazno nagovori Prokop trepečo děvojko, jo pohvali vpričo vsih zavolj junačtva i neomagljive uzterpljivosti, i prejme iz njenih rok ključe od grada.

Nežika se poda na ravno k svojemu stricu na Henrikov grad. Majnard ni veselega več dana završil od teh dob, ko je premagan od Taboritov na svoj grad poběgnuti moral. Njegov tovarš i iskreni učastnik (děležnik) je bil Jovan od Guštajnja. Tudi on je oborožal svoje vojake, i združil s Majnardovimi, da reši Kamenice. Jednaka žalostna osoda je tedaj tudi njega zadela. Zato je odločil, pri svojem nesrěčnem prijatelju i drugu ostati, š njim žalovati po nedolžnej, zapuščenej Nežiki. Kako se kej Nežiki godi, od tega ni bilo ne sluha ne duha i že sta oba mislila, da u dušmanskih morebiti rokah vjeta ječi — ko Nežika s svojoj četoj u dvorišče stopi. Veselja i radosti, ki je pri toj nenadanej prigodbi serca obuzela, popisati nije mogoče. Majnard objemši svojo predrago ujčnico obljubi svečano i slavno, da hoče město pokojnega očeta za njo skerbeti, i ternati pot, po kterim je dosad hoditi morala, cvetečimi rožami posipati, i veselo jej ustanoviti prihodnost.

„Tudi ti, verli moj mladeneč, ne bodeš brez plačila ostal, nagovori Majnard sladkim glasom plemiča Konrada.

„O pustite to, mili moj stric,“ mu naglo Nežika u besedo segne, „za me se je on žertvoval, od mene mora tudi plačilo prijeti. Njemu sem podarila jedino blago, ki mi je na světu ostalo, moje serce, ki je njega za moža si izvolilo.“

„O naj da te objemem, predraga hčerko moja,“ vsklikne veselo Jovan „blagor pa tebi, ljubeznivi moj sin, Konrade, dobil si naj boljšo ženo, ki je kedaj na českej zemli se rodila!“ —

„Je li mogoče, da je to vaš sin?“ praša osupnjena Nežika, kazoča perstom na Konrada.

„Odpustite mi, mila Nežiko,“ odgovori Konrad i pade pred njo na kolena „zaslěpil (vkanil) sin vas, al mojo prevero (golufijo) naj ljubezen zagovarja. Kot siromašen sluga oblečen sem se podal u grad vašega milostivega očeta, jedino u persih noseč željo, da bi si blago vaše serce zaslužil. I glejte, tukaj klečim zdaj nadaren vašim sercom, naj srěčniji pod rumenim soncem. Prosim vas, ljubite me za naprej, kakor ste dozdaj ljubili plemića Konrada.“

Nežika, lěpa kot spomladanska roža, kad pervokrat sončni žarki berst razvijejo, objeme bělimi rokami presrečnega Konrada, i žalost vsa se jej razstopi na kipečih njegovih persih.

Čez nekoliko dni odpelja Konrad Nežiko, kao svojo suprugo na očetov dom, i dolgo lět je živel š njoj zadovolen i srěčen.

Junačkej Nežiki Zezimanovej pa ostane lěpa čest, da jo našim krasoticam za priměr postavimo prave iskrene ljubavi i věrnosti, ktera vě i spozna, da tudi pod siromaško obleko mnogokrat blago serce bije. Blagor jim, ki znajo spoštovati, ljubiti i ceniti blaga i žlahtna serca!—

Kollár.

Najvažnejša misel, ktera sama le zamore Slovane vsih narěčij v duhu zjediniti, in jih močnejše storiti, je „vzajemnost slovanska.“ Ona je jedini pot, po kterem se slovanski narod veselejše prihodnosti nadjati zamore. Kollár je bil pervi, ki je ove preważno misel v svojej knjigi: „Wechselseitigkeit der Slaven“ razložil. Zatorej mislim da bode vsakemu pravemu Slovanu všeč, kaj več od tega za céli naš narod preimenitnega pisatelja zvėdeti.

Jan Kollár je bil 29. julija lėta 1793 v městici Mašovcy v Trenčinskej varmediji rojen, kjer je njegov oče Matevž več lět městni sodnik bil. V sedmem lětu je ga skerben oče najboljšim ondašnjim učenikom izročil. Ker je pa Jana s posebnimi sposobnostmi obdarjenega najdel, je sklenul ga posebno dobro izrediti. Po doveršenem početnem navku je ga v Kremnico poslal, kjer se je 3 lěta němškega in latinskega jezika učil. Odtod je šel v Bistrico (Neusohl) modroslovja se učit, in po dokončanem modroslovnem nauku se je v Požunju 5 lět bogoslovja učil. Odtod se je v Jeno na vseučilišče podal. Tukaj so ga ostanki staroslovanskega življenja še le prav za svoj narod vneli. Že prej, ko je še učenec v Kremnici bil, je začel slovanske narodske pěsmi nabirati.

Že tedaj se je v njegovem sercu ljubězen do svojega naroda in do maternega jezika vkoreninila. Ko je pa v Jeno pridši in na svojem popotvanju po Saksonskem povsod ostanke najdel, ki so spričevali, da je nekdaj slovanski narod v teh krajinah prebival, ki se je poněmčati moral, je ga močno v serce speklo. Neka nepričakana prigodba je ga pa še bolj za slovanstvo nadušila, in mu pěsniški pot odločila. Soznanil se je namreč s hčerjo evangelskega predižnika Šmidta s imenom Minka, ktere predstariši so bili iz vasi Roslav, ki je prej popolnoma slovanska bila, in se poněmčati morala. To je Kollara še bolj za Minko, kao unuko starega slovanskega roda vnelo, in mu perve pěsmi vdihnulo.

Po dolgem popotvanju pride lěta 1819 zopet na Ogersko, ter je bil 12. oktobra tistega lěta za duhovni stan posvečen, in k němško-slovenskemu predižniku evangelske občine v Peštu J. Molnarju za diakona poslan. Molnar je pa v kratkem vmerl, in Kollár je postal predižnik ove občine. Neka razpra je bila vzrok, da so Němci tiste občine němškega predižnika poklicali, in tako Kollára odpraviti hotli. Tako so hotli Slovence k němškej božjej službi prisiliti. Temu so se pa drugi občani zoperstavili, in niso pripustili, da bi imel Kollár službo zapustiti. Tako se je začel 13 leten bor med Slovenci i Němci, v katerem, je Kollár pravi mučenik svojega naroda postal, dokler ni cesar Franc prepir tako razsodil, da imajo Němci i Slovenci enake pravice do cerkve i šole. Med tem je ga pa še druga nesrěča zadela. Naznanjeno mu je bilo, da je njegova draga Minka, od ktere že dolgo nobenega pisma ni dobil, zamerla. Silno žalosten je bil tedaj njegov stan, kakor nekt-

soneti v „Slavy dceri“ priťajo. V teh težavah oslableni život okrepčati se je v kopel podal. Tu je dobil nenadama pismo od svoje zaročenke, ki ga je od njene nespreměnjene ljubězni prepričalo. Kmalo se je na pot pripravil, in 25. septembra lěta 1835 je bil š njo poročen. Cěla občina se je š njim veselila. Svetli cesar je ga lěta 1849 na Dunaj poklical, da bi na tamošnjem vseučilišču slovansko starozna̋nstvo učil.

Njegove naj imenitnejši děla so:

Slavy Dcera. Ove krasno dělo je dozdaj že 4 krat natisnjeno bilo.

(Zbirka narodnih slovenskih pesem.)

Literarische Wechselseitigkeit der slav. Nation.

Rozprawy v jmenách, počátkáh i starožitnosteh národu slawského a jeho kmenů.

Cestopis, t. j. popis popotvanja po gornjej Italiji, po Tirolskem i Bavarskem s posebnim obziram na slovanske živelje.

Staroslavjanska Italia se ravno tiska na Dunaju.

Družtvo za jugoslavensko povestnico.

(Iz Ljubl. Časnika)

Kako slaba je pač tanjka šiba; otrok jo brez težave zvije, prepogne, zlomi! Zvezaj jih več skupaj v butarco, se ti bodo tudi zdaj vpognile, zlomile? Zastonj si boš prizadeval, zastonj poskuševal svojo moč, nič ne bodeš opravil. Kar pa velja od zjedinenja natornih moči, koliko bolj se mora terditi to od človeške moči, kjer si telesne in dušne moči v roko sežejo. Človek sam na sebi je slaba stvar, ki zamore le malo storiti, ako se pa njih več v izpeljavo enega namena združi, postane ta družba močna in terdna, nje moč se vedno razšira in rase, zadobi spoštovanje in veljavo. Sovražniki se je boje in ji zavolj tega zaderžkov ne stavijo, ker vedo, da jih bo premagala in še le k večji moči zrasla; prijatli si podajo podporno roko, se povsod, kjer je treba, zanjo potegnejo. To resnico dobro spoznavši, se je v poslednjih letih mnogo družtev vstanovilo, kterih namen je, za povzdigo narodne veljave in blagostanosti skerbeti, ali zapušenim vdovam in sirotam, ranjenim vojakom in drugim, ktere je kaka nesreča zadela, ljubeznjivo v pomoč priskočiti. Eno naj važniših je gotovo družtvo za „Jugoslavensko povestnico.“ Vstanovilo se je v Zagrebu še le preteklega leta; vendar že na tako terdni podlagi stoji, kakor le malo ktero drugo; peča se, kakor že njegovo ime kaže, z zgodovino jugoslavenskega naroda, z zgodovino, ki je tako bogata, tako važna in vendar v debeli tmini zavita!

Nadjamo se, da nas ne bode nobeden panslavizma dolžil, ako govorimo o družtvu, kterega naloga je, jugoslavenski narod podučiti v tem, kaj da so njegovi dedi slavnega storili, kako se zunajnemu sovražniku branili, kako notrajne zadeve vravnovali, kaj je bil, njih na-

rodni ponos, kake šege, navade in nrave so imeli, kako je njih um, njih orožje slovelo, kako so zmagani in podjarmeni bili. — Ako je prav in koristno, da človek sam sebe pozna, bi tudi gotovo napčno bilo, narodu zavest svojega dušnega in telesnega življenja kratiti; kdor bi to storil, bi narod ubijal. Omika in izobraženost je perva, je druga potreba za narod, ako hoče blagoslanost doseči, zato se pa tudi rodoljubi po vsih deželah tako marljivo trudijo in prizadevajo svoj narod izobražiti; izobraženost je geslo današnjega časa. Zgodovina je pa terdna podlaga izobraženosti, brez nje je poslednja nemogoča. Ker je tedaj zgodovinoznanstvo tako važna, tako imenitna reč, kdo bi ne spoznal hvalevredno prizadevanje zgodovinskega društva. Da pa zamore tako društvo svojo nalogo, svoj namen popolnoma doveršiti, je perva potreba, da ima mnogo dušnih in materielnih moči, je treba, da ima po celem Jugoslavenskem ude, je treba, da se na vse jugoslavenske kraje z enako pazljivostjo ozera, je treba, da ga vlada spozna in podpera, da mu umni učeni možje z besedo in djanjem na roko gredo. Da pa društvo dušno moč zadobi, mora v svoji sredi imeti take može, ki so v zgodovini zlo zvedeni, ker bi bilo brez tega društvo mertvo. Društvo za jugoslavensko povestnico zares tudi šteje naj slavniše može med svoje ude, neomenimo tukaj pravih udov iz Horvaškega, le na nektere častne ude, ki so obljubili društvo podperati, pokažemo: Hammer-Purgstall, predsednik dunajske akademije, slavni zgodovinopisec ozmanskega carstva; Palacki, Šafařik, Wocel, Hanka, Kollar itd. naj bolj učeni Čehi; Robert Ciprien, slavni Francoz, ki je v slavenstvu tako imenitne spise v tisk dal itd. so častni udi društva; dušne moči tedaj društvu ne pomanjkuje. Zraven dušne moči je pa tudi materielne potreba, da zamore društvo na terdnih nogah stati in svoje znanosti po tisku med ljudstvo razširovati. To pa tirja obilno podpornikov. Že v teh malih dneh, od kar se je vstanovilo, si je društvo mnogo sočutja pridobilo po celem Jugoslavenskem in tudi po drugih krajih; to nam že to kaže, da mnogo pervih avstrijanskih časopisov tolikrat o tem društvu piše in njegove sklepe naznanuje, udov že šteje 327 in je že tako pri moči, da je svojo istino na oəresti posodili zamogla. Stopimo tudi mi, Slovenci! v kolo društva, ker se ono tudi za našo dogodivščino trudi; 2 goldinarja na leto in pervo leto 1 gold. vpisnine bo gotovo tudi med nami zamogel marsikdo brez svoje škode v občni prid obernuti, to toliko ložeje, ker bo zraven kakor ud društva tudi društvene letnike (letopise) za pol cene dobival; nadjamo se, da bode mnogo Slovencov to storilo, ker je potreba, da ima društvo na celem Jugoslavenskem ude in to posebno zavolj tega, da se zamore toliko bolj na vse jugoslavenske kraje ozerati. Društvo mora, ako hoče svoj namen doseči z enako pazljivim očesom kakor na Hervaško, se ozerati na Serbsko, v Dalmacio, v Bosno in na Slovensko; zavolj tega bi bilo pa tudi gotovo prav, da bi sostavke v svoj letnik jemalo v ilirskem, serbskem in slovenskem jeziku, kakor mu bodo poslani. S tem ne bode samo vsih Jugoslavenov bolj spodbodlo, temuč ono zamore po našem mnenju tudi na tako viže mnogo pripomoči k edinemu jugoslavenskemu književnemu jeziku; in to bi bila zopet druga velika zasluga tega društva; naj društvo blagovoli to osebno mnenje prevdariti. Zraven vsega tega pa vživa društvo tudi zaupanje vlade, ki ga je obljubila po moči podperati; svitli ban mu je svojo podporno roko podal, ono stoji neposredno s Petrograškim arhiolo-

in z druzimi imenitnimi družtvi in osebami v zvezi in ima mnogo drugih pomočkov, ki mu veliko in slavno pri odnjost obetajo. Ako vse to prevdarimo, menimo, da bi ne bilo napčno, ako bi druge jugoslavenske že obstoječe družtva se z Zagrebškim zjedinile. *)

Književnost.

*Naj delej za dve nedele pride tiskom na svitlo staroslovanski „Kodex Suprasleski;“ da bóde u lepej i ličnej obleki běli svět zagledal, se trudi Dr. Miklošić.

* U Zagrebu se tiska u tiskarni dra. Gaja drugi svezek Dubrovniškega časopisa „Dubrovnik.“ Ravno tako skoraj izide nov del „Magacina Dalmatinskega.“

* Naš slovenski rojak Matevž Ravnikar je spisal u slovenskem jeziku delo napisano: „Stari sled Slavjanstva iz slovenskega ozira.“

* Gosp. K. Kuzmany, profesor na evang. bogoslovskej fakulti pripravuje k tisku obširno sbirko vseslovanskih pěsmih s navodom (naukom) za glasovir.

* Neutrudljivi gosp. fajmošter P. Hicinger je izdelal u slovenskem jeziku obraz cele zemlje u dveh polkroglah, kteremu je pridjana sostava planetov, tek zemlje krog sonca in tek lune krog zemlje; že se znajde za ljudske šole in omiko ljudstva sploh silno potrebni in u slovenskem jeziku pervi „zemljovid“ u kamnotiskarnici g. Blaznika, iz ktere se more lepo delo pričakovati. Pri tej priložnosti nemoremo se sderžati svojo serčno in veliko žalost izreči, da slovenski zemlovid naše „Slovenije“ še dosada na svitlo prišel ni. Leta 1848 smo u mnogih časopisih brali, da se tak zemlovid na Dunaju napravla, i da ga směmo vkračam pričakovati. Že tri leta čakamo, pa zemlovida le ni, ja! clo besedice od njega ne slišiš! Mi smo eden iztis tega slovenskega zemlovida—prav lično u kamenu tiskanega, že pred dvema letoma u rokah imeli,—kam je prišel? Velika škoda i nesreča, ako se je pogubil ali pozabil!

* Cvit razlika mirisa duhovnoga. Po otcu Tomu Babiću. U Zadru, 1851. Dva děla u velikoj 8. Cena 3 fl. sr.

---

*) K temu lepemu in imenitnemu povabilu iz roke našega neumornega spisatelja, gosp. Fr. Cegnar-ja, nemamo nič druzega pristaviti, kakor serčno željo in prošnjo, da bi si ga vsi Slovenci, posebno pa vsi Slovenski domorodci k sercu vzeli Mi Slovenci še nemamo družtva za slovensko povestnico, tudi bodemo javelne kedaj u stanu, ga osnovati. Evo! brati Jugoslaveni nas vabijo in kličejo, — Slovenci stopimo u bratovsko kolo jugoslavensko!

Vredništvo „slov. Bčele“ se ponudi vsim Slovencem na Koroškem, njih letnine za družtvo u Zagrebu sbirati in jih tje pošilati.

Vredn. „slov. Bčele.“

* Polsko-česky' slovnik od Jož. Bol. Podstranskega. U Pragu, svezek pervi, str. 120. Predplačenje na celi štirisvezkovi polsko-česky děl 1 fl. 20 kr. sr.

* Bible česka ali Pismo svate stareho i noveho zakona. S povolenim arcibiskupskym. U Praze 1851. Velky osmerec. Cena 1 fl. 40 kr.

* U Avstriji izhaja letas 50 slavjanskih časopisov. Za Čehe: 7 politiški, 5 verozakonski, 2 znanstvena in podučna, 3 lepoznanski in literarni, 3 pedagogiški, 1 gospodarski, 1 modni; vsih ukup: 22.

Za Jugoslavene: 3 politiški, 2 verozakonska, 7 znanstveni in podučni, 3 lepoznanski in literarni, 2 gospodarska; vsih ukup: 17.

Za Polake: 2 politiška, 2 znanstvena in podučna, 3 lepoznanski in literarni, 1 gospodarski; vsih ukup: 8.

Za Rusine: 1 politiški, 1 lepoznanski in podučni, 1 gospodarski; vsih ukup: 3. —

Zmes.

* Bili so časi, u kterih marzikdo še vedel ni, da Slavjani u Avstriji živé in stanujejo. Da je pa polovica prebivavcev to je: 18 milionov— slavjanskega roda, od tega se je malo komu senjalo: pri vsih slavnih zmagah i dělih je se pisarilo: Spet se je „deutsche Treue“ in „deutshe Tapferkeit“ pokazala, ako ravno je slavjanska kerv scurkoma tekla. Mislili smo, da so se ljudi u najnovejših časih prepričali, da slavonosna Avstrija med svojimi narodi tudi zvěste in junaške Slavjane šteje,—ali golufali smo se. Najdeš ljudi, ki svojo staro termo trobijo, ki nič ne pozabijo, nič se ne naučijo. Dr. Salzbacher, kustos stolne cerkve na Dunaju, je izdal knjigo: „Bericht über die nordamerikanische Mission im J. 1850.“ U tej knjigi gosp. dohtar nič ne vidi in pozna u Avstrijanskem cesarstvu kot samo Nemce, vsi Slavjanski misionarji so mu „deutsche Priester.“ Tam postavim bereš: „Hier arbeiten folgende deutsche Priester aus Oesterreich: Ivo Levitz, Joh. Ev. Mosetizh, Joh. Stiebel aus Görz, Kostenzknik aus der Lavant. Diözese, P. Skolla aus Illyrien, Skopec, Georg Godec, Ignac Mrak, Friedr. Baraga, Franc Pirc aus Krain, Josef Kandek aus Kroatien“ etc. Imenovani častili gospodi misionarji svojih zaslug ne bodo zgubili ne pred Bogom, ne pred ljudmi, naj jih gosp. dr. Salzbacher med Nemce ali med Slavjane šteje, to je gotovo. Němski narod je pa že dosti pohvalen in poslavljen, da mu ni trěba s ptujimi peresi se okinčovati; — slavjanski narod je dosti obrekovan, očernjen in potopljen da je mu gotovo živo trěba skerbno gledati, da bodo saj prihodnič zasluge Slavjanov tudi le slavjanskemu narodu na čast i slavo služile: cuique suum, vsakomu svoje! —

* Naš presvitli cesar je angleškej kralici nedavno poslal u dar veliko skrinjo iz dobovega lěsa, bogato in lepo okinčano. V tej skrinji se med drugimi rečmi tudi znajde na temnomodrem žametu s srebernimi bogato pozlačenimi obrobci in s žibkimi rezbami iz slonove ko-

kr. orel; okoli tega orla so vidili vse narodne noše vsih avstrijanskih narodov. Tudi so u tej skrinji narodni napevi vsih u Avstriji živečih narodov s pěsmimi u narodnem jeziku in s němškem prekladom. Pěsmi so: gorno-in dolno avstrijanske, štajerske, tirolsko-in česko-němške, iz tako imenovane kravarske zemle na Moravskem, sležske, saške sedmigradske, italijanske, rumunske, madjarske s edno pesmijo cigansko. Potem sledijo pěsmi jugoslavenske: slovenske, horvatske, slavonske, serbske, istrijanske, dalmatske, moralške. Zadnič pridejo pěsmi severnih avstr. Slovanov: Česke, moravske, slovaške, polske in ruske. —

* Lěta 1740 je izdal u Frankfurtu duhovnik Richter knjigo pod napisom: „Historische Nachricht vom Ordens-Amt Rampitz.“ Tam se na strani 19 bere, kakor sledi: „Resnici je podobno, da sedajni prebivavci na Brandenburgskem so iz němške kervi rojeni. Zakaj dogodivščina dokazuje, da so se stari Slovani (Wenden) po kervavih in nesrečnih bojih povernulí na Polsko, odkoda so bili někdaj na Němško došli. Na njih města so se naselili němški kolonisti. To je zaznamnovanja vrědno zavoljo navade, ki na Saksonskem i drugod živi, da mora namreč u kerstnih listih vselej pristavljeno biti, da keršćeni ni slovanskega roda (dass N. N. nicht wendischer Arth). Zakaj te narod je bil od někadaj izločen iz vsih poštenih cehov.“ (Den selbige Nation war ehemals von allen ehrlichen Zünften ausgeschlossen). Slovani! temu kaj pristaviti ni trěba. — (Lum.)

Med i pelin.

* Ni dolgo, kar smo se u „Bčeli“ priložili in svojo žalost izrekli čez to, da se pravniška terminologia za Jugoslavene ne tiska. Sedaj pa za gotovo zvemo, da se od slovenske terminologie na Dunaju ravno tretja pola tiska s ilirsko in serbsko vred. Ali se rěs ne da tako važno dělo malo pospěšiti? — Mi sicer želimo, da bi vsi Jugoslaveni edno edino terminologio imeli, in tudi mislimo, da bi se to prav lehko izpeljati dalo: pa književnej slogi jugoslavenskej bode že s tim veliko pomagano, da se slovenska terminologia s ilirsko in serbsko vred u ednej istej knjigi tiska. Kako lehko bi se vsi Jugoslaveni u tej imenitnej reči sjedinili in složili, priča to, kar „Norodne novine“ iz Zagreba pišejo: „2 maja je začel Dr. Rojc prednašati na Zagrebskej pravoslovnej akademii avstrijanski kazenski zakonik in kazensko ravnanje. Prednaša u slovenskem jeziku. Južni Slaveni ga natanjko razumejo.“

* V filologičko-zgodovinskem seminišču za izobraženje gimnazialnih učiteljev, ki ga je visoko ministerstvo uka lani osnovalo, je lětas okoli 40 pripravnikov iz različnih kronovin carevine. Med njimi je 6—7 Nemcev, vsi drugi pa so Slavjani. Naj več je jih iz Českega in Moravskega. Tudi Slovencev je 7. Veseli se toraj slavjanska mladina, kmalo boš dobila dosti pravih, rodoljubnih učiteljev, ki te bojo znali v milej materinščini napeljevati in v vsih navkih in znanostih podučevati!

* Že večkrat je oměnila slovenska bčela slavnih del preljubljenega ministra za bogočastja in uk, blagorodnega grofa Lava Thun-a, naj oglasi tudi danes veselo novico, da je naš iskreni domorodec in visoko učeni zikoslovec g. Dr. Jožef Muršec za začasnega izpraševanjskega komisarja

za Hrovaško in Slavonsko izvoljen. Njegova naloga je taj, ondašnje gimnazije obiskati, pri lětašnjih preskušnjah pričujoč biti in potem, kar je tam dobrega ali slabega najdel, visokemu ministerstvu sporočiti. Slava in hvala gospodu ministru za njegove velike zasluge do nas Slavjanov!

* Kakor se sliši, misli visoko ministerstvo uka po celem cesarstvu zaukazati, da naj se vprihodnjič na vsakem gimnaziju, kjer dva jezika v kronovini veljata, za vse učence bodi si ktere koli narodnosti obà deželna jezika kot zapovedan predmet učita. Tudi u „Wanderer-u“ je bila ta věst brati. Gotovo bo gospódu ministru za tako naredbo vsaki pravi Avstrijanec hvalo vědel.

* 15. junija je bila u Gradcu druga slavjanska beseda. Zastran te besěde smo dobili 18 exemplarov „Uredbe besěde od slavjanskih rodoljubov napravljene“ in prijatelski listič, u kterem se piše: „Beseda je jako dobro izišla, kar se pěvanja tiče, alj žali Bože! malo je bilo ljudi; ravno ob ½ 12 je dež tako lil, da ulica biaše potok, i zato niso k besědi priti mogle gradaške krasotice. Možev je bilo dosta, i to vsi zauzeti za naše napredovanje. Kakor bodeš iz „uredbe“ vidil, so bli zastopleni vsi 4 dialekti; polsko je pěla verla domorodkinja gospoja Hofman-Majeranovska tako iskreno, kakor samo Slavjanka pěti može, morala je še edenkrat pěvati. Česko je pěla mlada i lepa gospodična Kisling, primadona gledišča u Gradcu, ktera je tudi u našo kolo stopila i tako lěpo i milo pěla, da je meni, i mislim tudi ostalim, serdce od miloga glasa odećo svojo razlergati btělo. Dopadel je tudi quartett od našega mladega Ipavca stavljen. Te mladi člověk hoče enkrat zvězda jasna biti na slavjanskem něbu. Pěsmi Lisinskoga prehvaliti nemorem. Lisinski zna narodnost, originalnost, lěpoto i nježnost sjediniti. Bože daj, da bi on dolgo dělal u tej versti za Slavjanstvo! Našemu Ipavcu le samo to še trěba, da se obhodi malo časa na jugu Slavjanstva, da tamo čuje, kako ti pěva graničar, kako brodar, kad se domu verne, dalej da še več sliši naše Slovenke, kada ti ženjajo, ali na polu dělajo. Trěba je mu, da se spozna s duhom slavjanskim. — Bože daj opet kako besědo!“ —

* Ni dolgo, kar smo na nekega popotovavca naleteli. Rekel je da ravno iz Istrije pride. Zdělo se je nam, da prav modro in resnično govori. Veselilo je nas posebno to, da Slovence ni topil i černul, temuč da je tudi Slavjanom pustil, kar jim gre. To nam da serce ga poprašati, kako se kej slovenščini u Istriji godi. On svoj stol bližej k nam pomekne, i začne praviti: Prebivavci u Istriji so večidel Slavjani, terdi Slavjani; le samo po městih slišiš taljanščino in malo kje nemščino. Šol, kterih je narodu treba, ko ribi vode, najdeš le čisto malo; slavjanskega jezika večidel u slavjanskih šolah ne slišiš, le semtertje zadeneš na kako šolo, kjer se otroci u maternem jeziku brati in pisati uče. Drugod le vse po taljansko. Čudno in za res škoda, da deželna šolska oblastnija temu plesnemu šlendrijanu že enkrat konec ne stori: zadni čas bi že bil! Veliko boljši in modrejši je na kvarnarskih otokih: Kerki, Kresu in Losinju; tudi gg. francižkajarni u Pazinu vsak teden neke ure latinske učence u ilirskem jeziku podučevajo; kar jim Bog poplačaj, ako je ravno za potrěbo mnogo premalo, — tam ni treba italijanskega, še manj pa nemškega gimnazija. Žalostno je taj u šolah, — nič boljše pa pri uradnijah; politične oblastnije poslujejo v nemškem i

talijanskem jeziku, sodnije pa samo u talijanskem. Od kakega slavjanskega oznanila, poklica, ukaza i. t. d. ni duha ne sluha. Pri očitnih sodbah pomagajo zloglasni tolmači, pa tako, da se Bogu usmili! Bil sem priča pri někaj javnej sodbi: obtoženec je bil prosti kmet, terd Slovenec, sodniki pa tverdi Talijani in Němci, tolmač je govoril něko mešarijo, pravo godlo, da človek misliš, da je prav po tursko! Tudi napisi na srenjskih tablicah so vse nepostavno po starem: ne najdeš slavjanskega pismena! Vse to, pristavi ptuji gospod, ljudstvo s težkim i žalostnim sercem prenese rekoč: „Kako to, naš presvitli milostljivi cesar je nam obljubil, da bodemo dobili gospode u kancelijo, ki bodo s nami po naško govorili, po naško nam pravico delali, po naško nam dopisovali; ali sada je vse drugače, vse po tujsko.“ —

Serce je nas bolelo, to slišati, vstanemo i se priporočimo. Pri razstanku nam gospod popotovavec za roko stisne, ter globoko izdihne: Gospodi! taka je u Istriji! Žalostno je, — pa Bogme resnično! Slovenci spomnite se na svoje nesrečne brate u Istriji! S Bogom! — Počakajte gospodi, skoraj bi bil pozabil vam tudi kaj veselega povedati: Na Góriškem je zastran slovenšćine že nekaj boljši, pa še mnogo bolje na Kranjskem. Tam sem že marzikaj domorodnega zapazil! kratko moram vam to povedati, da šole u **Postojni** (Adelsberg) vse svoje dni nikolj pozabil ne bodem. Poštojnska šola prav lepo napreduje; veselje je viditi, kako spodobno in dvorsko se otročiči obnašajo, kako modro in dobro odgovarjajo, in kako serčno in milo pojejo! Hvala in slava takej šoli: hitro se vidi, da so tam pravi domorodci in šolski prijatelji doma!—

Směšnice.

* „Babičko! južnala si, žganjice si pila tak jako ja, zašto tedi za vami je le po jednem snopu, a za menoj po dva?“ praša gospodar jednu babičku, koja se je pri njem najela na žetvu. — „Ba, odgovori baba, za to, ker vi gospodine gospodare! dělate za sebe, a ja za vas.“ —

* „Kmotre! zašto pak sina ženite, ker je to še děte, i še clo neumno!“ pravil někada kmoter kmotru. A ovi je odpovědal: „Ba kmotričke! je to dobro oženiti neumnega; zakaj kad k paměti pride, pa ne bude hotěl.“

* Jedan praša svojega prijatelja: „ali bi on volju imal u gledišče iti, ker se jedna vesela igra tako imenovana „zla (huda) žena“ prestavla. Němam, reče oženeni, nije mi trěba te setovine (kopie, podobe) viditi; zakaj jaz taj isti original i doma imam.“

* Jeden žid (čifutin, jud) poide, da se pokersti. Kad ga njegovi prijateli otvraćati i odgovarati začnu, i najposlě reku: „ta! na tu sramotu budu se i u grobu očine kosti sprebernule“! — On jim odgovori „Druge će nedele i moj brat, — pa će očine kosti opet na měru doći.“

Odgovorni izdatel in tiskar: **Ferd. Zl. Kleinmajr** v Celovcu.

SLOVENSKA BČELA.

Izdana 1. avgusta 1851.

Spomladno jutro.

Noč perute razprostira
Černožlute čez zemljo,
Zvėzda vgasne mnogotera,
Zarja lěpša že nebo.

Čversto diha jutro dneva,
Rosa rože napoji,
Slavca petje se odmeva
Novo moć stvarem děli.

Ptičic petje mnogotero
Nas iz spanja prebudi,
Kliče nas na trud i dělo,
Solnce noć od nas podi.

Solnce iz za gor persije
Se smeja nam prav ljubó,
Spomladansko cvětje klije,
Duh razstira krog sladko.

Život veje že v naravi
Želni dan nam se rodi:
Že na slavskej se zastavi
Nova S l a v e moć bliši.

Je stolětna noć minula
Jutro S l a v e se smeji,
Ptujstva noć nas ni izrula,
Zora S l a v e jo podi.

Vi Slaveni, sini S l a v e,
Velko truda vam stoji;
Te, ki slavske je narave,
Naj mogočno zadoni.

Jutro! sini ustanite,
Vite vėnce na glave;
Da vi S l a v e sad rodite,
Če je žlahtno vam s e r c e.

G r e g o r J a n e ž i ć.

L e p i u m é t n i k.

(P o V o j v o d j a n k i.)

V pervi polovici 18. stoletja, ko je podobarstvo (kipotvorstvo) že hirati jelo, je delal u delavnici Meserja Bruna v Firenci mladeneč, še ne devetnajst let star. Njegove podobe, ktere je za bližnje cerkve iz marmora zrezal, so jako slovele. — On spoštovavec umétnosti, je večkrat potval v Pizo in druga mesta, ki so ob reki Arno stala, razzgledavat podobe od najizverstniših umetnikov minulih časov narejene, in se tako učit krasnega kipotvorstva — umetnosti, kako se tako rekoč, mértvemu kamnu življenje udihne — vreže. In temu mladenču je bilo G o n e l i ime.

„Sijena“ se imenuje mestice v Italii. V nje cerkvi je postavljena podoba znamenitega Fiesolija Simona. Tu sem se je mladi Goneli napótil gledat čudalepo podobo Fiesolija. O mraku pride umetnik pred odpert

Sijensko cerkev, stopi v njo in koraka počasno proti podobi ter pridši do nje svoje oči v njo uprê in stermi zavzet o krasno izdelani podobi. Ni si je tako lepe domišljeval. —

Ne dalječ od podobe je klečala v imenovani cerkvi z materjo pobožna deklica. Obé ste molile . . . Deklica je bila lepša od čiste misli angela z nebés. — Oči umetnika se vjamejo z očmi devojke, in umetnik ginjen nje milo plamečega pogleda se zaljubi v deklico — Lizeto Beruči.

Od sedaj večkrat obišče Goneli Sijeno, pa ne zavoljo podobe Fiesolijeve, ampak viditi — Lizeto. On je mislil, da brez nje živeti ne more, in je zmeraj tuhtal, kako bi prišel do nje, odkrit ji svojo ljubezen in zaslišat prihodnjo osodo, je mu li raj ali pékel namenjen.

Enkrat, ko je ravno o njej — svojej dragej — mislil, stopi pred njega njegov nekdanji součenec z imenom Mucij Sijenski, in ga povabi seboj v neko imenitno hišo, v kterej so umetniki od nekdaj gostoljubno sprejeti bili. Goneli, ne sumivši, kam ga Mucij popelja, mu poda brez izgovora roko in čez malo časa stopi v palačo Berućijevo. Kdo bi popisal radost, ki jo je Goneli v tem hipu občutil?! Kdo bi popisal čutila Lizete, ko je pred seboj v lastni palači vidila mladega umetnika, ko ga je v Sijenski cerkvi toliko gledala?! Le čutiti se da, ne pak popisati radost pervega snida.

Mucij naznani Gonelija kakor umetnika, ki je bil serčno pozdravljen in z veseljem sprejet. —

Dodati moramo, da je Goneli mnogo neprijateljev imel, posebno pak so ga sovražili njegovi součenci iz zavisti, ko takih podob rezati niso môgli, ne znali. Mucij je bil zmed vsih naj nevarniši — — vendar Goneli mislivši si ga naj boljšega prijatla mu odkrije svojo ljubezen do Lizete, in mu tudi razodene, da mu je Lizeta roko obljubila, mati nje pak da je že dan venčanja vstanovila. — Mucij, ki je tudi Lizeto ljubil, se je prekanjeno in po hinavsko ter videzno z njim veselil in mu vse dobro voščil, v sércu pak strašni sklep sklenul, Gonelija s poti spraviti. —

Takrat je delal Goneli podobo sv. Stepana. Kadar jo je dodelal ter zgotovil, povabi Mucija, ki nej bi se z njim veselil o lepoti krasno izrezljane podobe. Mucij pride, in ko podobo ugleda, se mu zavisti strašna strast v novo v sercu vname in on sklene, sadaj Gonelija vničiti. Bliže podobe ga pokliče ter spregovori: „Prekrasno, Goneli, idi raduj in veséli se svojemu delu — glej, kako kri po žilah kipi, kako se k pogovoru odpirajo ustnice — veličastno je to delo!!“ To rekši zgrabi pest marmornega praha in ga verže Goneliju, ki je ravno podobo bolj na tanko pregledaval, v oči. — Goneli dve, tri ure, borivši se z najstrašnišimi mukami, oslepi. —

Glas, da je umetnik oslepil, se je razširil tako hitro po okolici, kakor glas o njegovem velikem umu, in mnogi, kterim se je smilil, so noči prečuli pri njegovej postelji. On siromak je voljno terpel in živel sladkega upanja, da bo imel namreč tovaršico v tmini — svojo Lizeto. Pri njej si je mislil, mu bo roka umetna naj lepše podobe rezati znala.— Vbogi umetnik! On je više čislal in cenil zvestobo ženskih pérs, kakor bi si bil misliti zamogel, Lizeta mu bo nezvesta postala. — —

Meser Bruno je bil jeden tistih, kterim se je Goneli, njegov učenec naj bolj smilil. Tega prosi slepi umetnik, nej bi šel k Lizeti in njeni materi, se pogovorit o času poroke. —

Bruno, na tanko izveršivši naročilo, se verne čez nekaj dni iz Sijene domú. Na ravnost gre v izbo Gonelija. Kako je temu serce bilo, ko je Bruno v izbo stopil, kaj je čutil, si samo tisti misliti zamore, kdor je že stal pred vratmi odpertega raja. On ni vidil učitelja témnega obraza, ni bral tužnega odslovila v njegovem obličju.—„Tukej sim—reče učitelj — ter te pozdravim v imenu Lizete in njene majke, ki ste z veliko žalostjo govorile o nesrečnej prigodbi, kjer si ti oslepel. Naročile ste — — —“ „Oh govôri nalogo, mu reče Goneli, kdaj bo dan poroke, dan venčanja?“ —

Meser Bruno žalostno vzdihne ter reče na dalje:

„To sporoči Lizeta, da je ona svojo rokó umetniku Gonelij u obljubila, ker pa Goneli slep—umetnik več biti ne more, se tudi obljuba spolnila ne bo.“ —

„Strahota!“ — zavpije Goneli, ter skoro omedlevši sede na stol. Obledi in zmerzel pot se mu po licih vlije — „Strahota, to ni mogoče, reče na dalje, tega ni zamogla reči moja mi zvesta Lizeta, ah, ne muči me dalje, učitelj!“ „Jaz ti sporočim Lizetine besede, reče žalostni Bruno na dalje. Poslušaj torej nje poročilo: „Beseda me ne veže, reče ona, pa da mu ne bom nezvesta, bom mu žena in tovaršica, pa s pogodbo, če on mojo podobo tako v marmor vreže, da slehern, kdor me pozna, marmor pogledav poreče: To je podoba Lizete Beručijeve.“

Tihota postane. — Goneli se ni solzil po zgubljenem raju, solze so mu teči nehale — za zmiraj kakor iz sanja zbudiv se spregovori:

„Podoba Lizete mora biti gotova!“

Marmor prinesejo — Goneli dela. —

Leto mine, umetnik odkrije svojo podobo, in vsak, kdor je Lizeto poznal, pogledavši marmor je rekel: „To je podoba Lizete Beručijeve!“ Učenik Bruno objemši svojega učenca in točiv solze radosti zavpije: „Mili učenec, tvoja Lizeta je lepa.“

„Da, moja je podoba, vzdihne Goneli, moj je taj marmor, — pa n j e g o v e l e d e n e p e r s i so V e z u v proti s e r c u L i z e t e. — Pojdi v Sijeno, povej Lizeti: Nje podoba je gotova — ženin je čaka — — v grobu!“ —

To izrekši se zgrudi mèrtev — pred Lizetino podobo. — Serce mu je tuge in žalosti počlo! — — — Zoridanović.

M o č v e r e.

Po jeklorezu prosto zložena povest.

Že davno je bilo sonce za gorami se skrilo, že je bila temna noč svoje černe perute čez zemljo razprosterla, hrup dneva zdaj sčasoma potihne, le v ćúsih se še lajanje nekterega psa skoz tiho noč, ...

pa sova svojo žalostno pesem zatuli. Vse živo, kar se je po dne gibalo ino trudilo, išče pokoj, je tiho in se hoče z spanjem pokrepčati in si pridobiti novo moč za delo prihodnega dneva. Le divja, svetloboječa zverina zapusti svoje berloge in si svoj kervàvi rop išče, kakor tudi kervoželjni zverini jednako tolovaji svoje zakotję zapustijo, v kojim se pred maščovavno pravico skrivajo ino se na nove hudodelstva nàpravljajo. Luna nastopi svoj ponočni těk i se v časih med oblake skrije, ktere veter na ponočnem nebu goni. Zdaj tudi luči v nekem samostanu na * * škem jedna za drugo pogasnejo in brumni mnihi, kojih soglasno lepo petje je še kratko pred iz razsvetlene cerkve se glasilo, hitijo v svoje izbice k pokoju. — Pa kaj za en glas se na enkrat zaslliši v sred tihe noči? To je zvona glas iz cerkve samostana. Kaj pa pomeni ovo zvonenje ob tako nenavadnej uri? Saj še ni juternica! — ponočni čuvaj je še le komaj polnočno uro odklical. Alj pa morebiti mnihe k' polnočnici v kor kliče? Pa saj so svojo uro molitve ravno pred odpravili. — Le še zvoni — ino večkrat premolkne. — Kako milo poje zvon, kakor bi koga na pomoč kličal! — —

V cerkvi se luči zasvetijo, in kmal se pomoli iz cerkve mladi cerkevni strežaj z zvončekam in svetilnico v rokah, za njim pa pridejo duhoven z sv. popotnico v torbici na persih, kojo nekemu bolniku nesejo, da bi ga previdili i pokrepčali za dolgo pot v večnost, to je pomenil zvona glas, — zató je on tako milo klical. Časti vredno, ja šveto je ovo opravilo i pot vsigdar, kadar se pa v tihej, svetlej noči stori, ko mir nad zemljo kraljuje, tedaj se mi pa vse še lepši, i tako čudoviten i skrivnosten zdi, da je serce vselej močno i čudno ganjeno. Zdi se mi, kakor bi bil cel svet velika lepa cerkev, i jasno nebo veliki oltar, na kterem se tisuč zvezd kakor ravno toljko sveč peržiga, šumljanje večernega veterca pa kakor šeptanje veliko nevidnih molivcev, koji Boga v presv. sakramentu molijo. — Vonder poglejmo zdaj za mnihom i njegovim tovaršem, kam da gresta, i kaj se morebiti njima bode zgodilo.

Mladi fantiček, zornolicast, kteremu se zlatorumeni lasje iz glave v kodercah vsipajo, gre belo oblečen kot angelc popred, svojemu Bogu pot perpravljaje, kterega duhoven v podobi belega kruha nesejo ino šeptaje molijo, vmes pa v časih, kakor je navada, zvonček zažvenklá. Luč svetilnice nam pusti viditi, kakó po tihej dolini, kakor dve senci plavata, in od dàleč še běli koretec mniha iz temnine zableši, dokler ju gojzd v svojo gosto temo vzame, skoz katerega pot k bolniku pelja. — Čudno prijetni občutki napolnijo človeku serce, kadar se v mirnej tihej noči v kakem logu prehaja. Zdi se, kakor bi v drugi svet prišel. Ponočno sonce, bela luna plava na nebu i prede svoje sreberne trake skoz košate drevesa na zemljo, iz katere sapice, kakor dihleji spijočega, proti nebu puhtijo. Vse je tukej tako tiho, i vonder je, kakor bi se tukaj neko skrivnostno življenje razodevalo. Verhi dreves se gibajo, radovedni, kaj se pod njimi godí, ino v vejih šumlja, kakor bi se drevesa od tega pogovarjale, kar so čez dan slišale, vmes pa včasih kaka ptičica se iz spanja zbudivša oglasi. Sence dreves prav pošastne podobe imajo, ino mislil bi, da zdaj škràteljni loga svoje ponočne zbore deržijo.

Taki in jednaki občutki so morebiti dro tudi serca naših ponočnih potovavcov napolnili, koje spet pojiskati hočemo. Da bi bolnemu hitrej

duhovska pomoč došla, se iz ceste na stezo podasta, ki jima precej pota perkrati. Pa kaj je fantiču, da tako plašno okolj sebe pogleduje i se vsakega šumenja vstraši? Alj ga morebiti pošastne sence takó z strahom napolnijo? Od starega mniha dobro podučen se praznih reči ne boji; — pa slišati je bilo večkrat, da ni varno po ovem gojzdu potovati, ker se hudobni tolovaji po tajistem klatijo, koji so že več popotnih ljudi napadli, obropali i tudi nektere vmorili. Ko mnih spoznajo, zakaj fantič svoje korake takó overa, ga k' veči urnosti opominvaje nagovorijo: „Le urno hodiva, de k' bolniku prepozno ne prideva! Ne boj „se nobene reči, ljubček moj! tolovaji nimajo nič do naju. Ako ravno „nar veči blago celega sveta nosiva, vonder nimava kaj per sebi, kar „bi se moglo jim dopasti; najno živlenje pa je v božjih rokah. Le nje„mu se perporočiva, gotovo bo tedaj naju pred vsim hudim obvaroval.“ Na te besede začnejo mnih spet moliti i tudi fantič jim pobožno odgovarja, zraven pa še tudi zdihne, da bi le že enkrat na kraju gojzda bla. Že sta ga bila precej za seboj pustila, — le še za četvert ure ga imata pred seboj, ino ravno sta bla neki grič prekoračila ter pred neko kernico prišla, skoz katero se je stezica dalej vila. Krog in krog med pečovjem košate bukve rastejo in le na nekterih krajih luna gosto temo v ovej gnjači nekoljko razsveti. Višej vzdigne fant svetilnico, da bi v temnini se kam ne zaletela, zraven pa še v časih z zvončekam zacingla. Še nista bla odmolila, kar jima iznenada grozen glas: „Stojta!“ zadoní; v tem hipu tudi močna roka fantiča za gerlo zagrabi ino nad njegovo glavo silni hanžar zablišči. Zvonček mu izpade na tla, le še svetilnico obderži, i per nje luči se zdaj vidi, da sta od treh strašnih tolovajev zasačena. Nar starejši, pa tudi, kakor se vidi nar hujši, fantiča derži, in ga hoče koj pehniti; ne daleč proč pa še dva nekoljko mlajša tudi z bosimi hanžarji stojita. Vsi se nekaj osupnjeno gledajo. Stari mnih se nar prej zavejo in tolovaje takole nagovorijo: „Kaj hočete od „naju, in zakaj ne pustite naju dalej potovati? Saj jaz stari mož i dete „mali fantič nisva vam tako nevarna. Tudi posvetnega blaga nimava, „kar bi vam moglo dopasti. Kar pa imam vam iz serca rad dam, nam„reč: Božji blagoslov,“ i na te besede jih z nar Svetejšim blagoslovijo. Čudno je bilo viditi, kar se je zdaj godilo. Kakor bi bila tolovaje kaka nebeška luč obsvetila, opotekajo se omamljeni nazaj i padejo nehoteč na kolena. V tem luna med drevesi prisije in ovi čudni prizor razsveti. — Tolovaji jima zdaj z rokami migajo, naj bi odšla. Ko jih mnih takó močno ganjene vidijo, jih pohlevno zavolj hudobnega živlenja svarijó in jih k poboljšanju opominjajo. Vidi se, da ove besede njim globoko v sérce režejo, da se je vest spet zbudila, ki je tako dolgo terdo spala; — nezmožni so kaj pregovoriti, le z glavo nekoljko kimajo.

Radi bi se mnih še dalej tukaj mudili, de bi nesrečne na pravo pot pokore in poboljšanja napravili, — pa njih dolžnost jih k bolniku kliče, zatorej se zdaj odpravijo; vonder še gredé za milost čez razbojnike k Bogu molijo. —

Kmal sta na kraju gojzda in že se iz hiše bolnika luč sveti ter ju viža, kje da je duhovne pomoči potreba. Silno težko jih bolnik že očakuje; zakaj, kakor so telesne bolečine hude, takó tudi serce, ktere poteže i rane ima, ko jih svojemu dušnemu zdravitelju ... želi, da bi tolažbo zadosegel in mir svojej duši. — — —

Sv. opravilo je dokončano, bolnik je ozdravljen na svojej duši: da bi le truplo tudi takó hitro in gotovo ozdravelo! Ako ravno bolnik ni več tako otožen, ampak potolažen je, in rekel bi, prav veselega obraza in skorej nobene bolečine več ne čuti, je vonder le kakor bi luč življenja slednokrat še razsvetila, potem pa vgasne. Od dolgega potovanja in prebudene noči vtrudeni, kakor tudi od dogodbe po noči so stari mnih skorej oslabljeni, tudi fantič je precej truden, zató jih hvaležni ljudje do samostana pustijo peljati. — Bolniku so bolečine odjenjale, to je, smert je ga vseh bolezni rešila, šel je spat i počivat v hladno krilo zemlje, kjer vsaka bolečina mine. V gojzdu in v njegovej okolici od teh dob ni bilo več slišati nobene roparije, nobenega napada in hudodelstva, tolovajev ni bilo več čutiti, pripovedovalo se je pa da so, siti svojega nevarnega in nesrečnega življenja, romali v svete kraje, se z Bogom spraviti. — —

Ako se praša, kaj da je starega duhovna gnalo, tako radovoljno in tudi neprestrašeno svojo dolžnost v sred noči dopolniti? Kaj da je bolnika takó vmirilo in potolažilo? — in kaj da je posebno divje tolovaje takó silno premoglo, da prej kervoželjni volkovi, zdaj kakor krotke jagnjeta na kolena padejo in svoje navadno življenje zapustijo? takó se mora reči, da je to samó le zamogla — „Moč vere.“

Josip Višarski.

Književni jezik slavjanski.

Naši naročniki so vsi iskreni domorodci. Za domorodca pa sedaj ni slajše, ni imenitnejše ni svetejše misli, kakor tista novič u Zagrebu izbujena misel: napraviti jeden književni jezik slavjanski. Veselo je gledati, da je ta krasna mišlenka zavzela vsa domorodna serca na jugu in severju. Smo prepričani, da bode naše bravce veselilo slišati, kaj od te reči pišejo drugi Slavjani. Slovenci! berite i sodite: „više oči vidi više.“ —

„Vojvodjanka“ — časopis serbski — u čislu 49. piše tole: „Da mi Slaveni sploh za jednim jezikom književnim težiti moramo, to se mi zdi jako potrebno i k cilju primerno; da bi pa mi pri tej priči ruski jezik za književni jezik povzdignuli, to je najmenj, če ne težka, saj huda in mučna naloga. Bolje bi bilo k temu se prizadevati, da najpred jeden književni jezik u celem jugoslavenskem světu zavedemo, da se Serbi, Horvati, Bugari i Slovenci bratovsko zagerle, da se književnici ovih narodov na jedno město, — pa naj bode u Beogradu sredina jugoslavenstva, — sbero, naj tamo vsaki svoje mnenje u tej stvari predloži in odda, naj da ne bode hegemonie, strasti, sebičnosti, naj da gospoduje homologia, jednakopravnost, uzajemnost, naj da sodijo, izbero in naredijo, kako je naj bolje in kar je najbolje, da se na vsako narodnost obzir vzeme in se njej pravica godi, da se tim jeden jezik književni, za jedno književnost, za jedno cělo jugoslavenstvo, koje danas čez milionov duš šteje, ustanovi i zavede.“

„Lumir“ u zlatnom Pragu piše sledeči sostavek: „Poklic od slavnega odbora Zagrebske matice na slavjanski shod, kjer bi se posvètovalo zastran književnega jezika slavjanskega, je zbudil tudi u Pragu, kar nam znano, trojni glas. Perva dva, natisnjena u „Südslavische Zeitung“, razun tega, da to rěč pohvalijo i poterdijo, nič posebnega ne obsežejo. Tretji glas pod napisom: „Mišlenky v všeslovanskem pismenem jazyce“ od Jožefa Fr. Šumavskega je pretečeni teden na svitlo prišel u Pragu pri Jar. Pospišilu in njegova kratka misel je: „Slovani bodo jeden spisovni jezik imeli, zato ker ga imeti morajo, le glejmo, da vse použijemo in nič ne zamaràmo, kar nas k tej reči zaželenej peljati zamore.“ Tudi se tam podajajo některa sredstva, da te cilj in konec dosežemo. Zěleči, da bi si českì bravci te spis omislili, pustimo razsodbo nad tem spisu vsakemu posebej. Dalej zamoremo tudi za gotovo oznaniti, da berž ko berž drugi spisek na svètlo pride, ki nam poda in malo razsvěti predmete za pervo in praktično branje iz cerkvenega (staroslavenskega) jezika.» —

Slovec jezikoslovec nam iz Dunaja zastran ove reči lete verstice piše:

„Vaš sostavek u Běeli od 1. julija sem prebral, jako je mi dopadel; — vendar moram Vam resnico povedati, da jes in še mnogo drugih nismo s Vami jedinih misli. Ali mislite, da ni mogoče jeden jedini književni jezik ustrojiti? Preberite ruščino, preberite staroslavenščino, ali niste slovenščini še bolj podobni kakor ilirščina, ki se nigdě ne govori? Ali staroslavenščina ni tudi drugim slavjanskim narečjem jednako podobna? Čmu štiri město jednega? Veliko se zdaj piše in govori, različne so misli pojedinih Slavenov, pa gotovo je jih naj več, ki so za jeden književni jezik vneti ali pa so špecifikarji. Tudi tu pri nas se zdaj več in več zastran tega govori. Naj več jih je s menoj jedne misli, posebno Jugoslaveni: Horvati in Kranjci in tudi Čehi. Bote vidili, da si bodemo brez shoda (zakaj tega nam ne bodo dovolili) do jednega jezika dokopali. Ali bode ruščina ali staroslavenščina zmagala, tu so misli razcěpljene. Po mojih mislih bi bilo poslednje naj ložej upeljati iz različnih obzirov, posebno ker je tako rekoč naš pervi sveti jezik in ga tudi Polaci ne sovražijo. Zakaj tim bodeš vse ložej vrinul kakor ruščino. Scer ste si pa ruščina in staroslavenščina tako podobni, da ste razun nekterih pismen in oblik clo jednaki. Da se pa mora staroslavenščina še popiliti je gotovo, kakor je pri vsih drugih jezicih bilo.“ —

Iz Kranjskega smo prejeli sledeči listič:

„Prav je tako, da je tudi „slov. Bčela“ zastran književnega jezika slavjanskega někaj pregovorila. Povem Vam, jaz nisim za štiri književne jezike, — jaz sem u jezikoslovnih zaděvah skoz i skoz radikalec, jaz sem (pokrižajte se!) — hud panslavist; moje geslo je: jeden jedini književni jezik za vse Slavjane! Odkritoserčno bodem svoje že davno u sercu zakrite misli razodel; pa povem, da nisim terdovraten, da rad od svojih misli odstopim, ako hitro kdo kaj boljšega znajde. Jeden književni jezik slavjanski dobimo takole:

a) prideržimo abcedo in azbuko, ali učimo se obojno; ne zaveržimo ne latinice ne cirilice, pa tudi ne delajmo novih alfabetov, nehajmo za božje ime biti abcedarji! —

b) Zaderžimo vsa štiri narečja, vse prav slavjanske beséde, pa pišimo vsi po jednej slovnici: jedna slovnica za vse Slavjane! Sloga u slovniških izrazih! —

To je taj moja misel: naj piše rusko, ilirsko, česko in polsko narečje vsako lepo po svojem, alj vsi Slavjani po jednej slóvnici, ali v latinskem ali u cirilskem alfabetu! —

To občnoslavjansko slovnico bode pa gotovo kak posamezen jezikoslovec ložej sostavil, kakor sbor vsih učenih družtev; tudi se mi zdi, da bode taka slovnica morala jako po staroslavenšćini dišeti. Bog izbudi tacega moža: te bi bil pravi mesíjaz za Slavjane! —

Kratko številoslovje.

(Dalje.)

Od sedmičke do devetke.

Pri vaji poštevanja sedmičke, osmičke in devetke se moremo spet navadnih čert poslužiti, in jo od 1 × 7, 2 × 7 . . . . do 10 × 7, od 1 × 8, 2 × 8 . . . do 10 × 8, od 1 × 9, 2 × 9 . . . do 10 × 9 na deski speljati, ali pa otroke vaditi, da jo na plošicah speljujejo, in si tako dobro razumijo, koliko znese dvakrat po sedem, trikrat po sedem i. t. d. Potem bomo pa razložili vsako teh števil, sedmičko u šestko in enojko, osmičko v šestko in dvojko, devetko v šestko in trojko. Se vé, da moramo vsako posebe toliko časa vaditi, dokler prav dobro ne gre, t. j. dokler da otročičem bo jasno, da sedem reči (kosov) veljajo toliko šestic in enojk, osem toliko šestic, in dvojač, devet toliko šestic in trojač (grošev), kolikor jedna krajcarjev velja. Napeljevali jih bomo takole, n. p. kupimo sedem palic trakov po krajcarju palico, koliko moramo plačati? Otroci bodo rekli: ako palico po krajcarju plačamo, bomo za sedem palic plačali sedem krajcarjev. Učitelj naj opomene, da namest sedem krajcarjev, moremo dati jedno šestico, in jeden krajcar, in veleva odgovor ponoviti: ako palica trakov velja jeden krajcar, 7 palic velja jedno šestico, in jeden krajcer.

Se plača palica po 2 kr. in se praša: koliko šestic in krajcarjev bodemo morali za vse sedem dati. Odgovor bo: ako palico plačamo po 2 kr. bomo dali za 7 pal. 2 šestici, in 2 kr. — Tako se postopa naprej, dokler se ne vidi, da so otroci pravilo zapopadli. Tega se prepričati, skoči učitelj v drugo desetko, in predloži zadače n. p. plačamo eu funt sladkora, kave, mesa i. t. d. po 13, 15, 16, 17 . . .. kr. koliko moramo plačati, ako vzamemo sedem liber sladkora, kave, mesa i. t. d. Ako so deca pravilo zapopadla, bodo odgovorila: 13, 15, 16, 17 . . . šestic in 13, 15, 16, 17 . . . krajcarjev — in sada naj soštejejo, koliko to znese v rajniših. Ni treba opomniti, da bomo na enkrat le jedno tako zadačo predlozili — in ako otroci je prav ne rešijo, je vsigdar na [illegible]ojko se ozreti opomnuli t. j. pri vsakej zmoti je znovič prašali;

koliko velja sedem palic, ako jedna velja jeden krajcar, in je tako naprej vodili, dokler ne gre urno. Ravno tako bomo v poštevi osmičke, in devetke postopali. Razložimo jo, ko je po čertah dobro vajena, v šestke in dvojke ali v dvojače, kupujmo osem reči (kosov) po jednem krajcarju, potle po 2, 3, 4 . . . . . toliko časa, da otroci razumijo, da za osem kosov moramo plačati toliko šestic, in dvojač, kolikor krajcarjev jeden velja. Zadače, kakor: palica, prač, merča velja 11, 12 . . . . 19, 20 . . . . do 59 kr., koliko moramo našteti za osem palic . . . i. t. d. bodo lahko rešili; in po tem jim damo ceno tudi v rajniših, in krajcarjih, n. p. četverak (bèrenj) rži je po 6 fl. in 48 kr. koliko dobimo za osem četverakov? odgovor, 6 krat po osem, ali kar se na tej stopnji že sme preberniti, 8 krat po 6 rajniš — pa še 48 šestic, in 48 dvojač — 6 × 8 je 48 fl. 48 šestic da 4 fl. in 48 kr. 48 dvojač, ki jih 30 gre na rajniš, znese 1 fl. 18 dvoj. posledne znesejo 36 kr. ukup 48 in 4 = 52 — 52 in 1 = 53 Imamo še 48 kr. in 36 kr. 30 in 30 je spet jeden fl. še imamo črez 18 in 6 kr. kar stori 24 kr. — tako vse ukup? — Naj se vsigdar zadača in rešitev ponovi a i opeti, in tako potmnež in um urita. —

Iz tega se vidi, kako se lahko tudi devetka pošteva ako se razdeli v šestke in trojke, ali v denarjih v šestice, in trojače (groše). Vadbe so take, kakor poprejšne. Poslednič kupujemo devet reči (kosov) po 1, 2, 3 . . . kr. in najdemo pravilo, da jih devet velja toliko šestic in trojač, kolikor krajcarjev velja jedna n. p. 1 knjiga velja 17 kr. koliko 9? odg. 17 šestic, in 17 trojač, une znesejo 1 fl. in 42 kr. lete 51 kr. k 51 doštejem 9 da imam sopet 1 fl., od 42 odštejem 9, mi ostane 33 kr. celi znesek je torej 2 fl. 33 kr. Tako se napreduje, in zadnič se kupuje 9 kosov tudi po rajniših in krajcarjih. Pri tej priči se bo učitelj nekoliko ustanovil, in se osvedočil, ali otročiči poštevo vseh čisel od 1 — 9 dobro in na tanjko umijo, in u opetovanju tajstih se dalje mudil, u kterih bi ne bili še dosti urjeni.— Pri takem postopanju se bodo poštevanke lahko naučili, in na vsako prašanje: koliko znese to, ali uno čislo po toliko, ali tolikokrat vzeto? urno odgovor dali.

O tej dobi se more otrokom pokazati: da je vse jedno, ako se reče 2 krat po 9, ali 9 krat po 2, t. j. neka se pošteje mala ali veča poštevka, znesek je vedno taisti. —

Pošteva desetek.

Iz štetja učenci poznajo desetke. Za našo naměro je dosti, ako jih sada vodimo spoznovati, koliko znesete dve, koliko znesejo tri — do šest desetek (desetic), ki dajo šestdeset (šestred) krajcarjev ali po ukupnem imenu: 1 rajniš. Se postopa naprej do dvanajst — više do osemnajst, štiri in dvajset, trideset desetek, in na vsakej takej stopnji se nekoliko obstoji, da si otročiči jih znesek v rajniših zapamtijo. Zadnič se kupujejo svari po deset po vsakej ceni, najpred po krajcarjih, potle po rajniših in krajcarjih n. p. piskerč pšenice velja 2 fl. 17 kr. koliko veljata 2 čeveraka in pol, ali 10 piskerčov? odgovor 2 krat po 10 fl. ali 10 krat po 2 fl. in 17 desetic, koje znesejo 2 fl. 50 kr. ukup 22 fl. 50 kr.

Čislo ednajst razložimo u desetice in enojke, je zrajtamo posebe in potem soštejemo.

Čislo dvanajst nam da dvanajstice, ki jih gre pet na vsak rajniš. Prav bo, ako otrokom pokažemo, koliko dvanajstic je v dveh, tr-

štirih, petih . . . rajniših, in jih učimo dvanajst razložiti u desetko in dvojko, tako da na zadače, kakor: koliko je 3, 4, 5, 6, 7 . . . krat po dvanajst odgovori 3, 4, 5, 6, 7 . . . krat po deset, in 3, 4, 5, 6, 7 . . . krat po dve, n. p. 7 krat po 10 je sedemdeset, in 7 krat po 2 je štirnajst, i 70 in 14 = 84. Ako je naloga dana v krajcarjih, se dvanajsterina (tucent) ložej rajta pa dvojnatih šesticah, kakor po dvanajsticah, n. p. palica velja 53 kr. koliko dvanajsterina, odgovor 53 dvojnatih šestic. 53 šestic znese 5 fl. 3 šestice, in po dvoje 10 fl. 6 šestic, ali 10 fl. 36 kr. Sreberna žlica je po 5 fl. 47 kr., po čěm pride dvanajsterina? odgovor 5 krat po 10 in 5 krat po 2 fl. kar znese 60 fl. in še 47 dvojnatih šestic; 47 šestic znese 4 fl. 7 šestic, po dvoje 8 fl. 14 šestic, ali 9 fl. 24 kr. ukup 69 fl. 24 kr.

Poštevati čislo trinajst se ravno po tem načinu uči. Razdě se v desetke in trojke, desetice in trojače, in ako je rajtba dana v krajcarjih, bo trinajst koscov veljalo toliko dvojnatih šestic in toliko krajcarjev, kolikor krajcarjev jeden velja n. p. dvojica nogavic se proda po 54 kr. — po čem jih bo trinajst dvojic? odgovori 54 dvojnatih šestic, in 54 kr. 54 šestic je 5 fl. 4 šestic, podvoje 10 fl. 8 šestic ali 10 fl. 48 kr. 54 kr. pridenemo 6 kr. da imamo opet 1 fl. in od 48 odštejemo 6 kr. znese ukup 11 fl. 42 kr. Štirnajst razdelimo u desetke in čveterke, ali desetice in reparje, tudi v desetke, trojke in enojko; v krajcarjih predložene zadače pa rešimo po dvojnatih šesticah in dvojačah n. p. prač perta velja 18 kr. koliko bomo plačali za 14 pračov? odgovor 18 dvojnatih šestic, in 18 dvojač. Naj se veržejo na rajniše in krajcarje.

Petnajst se razděli v desetke in petke, desetice in poldesetice ali petice; krajcarje pa bomo ložeje zrajtali, ako petnajstico razdelimo v dvojnato šestico, in trojačo. Dobro bo tudi, ako učimo otroke najti, koliko petnajstic gre na 1, 2, 3, 4 . . . . fl.

Šestnajst in sedemnajst razloži po enakem načinu; in tako tudi osemnajst; tode osemnajst koscov bodeš ložej in naglej zrajtal po trojnatih šesticah n. p. jedna ruta velja 46 kr. koliko dvanajsterina in pol ali pol druga dvanajsterina? — odgovor, 46 trojnatih šestic znese 4 fl. in 6 šestic, po troje 12 fl. in 18 šestic, kar da ukup 13 fl. 48 kr.

Devetnajst se more ravno tako razložiti v devetke in desetke, desetice, šestice in trojače; — pa krajcarji se ložej zrajtajo, ako vzamemo toliko dvajsetic manj toliko krajcarjev, kolikor krajcarjev jeden kos velja, n. p. 1 knjiga velja 17 kr. koliko 19? odgovor 17 dvajsetic manj 17 krajcarjev, 17 dvajsetic znese 5 fl. 40 kr. od 40 se odšteje 17 ali k 17 se došteje kar manjka do 20 to je 3, in k dvajstim, kolikor manjka do 40, kar verže 23 kr. Se ponovi zadača in najden znesek.

Ne bi trebalo način pošteve dalje znati, ker iz tega, kar se je do sada reklo, vsak učitelj lahko naprej pot najde; vendar še bomo nekake posebnosti pregledali, na ktere bi vsak morda ne naletel. (Dalje sledi.)

Književnost.

* Od našega rajnega Stanka Vraza so sledeča děla tiskom na svitprišla: „Narodne pěsni ilirske," razdio I. Zagreb 1839.

„Djulabije, ljubezne ponude i. t. d." Zagreb 1840. „Guste i Tambura, različite pesni;" zlatni Prag 1845. Literarna pozaostalost Vrazova je res bogata i znamenita. Da bi le do dobrih rok prišla, i se hitro tiskom izdala! Med rěčmi, ki jih je St. V. zapustil, se měnda znajde drugi i tretji razděl izverstne i velikovredne sbirke narodnih pěsni ilirskih. Znamenito knjižnico svojo je Stanko Vraz sporočil Zagrebskemu museumu.

* Približuje se čas, ko bodo gospodi šolski prijateli in slovenski domorodci po starej navadi konec šolskega leta svoje pridne učence obdarovali. Mislimo taj besědo prav u čas izreči, ako prijateljem mladine, posebno priraščene mladine priporočimo knjigo, od ktere je „Bčela" že edenkrat hvalno govorila. Ta knjiga je: „Bogočastje sv. katolške cěrkve." Spisal in založil Dr. Jož. Muršec. To je knjiga, kakšne u slovenskem jeziku dosedaj še nismo iměli, kakšne smo pa že davno živo potrebovali. Ova knjiga prav milo in ganljivo razlaga sv. ceremonije, čase in praznike celega katolškega leta, ktere prav razumeti je vsakemu ne samo dobro in koristno, temoć tudi silno potrebno. Sekovska knezoškofia je to „Bogočastje" poterdila in lepo priporočila; tudi zvunajna oblika je prav lična in zala. Dobi se tudi pri gosp. Janezu Leonu u Celovcu in velja lepo svezana v usnjenem robu s srebernim napisom le 33 kr. sr.

* Gosp. Matija Majar je svojo slovnico prenaredil za ljudske šole, in jo misli visokemu ministerstvu predložiti, da naj jo poterdi za slovenske ljudske šole. Se vě, da je sostavljena u duhu složnem in uzajemnem. Boljše in potrebam Jugoslavjanov primernejše slovnice bode težko kdo napravil. Tudi knjižico: „Železnica iz ilirskoga narečja u rusko" je Majar ravno dokončal. Ravno o pravem času pride ta knjižica, — ona bode k slovanskej slogi in k približovanju slavjanskih narečjah mnogo pripomogla.

* Veselo je gledati, kako u slovstvu avstrianskih Slavjanov děla o jeziku staroslovanskem se množijo. Mimo grede bodi rečeno, da je staroslovanski jezik našej slovenščini naj bolje podoben. Ni tomu davno, kar je Dr. Miklošič izdal „Slovar" tega jezika, kar je vladika (škof) karlovacki Joanović na světlo dal obširno slovnico tega posvečenega jezika, — sedaj izdaja tudi Rusin, Antonin Dobřansky, fajmošter u Valjavi, spis: „Gramatiko staroslavjanskago cerkovnago jazyka." Ravno je tudi dr. Miklošič izdal staroslavjanski rokopis Suprasiski in scer na troške ces. akademie na Dunaju. Te rokopis obseže 24 svetih životopisov, 30 homilij sv. Janeza Zlatoustnega, edno patriarha Pontia in četiri nadškofa Cyperskega Epifania. Rokopis je iz 11. stoletja in zraven najvažnejši dokument staroslavjanskega jezika. Ime svoje ima po kloštru basilianskem Suprasli u Bialostoku u zapadnem Rusku na medji polskoruskej. Tudi u Pragu je knjižica na svčtlo prišla, ktera uči staroslavenščino brati. O svojem času bodemo od te knjige kaj več povedali. —

Zmes.

U poslednjem listu „Bčele" smo povabili Slovence pristopiti k družtvu za povestnico jugoslavensko. Beže daj, da bi te besěde bile pa

na rodovitna serca! Silno silno je trěba, da se mi Slovenci zdramimo i zavemo. U imeniku udov tega družtva najdemo le malo Slovencev. Ciringar Jernej, duh. pomočnik u Jarenini pri Mariboru, — Krajnc Ivan, uradnik pri deželnej denarnici u Gradcu, — Matiašić Juraj, učitelj verozakona u Mariboru, — dr. Miklošić uradnik u cesarskej knjižnici u Beču, — ti štiri gospodi so slovenski domorodci, ki smo jih našli u Arkivu! Slovenci, kar smo zamudili, hočemo popraviti: 1 rajn. upisnine in 2 rajn. letnine res ni veliko. Nekaj novih udov je vredništvo „Slov. Bčele" že nabralo; pa bode še nekaj časa počakalo, i potem denarje u Zagreb poslalo.

* Veselilo je nas u „Narodnih novinah" broj 157 brati: Božidar Raić, duhovni pomoćnik u Slivnici na Štajeru očituje od svoje i svojega druga Oroslava Cafa strane volju stupiti u družtvo za pověstnicu jugoslavensku, pošle upisninu i prinesak. — Oba sta radostno za uda (članova) primljena, ker je vdeleženje bratje slovenske pri vsih obće jugoslavenskih napravah, kakovo je i ovo družtvo, potrěbno i temelj lěpše narodne prihodnosti."

* Slavni němški fragmentist J. Fallmereyer iz Monakova (München) je bil za počastnega uda družtva za pověstnico jugoslavensko izvoljen, i mu zavolj tega listina u ilirskem jeziku odposlana. Gosp. Fallmereyer piše družtvu u Zagreb, kako je u ilirskem jeziku pisano listino proučil in prebral, in govoreć od napredka književnosti slavjanske razodene misel: da je prihodnost na strani naroda slavjanskega, — kar je on med zapadnimi izobraženiki pervi opazil.

* „Magyar Hirlap" piše iz Ščavnice (Schemnic) slědeće: Naš svitli deželni poglavar, ki je ravno u našem městu se obhodil, objišče tudi evangelški lyceum, kjer so se ravno izpiti (skušnje) obderžovali. Sjutra dan pride k njemu deputacia profesorjev, da se mu pokloni. Deželni poglavar, baron Geringer, pobara profesorje: „zakaj še sada slavjanskim učencom madjaršćino po sili narivajo?" Po dolgem izgovarjanju i dokazovanju profesorjev jim baron Geringer končno naloži, da se zanaprej ojstro derže postave ravnopravnosti, zakaj vlada njeg. veličanstva, presvitlega cesarja, nobednega nasilja u tej reči terpela ne bode. — „To je dobro zdravilo za profesorje, ki so na madjaromanio preveć nagnjeni," pristavi „Videnski Dennik". Prosimo, město „madjaršćine" i „madjaromanie" pri nas Slovencih malo drugače brati! —

* U Pilznu na Českem je bila očitna sodba. Založenec je bil Čeh, njegov zagovornik Dr. Pankrac. Zagovornik je bil prednesel svoj govor po česko, — gosp. deržavni pravdnik, to je tisti gospod, ki brani postavo, — ali ni jednakopravnost těmeljna postava? — začne govoriti vse po němško. Gosp. zagovornik, dr. Pankrac ustane in nagovori gosp. predsednika sodbe takole: „Prosim gosp. predsednik! da bi gosp. deržavni pravdnik govoril u jeziku materskem, zakaj založenec je Čeh." — Slišal smo nekaj takega pripovedovati od gosp. dr. Kavčica u Ljublani. Ali to smo že pozabili, kako se je nam to pravilo: ali je dr. Kavčić že tako storil, ali pa, da misli tako prihodnič storiti. Živio! —

Med i pelin.

* Iz Maribora. Ljuba slov. bčela, povej, povej ljubljenim Slovencem, kaj bridkega se po Slovenii godi. Ne davno dobim od koled-

vorske pošinje u Mariboru *) na recepis napisan opomin tega-le zapopada: bitte künftig auf Briefen deutshe Adressen zur Besorgung der Briefe, da alle (sic!) Postämter deutsch sind. Marburg 21. Juni 1851 Wabitsch m p. — Totega gospoda Wabitsch-a le to poprašamo: Zakaj se znanost jezikov tirja od vsakega, ki hoče službo na kaki c. kr. pošinii dobiti? Meni ni toliko za moje napise, jaz mu lahko vse napise po němško zakrožim. Le občno načelo se žali, se podkapa. Hic labor hoc opus! — Po tem načelu narodne ravnopravnosti mislim u svoji priprostosti: tudi slovenski napisi morajo veljati. Naj mi tedaj imenovan gospod ali tudi vsi njegovi tovarši take opomine deset ali stokrat pošlejo, ne bodo nič opravili. — Zato Slovenci pozor! Vsak Slovenec naj od seh dob vse napise po slovensko pisati začne! Unitis viribus! — C.

* Mi smo u „Běli“ oznanili žalosten glas, ki ga je nam něki popotnik od naših slovenskih bratov u Primorskem bil donesel. Kako resnična je bila naša žalostinka, pričajo „Novice“, ki takole píšejo: Iz Istrie 22. rožnika. † Kar pri nas pravice slavenskiga jezika v šolah in vradnicah vtiče, smo malo bolji, kot smo leta 1847 bili. Kako vse drugač je to na Goriškim, kjer sim unidan potoval, in kjer so me že v vsakim kraju cestni napisi v laškim in slovenskim jeziku razveseljevali! Čeravno to ni veliko, vunder le kaže, da se jezik slovenskiga naroda, ki tú prebiva, ne tlači, in da tudi slovenski domačin zamore brati, kam ga pot pelja, brez da bi mogel dolgo po tem popraševati. Pri nas v Istrii pa ni slavenski jezik še skoraj nič tistih pravic zadobil, ki so mu po vstavi zagoto ljene; mlačnost večine vradnikov, nečimernost zanamarjeniga naroda in overe prenapetih Talijanov so tega krive. Le v nekterih šolah je nekaj malo ur slovenskimu jeziku odločenih. Naj bi častita deželna šolska vradija v Terstu se milo ozérla na naše šole in tudi dolgo zatertim Slavenam Istrije k njihnim pravicam pripomogla! Narod se ne more dušno omikati in tudi scer ne osrečiti, ako se mu perva pravica, ki jo na svet sebo prinese, odteguje!

* Komaj smo svojo žalost tiskati dali zavolj tega, da od slovenskega zemljovida naše „Slovenije“ ni več glasa ne traga: evo! čitamo u „Novicah“ radostno ove verstice: Iz Dunaja zvémo veselo novico, da se že 4 leta napovedani in po mnozih overah zaderžani slovenski zemljovid obsegajoč celo Ilirio, spodnje Štajarsko, Beneško in Ogersko Slovensko, zopet pridno izdeluje, in da, če nov zaderžek nenadama ne bo dela overal, bo zemljovid do konca tega leta gotov, in, kakor zvemo tako krasno, da se bo zamogel z vsacim zemljovidam meriti. Tako delo — pervo tega načina — ktero določi meje vsih deželá in zaznamova vse farne kraje, reke, gorè i. t. d. v slovenskim jeziku, potrebuje mnogo truda, mnogo stroškov, in bo častitimu izdatelju g. P. Kozlerju v toliko veči slavo, ker slišimo, da misli temu zemljovidu, v bakro izrezanimu, krajopisni in štatistični pregled vsih v zemljovidu zaznamvanih krajev v slovenskim, nemškim in laškim jeziku pridjati Sicer se bo to delo lepo vezalo s zemljovidi, ki jih je slovensko družtvo v Ljubljani

---

*) Pri tej poštnii morajo malo veselja in spoštovanja do ravnopravne slavjanščine imeti. Tudi našo „Vojvodjanko“ svojim pečatom kakor se očitno vidi, navlaš tako zamacajo in očačkajo, da člověk mnogo [illegible] čitati ne moreš. Zanaprej drugače, ali kar bodemo t. žili! [illegible]

zaporedama na svitlo dajati se namenilo; obraz celiga svéta v dveh polkroglah je, kakor so „Novice" že omenile, v kamnotisu; za tem pride Evropa in za tem austriansko cesarstvo, s priloženimi krajopisi posamesnih dežel ob kratkim, kolikor je za podúk slovenskimu ljudstvu potreba.

* Šola — ta lěpa, koristna in potrebna rěč — šteje vendar le malo prijatelov! Le slišati, da se bode kje nova šola napravila, ali kaka slaba popravila in zboljšala, — je marsikteremu hud tern u peti! Za šolo pa še clo kaj dati in plačati, to jim čisto nič u glavo noče: še to maličko sbero (kolekturo) je marsikteri učeniku svojih otrok od někih lět sem neusmileno in krivično odrekel in odtergal. Poslušajte, kako je ednega tacega modrijana gosp. Posnik, učenik u št. Kocianu na Koroškem plačal in zmodril! Ravno eden tak terdoserčnež, ki je gospodu učeniku sbero kratil, pride prosit, da bi se u njegovo hišo obhajat (zpovědat) šlo. Učenik hitro gre po gosp. duhovnika, prinese iz cerkve torbico, laterno in zvonček, ter vse tistemu terdoserčnežu ponudi. „Kaj to, zareži on, kaj je mi ta ropotija, alj ne pojdete Vi s gospodom bolnika obhajat?" „Jaz ne morem, odgovori lěpo tiho učenik, jaz imam šolo." „Alj němate hlapca," se uni odreže? „Ga imam, reče učenik, pa le za se, plačam ga jaz; Vi ste mi odrekli sbero, jaz Vam pa odrečem hlapca, le sami pojte"! — To se mi pravi lehko zapopadlivo in prav kratko ljudem pokazati, kaj se jim sliši, in kako neumno ravnajo. —

* „Pražskim Novinam" se iz Gradca tole piše: Skoraj bode u Terstu se napravila slovanska beséda; k temu cilu so se že od pěvskega sbora u Gradcu pěsmi u Terst poslale. To sicer za Terst ni nič kaj tako čudnega, ker tam mnogo Slavjanov ne samo prebiva, temoč tudi svoje hiše ima, — vendar to dokazuje, kako se ljubezen k narodskim zadevam pomalo povsod unema tudi tam, kjer morebiti o njej pred sledi ni bilo. Da se bode ta slovanska beseda napravila, se posebno prizadeva stranka ilirsko — slovenska. Zakaj ne samo to, da ona tam največ zastopena in nadomestovana bode, temoč Slovenci u sedajnem času pokazujejo tako gorečnost in iskrenost za svojo narodnost, da po pravici zaslužijo, da bi se na nje bolj oči obračale. Njih literatura (književnost) od dnu do dnu bogatejša postaja, in mladina je s takim duhom napolnjena, da smemo pričakovati naj obilnejšega sadja. Tajiti se pa vendar ne more, da še veliko manjka, kar imajo Slovenci storiti in popraviti, da bodo se s drugimi slovanskimi narodi měriti, in š njimi napredovati mogli.

* Iz Borovelj (Ferlach) na Koroškem se nam piše: „Velika žalost mora Slovenca obiti, kadar na svojej slovenskej zemli vidi vse napise pri vsih svojih oblastnijah u ptujem němškem jeziku. Slovenec taj še tega ne zasluži, da bi se mu u zastopljivem jeziku na znanje dalo, kje njegova gospoda stanuje, kje ima svojo pravico iskati! Morebiti, da bode se s časom tudi to poravnalo, da bodo oblastnije na Slovenskem tudi slovenske napise dobile; koj na ravnost pověmo, da mi terdno zaupamo na našega občnoljublenega poglavarja, kteri Slovence in Němce ednako ljubeznivo in očetovsko oskerbuje. — Veselilo je nas Slovence viditi, da je tukajšna žandarmerija nad svojo kasarno tudi slovenski napis naredila. *) Še nekaj veselega imam na sercu. Tisti pastirski list,

*) Tudi u Podkloštru (Arnoldstein) ima žandarmerija němški in slovenski napis. Uredn.

ki so ga presvitli Lavantinski knezoškof pred nedavnem zoper žganjarje izdali, in ki ste ga vi nam pos'ali, gre od roke do roke, vse se piple po njem; ali Bog hoče bode tudi marsikterega žganjarja ozdravil, in zmodril. Němški pastirski listi, naj bi jih kak angelc iz nebes prinesel, so za Slovence zgubleni, oni jih ne zastopijo.; slovenska beseda pa sega globoko u slovenske serca! Prosimo lěpo, da nam še več iztisov tega pastirskega lista pošlete: upamo, da bode to žlahtno seme padlo na dobro rodovitno zemlo!«

Směšnica.

Kodraste lase, klobuček na stran
Suknico kratko, i hlače do pet
Perslik od spreda široko raz pet
Tako šemari se — Pseudo - Slavjan!

* Na slovenskem Štajaru bil je sejem. Někí kupec dolgo postopa gor i dolj ogledavajuć živinu, ker bi bil rad dvojico težkih volov si kupil. Evo! zasliši med prodajavci jednoga mladoga kořenjaka, ki prav po gospodsko t. j. po němačko k sebi ga vabi. Voli, ki jih ovi korenjak ponudja, mu jako dopadnu. „Koliko budu iměli," t. j. koliko veljaju, praša prodajavca?« „Undert fufzehn« odgovori važno děčak. Kupec na tihom ne vě, će bi se veselil ali čudil ovej kupčiji. Živina je bila draga, toliko je bil skorom jeden vol vrěden. Misli toraj, da se je prodajavec pri ceni zmedel. Kupec vole ogleduje, děčak mu pa zraven vedno neke kose svoje směšne němčije ponudja. Kupec, ki je němško precej lomiti umil, se posmehuje, i začne, vendar vsigdar po slovensko, š njim barantati. Ali bolj ko on na slovensko vleče, bolj se dečak s němčijom mu utika. Naposled mu kupec oblju- bi 100 gld., alj děčak ostane pri svojem. „No naj se skadi, sreču dobru, veli kupec, vdari mu u ruku i vzeme hitro okolostoječe za svedoke (priče), da je kupčija sklenjena. Zatim pelja děčaka u oštariju i našteje mu 115 gold po mizi. Němačko budalo počne prav debelo sada gledati, i dnarjev prejeti neče rekuć: „Gospodine vi se motite, to će premalo biti, pogodila sva se za 150 gld." „Tako mi sonca 150 gold.! zareži kupec, misliš li, da sem na ušesih tada stal, ko si jih cenil „undert fufzehn." Pokazala se je sada očitna zmota šemastega dečaka.

U znorelej glavi je si bil račun takole napravil: 100 je „undert", — 50 je pa kojon poněmčil „fuf-zehn." Prav ponižno počne kupca prositi, da naj se kupčija razdere. Zastonj kupec odstopiti neće, ker je kmalo od začetka zmotnjavu k svojemu pridu porabiti htel. Věst se pa tudi pri njem u kupčiju vtikati nije smela, kakor se, žalibože! pri barantačih rado zgodi. Tudi svedoki so bili na njegovej strani i groze se děčaku, da ga ću tožiti. Naposled verže vendar kupec še něke goldinarje děčaku na verh, da mu nebi na potu domu serce od žalosti u hlačke se izcedilo. Fanti slovenski! vzemite si primer na tej němškutarji! Nemojte misliti, da, kdo suknju nosi, i hlače prav napete, da mu u kolěnu poka, že tudi němški umi. Ako bi vsi hišni golubi mahom kao sove ukati začeli, bi jim vrabci gotovo perje popipali i oči izkluvali"

Občni pregled

djaške knjigovne u Celovcu od začetka januara do konca julia 1851.

Radostju ti serce kipi viditi, kako se od dne do dne broj različnih knjig pomnožuje. Sveršetkom decembra jest brojila naša knjigovna jedva 70 svezkov. U sedmih měscih se jest pa pomnožila za 120 sv. Krasni i berzi naprědak! Vsih svezkov skup dakle počita naša knjigovna 190, izvan mnogih več naručenih, s kojimi če se čislo 200 gotovo previšiti. Knjige su iz vsih slavenskih naréčjah, osobito prevagaju med njimi češke i ilirske. K ovom naglom pokroku ste nam pripomogle živa i vzajemna podpora slavenskih vlastomilov i naši měsečni prinesci, pojedinoga 15 kr. Ovdě čemo dohodke i stroške od teh sedem měscev sostaviti i imenitnejše knjige imenovati, koje kinčaju našu knjigovnu.

Dohodki

Měsečni prinesci	22	for.	45 kr.
Od slav. Rudmaša	15	»	
Od slav. Stossira	2	»	
Od slavenskoga bala	20	»	
Od neimenovanega iz št Andraža	10	»	
vkup	69	for.	45 kr.

Strošci

V januaru i februaru	12	for.
V marcu	10	»
V. aprilu	18	»
V maju i junia	8	»
vkup	48	for.

Jošte ostane 21 for. 45 kr. Za ove peneze su že knjige naručene: Kollarova Staroitalia, Starožitnosti slavenske od Šafařika. i nekoje ruske i polske knjige.

Knjige imenitnejše.

Glasi domorodni, Poezie Prešerna, Česka čítací kniha za šesti gymnazialni razred, Ruskaja chrestomatia I. i II. děl od Svjatnago, Pěsme i novele Vukotinoviča, Gunduliča Osman, Vila ostrožinska, Lexicon Radices linguae slovenicae veteris dialecti, Pravila kako izobraževati ilirske narečje i v obče slavenski jezik II exemplara, Pohls polnische Sprachlehre, Grammatika cerkovno — slavjanskago jazika od Joanoviča, Različita děla Kukuljeviča, Lažni car, Děje universitij pražské, Spisy Villaniho, Zabavné spisy Gogola, Meč a kalich od Wocela, Přemyslovci od Wocela, Spisy basnicky Čelakovského, Ogledalo Iliriuma od Šveara, Arkiv za jugoslavensku pověstnicu, Obraz české slovesnosti, Zrcadlo slovenská, Naučeni o živlěch, Hlasové o potřebě jednoty spisovného jazika, Dějepis český, Starši dějepis Ilirského, Pověstnica carne gore od Medakoviča, Mickievicz Vorlesungen über slavische Literatur. Ove bi bile naj znatnejše knjige u tom času alj kupljene alj darovane.

Dosadaj se naj pogustie čitaju ilirske, česke i jezikoslovne knjige.

Bože blagoslovi i unapréd ovi zaklad slavenstva, da se sve više pružaju nam pripomočki u slavenskom izobraženju!

Odgovorni izdatel in tiskar: Ferd. žl. Kleinmajr v Celovcu.

SLOVENSKA BČELA.

Izdana 15. avgusta 1851.

Na slavo
Janezu Sumper-ju

iskrenemu vlastencu in bivšemu začasnemu učitelju slovenščine na Celovskih latinskih šolah

o

njegovej novomaši. *)

Zdravo Slovenci! nad nami kraluje
Milostljiv oče vsih svojih otrok;
Boljša prihodnost se nam približuje —
Zgubljeni nismo še — s nami je Bog!

Čredo na zemlji je milo 'pogledal,
Čredo predrago, se vsmilil ovčic;
Vernim Slovencém pastirja je poslal,
Luč, da nam sveti, nebeških resnic.

Vaše, Slovenci! pravice bo branil,
Trudil za stare in mlade se bo;
Duše pa s angelskim kruhom bo hranil
Pravi pot kazal jim v sveto nebo.

Vredno spremite nebeškega svata
Pervokrat dans pri oltarju stoji:
Ljub'te pastirja — sorodnega brata,
Božja naj milost na njega rosi!

Vaju pa, sveti Ciril in Metodī,
Kterih se Slavjan hvaležno spomni,
Prosimo: duše da srečno naj vodi,
Vero in brumnost in jezik budi!

Celovski Slovenci.

Svatoboj *) pušavnik.

Krasna danica, vesela zora zasije slavjanstvu, ko mogočni Svatopluk sedi na moravskem prestolu. Mogočnost, bogatija in sreča obdajajo celo njegovo kraljestvo. Njegovo ime je strah in trepet vsim sovražnikom matere Slave. Ali prezgodaj objème hladna gomila njegovo truplo; kakor vihar za viharjem počasi mogočno poslopje razdene, tako podirajo po Svatoplukovi smerti bitve in bitve mogočnost in srečo lepe moravske deržave. Nesloga med brati krepi sovražnikov kljub. Vladoželjni Nemec pridere od zapada in finski barbar prihruši od iztoka. Mladi kralj Svatoboj, sin velkiga Svatopluka, se junaško bije s sovražnikom svojiga kraljestva Ali vsa hrabrost, vse junaštvo je le majhen upor proti grozovitni sili njegovi. Zastonj branijo Slavjani serdito in hrabró svoj dom zastonj — bitva je zopet zgubljena. — Kakor da bi ga sto strel prešinilo, tako raztergano je ubogo serce nesrečniga Svatoboja, ko vidi, da je moč njegovih Slavjanov zdrobljena, ko vidi, da je s to nesrečno bitvo zadnja zvėzda na slavjanskem obnebju otamnela. Na tleh leže naj močnejši stebri slavjanstva. Moravci beže pred sovražno derhaljo. Svatoboj bega kraljestva obropan. U strašni nevarnosti je njegovo življenje.

Že je tamna noč svoje zagrinjalo na zemljico poslala. Žalostni piš se igra z verhi zelenih dreves, ktere le malokdaj mila luna posreberni. S tamnimi oblaki je prepeto celo neizmerno nebo. Enaka tmina prebiva u sercu begajočiga Svatoboja. Urni zelenec ga nese skoz tamno gošavo. Tužno pobešena je glava njegova. Trud, glad in tuga slabijo njego e moči. Divja gošava ga obdaja. Tihi mir, ki merzi človeško serce, tukaj prebiva. Še zmiraj ne uzdigne tužni Svatoboj svojih oči ali naenkrat ga prebudi siva gora iz njegovih tužnih sanj, ki se zdaj kakor bleda senca uzdiguje pred njim. Gleda in gleda Ne ve, ali budi, ali sanja. Nepoznana mu je ta divja gošava. Vidi, da ga je streloviti zelenec zanesel u pušavo, po kteri še morebiti nobena človeška noga ni hodila, ktere še nobeno človeško oko gledalo ni. Tukaj sklene ostati, tukaj u hladni senci visociga drevja si hladila, si miru iskati za svoje serce. Kmalo skoči na merzlo zemljo in stoji pri svojem zvestem zelencu. Grenke solzice kapljajo iz njegovih tamnih oči u zmeršeno grivo trudne živalice. Tužno nasloni kralj svoje glavo na svojiga nosivca in milim glasom začne svojiga tovarša tako nagovarjati: „Ločili se moram, zvesta živalica, ločiti od tebe, ki si bil delitelj moje sreče, ki si me zvesto spremljal in nosil u bitvah! Ah — ločiti! Pojdi, zvesti tovarš, pojdi nazaj med ljudi, morebiti še srečo najdeš med njimi. Ah tvoj gospod — nekdaj mogočni kralj, se sreče u človeški družbi več iskati ne upa. Le hladni boršt, divja pušava naj posluša njegove britke tožbe, da je sreča njegoviga naroda — pokopana — pokopana za veke. O nesi, nesi mojimu narodu besede nesrečniga kralja, kteri zastonj hrepeni po

*) Po besedah polskiga spisatelja Kromera je bilo Svatopluku mlajšimu tudi Svatoboj ime.

njegovi sreči, po njegovi mogočnosti. Pozdravi mi ljubljene — zaterte brate, kterim se vlečejo černi oblaki na čisto obnebje svobode, nesi jim pozdrav nesrečniga Svatoboja!«

Kakor da bi brihtni konjiček zastopil te besede, še enkrat pogleda svojiga gospoda, se oberne in kmalo izgine izpred njegovih oči. Tuga, obup in sto drugih strašnih občutkov preuzame Svatoboja tako, da se nevedoma vleže na merzlo zemljico — mirno spanje ga stisne u svoje krilo. Vesele podobe mu pripelje pred dušo, uzame mu žalost, tugo in skerb.

Beli dan posrebri hrib in dolino. Ljubko sonce posije skoz gosto verbasto drevje. U čistem zraku se strese sto in sto milih glaskov, kteri teko iz gladkih gerličkov drobnih tičic, ko še zmiraj Svatoboj mirno počiva. Zdaj se gibati jame. Začuden gleda krog sebe. Vse je mu novo, vse čudno. Le počasi se spomni pretečeniga dneva—se spomni strašne resnice. Mirno spanje mu je zopet blede lica rudeče prižgalo in bolj veselo gleda njegovo oko na naravo, ktera se ravno danas kakor srečna nevesta s posebno krasoto, s posebno milino kinči, kakor da bi hotla tužniga kralja k sebi vabiti. In—preuzela ga je njena krasota. Hvala, hvala se uzdiguje iz njegoviga serca k Večnimu, da ga je pripeljal u naročje prekrasne narave. Serčno se uzdigne. Rudeče jagodice se mu prijazno u zelenem mahu smehljajo in mu ljubko migajo k sebi. Ne brani se dolgo Svatoboj milim skušnjavkam, pokuša in pokuša, dokler ne zginejo vse iz zelene trate. Čutil je zdaj, da u njegovih zlatnih in srebernih skledah u belem dvoru nikoli ni bilo takih dobrih jedi. Žarno sonce pripeka u njegovo čelo, mu jezik suši, mu žejo budi. Ali bister studenček šumlja izpod skalice sive in se zliva med ljubko dišeče cvetlice. S tim si Svatoboj vroče lice hladi, s tim si ude krepi, s tim žejo gasi—in spozna, da mu rujno vince u zlatih kozarcih nikoli tako ni dišalo, kakor merzla, čista vodica, hčerka skalice blede. Ko se krepi z merzlo vodico, mu veselo pojejo tičice pesmico milo — in Svatoboj čuti, da milejših glasov ni slišal u svitlem dvoru. In ko se zlato sonce zvečer od zemljice loči in ji k slovesu še milo zarjo po nebu razlije, kmalo vabi mila lunica zadovoljniga Svatoboja k počitku, ali dolgo se ne more ločiti od zlatih zvezdic, krasnih lučic, ktere tako ljubeznjivo na zemljico kukajo. In zopet vidi, da nobena luč kraljeviga dvora tako milo ne sveti, kakor svetijo svečice, ktere si večni u svojo slavo na nebu prižge. Njegovo serce se izliva u serčnih molitvah vladarju mirjadnih svetov, mu pošilja neskončno hvalo u nebo ter ga prosi, da bi se smilil njegovih zatertih bratov. In zopet ga objamejo sladki sanji, prebujeni od prekrasne narave, in mu krepijo dušo in telo.

Sonce in luna sta se že velikrat verstila, in še zmiraj prebiva Svatoboj u svoji pušavi. Ne obdaja ga mogočnost, ne teži kraljeva krona njegove glave, ne streže mu sto in sto strežnikov — ali zadovoljen je. Kar mu puhla mogočnost, prazno človesko gonenje, kar mu sjajnost in žezlo niso mogli podati, — to najde u divji pušavi, najde mirno in zadovoljno serce. Ne obdaja ga tukaj zavid kratkovidnih ljudi, ne hinavšina nesramnih lizunov. Njegovo serce ne pozna skerbi, ktere svitla krona na glavo tistih pritisne, kteri jo nosijo. Vsaki dan mu prinese novo veselje, novo radost in — zadovoljen — srečen je.

Ko se že leto u jesen spreminja, dobi tri tovarše, ki tudi iščejo mir in zavetje u samotni pušavi. Z njimi vred si zdaj Svatoboj pripravlja zimsko stanišče, si išče sladkih koreninic u černi zemljici in jih hranuje za zimo. In ko ta pokrije zemljico s svojim belim kožuškom, ko vihar divja po gošavi, gledajo Svatoboj in njegovi tovarši izpod sive pečine in povišujejo tistiga slavo, na čigar povelje tudi silni vihar prepeva svojo prečudno pesem.

Tako prejde leto za letom. Černi kodri Svatobojeve glave se spremenijo u sive, breme mnogih let mu že ude terdi, — ali še zmiraj sije mir in veselje iz njegoviga černiga očesa. Že čuti stari sivček, da mu zadnjikrat drevje zeleno postaja; že čuti, da bodo ob letu že ljubke cvetlice svoje cvetje na njegovo gomilo razsipale. Čudno mu je pri sercu. Njegovi tovarši ga ljubijo neizrečeno in strahom vidijo njegove moči dan za dan bolj slabeti. Svatoboj ne more že več hoditi po zeleni tratici, ne več si nabrati jagodic, slabomočen leži u zelenem mahu cel dan in se po otročje veseli miliga petja drobnih ptičic, krasniga duha lepih cvetlic in ljubiga šumljanja čiste vodice. Včasih se spomni srečne dobe slavjanske. Nje spomin mu mirno serce pretrese, in jeden biserček več se zabliska na zeleni trati. —

Nekiga jutra pokliče Svatoboj svoje tovarše k sebi. Njegove lica so blede, njegove oči pa še zmiraj jasne in žive. Ali vendar se sivčeku vidi, da se mu merzla roka nemile smerti že bliža. Njegova glava se enmalo vzdigne in milo reče svojim tovaršem: „Čutim, da je blizo moj zadnji trenutek, čutim, da bode moja duša kmalo Večniga gledala, čutim da vas moram zapustiti — zapustiti za vselej. Mili tovarši! ali pa veste, kdo da sim jaz? — Bil sim svoje dni — mogočni — moravski — kralj. — Silni narodi so se vklanjali mojimu žezlu. Ali vse to ni moglo pomiriti mojiga serca. — Večna previdnost je hotla, da sim bitvo za bitvo zgubil, da sim zgubil svitlo krono in žezlo ter sim moral u samoto bežati, da otmem svoje življenje. Ali kmalo se privadim samote. Ni me več mikal kraljevi prestol. Merzelo me je se podati nazaj u človeško družtvo, kjer toliko zavida, toliko hinavštva prebiva. Ni mi dala kraljeva svitloba prave sreče, ni mi dala pokojniga serca. Tukaj u tamni pušavi sim ga dobil. Tukaj sim zvedel, kaj je mirno, zadovoljno serce. O biser je, kteriga nam „svet“ dati ne more. Ni me več tukaj obdajala mogočnost in sijajnost, ali tudi njü spremljavki, hinavščina in skerbi, ste bile daleč od mene. In zdaj, ko me bode kmalo kmalo suha smert objela, zdaj vam hočem še zadnjo željo, zadnjo prošnjo dati na znanje. Ah spolnite jo, mili tovarši! Mojiga trupla po moji smerti nikar ne ločite od mesta, kjer sim zadovoljnost, svojo srečo najdel. Naj nad mojim grobom iste ptičice prepevajo svoje veselinke, ktere so mi u življenju serce hladile z milo pesmico, naj obešajo ista drevesa svoje veje na mojo gomilo, ktere so me u življenju u svojo senco vabile, in isti potoček naj šumlja memo mojiga tihiga stana, ki mi je leta in leta žejo tolažil. Ko pa zaspim u Gospodu, pošljite koga tje k mojim ljubim. Naj jim nese moj zadnji pozdrav, naj jim nese blagoslov — srečniga Svatoboja!“ —

To izrekši izdihne svojo pobožno dušico u roke svojiga stvarnika.

Josipina Turnogradska.

Gazelica.

Dokler staro še na nebu solnce sije,
V njega svitloj vodici se luna mije,
Med cvètlicami šumljaje po livadi;
Dokler le še potok sreberni se vije;
Dokler še demantov lesketeče rose
Tiha tam biolica na trati pije;
In dokler u njedru še tesnoj samoti
Staro mi' serce prostoželno bije:
Za te, ma'i ljubezniva, mati Slava!
Za te čiste le ljubezni serce klije!

Utemljitev Prage.

Mnogo spoštovan i ljubljen je bil češki vojevod, modri i pravični vladar Krok. U znamnje resne udanosti i ljubezni mu je zveslo ljudstvo bez njegove vednosti sozidalo velik grad (Krokovec). Srečno se je čutilo pod njega milim i očetovskim vodstvom; ali prenaglo mu ga je nemila osoda uzela. O njegovoj preknaloj smerti so vsi podložni britko žalovali. Milo so ga dolgo objokovale njegove zale tri hčere: Kaša, Teuta i Libuša; dolgo so njihove solzice mokrile gomilo, klera je pepel blagoga očela pokrivala. Lepo duhteče rožice so mu krog spominka, ki so mu ga hvaležni podložni postavili, nasadile, i dolgo so krasne vonjave obdavale isto okolico, kjer so dragoga očela, ljubljenoga vlastnika kosti trohnele.

Kaša naj starii hčer si je veliko umnost o poznanju raznih rastlin i zelišč pridobila. Znala je zdravila pripravljati i je mnogo dobroga s tim vedstvom ljudstvu storila. Teuta, nje mlajša sestra, je kaj dobro poznala dobrotljivo moč ognja. Učila je priprosti ljud tajatve rudnin, učila njih rabe; ona je blagostanje Čehov mnogo povikšala Nar mlajša Krokovih hčeri je bila Libuša; ali nje pogum, nje vednosti i znanja, nje ljudoljubnost, koja je ljudoljubje njenih sestér jako presegla, so jo pri ljudstvu tako povzdignule, da jo je po očetovoj smerti vojevodinjo izvolilo. Kaša i Teuta ste si sozidale na gorah prebivališča, i ju po svojem imenu zvale. Libuša pa; vladarka, da grad Višegrad, ki ga je bil že umerli oče Krók sozidal, olepšati i popraviti; u terdnjavo ga je prenaredila, ker pred so bile tu le lesene hišice z germovjem i resjem ograjene. Ta poprava se je zgodilo leta 714 pri nastopu vladarstva ove vojevodinje. I tu na Višegradu je krepko ljudstvo, Čehe, modro vladala. Kaša nje sestra si je moža uzela Bivoga, kteri je bil neverjetne moči. Enkrat je zasledil divjega prasca na hribu; tega ujame, ga vsemo branjenju u

čez rame verže, i živega u Libiň prtira, da bi pokazal svojo neznano moč i svoj pogum. — Kaša je sestri Libuši veliko zlata i srebra na Višegrad pošiljala u kov zlatoga i srebernoga denara. Te rude se je v njenoj lastnini veliko izkopalo.

Ali modra i mirna vlada Libuše veliko vladikom ni všeč bila. Vajeni so bili se vedno boriti i zarad toga so vedno le po boju hrepeneli. Želeli so rajše moža vladarja imeti, da bi ž njim u bitve hiteli i z mečem si dežele pridobili. Tada so se namenili, Libušo pregovoriti, jednoga zmed domačih plemenitašev si moža vzeti, da bi potem sdruženo močjo deželo gospodarila. Kmalo se naključi Libuši, da mora željem ljuda ustreči. Dva vladika se zarad kos prostora ob svojih gradih spréta, i oba predpoložista Libuši to reč u presodbo. Pravično je Libuša razsodila i vladika, ki je pravico na svojej strani imeti mislil, se jako razserdi zoper Libušo i ji zlo nameni. Več druzih sovladikov k nevolji zoper njo pripravi. Ali Libuši, pogumni i u tacih rečeh posebno bistrovidni vladarkinji, ne odide nevarnost, ki ji proti, tada jame pregledovati, kako bi bilo tomu pomagati moč. Zdaj se je spomnila, da je u vasi Stadic vladika, imenom Přemisel, scer reven, pa pravi junak i ljudomiloga serca. Poznala ga je že od mladih nog, kér sta se namreč u Budečkoj šoli, kojo je bil rajni Krok osnóval, skup učila. Dobro ji je bilo znano, da bistroumni, junački Přemisel si zemljišče sam orje, da na obernjenom drevu (plugu) pičlo hrano uživa. Toga si tada modra Libuša družitelja i branitelja Čehov izvoli. Po dobrom premisleku skliče leta 722 slavjanska kneginja svoje ljudstvo i naj znamenitiše vladike, ter jih ovako nagovori: „Drago mi ljudstvo Češko! Sklenula je tvoja kneginja, goreča neskončne ljubezni do tebe, tvojim željam ustreči, tada si je druga i tebi vladara izvolila. Mož je moder i junački, ki obdeluje samoročno dobrave, čeravno je vladika; žna krepko meč sukati i postavil bo sovragom močno jéz. Naj se podajo tri vladiki u Stadic, i tistoga moža, ki ga na polju najdo oravšega, kteri delo dokončaje plug preverne i na njem pičlo hrano uživa; toga naj s vsoj častjoj svojega vojevoda i družitelja Libuše sprejmejo, ti naj vlada z mano čez vse drago ljudstvo Česko!«

Veselo je ljud poslušal ovi govor Libuše. Koj se tri vladiki na pot podajo presrečnomu možu, ki ga je takova čast zadéla, mu jo naznaniti i ga povabiti na knežeški prestol Višegradski.

Ko so se oravšemu poslanci Libuše bližali jih Přemisel pohlevno popita, kaj da želé. Zdaj reče jedan unima: Glejte mize! ta je, na kteroj buduči Češki vladar pičlo hrano uživa, nujte! pozdravimo ga vojevoda českoga, i peljimo ga k slavnoj kneginji na Višegrad. Store. Razodenejo mu namen prihoda svojega i želje kneginje slavjanske. Ni se nič obotavljal Přemisel, odjarmi junce i odrine s poslanci do kneginje češke. Zavidili so mu vladiki nenadno čast i marsikdo si želi njegovo mesto. Večda je radostno ljudstvo poslancev čakalo, zbrano na Višegradu. Z velikom veseljem jih je tada pridše sprejelo, i novoga vladarja serčno pozdravilo.

Leta 723 je bil češki narod se že mnogo pobrojil. Libuša, ljubezni goreča vladarkinja, bi ga rada celoga u svojej bližajej okolici imela; tada sklene, o bregih Veltava blizo Višegrada mesto utemljiti. Sli. gojzdi so redili o tistoj dobi mnogo zverine u istoj okolici. Voje-

vodinja pošlje tri vladike u kraj, kjer se dan današnji potok Bruska u Veltavo izliva. Tamo, jim pravi, boste našli moža, ki nekaj opravlja. Pitajte ga, što dela, i mi povejte. Odrinejo veseli vladiki na omenjeni kraj, i res najdejo moža, ki se trudi samotni hišici uhod postaviti. Pobaró ga: „Što radite?“ Odvede jim: „prag.“

Sada se poslani vernejo i naznanë Libuši, kar so vidili i čuli. Vesela Libuša reče: Tako je; „Prag“ naj se mesto upotom zove, naj bo uhod, skozi kterogа boste k sercu mojemu pot našli.

Neizrekljiva radost prenzame ljudstvo, i ljubežen do modre i dobrotne kneginje se še više uterdi. Gojzd se posekuje, močvirnati prostori se posipajo, dolinice poravnavajo lepe hiše se bolj i bolj uzdigavajo. Vedno veča je bila množica naselnikov, i kmalo se je sozidalo znamenito mesto. Naudihnjena Libuša prerokuje mnogo od prihodnje imenitosti drugoga mesta. Kar je pa prerokovala, se je natanko spolnilo o poznejšoj dobi. Kmalo je terdno stalo — slavno znano slavjansko mesto — Praga. Pivčan.

Kako pisati slovenska imena?

Dobili smo nedavno od slovenskega domorodca iz Celovske dehantije prijatelski dopis, u kterem se tole bere:

„Naše ministerstvo, kteremu tudi sreča i blagor slovenskega naroda pri sercu leži, izdaja deržavni in deželni zakonik, i vse druge ukaze tudi u slovenskem jeziku in u novem pravopisu; — dalej je visoko ministerstvo za bogočastje in uk zaukazalo, da se imajo prihodnič vse knjige za slovenske šole u novem pravopisu tiskati; tudi smo u časopisih brali, da se vis: ministerstvo zavolj tega graja, da se na Českem, Moravskem i Slovaškem bukve za keršćenic, poročene in mertve ne pišejo u českom jeziku; ravno tako je gospod šolski svetovavec na Štajerskem, rojen Nemec, zapovědal, da naj se slovenska imena u slovenskem pravopisu pišejo; zadnič je vsakemu znano, da vse oblastnije duhovne in světovne — vselej in povsod vlastna imena Italijanov po Italijansko, Francozov po francozko i. t. d. pišejo, brez da bi se kdo na tem spodtikal.

Naš gosp. dehant so nam pa — měnda na svojo pest, proprio motu et auctoritate — vlastna imena u novem slovenskem pravopisu u farne knjige zapisovati prepovědali, ter pristavijo, „dass nur derjenige seinen Namen ändert, der sich seiner Abstammung schämt.“

Častilo vredništvo bode gotovo bravcem „slov. Bčele“ postreglo, ako svoje misli zastran te reči javno razodene.

Odgovor vrednišvta. Znani Zacharias Werner, někdaj protestant, prestopi ali prav za prav se verne u katoljško cerkvo. S tim se u Berolinu hudo zameri: vsę ga postranį gleda. Za tegadelj zapusti kraljevsko službo, ter se na Dunaj preseli.

Nekaj časa potem pridę tudi Friedrich, Pruski kralj, na Dunaj. Werner poprosi, da bi mu dovoleno bilo, se svojemu kralju in gosp

priklonili. Friedrich to dovoli. Werner stopi pred kralja. Te ga pa nagovori: „Wie können Sie sich wagen, eine Audienz bei mir anzusuchen, Sie wissen ja, dass ich Niemanden leiden kann, der seine Religion wechselt.“ „Euer Majestät! odgovori Werner, „ebendarum bin ich zur alten katholischen Religion — der Religion unserer Väter — zurückgekehrt.“

Ravno tako čern mu obraz, ki se svojega naroda sramuje, svoj narod zapusti!

To je pa resnično i jasno kot běli dan, da so ljudi na slovenskej zemlji i s slovenskim imenom na vsako vižo slovenskega roda, da so rodjeni Slovenci. Še clo to se upamo dokazati, da so němška imena, ki se najdejo po slovenskih pokrajinah, večidelj čisto slovenska imena prestavlena na němški jezik. Mi poznamo někdajnega „Tresoglava“, ki je sedaj „Schütteĺkopf“, někdajnega „Pogačnik-a“, ki je sedaj „Weitzer“, — pred některimi dnemi je „Klagenfurter Zeitung“ nekega obloženca, ki se po domače „Čeber“ pravi, prekerstila u „Köferbauer“; „Moser“ je někdaj bil slovensko „Blatnik“, „Schwarz“ je bil slovenski „Černic“ itd. itd. —

Kdor je taj slovenska imena po němško pisal ali jih še piše, to je tisti neverni, nehvaležni sin, ki se svoje matere sramuje, to je tisti, „der sich seiner Abstammung schämt“. Naj toraj svojo gerdo nevěrnost in pregreho spozna in zgrěva, naj se verne k svojemu narodu, iz klerega se je po božjij volji rodil, naj taj tudi slovenska imena po slovensko piše! Mi skoz i skoz poterdimo, kar naš Matija Majar u svojih „Pravilih“ na strani 46 pravi:

„Piši slavenska imena vsigdar i uvsakom jeziku po slavensko.

Proti ovomu pravilu se prigovaraju slědeća:

1. ako po slavensko i pravilno pišem, budu některi imena krivo čitali, postavim město: Čičečov, budu izgovorili: Zizekoff.

Vsaki narod piše v svojem pravopisu, ne gledeć na to, ali budu ini narodi u njem čitati znali, ali ne. Italijani pišu: Civita vecchia; Francosi: Bordeaux, Chateauroux, vsaki po svojem, a ne: Tschiwita Wekkia, Wordoh, Schatoruh. Pišimo dakle i mi Slaveni svoja imena po slavensko, a ktor jih hoće pravilno izgovarati, nek se našega pravopisa uči. Drugi narodi se moraju od nas učiti naša vlastna imena prav čitati, a ne mi od njih krivo nje pisati. Inače bi morali mi svoja imena pisati za Italiane po italiansko, za Francose po francosko, za Němce po němečko, kakor je sada, žalibože! kod il. Slovencov navada;

2. eigene Namen haben keine Regel; vlastna imena nemaju pravila. —

Smuk črez verh! to bi se po pravici takole reči imelo: vlastna imena imaju pravila, pa krivo pišući jih ne znaju. Dalje: ako nije pravila, ako je svobodno pisati imena, kakor je komu drago, onda mora svobodno biti jih i po slavensko i pravilno pisati;

3. ako bi počeli slavenska imena, posebno imena osób, po slavensko i pravilno pisati, bi se lehko prigodila někaka směšnjava. —

Směšnjave ne bude, ako vsigdar pravilno i vsigdar jednako pišeš, nego ako pišeš nepravilno, sada u němečkom, sada u italianskom, sada u starom sada u novom pravopisu. Ako se pa věndar še směšnjave bojiš, pa zapiši zraven prav pisanoga imena tisto še jedenkrat krivo, p. Živković, Čičečov, i zraven: Schiffkowitsch, Tschischetschoff; pa naredi naj pred: Kozji herbet i polle, ako že mora biti, take: Kozril Erbeth!“

Književnost.

Nove pjesme. Pod tim naslovom bo izdal slavni ilirski pěsnik P. Preradović nove plodove svojega pěsniškega duha. Da bodo izverstni, so nam njegovi „Pervenci" porok, ki so bili povsod s naj večim nadušenjem sprejeti. Gotovo smemo reči, da je g. Preradović pervi pěsnik v kolu jugoslavenskih pisateljev. Toliko več moramo to izdanje njegovih novih pěsem radostjoj pozdraviti in naše rodoljubne čitatelje opoměniti, da si jih kolikor je mogoče hitro naročijo in se tako tudi v djanju podpornike slavenskega slovstva skažejo. Naročnina na to knjigo snese 30 kr. sr. in se odrajta, ko se knjiga dobí. *) Kdor deset naročnikov nabere, dobi jednajsto knjigo poverh. Ravno toliko veljajo tudi Pervenci; kdor pa obé knjigi vkup vzeme, jih dobí za 50 kr. sr. Naj nikdo priložnosti ne zamudí, si vkratkem tako krasnega děla naročiti. Kako krasne, proste in lahko razumljive da so njegove pěsmi, se môre iz tu ponatisnjenih viditi.

Primorske piesmice.

2.

Ptica pieva na grančici,
Na grančici na granici
Sinjeg mora širokoga:
„Prieko mora ja polazim,
Do tri dana i tri noći
Prieko mora neću doći." —
Pticu sluša mlada dieva,
Pticu sluša, ptici pieva:
„„Mahn' se toga, o ptičice!
Neima grane ni grančice
Na širokom, sinjem moru,
A slaba su tvoja krila;
Do tri dana i tri noći
Ti letjeti nećeš moći."" —
Dievu sluša mlada ptica,
Dievu sluša, dievi pieva:
„Zar nevidiš modri mostac,
Što nad morem lúk svoj stere:
Viernu ljubav nebo uzderži,
Kad joj k zemlji krila klonu!""

7.

Na verh neba sunce sjaše,
Na dnu mora biser sjajni,
Medju suncem i biserom
Dieva sjaše i misljaše:
„Visoko je žarko sunce,
Duboko je drobni biser;
Da sam ptica lastavica
K suncu gore bi letjela,
Da sam riba plivačica
K biseru bi doplivala;
Suncem bi se pozlatila
A biserom nakitila,
Pak bi draga svakom bila." —
Dodjé ptica lastavica
Pa djevojci govoraše:
„„Našto tebi sunca zlato,
Kad si zlato majke tvoje."" —
Dodjé riba plivačica
I djevojci govoraše:
„„Našto tebi drobni biser,
Kad si biser dievojakah."" —

Prolietna piesma.

Prolietje evo nami se javlja,
Nebo se čisti, zemlja ponavlja;
Vietarce toplo duva kroz hvoje,
Duva i šalje duhove svoje:
Budit siemenje, pupove ganut,
Mirisom sladkim cvietke nada' nut,
Travu uresit zelenim resim,
Lepira dignut' z praha k nebesim.

Prolietje evo nami se javlja,
Narod se čisti, kriepko ozdravlja;
Serce mu toplo igra i poje,
Poje i šalje piesmice svoje:
Budit ćutjenja, k narodu ganut,
Narodnom slasti želje nada'nut,
Misli uresit narodnim resim,
Narodnost dignut'z praha k nebesim.

*) Vredništvo slovenske běčele bo iz serca rado naročila sprejemalo

Sunašce blago, blaženog zvanja,
Malo po malo magle razganja;
Sniega već neima, led se raztaplje,
Svud' u potocih žive su kaplje.
Rosa počimlje padat na njive,
Rosulje svuda proniču gljive.
Prolietje evo nami se javlja,
Nebo se čisti, zemlja ponavlja.

Bratinska sloga, blaženog zvanja
Malo po malo smutnje razganja,
Omraze neima, gnjiev se raztaplje
Svuda u kervi žive su kaplje.
Ljubav počimlje vladat nad svima
Ljubicah bratskih svuda već ima
Prolietje evo nami se javlja,
Narod se čisti, kriepko ozdravlja.

Z m e s.

*Znano je, da je Matica ilirska u Zagrebu vsa literarna družtva na slavjanski sbor povabila, pri kterem bi jezikoslovci sklenili, kaj je storiti, da bi se slavjanska narečja čelajbolj približovala in počasi sdružila. Najprej je na te poklic odgovorila „Narodna jednota Moravska u Berni (Brün).“ Nar. jednota Moravska pravi, da je jo te poziv močno razveselil in da ona od tacega sbora mnogo dobrega za narod slavjanski pričakuje, — pa vendar mora ona s žalostnim sercem reči, da jej sedajne okolnosti ne pripuste, na svoje stroške jezikoslovce na te sbor poslati. Narodna jednota pa upa, da bode pozdaj u stanu někoga oznaniti, ki se bode u njenjem imenu pri tem posvetovanju udeležil. Zadnič pa nasvetuje, da bi naj vsa slavjanska družtva poseben, samo za to reč namenjen časopis izdajala. — Gotovo blažna misel, osnovati časopis, ki bi samo od tega govoril, kako se naj slavjanska narečja složijo, ki bi tudi pisan bil u tistem književnem jeziku za vse Slavjane!

* „Narodne novine“ sopet oznanijo nektere nove članove iz Slovenskega, ki so družtvu za pověstnicu jugoslavensku pristopili: gospodi iz Celja u Štajerskoj: Ignacio Orožen, župni vikar; dr. Janko Vožnjak vodja glavne šole; — Jernej Francl, začasni gimn. učitelj; — Franjo Hrašović, avškultant kod deželne sodnije. — Kedaj kej bodemo koga iz druzih slovenskih pokrajin brali?

* Naj višja sodnija na Dunaju je deželnej nadsodnii u Temešvaru zaukazala, da bi se vselej serbskega jezika poslužila, kedar stranke svoje pisma vložijo u serbskem jeziku. Zraven je tudi pristavila, da hoče najvišja sodnija tudi poskerbeti, da za Temešvarsko nadsodnijo dobi take svetovavce, ki serbski jezik znajo. — Veselo je gledati, kako lepo in skerbno višje oblastnije ednakopravnost jezikov spoštujejo. Upamo, da bode najvišja sodnija milostno pogledala tudi na nas Slovence, ki imajo, žalibože! še marsikterokrat priložnost se pritožiti, da se š njimi zastran jezika postavno vselej ne ravna. Vemo, da so nekteri gospodi na Dunaju ko svetovavci pri najvišjej sodnii, ki dobro vejo, kako se slovenščini godi; slišimo, da se ti gospodi za slovensko stvar krepko potegu-?. Bog jim plačaj njih trude, in gotovo tudi narod svojih prijateljev ?bil ne bode! —

* Veselo je čitati po raznih novinah, kako sbirka za česko gledališče u Pragu lepo napreduje in od dnu do dnu rasti. U treh nedelah se je podpisalo za to lepo reč več ko 11.000 rajnišev! Še le nektere měsece se sbira, in že je ukupej več ko 70.000 rajn. sr.! Ne samo po Českem so Slavjani vneti za to narodno napravo, tudi na Dunaju, clo u Milanu, ja u Londinu se sbira, se jasno sveti slavjanska ljubav in vzajemnost. Slavni odbor, ki je za to reč u Pragu bil izvoljen, se trudi in dela na vso moč, da bi ta imenitna reč srečno od rok šla; — za to je po vsih kronovinah naše carevine postavil nèktere iskrene domorodce in vlastence, ki naj denarje za tè namen sbirajo in o svojem času u Prag pošlejo. Za Štajersko je izvoljen gosp. dr. Zaruba u Gradcu, za Koroško gosp. dr. Holeček u Celovcu: oba jednoglasno „per acclamationem.“ Vse se može, če se sile bratsko slože! —

* Ni še dolgo, kar se je začelo u ilirskih novinah in knjigah e s rožičem to je: ě različno in nèkako čudno pisati, postavim, „Nijemci,“ „lijetopis“, „viera“, itd. in skoraj vsaki pisatelj je pisal drugači. To bi bila velika nesreča za slavjansko književnost in slavjansko slogo. Cirilica ima za visoki e svoje pisme, — tudi latinica ga ima, namreč: ě; zakaj bi ga iz latinice hotěli iztrěbiti? Tudi tej nesreči in škodi je naš slavni gospod minister uka, grof Leo Thun, konec storil. Zakaj on je te dni ukaz izdal, da se ima u vsih knjigah za ilirske šole porabiti ravno tisti ilirski jezik, u kterem je deržavni zakonik za Hervatsko in Slavonsko pisan razun tega, da se město: ie, ije u besedah: „miesto,“ „viera,“ „Nijemec“ itd. pise vselej in vsigdar e s rožičem: ě. — Tako koračimo Slavjani korak za korakom k slogi slavjanskej! Hvala in slava vsem, ki k temu žlahtnemu naměnu pomagajo! Živio! —

* Koroška kronovina šteje med svojimi prebivavci več ko tretjino Slovencev. Koroška u vsih rečeh prav veselo napreduje. K temu mnogo pomagajo družtva, ki so za marsiktere namene osnovana. Imamo: „Historisher Verein,“ „Industrie Verein,“ „Museum,“ „Landwirthschaftsgesellchaft“, „Musikverein“ itd. Vsa ta družtva, ako ravno za celo koroško, — taj za němško in tudi slovensko stran napravljena — so se dosedaj obnašala ko družtva za terdo nemško kronovino. Morebiti da bode zanaprej kej drugači. „Historischer Verein“ je že začel se tudi pomalo Slovencev spominjati, za to se imamo zahvaliti pri visoko učenem in slovečem vodju gosp. Baron Ankershofen: pravica je temu gospodu čez vse. Bog daj, da bi tudi druge družtva začele spoznovati, da so koroška to je: nemško — slovenska družtva. Za tega delj sem postavimo, kar „Novice“ u listu 29. pravijo: „Želeli bi vunder, da bi se postave družbe za zemljoznanstvo in rudarstvo, ktere razodevajo namen in opravilstvo te družbe, in prihodnjič razglasovani družbini spisi tudi v domačim jeziku na znanje dajali, ker je misliti, da bi znal tudi kakošen bolj premožen mož v družbo stopiti, ki nemškega jezika ne razumè, in če tudi kakošno nemško besedo zna, vunder v nemškim jeziku razglašenih postav ne razume in ne vé, kaj se pravi „geognostisch,“ „montanistisch,“ „technisch,“ „commerziell,“ „literarisch,“ i. t. d. To so pa le naše misli, kterih odboru ne vrivamo, in jih le v prid družbi razodenemo, ker smo prepričani, da pri nas nobena družba ne more na terdnih nogah stati!, ali saj ne občnokoristna biti. [illegible]“

enostranska, namreč dokler dela in piše le edino samo za tiste, ki nemško znajo. Od tod mende izvira tisto hiranje nekterih družb, zoper ktero se sliši mnogokrat tožiti, ker so le nemške polovicarce, in ni prave národske združene moči. Če se v deželi dva jezika govorita, delajmo tako, da bo za vse prav, da bo vsak vedil, kaj hočemo od njega. Marsikaka kaplica bo pritekla po tem h keplici, in iz več kapljic bo izviral studenec, iz več studencov reka i. t. d. Vsim razumljivi bomo vsim vstregli. To sedaj ne more drugač biti; ljudstva so se zbudile in terjajo, da vsak jezik veljá, ker je jezik le pomoček, da se med sabo razumemo. Tudi čist Slovenec zna ti družbi prav koristen ud biti.«

Med i pelin.

* Edno dobro uro od Celovca proti severju stoji staroslavna cerkev „Gospa sveta“ (Maria Saal). Ni še trideset let, kar je u tej cerkvi se opravljalo vse lěpo po slovensko. Alj prišli so gospodi, ki s to slavo u večnost pojdejo, da so se na vso moč prizadjali, svoj vlastni materni jezik preganjati in iztrěbiti, někada sloveći slovenski kraj poněmčiti. U to lěpo romarsko cerkov pride nedavno popotni duhovnik iz Sekovske škofije. Slišali smo, da je to bil slavni slovničar in slovarničar gospod tehant Murko. U žagredu (sakristii) najde gosp. popotnik farno knjigo za oklice, oznanila itd., ter pisano vse po němško, ako ravno se pri zgodnej maši po slovensko pridiga in oznanuje. Vzeme na to svinčnik in zapiše u knjigo po slovensko: „Zanaprej slovensko pišite, alj kar niste vredni slovenski kruh jesti.“ Želeli bi, da bi bil popotni gospod še več slovenskih far obiskal in ravno te rězne in rěsne besěde u marsiktere němške knjige zapisal! —

* Posměhovanja vredno je bilo gledati nad gostilnicami na Koroškem francozke ali italianske nadpise: „Hotél,“ „Lokanda,“ in kozel vě, kaj še. Vendar te hiše slišijo osebujnikom (privatnikom), ti dělajo, kar hočejo, naj pišejo po kinezko. — Alj žalostno je viditi, da tudi uradnije tako někako čudno ravnajo Še sedaj vidiš potne liste, „Meldzettel,“ prenočne liste, glavnice u nekterih zapisnikih němško in taliansko na Koroškem tiskane. Naj jih tiskajo u vsih jezikih, — le deželni ednakopravni—slovenski jezik ne sme zraven menjkati. Veselilo je nas te dni brati, kar je žandarmerijski tukajšni povelnik gospodu tiskarju pisal: „Statt deutsch und italienisch ist deutsch und slovenisch zu drucken.“ Slava mu! Priporočimo drugim oblastnijam postavo narodne jednakopravnosti po izgledu žandarmerije spoštovati in spolnovati: Žandarmerija ima nad svojimi stanovališci u slovenskih krajih slovenske in nemške napise, — žandarmerija ima u svojih zapisnikih nemške in slovenske glavnice. —

* Kar tukaj iz prijatelskega dopisa ponatisnuti damo, něma naměna koga hvalizati ali komu se prilizovati, temoč ima le samo te naměn, našim bravcom povedati, kako lepo se je začelo šolstvo na Koroškem razvijati, in kak sladek sad sčasom pričakovati smemo, če tako naprej pojde. Vemo, da bode Slovence veselilo, tole slišati: „S velikim veseljem in zadovolnim sercom Vam naznanim, da je letos u Maleškoj šoli u drugem polletju več kakor u pervem učencov, kteri redno šolo obiskujejo, šolskinamk pazliivo nošlušaio in se prav lepo in spodobno obnašaio. Kar

jaz spoznam in vem, je k temu veliko pripomoglo to, da so šolski svetovavec, gosp. Rudmaš, našo šolo obiskali; njih ljubeznjivost, prijaznost in dobrotljivost je stariše in otroke za šolo vnelâ in spodbodla. Tudi gosp. fajmošter Mišic si veliko prizadevajo, starše pri vsih priložnostih prepričati, kako potrebna da je šola za nevedno mladino, za ljube otročiče, da se podučé u vsih potrebnih in koristnih rečéh. Veči del kmetov u našej fári spozna potrebo in korist šolskega poduka; tudi so začeli slovenski jezik bolj poštovati in štimati, ker vidijo in slišijo, kako otročiči gladko slovensko berejo, mnogo dobrega in novega doma pripovedujejo, kar so u šoli se naučili, in tako serca staršev za šolo vnemajo. Upam s božjo pomočjo pri šolah vse lepo uravnano viditi in tudi za šolske učenike lepše solnce sijati.« —

Srečna fara, srečna županija, kjer gospodi duhovniki, učeniki in farmani za svojo šolo tako lepo in marljivo skerbijo, kakor u Štebni pri Bekštanju: kar človek seje, bode žel! —

* Kar so se začele šole po Slovenskem ptujega duha otresovati in bolj domorodno, bolj po slovensko se obnašati: se otroci u ednem letu več nauče, kot poprej u 5 — 6 letih. Prašajte učenike, prašajte stariše in učence, prašajte šolske oglede in svetovavce! Pa šole bi še hitrej in ložej napredovale, ki bi nam ne manjka'o dobrih šolskih knjig. Dro so Teržaške šolske knjige vse hvale vredne: vendar novemu in krepkemu duhu, ki tudi u šolskih zadevah veje, kakor tudi novim potrebam niso bile več primerne. Zato vsim prijateljem slovenskih otročič in šol veselo novico oznanimo, da je nova šolska knjiga: „Malo berilo za perve šole“ na Dunaju že tiskana, da se bode mesca septembra razposlala in že prihodnje leto u slov. šole upeljala. Svitli knjezoškof Lavantinski A. Slomšek so to berilo složili in ministerstvu predložili. Veseli se mila Slovenija, da bodeš imela šolske bukve, ki se smejo meriti s najboljšimi šolskimi knjigami; saj poznaš že davno slavnega pisatelja: on zna prav po otroško in ljubeznivo pisati, on zna vse svoje spise s keršanskim in pobožnim duhom prešiniti in napolniti, on zna naj imenitnejše in koristnejše reči prav kratkočasno tako rekoč igraje prednašati in učiti. Veseli se mila Slovenija: bodeš imela knjige, ki bodo pamet tvoje mladine razbistrile, njena serca požlahtnile, njeno voljo k dobremu spodbadale! —

* Vsi slavjanski časopisi sedaj na koncu šolskega leta oznanujejo, kako je slavjanščina u minulem šolskem letu u šolah napredovala. Tudi „Ljublanski časnik“ je popisal slovesnost, s kteroj se je šolsko leto u Ljublani končalo; veliko besed je on imel za tisto slovesnost, ki bode po mislih Časnikovega vredništva u sercih vsih, ki so priča bili, vesel spomin ohranila; — pa le besedice ni imel za slovenščino, da bi svojem bravcem povedal, kako kej slovenščina na Ljublanskih šolah napreduje. Morebiti da kej veselega povedati nema? Če je pa temu taka, odkod to? Moramo taj mi naznaniti, kako se slovenščini u Ljubl šolah godi. Častite gospe nune, kakor je že bilo večkrat pohvaleno, so prave domorodke, one čislajo in učijo iskreno in postavno slovenski jezik. U nemških šolah učencev je, kakor je bilo někdaj in vselej, vse po starem in po němško. Od latinških šol pa slišimo vesele glase: djaki se prav pridno uče ne samo slovenski, temuč tudi ilirski, česki in ruski jezik; — se vě, da ne u šoli temoč doma iz vlastnega nagona in prida. — Le škoda, da jim pripomočkov zmanjka, se u slavjanskih narečjih in

bražovati. U ti namen so hotěli některi djaci vsak mesec kej plačati, da bi si tako sčasom slavjansko knjigovno osnovali; čast. gosp Kastelic je obljubil, celo svojo imenitno knjigovno učencom darovati; — alj vendar učencem se ni dovolilo, knjigovno napraviti! Ministerski načert za uravnavo gimnazij priporočuje knjigovne kot pot in sredstvo za izobraženje učencov! Dobro bi bilo, da bi Ljublanske šole in to reč gimnazialni inšpektor, gosp. Riegler pri svojem obiskovanju enmalo prerešetal!—

* Potrebno se nam zdi na koncu šolskega leta oznaniti, kako se je slovenščina na Celovskih šolah letas obnašala. Prav radi to storimo, ker zamoremo prav vesele reči povedati.

U duhovšnici čast. gosp. špiritual, Franjo Zorčič, celo leto vsak teden po dve uri slovenski jezik teorično in praktično prednaša in s takim dobrim uspěhom, da bode ravno letas terd Nemec za kaplana na slovensko faro postavljen, ki se je u kratkem času slovenski jezik izverstno naučil. Imamo mnogo gospodov bogoslovcov, ki dobro znajo ilirsko, česko in rusko. Sploh u duhovšnici veje prav domorodni, slavjanski to je: pobožni duh. Duhovšniška knjigovna že šteje blizò 600 knjig u vsih slavjanskih narečjih. Lěta 1846 sta jo gosp. Majar in Kosar izbudila! —

Latinske šole u Celovcu štejejo 286 účencov, med njimi se je 150 učencov slovenski jezik učilo, 95 rojenih Slovencov in 55 rojenih Nemcov, in vsi tako pridno in dobro, da med vsimi nobeden ni dobil slabe klase. Učil je slovenski naš slavni Anton Janežič; in ko je on bil na Dunaj odšel, so naš premilostljivi gospod knjezoškof dovoljiti blagovolili, da sta ga gospoda bogoslovca 4. leta: gosp. Zumper in Ferčnik nadomestovala. — Naši častiti bravci bodo se še spomnili na darila, ki so jih nas ljubleni šolski svetovavec, gospod Rudmaš, obljubili tistim dijakom, kteri na koncu šolskega leta kak lěp sostavek u ilirskem jeziku napravijo in kirilico berejo in pišejo. 12 učencov se je za to skušnjo, ki se je posebaj deržala, oglasilo. Sostavek, ki ga je gosp. Zumper za nalogo napovedal: „što je slavjanska uzajemnost? jeli potrěbna? i kako ju ćemo doseći?“ so některi s kirilico napisali, vsi pa izverstno sostavili. Ilirska slovnica in ilirske pripovesti so šle, ko bi rezal, in „Vukov novi savět“, ki ga prej nobeden učenec ni vidil, so některi tako gladko in lěpo čitali in poslovenili, ko bi bili rodjeni Rusi ali Serblji. Razdělili so gosp. Rudmaš 8 daril: 2 po 10 fl. 3 po 5 fl. in 3 po 3 fl. srebra u dvajseticah in lepih mošnicah. Veseli se mati Slava, ki tako pridne in iskrene sinove štejěš! —

Tudi slovenski šolski pripravniki so se letas pervokrat v slovenskem jeziku podučěvali. Bilo je jih 8. Tih poprej nobeden ni znal slovensko brati, sedaj pa znajo lepo slovensko brati, slovensko slovnico, slovenske spise u vsakdajnem živlenju potrebne spisovati, znajo slovenske umetalne (tehničke) besede, ki jih je pri keršanskem nauku, pri slov. slovnici, pri lepopisanju in številoslovju treba. Kako lehko se bode tim učenikom zanaprej godilo, kako lepo jih bode slovenska mladina zastopila! Brez tega nauka bi pa morali slovenščino ali prav za prav němščino lomiti, da se Bogu vsmili. Tri med pripravniki so tudi od gosp. Rudmaša njim obljublene darila dobili. Upamo, da bodo ti mladenči prav učeniki postali: le naprej po potu, ki ste ga ravno nastopili! —

U němških šolah še tudi letas od slovenščine ni bilo glasu, ako ravno je mnogo učencov ki nemško ne znajo. Ali slišimo, da se bode to prihodno leto bolje poravnalo, in da se bode u novo napravljenej realki i slovenski jezik učil. Ministerski načert za uravnavo realk pravi, da je u realkih materni jezik za vse učence obligatni predmet: slovenščina bode taj za Slovence u realki zapovedan predmet. Kar slišimo, smemo pričakovati, da se bodo tudi Nemci radi slovensko učili: slov. jezik je za kupce, obertnike in rokodelce, če ne neobhodno potreben, saj gotovo jako koristen. —

Slednič pa še hvalno spomenemo visoko vrednih gosp Ursulinarc, ki so tudi letas 12 deklic slovensko podučevale. Pri skušnji so deklice pokazale, da znajo lepo slovensko brati in pisati, slov. slovnico in slov. spisovnik. Slava brumnim nunam! Naj bi druge šole po njih se ravnale! —

Tako možko in veselo taj slovenščina u Celovskih šolah napreduje. Kako je pa drugod? kako je u latinskih šolah naše Slovenije? Lepo prosimo, da nam iz vsakega města kak domorodec to resnično popiše,— mi bodemo radi vse u Běčeli oznanili. Prosimo! —

* Naj imenitnejšo in naj veselejšo novico pa na koncu donešnega lista: „družtvo za izdajanje in razširjevanje dobrih bukev za Slovence je osnovano.“ Povabilo, k temu družtvu pristopiti, in postave tega družtva, prinesemo u prihodnjem svezku. Vendar se ne moremo zderžati, že dones razglasiti, kar so presvitli Lavantinski knjezoškof, gospod Anton Slomšek, te dni zastran tega družtva nekemu gospodu u Celovec pisali. Lepo prosimo, da nam prečastiti gospod to za zlo ne vzemejo! „Veseli me, pišejo gosp: knjezoškof, da družtvo, ki sem ga že pred sedmimi leti osnovati mislil, pa ne mogel, se spet izbujati in oživljati vidim. Da pa moje veselje tudi sadja obrodi, podlago in temelj temu družtvu s tim podložim, da pet sto rajnišev u bankovcih temu družtvu darujem. Kakor hitro družtvo u živlenje stopi, bodem te svoj dar družtvenemu odboru izročil. Zraven pa še tudi obljubim, za družtvo delati in ga podpirati, kolikor zamorem.“ — Raduj s Slovenija mila in slavo poj takemu domorodcu!

Směšnice.

* Kada se krunisal car Maksimilian I., židovi (judi) pozdravljajući ga nastupanjem na prestol, podnesu mu jednu cějnicu zlatnih jajc. On primi cějnicu s jajci, njih pa zapovedi berzo staviti pod stražu. Revni izraelitjani u ovakovoj nenadnoj svojoj nesreći, molili su samo toliko, da jim se pově pričina, zakaj je to tako š njimi učinjeno. Na to je rekel cesar, da jim se odgovori: Mudrost to zapověda, da se take kokoške, koje nose tako dobra jajca, ne pušćaju lětati po polju, temoć jih staviti pod najostreju stražu.

* Kada je prišel Omer paša někada u Bosnu, dodje u hišu Bojća, i je tu služil něko vreme. Ovaj gospodar nije znal, da će ondašnji njegov sluga biti današnji Omer paša, ter ga je dosta tverdo deržal. Sada pak došavši Omer paša u Banju luku prašal je za hišu Bojća, ter nenašavši svojega staroga gospodara, temoć njegovoga sina, ga popraša, ali se spomene, kada je on tukaj služil? ali se i toga spomene, kada ga je njegov otec tukal? Ovi reče „ne“, — no Omer paša pristavi: „ako se ti ne spomeneš, ja se spomenem, i znam mnogo bolje tući.“ On potagnošaju i dade Alij Bojću 10, majci mu 5, a sestri isto 5 zlatov.

Darila za dijaško knjigovno u Celovcu.

1. Častitljiva gospoda fajmoštra: Balant Lesjak u Dvoru in Jakop Sivic u Lipi sta poslala 18 svezkov knjig raznega zaderžaja. Postavim: „Glasi iz Žeravinske dubrave“ od Stanka Vraza, njegove „narodne pesni,“ „Zagrebački kolendar“ i mnogo drugih koristnih knjig.
2. Čast. gospod Rudmaš, c. k. šolski svetovavec so darovali 17 svezkov debelih českih knjig večidel od matice česke u Pragu izdanih.
3. Čast. gospodi bogoslovci u českih Budějovicih (Budweis) so že drugič poslali več kot 20 svezkov českih knjig in u pismu še pristavili, da so se ove knjige na nos na vrat u Pragu sobrale in da smemo mesca Oktobra ali Novembra še več knjig očakovati.
4. Čast. gospod P. Placid Javornik, član matice česke in ilirske, je obljubil vse svoje od goraj imenovanih matic prejete knjige najprej ko bode mogoče poslati Tudi je te domorodec in slavni slov. pisatelj, kteremu pa žalibog! sedajne okoljnosti spisovati ne dopusté, ponudil dovoljiti, da se naj vsi od njega tima maticama plačani donarji na ime dijaške knjigovne u Celovcu prepišejo, in da tako ova knjigovna, če to doplača, kar še po postavah menjka, član teh matic postane. Zivili vsi dobrotniki in podpiratelji slovenske mladine in književnosti! —

Lepa prošnja.

Od več strani sem že slišal, da p. n. naročniki „Slov. Bčele“ serčno želijo, da bi se u „Bčeli“ saj slovenska stran Koroške dežele popisovala. Sklenil sem taj od novega leta 1852, ako mi Bog zdravje da, u „Bčeli“ slovensko Koroško stran popisovati. Že sem nabral k temu cilu in koncu mnogo reči; pa vendar vidim, da sem za to obširno delo in nalogo sam preslab, posebno kar slovenska imena vesi, gradičev, potokov, gor, hribov in goric zadene. Prosim taj najiskrenejše domorodce, da bi me pri tej važnej nalogi podpirali in mi slovenska imena gori imenovanih predmetov, kakor tudi narodne pripovesti ali čudne in imenitne dogodbe svoje okolice poslali. Vsim posebaj pisati in jih prositi nemam časa, za to vse ukupaj tukaj lepo poprosim in dehantije tako razdělim med naj perve naše domorodce: Dehantijo Kanalsko naj popišejo gg. na Višarjih, — slovensko Zilo gosp. Matija Majar, Kravcar in Kanduč, — deh. Belaško gg. Valentinič, Lukanc in Vigele; — deh. Rožeško gg. Lesjak, Ferčnik in Zumper; — deh. Kapelsko gg. Milar, Radičnik in Somer; — deh. Tinjsko gg. Serčnik, Tavžic in Černic; deh. Velikovsko gg. Bruk, Hladnik in Florianšic; — deh. Doberlovesko gg. Meglič, Milar u kapli in Wolf; — deh. Pliberško gg. Reš in Kasl; — deh. št. Andraško: gg. Sluet in Sevnik.

Prosim za odpuščanje, da se prederznem imenovane prečastite gospode nadlegovati: vse, kar se mi pošle, bodem hvaležno sprejel in lepo porabil. S Bogom!

Celovec, 10. avgusta 1851. And. Einšpieler.

SLOVENSKA BČELA.

Izdana 1. septembra 1851.

Družtvo,

ktero bode dobre bukve za Slovence izdajalo in jih med njimi razširjevalo.

Dober in žlahten je sad, ki ga družtva donašajo s tim, da dobre knjige med ljudi razširjajo. Nočemo tukej imenovati vse tiste družtva, ki so jih naši němški brati u te naměn napravili. Mi le pokažemo totej na družtvo sv. Janeza Nepomucenskega na Českem. To družtvo že dolgo lět vsako lěto lěpo število koristnih knjig prav dober kup med česko ljudstvo razpošle, in tako sveto věro in lěpo zaderžanje obvarje, poterduje in razprostira. Mi Slovenci drugim narodom in svojim bratom na Českem ne směmo zadej ostati, posebno kedar gre za sv. věro in lěpo zaderžanje, kedar gre za pravo, za věčno srečo človeštva. Pa vendar naše dolgo ne obdělano polje je široko — kar se od nas tirja, je imenitno in težko: za to je nam trěba več dělavcov in sdruženih sil in moči. To je nas gnalo, družtvo osnovati za izdajanje in razširjevanje dobrih bukev za Slovence. Postave tega družtva mi podpisani u imenu in po *volji* mnogih prijateljev tukej oznanimo in vse lěpo povabimo k temu družtvu pristopiti. Zarěs! Naměn tega družtva je lěp in žlahten. Družtvo ima skerběti, da se keršanski in pobožni duh, zavolj kterega slavjanski narod povsod in že odněkdaj slovi, ob varje in poterdi, — družtvo imà skerběti, da se ljudem, ki se bodo u šolah mnogo lěpih rěči naučili in potem taj radi brali, dobre in koristne bukve u roke dajo, da jim ne bode trěba po slabih in prepovědanih knjigah prašati in segati, družtvo imà učenim Slovencem, kterih veliko štejemo, priložnost dati, da svoje književne děla gotovo in saj brez svoje lastne zgube med ljudi spravijo, — družtvo bode po *tem* vsim pa tudi pripomagalo, da mi svojo književnost in svoj jezik olěpšamo in obogatimo in tako tudi slovenski narod na višjo stopnjo prave keršanske omike in izobraženosti povzdignemo. Te naměn je tako obširen in težaven, da ga le sdružene sile in moči doseči zamorejo, — je pa tudi tako lěp in žlahten, da ga bodo duhovne in deželne oblastnije, vsi prijatelji človeškega roda in vsi domorodci gotovo na vso moč podpirali.

Zato taj se poprimimo tega svetega děla s terdnim zaupanjem na Boga, na pravično in žlahtno rěč, na ljudi dobrega serca in na slovenske domorodce! Cělovec 27. julija 1851.

And. Einšpieler s. r. kaplan u Celovcu. **Franjo Zorčić s. r.** špiritual u Celovcu. **Jožef Rozman s. r.** korar u št. Andražu.

Anton Janežić s. r. zač. učitelj slovenščine. **Dragotin Robida s. r.** c. k. zač. učitelj. **Matija Majar s. r.** izvol. faj. u Gorjah.

Balant Lesjak s. r. fajmošter u Dvoru. **Gregor Somer s. r.** učitelj u Borovljah.

Postave

družtva za izdajanje in razširjevanje dobrih bukev z Slovence.

---

§. 1.

Družtvo se imenuje: „Družtvo sv. Mohora."

§. 2.

Naměn družtva je: na světlo dajati in razširjevati dobre knjige, ki um, serce in voljo ljudi razsvětliti in požlahtniti in se zraven tudi dober kup razprodajati zamorejo.

Družtvo se s politiko na nobeno vižo ne bode pečalo; zato ne bode nikolj ljudi zastran političkih rěči podučevalo, tudi nikolj časopisov oznanil alj bukev, ki bi u politiko segale, na světlo dajalo, tudi nikolj in na nobeno vižo takih pisem razširjevati pomagalo.

Družtvo ne bode na svitlo dalo nobenih bukev brez da bi od kake škofije poterjene ne bile; to se bode vsigdar in vselej oskerbelo.

§. 3.

Družnik (člen tega družtva) more biti:

a) kdor na lěto někaj gotovega plača. To snese za učitelje ljudskih šol na deželi in za učence na lěto 1 fl. 30 kr. srebra, za vse druge pa na lěto 3 fl. sr. Plačati se to mora pol ali cělo lěto popred in sicer pri odboru dotične škofije. Te odbor pošle sprejete denarje bukvarnici Janeza Leona u Celovcu. Dalej plačajo goraj imenovani učeniki in učenci, kedar k družtvu pristopijo, 30 kr. sr. vsi drugi pa 1 fl. sr. upisnine.

b) kdor se od odbora zavoljo posebnih zaslug za družnika izvoli.

Družnik neha biti:

a) kdor svojevoljno izstopi in to ustmeno alj pismeno oznani.

b) kdor edno cělo lěto čez odločeni čas svojega doneska ne plača.

§. 4.

Eden vodja in odbor, obstoječ iz 12 odbornikov, bodeta „družtvo sv. Mohora" obravnovala, vodila in oskerbovala. Za tę odbor izvoli vsaka slědečih škofij: Goriška, Labudska, Ljublanska, Sekovska in Teržaška škofija po dva odbornika, Kerška škofija pa tri odbornike, in sicer izmed tistih družnikov svoje škofije, ki u Gorici, Celju, Ljublani, Mariboru, Terstu in Cělovcu stanujejo.

Družtveni odbor izvoli po večini glasov ednega izmed treh Celovskih odbornikov za vodja družtva, tako da po tem tudi za Kerško škofijo dva odbornika ostaneta.

Za lěto 1852 se bode te odbor tako začasno sostavil, da se bota dva u imenovanih městih prebivajoča družnika za to opravilo pismeno naprosila, u Cělovcu pa tri. Za prihodne lěta se bode pa družtveni odbor

po večini glasov svobodno izvolil. To se bode takole zgodilo: kedar družnik svojo lětnino plača, družtvenemu vodju naravno alj nenaravno u zapečatenem listu imenuje dva družnika svoje škofije, ki u goraj naštetih městih stanujeta in ki u lětnem imeniku družnikov stojita, ter pristavi, da nju za odbornika izvoli. Družniki Kerške škofije pa izvolijo na to vižo tri u Cělovcu stanujoče odbornike.

Družtveni vodja s oběma odbornikoma u Cělovcu oskerbuje tekoče opravila, vodi, naredi in oznani vsako lěto rajtingo, kakor tudi imenik družnikov. Ravno tako tudi on u zvunajnih zadevah družtvo nadoměstuje in zagovarja.

Odbor si dopisuje in tako po večini glasov razsodi, ktere knjige in u kterem redu se imajo tiskati, on poslane rokopise pretresuje, jih kakemu škofijstvu za poterjenje predloži, razsodi, ktere knjige tiskati in izdati se posebno potrěbno in dobro kaže, dalej tudi odloči in razděli darila, plačila itd.

Ako je na obéh stranih jednako glasov, razsodi vselej vodjev glas.

§. 5.

Srědstva, s kterimi bode družtvo svoje potrěbe oskerbovalo, so:

a) lětnine družnikov
b) dobrovoljne darila,
c) denarji, ki se bodo iz razprodanih bukev dobivali.

§. 6.

Dobički, ki jih družtvo družnikom donaša:

a) vsaki družnik dobi vsako lěto in brez dalnega plačila po najročnejšem potu in naj več, ko bode mogoče, tiskanih knjig. To se pa samo od sebe zastopi, da bode števiło teh knjig naraslo, kakor hitro bode papir boljši kup, in kakor hitro veliko ljudi k družtvu pristopi;
b) vsaki družnik ima pravico, družtvenej vodnii kej nasvětovati in priporočiti;
c) některim družnikom se ponujajo še posebni dobički. Čisti donesek se bode namreč vsako lěto na tri ednake děle razdělil. Perva tretjina se izroči odboru, da jo za neprevidjene zadeve in potrěbe pri roci ima; — druga tretjina se bode vsako lěto na darila za najboljše učence in šolske pripravnike po razsodbi odbora oberniila, — poslednja tretjina se pa odloči za najboljše in naj pridnejše slovenske učenike, kakor bode to družtveni odbor razsodil in za dobro spoznal.

§. 7.

Te postave se smejo le tedaj preměniti, ako to dvě tretjini odbornikov dovolite.

Ako to družtvo, naj bode na kakoršno vižo hoče, saksebe gre, družtveni odbor razsodi in sklene, kaj se ima s njegovim premoženjem zgoditi.

Lepôta.

Prekrasna je rož'ca na vertu cvetela,
Na nebesu zora ni lěpša bilà;
Široko okrog je naj bolje slovela,
Bi rekel, ne manj od srebrą in zlatà. —
Pa pisan metuljček zdaj lahkega krila
Jo sem primahljà. Le zagledati jo
Se hitro usede, jo gerli, omila,
Da zmoti jej glavco in serčice clo.
Ah, kratko vesělje! — že sonce pripeka,
Jej lice povene — metulj odlěti.
Zdaj vbožica hira in tužno zaveka:
„Lěpôta, lěpôta, kak grenka si ti!“ —

Bal. Janežić.

Goslar.

Nekaj iz hervatskih običajev.

(Po Poljskem.)

Okno moje sobe je odpêrto. Če ga ravno zaklanja prijetna sěnca ver be žalostinke pred pekočimi sončnimi žarki, mi je vendar otvoren izgle na mestne zidine tje do vrat pred mostom. Zraven mosta sedi člove in okoli njega se zbira in skuplja neprenehoma mlado in staro od ruj zore do terdega mraka. Različni ljudi se sprehajajo semtertje, pa rědko, da bi kak Hervat ali Hervatica mimo šla in se ne vměšala v tr mo željnih poslušateljev. Te člověk sedí na nekem kamenu zraven po in poteza s kratkim zavijenim lôkom na prostem instrumentu, javoro gôsli imenovanem, ktere kakor basetel med prekrižanimi nogami derž K tej godbi prepêva prosto jednoglasno pěsmico, v kterej proslavlja dě la hrabrih junakov, ki so živili tedaj, ko se še ni Kosovo s serbsk kervjo napojilo. —

Človek te je slěp goslar. Na licu mu je poznati pekoči žar juž nega sonca. Pa temu ni čudo. Zakaj on sedi cěle dneve pred mest nimi in selskimi vrati in gleda jednako proti višini nebeškej, iz kter se žarki sonca tega zemeljskega blagotvorca, v njegovih zapertih zeni cah vtrinjajo. Če ravno ga poliva sonce po čelu, on vendar ne neha prebirati strune svojih gosel, in kakor da bi htel sonce prisiliti, da mu razvětli věčno noč, ga nepremično zatvorenimi očmi sledi. Oči pěsnika se ne bojé žarkov velike te dnevne zvězde, zakaj njegove zenice so na věke zatvorene: one ne znajo, kaj je modrina nebeška, kajli krasota mile spomladi; one ne poznajo ne světa ne ljudi. Kar se v njem giblje in živi, to ni pogled sedajnosti, temuč samo spomin davnih časov, sp

minulih genijev. In tô, kar sladko-žalostnim glasom prepěva, to ni slad mile spomladi ne nadušenje sladke ljubězni, to je velika, če ravno s slabim in prostim glasom, pa vendar s silnim duševnim ushitom spěvljana dogodivščina podjarmljenega naroda. Na zemlji mu leži širok klobuk, pa ne da bi ga branil sončnega žara, temuč da mu čuva sivo glavo merzlega dežja. Dobrodušni Šerežani in Bošnjaci mu mečljejo v nja kakor v hranivnico bakrene krajcarje v zaměno za zlate pěsme, s kterimi poslavlja Lazara, Marka in Miloša. — Slavjani na južnem brěgu Dunave so junaci, da jim v bojih ni slike ne prilike. Oni so krepkih udov, pogumni vsterpljivi, zraven pa še prosti in blagega serca. V Černej gori bijejo neprestano boj s divjimi Turki, ki so se po dolinah njih domovine razposelili; pa zakaj bijejo te večni boj? — zavolj kamenitih stěn in visokih planin. Kader ogleda běli svět, mu že visi pri zibeli orožje, in kader stopi v věčno tmino černega groba — kar skorej vsakega Černogorca v boju s Turki zadene — šele tedaj prestane vojak biti. Nad brěgom berze Drave in bistre Dunave je Hervat in Serbljin zmiraj pripravljen na kervavi boj s divjim sosedom Turčinom. On se rodi in vmerje kot vojšak. Serbljin ne môre ne na minulo pozabiti zlatih danov cara Dušana; zato je pa tudi věčna vspoměna in osveta vsajena v njegove persi proti dobitniku na Kosovem polju. — Žena opravlja hišne posle, in nedorasli otroci in bromi ali stari ljudi obdělujejo polja. Česa se pa slěpec loti? Njemu je zaupal Bog dogodivščino naroda, da jo kot sveto dědinstvo priča in oslavlja v nevmerjočih pěsmih, presajajoči jih s pokolenja v pokolenje v širokem perivoju (vertu) pod milim nebom. On razveseluje s njimi bogaboječi narod, kteri te pěsme nevmerlih svojih prededov v svoje serce usajuje, kakor sěme, iz kterega če se enkrat razviti silni bojni duh. Kdor je v Serbii slěp rojen bil ali koga je pozněj nemila osoda na věke sončne světlobe oropala, temu je odperl Bog drugo vrělo čuvstev, da mu nadoměstuje zgubljeno veselje. Takemu je dal Bog liro Apolovo. Takemu ustroji oče ali brat gosli, s kterimi se bodoči pěsnik naroda podá v gosto dobravo stolětnih dobov in posluša željnim ušesom šumljanje dreves, pihanje větrov in prijetno žuborenje ptic — kratko reči — on se trudi usisati vse krasote narave, da jih pozněj, ko se enkrat v njegovej duši preobrazijo, spet preobražene s čarovno silo iz dna svojega serca izvabi.

Tako izučen se spet podá med svět, gre pred městna vrata, in posluša tam tiho sedě pěsme gděkakega goslarja. V njegovo dušo se vtisne živa slika Dušana, Marka, Miloša Obilića, Lazara in Černega Jurja. Sedaj je popolnoma izučen; v njegovej duši se měnja slika s sliko in vsakej se priklada nova s vlastno snago (močjo) izumljena pěsem; on je že okusil dražesti Vil, in zdaj potuje od sbora do sbora, od jednega čudotvornega města v drugo, iz sejma na sejem. Tako presadja on dogodivščino svojega junaškega naroda iz naroda u zar d in dobivlja si za te zlate pěsme bakrene krajcarje v svoj klobuk.

Kar se je moj goslar pred městnimi vrati nastanil, ne grem noben večer od doma. Moja prijateljica gospa M. mi je že trikrat pisala in me na čaj povabila s obečanjem da me bo s nekoliko novimi Kvadrilami razveselila, ki je jih ravno iz Dunaja dobila. Jes jej pa odgovorim, da mi ni ne za čaj ne za kvadrile, dokler moj goslar na mostu sedi. Gospa M. se mi ne môre dosti načuditi, kako me kej take proste re-zanimati môrejo. Ona imá te goslare samo za kokolj, ki so v

zapréka napredka slavenskih plemen. Kukavica! To so njene navadne besede, kader se o tem čistem, poetičnem in še nepokvarjenem narodu razgovarjava; zakaj ona se je navadila, ga s laktom naše civilizacie měriti. Ona ni v stanu zapopasti, kako v tem goslarju pověstnica naroda, kakó se v strunah njegovih gosel prihodnost južnih Slavenov odziva.

Jaz sim jej odrekel povabilo — in ostanem domá. Verba ki mí okno zaslanja, mi vendar še ostavljá toliko prostora, da svojega goslarja viditi, in ko tiho postane, slišati in vsake njegovih beséd razumiti môrem. Né jeden glas mi ne vteče.

Snoči je prepěval čudno pověst od nekega graničarja, iz ktere sem le toliko izvzeti môgel, da ga bojo skorej, ne vem kje, oběsili:

„Oj zeleni u dobravi hraste!
Skoro češ se s bratjom razstaviti,
Skoro će te u vis podignuti,
Ter češ momku za věšala biti" itd.

Tako nekej se pěsem začne. Graničar sedi v tamnici, oddaljen od svojih otrók. Njegovi sužniki, ki so večiděl zavolj razujzdanosti ali hudodelstev zaperti, se rugajo in šalijo s šibami, ki jih bode preterpeti imeli. Vino pijó in si vganujejo, kdo če večbert gori in doli skoz šibe iti. No skoz železne rešitke je viditi vjetnika, ki dělo zámišljen ne porajta šal svojih drugov. Njegovo sérce je že okamenelo, nobena šala ga ne miče več. Samo njegovo oko se vpira neprěmično v ono stran za městom, kjer se nad brégom rěke sénce gostih dobrav vidijo in se pod dobravo prostrana livada razprostira. Zakej tam se imá zajtre nad vbogim vjetnikom izveršiti obsodba k smerti od regimentnega avditora podpisana. Bědni suženj, v cvětečej dobi možkih lět, se mora ločiti od světa, more pasti za žertvo smerti, de je ravno pošteno živel. Mlad se je oženil, kakor je to navada pri graničarjih, da si privede pomoč v hišo, pa vkratkem je postal oče osmero slabih siročičev. Ker ga je verh tega še nemila vojska tlačila, je le s velikim trudom in požertvovanjem svojo vbogo družino hraniti in živiti zamogel. Nerodovitnost poslědnjih lět in posebnó vojaška služba, ki ga je vsakega měsca malo da ne na dve nedelji od doma oddaljila, je ga clo na beraško palico pripravila. Da bi si potroškov saj za nekaj vmanjšati môgel, sklene naj staršega sina v město oddati, da se kacega rokodělstva nauči, vendar to polkovnik nedopusti; zakaj te jedini, ki bi bil očetu med sedmero otroci saj nekaj pomagati mogel, je bil cesarski — vojšak. Malo časa je še preteklo, ter se mu tudi žena po mnogem terpljenju v věčnost prestavi.

„Ženo! i ti si me ostavila,
Ki si gladnoj děci hleb dělila,
Jao meni do visoka neba,
Tko će pomoć, tko li podat hleba?" itd.

Tako preliva suženj gorke solze nad smertjo žene svoje. Njegov sosed, milosercen stražmešter, ganjen toliko nesreče je vzel k sebi jedno děte. Malo se mu olajša, pa samo malo, zakaj še jih cvili sedmero červičev, ki je jih trěba preživiti.

„Šta da činim, jadna sedmorico,
Plače, javče dvě nedelje danah
Dvě nedelje bědne kukavice
Što me mole hleba bez prestana" itd.

Krasen je bil te večer, ko je on tako svojo věrno drugarico oplakoval. Smertna tišina je zavladala na zemlji; zakaj cěla narava, pokrita plajšem noči, je počivala v sladkem sanju. Blědi měseç je razsvětloval zemljo s svojimi srebernimi traki, kakor podne žarko sonce. Mnogoteri je vtrudjen v sladkem spanju nove sile za prihodnji den cerpil, ko naš bědni graničar zapusti svojo kolibo (bajto). Globoko se zamisli, kar začliši po cěsti škripanje kol. Bili so to tergovci, ki so žito iz Banata dovažali. Znano je iz časopisov, kako sramotno so nekteri tergovci s žitom na Ogerskem kupčevali. Jaz sim to sam s lastnimi očmi vidil, kako se je narod puntal proti bezdušnim prekupiteljem žita, ki so se s gladom svojih sobratov mastili in svoje aržete polnili. Najti je med ljudstvom činov, ki ga v pekleno brezdno pogreznejo, vendar imá tudi tácih, da mu vrata nebeška odpirajo. Ljubav, zavid, osvěta, pohlěpa za slavo in gospodovanjem, to so te silne in nepodnesljive strasti — pa kaj je vse to proti gladu Ugolino ostane zmiraj naj žalostnejša tragedija.

„Ah dvadeset kol, s žitom napolnjenih," jame spet siromak okupno prepěvati:

„Jedva što ih konji mogu vuči,
Ugrezla su duboko u pěsak,
Slugam duha od muke nestaje;
Bože! dvaest žitom punih kolah,
Moja děca od glada umiru
Oj kažite, šta sam činit morao?" —

Sila ga premaga; potegne izza pasa hanžar, priskoči k zadnjemu vozu in ga porine med žaklje, v nadi, da se bo iz njega polno žita izsulo — pa gorje njemu do milega Boga — město žita, ki ga je pričakoval — se pocedi za hanžarom rudeča kervca. — Vidili ga je, skoz rešetke, kako roke zvija in zdihuje:

„Oj prokleta tergovačka duša
Nisam iskao jedan tvoje duše,
Nego žita, da si děcu spasim."

(Koneç sledi.)

Rusinska pripovedka.

Goljuf Gregor.

(Iz Lumirja.)

Enkrat je šel jeden žid (jud) iz terga in se je pridružil jednemu vbogemu nadeniku (tavarharju) kteri si je službo iskal; — sta šla tedaj skupej, dok sta k jednemu potoku prišla. Žid je črevlje izzul, nogavice izvlěkel, hlače gor zagernil in je gazil (bredil) naprěd; nadenik je šel v petáh za njim. Žid si je deržel torbo, da bi se mu ne smočila, tudi črevlje, nogavice in konce svoje jope vse v jednej roki, ker se je s drugoj u palico opiral, da bi ga voda ne poděrla. Pa vender je

gladkem kamenu zderknil, alj se je še srěčno na nogah sderžal, le na jednej strani se je několjko zmočil in je na vso gerlo zakričal: „Aj vaj!“ — On si je le samo konce od jope smočil, pa mošnja s dnarji je mu pri tem iz aržeta zlětela, — nadenik to zagledavši se je počasi pripognul je rokav ogernul in je mošnjo iz vode potegnul in njo hitro skril.

Sta na breg prišla, se obula in šla dalej; na poti še le žid zapazi, kar se mu je pripetilo: „Aj vaj, dnarje so té tam! (proč) nekdje sim jih zgubil, alj nisi viděl Gregor?“ — „Ne, nišim viděl“ je Gregor rěkel. — Vbog žid išče tedaj po poti, alj tam nič, tu nič (ničesar ni najšel). Kaj storiti? Šla sta tedaj dalej. Žid je dolgo premišleval, dokler si je naslednje domislil, da to drugače biti nemore, ko da je on dnarje v vodi zgubil in da je Gregor, ki je za njim šel, jih gotovo najšel; pa kaj je hotěl š njim storiti, ko ni obstal? —

Prideta u kerčmo; sdaj je začel žid Gregorju prigovarjati, da bi obstal, alj je te dnarje najšel in ga je počastil s žganjem, govoreč: „Alj ni rès, Gregor, jaz sim šel, in ti si šel.“ — „Da“ odgovori Gregor. „Na napij se žganja. Alj ni rès, jaz sim vodo gazil in ti si vodo gazil?“ — „Da“ odgovori Gregor. „Na, napij se žganice.“ — Gregor se je napil. Alj ni rès, Gregorček, da so dnarji proč!“ — „Da, da“ priterdi mu Gregor. „Na, napij se žganičke! Alj ni rès Gregorček, da so dnarji u vodo plunknili in da se ti hvop za njimi?“ — „Lažeš!“ je Gregor odrekel — Žid je zopět nadeniku v novič začel prigovarjati, dok ga je vendar, mu zaporedoma žganje piti davajoč, naučil, da je obstal, da so dnarji proč, in da je jih on vjel.

Žid se je močno veselil, ko je viděl, da Gregor že obstaja in je k njemu rěkel: „Pojdi, Gregorček, sadaj bodeva midva k gospodu (k mandatoru) šla, alj ti moraš tudi pred gospodom takó povědati, in jaz ti bom še žganja plačal.“ Gregor si je pripil in je odgovoril: „Dobro, pa bos in takó raztergan ne grem; daj mi škornje, kožuh in novo kápo, potlé kuražno clo prěd hudiča stopim, kaj ne pred gospoda.“—Žid se je několjko s arendarom (najemnikom kerčme) na tihom pogovarjal, in te je jima edno jizbo odperl. Tukaj je bilo vsega dosti, kakor na tergu: tukaj so bile opanke in širaki (možke suknje iz tolstega sukna), kožuhi, kape, škornje, črevlji, hlače, robci itd. itd. Da i železno orodje je tukaj bilo: orala, lopate, vile, noži, sekire — vsega dosti — in vse to je bilo v zastavi za žganje, kakor je kdo žganja potreboval alj na božje pot, alj na pogrebšćino alj, kakor komu Bog da, na svatbo (hoscet);— pri vsih teh rečih se žganje potrěbuje, da bi se mogli gosti dobro počastiti.

Židova sta tedaj Gregorja oblekla, sta mu dala škornje, kožuh in kápo, in možko je šel š njim k gospodu. Sdaj je žid Gregorja zatožvati začel. „Velmožni (veliko mogoči) gospod! Mídva sva šla iz terga, sva šla čez potok, tam so moji dnarji mi u vodo padli in Gregor je jih vjel; „moji denarji plunk, Gregor pa hvop.“—Alj Gregor je se odsekel: „Lažeš.“ — Gospod se nasmeja in praša: „Kako je to bilo, kako?“ — Žid: „Velmožni gospod! tako je to bilo! Alj ni rès Gregorček: jaz sim šel in ti si šel.“—„Da!“ — „Saj čujete, velmožni gospod, jaz sim šel in on je šel,“ (in k Gregorju) „in alj ni rès, jaz sim vodo gazil in ti vodo gazil?“ — „Da.“ — „Vidite, velmožni gospod, da on že obstaja“

(je žid poskakujóč pravil.) „Alj ni res, Gregorček da so denarji plunk, ti pa hvop?“ — „Lažeš!“ odgovori Gregor. Gospod se je v novič jěl směјati in Gregor se odreže, rekoč: „Glejte sitnega žida! On bo še rekel, da je tudi taj kožuh njegov.“ — „In čigav je, ko moj? In morebiti, da tudi škornje niso moje?“ kriči prestrašeni žid. „Se vě, da niso tvoje.“ — In morebiti, da tudi kapa ni moja.“ — „Liho tvojej materi“ (rusinska poslovica: „Naj gre slabo tvojej materi“) nič ni tvoje, daj sem. Tako je žid kričal, in je hotěl Gregoru kapo in kožuh vzeti. Pa gospod se je razserdil in je dal žida v ječo zapreti. Nadenik pa je šel po svojem potu in je iměl kožuh, kápo in škornje in k temu še dnarje. In tako je človeku od rok šlo (ako je to gotovo — resnica) saj enkrat žida ogoljufati.

Književnost.

Pregled

gibanja slavenskega na polju slovstvenem.

Pod ovim naslovom govori gospod J. M. Hurban u svojih Pohladih o Slovencih ovako: Naš pregled začnemo s [illegible] jugos[illegible]ensko. Ta grana je pod več vlad raztergana i na več na[illegible] raz[illegible] [illegible]go-slaveni se poslužе u pismu dveh azbuk, cirilice i [illegible] so se začeli imenovati „Jugoslaveni,“ kar je od prej[illegible] imenov[illegible] [illegible]iri“ mnogo rěsniénie. Glavna dělavnost na polju slovstvenem [illegible]daj p[illegible] kazuje pri Serbih, Horvatih i Slovencih. Města, v kterih [illegible] slavnih sil sbira i sosrěduje so Běligrad, Zagreb. Lju[illegible] Izvan tega imajo tudi Slovenci v Terstu, v Gradc[illegible] [illegible] nu, Temišvaru, Novom Sadu; — Horvati u Varazdinu [illegible] domoljubov i slovstvenikov. Ako pregledamo činost Jugosla[illegible] zimo pervič povstavajoče iz svojih razvalin krěpko slovens[illegible] Njih domača literatura se od dne do dne vse bolj širi i ukorěnu[illegible] verstne novine za ljudstvo pod uredništvom slavnega dr. Bleiweisa [illegible] deveto lěto razlivajo omiko med prosti, neizobraženi narod. Te novine izhajajo pod imenom: „Novice kmetijskih, rokodělnih in narodskih re-čí“, prinašajo sostavke iz gospodarstva i rokodělstva, i se tudi krěpko pečajo s slovstvenimi i narodnimi novostmi. One so silno razširjene med Slověnci i mnogo čitane. Časopis višjega gibanja je že večkrat oměnjena in pohvaljena „slovenska Běela.“ Ona izhaja u Celovcu na-kladom žlahtnika Kleinmajera.

Izvan časopistva se je život književni i narodni med Slovenci u novih časih čudovito razmagal. Spisatelji slovenski so vsi polni tuge i hlepenja po literarnoj slavenskoj jednoti i slogi. Njih učenejši književni-ci ne znajo samo serbsko alj tako imenovano ilirsko narečje; temveč oni razume tudi druga slavenska narečja. Imenitnejši med njimi so na Du-naju dr. Miklošič, Janežič, Svetic, Jeriša, Terdina i več drugih. Slavna imena na Štajerskem, Krajnskem, Koroškem i Primorskem so še: Ko-seski slaven, imeniten pěsnik u Terstu, kjer neki visoki urad opr-

Toman pravdoslovec u Gradcu, kojega pěsni se po celoj Slovenii rade čitajo i čislajo. U njih se najde posebna živost obrazov, bogatstvo misli i čista beséda. Alj posebna, morda jedina prikazen na Avstrianskem je Miroslav Vilhar. Njegov genius je iz rok Višjega padajoća mana slovenskemu plemenu. On je pěsnik u misli i životu, njemu je poesia žlahtna děva, nebešćanska pravica; to dokazuje sleherno njegovo dělo i vsak njegov čin. Spěv je živelj njegovega života, ki se objavuje u pěsnih i u godbi. On je pěsnik i godbenik ukup. Vse kar on izda, vse podari svojemu milemu narodu. Dohodke svojih obilno uspěšnih trudov porabi on za darila slovenskim spisateljem. Rés je, da le njegovo premožno stanje mu to dělati pripusti, kar mnogim slabe okolnosti nepripuste, pa kje se najdejo drugdè taki spisatelji, ki bi plačilo svojih trudov u darila drugih spisateljev obernili? Mnogi žive u ugodnih okolnostih alj oni ne darujejo ničesar za blagor svojega naroda; temveć oni bezkoristne i većkrat tudi škodlive knjige med svoj narod trose i ga tako kvare. Ako priměrimo s takimi spisatelji slavnega Vilharja; imamo obraz popolnega angela, imamo obraz slavjanskega pěsnika. Njegove pěsni so proste vsega kvara i vsega, kar bi jim k nečesti služilo; alj one niso proste naroda, one so u narodu ukorěnjene. Pri drugih pěsnih je to naopak. Život Vilherja se konča i začne u narodu. „Slováci! izdihne Hurban, učme sa závidjet takúto krasu, takúto slávu razú (značaja) slovjanskjeho. Prími básňik (pěsnik) slovanskí pozdraveňja bratou od Tatjer!“

Tudi Cegnar je mlad, bogatoobdarjen pěsnik slovenski. Posebno slavo si je pridobil skoz izverstni preklad Mosenthalove Debore, ki se občno občudjuje. Mažgon bi bil izversten prozaikar postal, alj nemila smert je ga vzela u veliko žalost i tugo Jugoslavenov. Živeči spisatelji prozaički so še Kociančić, Vertovc, Majar, Malavašić, Navratil, Poženčan, Valjavec, Javornik, Robida i še več drugih.

U Celovcu se je sdružila slovenska mladež k imenitnemu naměnu k izobraževanju u slavjanščini i razširjenju duha narodnega med prostim ljudstvom. Slovenski časopis v Celovcu od mladeži izdavan „Slavia“ izhaja dvakrat u tědnu i donaša krasne pěsni i članke u prozi ter prestave iz vsih slavjanskih narečij. Oni imajo tudi knjižnico, katera pa se mora s pomankovanjem boriti i potrěbuje domoljubne pomoči. Tako se tudi věžba mladež slovenska u Ljubljani, Celju, Gradcu, Gorici, Mariboru in Terstu. Razun Slavie celovske imajo Slavio tudi u Ljubljani i u Celju. U Ljubljani so tudi imeli djaci u alojževišču svoj poseben časopis Daničico, katera je pa zaspati morala. — S radostjo pozdravimo ova družtva i slovstveno činost nadepolne slovenske mladine. Slovenski domoljubi, ljudskih škol ogleda gospod Rudmaš, Janežić i drugi slovensko mladino u Celovcu podpirajo s knjigami, razdělivajo darila, kakor je nedavno slavni Rudmaš učinil, razglasujejo po časopisih njih duševne proizvode i podbadajo drimajoće, da bi ravno tako storili. Mi s radostjo gledamo na ove naprědke naših slovenskih bratov i jim vošimo obilni vspěh, njih brati na starodavnih Tatrah.“ Komu serce ne poskakuje od veselja in radosti slišati, kako se imena naših domorodcov, naših spisateljev i naše nadepolne mladine tam daleko pod Tatrami slavno imenujejo. Slava!

* Slavno znani gosp. Radoslav Razlag nam iz Gradca tole piše: „Ja nakanim ovu jesen izdati jugoslavenski zabavnik (Almanach) na

buduću godinu pod naslovom „Zora“, i to čto se jezika tiče, u smislu spojenja južnih naših poreklah s obzirom na sěverna narečja. Eto vam kratki sadržaj Zore: Pěsme (ljubezne i domorodne). Pripovědke (zabavne i podučne). Koledar rimski i pravoslavni sa zgodovinskimi primetbami. Narodni običaji i narodne pripovědke (p. o věšticah, zvězdah, ...). Životopisi slavj. pisateljev (kratko den narodjenja, kdě žive i čto su spisali i njihova izvanjska slika oči, struk, obraz . . . .). Nekoji znanstveno — zabavni i podučni sostavci. Prislovice, zagonetke. Kratki pregled stanja jugoslav. slovstva.

Ako mi bude moguće, hoću tri pěsmice u Cirilici ponatisnuti dati zajedno sa cirilskom azbukom. Gotovo jest, da je vse naše novinarsko dokazivanje o sjedinjenju slovstvinskom i jezikoslovnom prazdno, ako se ne brinemo, čto takvoga i spisati; to bi mi dakle veoma drago bilo i bi po mojem umenju našem k slozi težečem trsenju nemalo koristilo, da se više vlastencev s menom sdruži (da vsaki bar jeden članek, jednu pěsnicu šalje), da svět iz toga uvidja, da nam je ozbiljna volja u toj svetoj rěči, jer ne samo pojedini, nego vsi uzajemno radimo. Možda bi kto na Koruškom hotel pripomoći? Spisi meni saj do 15. oktobra poslani, budu gotovo uvrstjeni.“

* Slovensko družtvo u Ljublani ima za natis pripravljeno: „Kratek zemljopis s pogledam na stare in nove čase sveta,“ spisal P. Hicinger; in pa: „Zgodovino slovenskiga naroda“ spisal Janez Terdina. Ravno je na svitlo prišla knjižica: „Sveti Juri serčni vojšak.“ Velja 12 kr. — Pri Leonu u Celovcu se tiskate dve pripovesti: „Peter“ in „Paul.“ —

* U tiskarni sinov Haase u zlatnem Pragu se ravno tiska za vseučilišče Kievsko na Ruskem: „Češskaja gramatika s upražnenjami, kratkoju chrestomatiju i slovarom.“ —

* Pražky prostonarodni list naznani, da se sliši, da se bode u Pragu začel časopis u ruskem jeziku izdajati pod naslovom: „Polabski Rus.“ Izhajal bode na teden edenkrat.

Rusi so začeli se učiti česki jezik, — avstrianski Slavjani bodo dobili ruski časopis i se učili ruski jezik: živila slavjanska uzajemnost in književna sloga! —

Z m e s.

* U nekih němških novinah smo brali ojster sostavek, u kterem se někdo močno pritoži čez to, da je ljudstvo u Terstskej okolici na Primorskem tako malo omikano in izobraženo. Nobeden bi ne verjel, kako daleč zadej so še tam ljudi: u některih krajinah še vasi med seboj včasi popolnoma vojske peljejo, nobeden popotnik se u notrajno deželo ne poda, in ednega človeka, ki je tam povsod poznano umetnijo, no-

pogoltniti naredil, bi bili ljudi skoraj kot hudega copernika vbili... „Jal napčna in kriva omika měst, ktera je talianska, nemore imeti nobene moči, nobenega upliva na ljudstvo, ktero le samo slovensko zastopi.“ Tako govorijo tiste němške novine proti svojej navadi. Kar je pa resnica in pravica na Primorskem, mora tudi biti na Koroškem. U Istrii (Primorskem) so ljudi čisto slovenski, pa so od Talianov zaterti; — Slovenci so hlapci, Taliani so gospodi! Skoz to gospodovanje Talianov je tam talianski jezik, ravno kakor pri nas němški, postal jezik gosposki, jezik, po kterem se je človek izobražiti zamogel. Po městih in městicih istrianskih gospoduje povsod talianski jezik ravno kakor pri nas němščina. Ljudstvo po vesih in někaj tudi po městih pa ne razumi nobenega jezika razun svoje slovenske materščine. Na tako vižo pa, da vsi izobraženi ljudi le talianski jezik govore, ljudstvo u omiki in izobraženosti napredovati nemore. — Glejte prijateli ljudstva! nov dokaz, da je živa potreba za slovenski jezik se potegovati: zakaj brez njega ostane ljudstvo vselej neumno in — sužno! —

* Na něko čudno vižo je nam u roke naletela němška knjižica: „Glockentöne“ III. svezek st. 174, kjer smo tole brali: „Dunaj 16. februarja. Oesterr. Korrespondenz je donesla něki sestavek, kteri obširno in prav mikavno popisuje, kako se je grof Stadion (bivali minister) ko je poglavar na Primorskem bil, se prizadeval, nove šolske knjige vpeljati. Stadion je spoznal, da je živa potreba, slovenske, ilirske, talijanske in němške, u Istrii navadne šolske knjige popraviti in zbolšati; posebno je spoznal, da so predrage. On je taj lěta 1845 od tako imenovanega bratovšnega zaloga, kterega tretjina je za šole naměnjena, 40,000 fl. odločil, da bi na to vižo mogoče bilo, šolske knjige boljši kup izdajati in u Terstu vladno zakladnico šolskih knjig napraviti. Občine so bile zavezane, te knjige brez dobička prodajati, in za borne otroke zastonj jih poskerbeti. Kar je bilo starih knjig, so jih naj pervi jezikoslovci in detovodci pregledali in popravili, kar je jih manjkalo, so se nove napravile alj pa iz drugih jezikov prestavile. Vse to, pristavi „Oesterr. Korresp.“ se je zgodilo lěpo razumno in dogovorno s cerkevjo. Pri talianskih knjigah je posebno škof Porečji (Parenzo), pri slovenskih nadškof Goriški (Görz), pri ilirskih škof Korški (Veglia) pomagal. Poimence se je berilo za odrašćeno mladino in za nedelske šole sostavilo in scer u talianskem, ilirskem in slovenskem jeziku. Kakor se vidi, so gospodi u misli imeli, prav ročno in koristno knjigo za proste ljudi napraviti. To berilo zaderži „Navod k lepem keršanskem zaderžanju“ (Anleitung zur kristlichen Wohlgezogenheit) od knezoškofa Bernada Galura, dalej poljodelski katehizem, najboljse in najimenitnejše reči iz narodne književnosti, in tudi někaj iz zemljopisa in dogodivšćine posebno domovinske. Kakor založni katalog (zaznamek) kaže, se znajde sedaj tam 20 němških, 24 talianskih, 17 slovenskih in 17 ilirskih izdanih knjig; cena je počrez tako ustanovljena, da edna pola na eden krajcar pride. Pregled, koliko knjig se je od lěta 1846 do 1850 prodalo, kaže, kako so novi časi tudi u šolske reči in zadeve segali in rezali. Leta 1846 se je razprodalo 45,011 knjig, leta 1847 je to števílo narastilo do 72,096 knjig, l. 1848 je spet padlo na 35,583; leta 1849 je število se povišalo spet na 45,743 in l. 1850 na 75,381 knjig. Prekucija leta 1848 se je najmenj poznala pri prodaji slovenskih, najbolj in najškodljivejši pri taji talianskih knjig. To se more temu pripisati, da je na suhem

tedaj hotla talianščina vse poplavati in zadušiti, — na otokih pa, da tam ljudi sploh do šol serca nemajo.“ — Časopis „Oesterr. Korrespondenz“ se urednijam vladnih novin zastonj pošilja; in mi Slovenci moramo tako imenitne reči zastran Teržaških knjig še le po dolgem času tako rekoč: na čudno vižo iz němških časopisov zvedeti! Saj imamo slovenske vladne novine: he! „Ljublanski časnik“! —

* Čast. gosp. Ivan Kukuljević, predsednik družtva za povestnico jugoslavensko, je u seji tega družtva 8. avgusta t. l. o svojem potovanjtu u Benetke prav imenitne in vesele reči naznanil. Žal je nam, da le za nas Slovence naj važniše rěči ponatisnuti moremo: zakaj prostora nam u Bčeli zmanjka.

„Na mojem potovanju po spodnjem Štajerskem, je govoril I. Kukuljević, sem se soznanil s vrednim slovenskim domorodcem, gospodom Davorinom Terstenjakom in pisateljem gospodom prof. Rudolfom Puffom. Te ima mnogo starin in dobro pozna slovensko Štajersko. Ker se on posebno s dogodivščino in arheologio peča, obeta da nam bode na roko šel, ko kaj iz Štajerskega zvediti želimo; zavolj tega bi bil vreden, da se izvoli za dopisajočega ali častnega uda, ker razun gospoda Miklošiča nimamo v spodnjem Štajerskem nikogar, ki bi za družtvo delal. (Predlog se poterdi). Pridši v Ljubljano obišem književne zaklade, najdem 1. v muzeumu, razun drugih starin, važni rokopis s nekterimi prav dobrimi umotvori krajnskih umetnikov in več redkih rokopisov in knjig; 2. v stanu zgodovinskega društva nekoliko za nas važnih rokopisov in povelj, ktere nam ondašnji gospodi radi priobčijo; 3. v gimnazialnej knjižnici prevažno sbirko ranjkega Kopitarja, važne rokopise za našo zgodovino, ktere sim si zaznamoval, — v knjižnici seminišča pisma o Primožu Truberu in o napredku reformacie na Krajnskem, kar bom v arhivu priobčil. V marljivem literarnem društvu slovenskem, kteremu je dr. Bleiweis predsednik, sem tudi marsikej našel. To društvo bo izdalo zdaj slovensko zgodovino od Terdina. Obiščem tudi Kosta, pisatelja zasluženega za městopis Krajnskega in povestnico. On ima lepo sbirko starih novcev, od kterih nam bo imenik naznanil. Zasluži tedaj, da se zvoli za častnega uda; (predlog se poterdi). Obiščem potem vse cérkve i umetnike v Ljubljani in nje okolici, ter naberem mnogo predmeta za životopise ilirskih umetnikov. Pri vsim mojim ogledavanju mi je na roko šel vredni vrednik Novic, omenjeni gospod dr. Bleiweis. V Terstu živi za vso Istrio najvažnii spisatelj historie i starin učeni gospod dr. Kandler. On mi je pri vsem mojem ogledovanju šel na roko, poklonil mi je več svojih važnih talianskih del, in posodil našemu društvu veliko sbirko pisanih povelj, važnih za talianske zgodovino. Kakor naš nov častni ud, nam bo velike koristi v Istrii. Slovensko društvo, ki ima v Terstu svojo kasino in krog 200 udov pod predsedništvom gospoda Vesela, slovenskega pesnika, bi bilo vredno pozvati, ker v Istrii ni zgodovinskega društva, da tudi svojo oko oberne na starine v Istrii, posebno slavenske, in da po svojih udih, ki kakor morski kapitani in tergovci po morju potujejo, za take slavenske rokopise in starine poskerbi, ktere bi taki potniki po jadranskih otokih in mestih in orientalskih pokrajnah lahko nabrali. V Benetkah je za nas najvažnii tajni arhiv bivše beneške republike v samostanu dei Frari, ki je v 300 sobah razredjen in krog 130,000 svezkov šteje. Tu leži po sobah polno polic s dalmatinskimi, primorskimi, istrianskimi, ukodk-

ogerskimi itd. pesniškimi knjigami pokritih. Jaz se nisim mogel dalj kot dva dni tu muditi, prepisal sim povelje kralja Krešira od leta 1059 in še neko drugo povelje. Vodja Mutineli je pripravljen vsacemu našemu poslancu v vsem na roko iti in vredno bi bilo, da se od deržave kdo tje pošlje, ki bi se dalj časa s timi prevažnimi spomeniki pečal. V Marciani je mnogo rokopisov, ki v našo zgodovino segajo. Vodja te knjižnice, gospod Vallentinelli je izdal imenik tih rokopisov, ki govore o Dalmacii. Te mnogo zasluženi in učeni mož zasluži biti naš častni ud. (Predlog se poterdi.) V Benetkah ima tudi knjigar Bonvechiato mnogo rokopisov in knjig slavenskih. Istria, naše primorje in otok Kerk, akoravno je po teh krajih mnogo naših pisateljev potovalo, ki so rokopise in starine nabirali, imajo vendar še mnogo nam nepoznanega. Jaz sem na hitrem potovanju nabral mnogo o življenjopisu naših umetnikov, nabral sim glagolske napise, velik del rokopisov glagolskih iz 14. in 15. veka, vsih skupej zdaj 40 predložim; pozneje pa jih bodem še več, ko jih bodem vredil, in govoril bodem o njih, ko bodem obširniši popis mojega popotovanja v Kolu priobčil. (Se s zahvalo sprejme).

* Kraljevi gradec (Königgrätz) na Českem. „C. k. deželna poglavarija na Českem je zvědila, da se u marsikterih šolah českih krajev kateheti in učitelji keršanskega nauka na to poslužijo, š njim otroke němški jezik učiti. Zategadel je poglavarija konsistorie zarotila, ojstro na to gledati, da se bode keršanski nauk povsod u materskem jeziku učil, in da se bode u šoli povsod u materskem jeziku molilo in pelo." Tako piše „Oesterreichisches pädagogisches Wochenblatt" u 68. listu. Živo, živo potreben bi bil ravno tak ukaz za slovenske šole po celej Slovenii! —

Med i pelin.

* Ni skorej na světu stana tako imenitnega, pa ludi tako težavnega, kakor je stan učitelski. Priden učitelj dela noč in dan, děla s duhom in telesom, na večer mora pa morebiti spat iti — s praznim trebuhom! „Učitelj — mučitelj." Zato razveseli se vsaki prijatel šole, ljube mladine, omike in naprědka, ko sliši ali čita, da je te ali uni milosercen človek na to ali uno vižo poskusil žalosten stan učiteljev zboljšati. Serce se je gotovo vsakemu smijalo, ki je u „Bčeli" od 15. februarja t. l. bral, da so naš c. k. šolski svetovavec, gosp Sim. Rudmaš, naměnili, pridnim in vrědnim učiteljem darila u dnarjih děliti. Dvakrat so se gosp. Rudmaš na deželo podali, ljudske šole preiskovat. Na svojem pervem potu so sledeče dehantije preiskovali: deh. Kanalsko, gornjo in spodnjo Zilo, večji děl Belaške in Rožeške dehantije, in celo dehantijo spodnjo — Rožeško. Kako se je šolskemu svetovavcu na tem potu godilo, koliko veselega in koliko žalostnega so u ljudskih šolah najdli, — tega mi ne věmo: to se je vis. ministerstvu na znanje dalo. Mi le to věmo povědati, da so gosp. šols. svetovavec tri učenike obljubljenih daril vrědne spoznali. Pervo darilo to je 20 rajn. u dvajseticah je dobil sloveči slovenski spisatel in domorodec, gosp. Gregor Somer u Borovljah, — drugo to je 15 rajn. u dvajseticah je dobil pridni in nadepolni učitel u Ločah, gosp. Jožef Katnik, — in tretje darilo to je 10 rajn. tudi u dvajseticah že od někdaj slavno znani nadučitel u Štebnu Bekštajnu, gosp. Šiman Wigele. —

Kdor hoče šole po deželi u resnici na višjo stopnjo povzdigniti, mora najprej s tim začeti, da učiteljem živeti pomaga. Lepa hvala taj c. k. šols. svetovavcu, ki so to reč tako živo zadeli! Slava pa tudi učiteljem, ki so bili teh daril vredni spoznani! Slišimo, da so gosp. Rudmaš tudi na svojem drugem polu některe prav izverstne učitelje najšli in jih tudi obdarovati naměnili. Kakor hitro to reč bolj na tanjko zvěmo, jo tudi hitro oznanimo. —

* Čudno je in človek bi ne verjel, ko bi ne vidil, da so Slovenci sami naj hujši sovražniki svojega materskega, slovenskega jezika. Od tistih neumnežev, ki hočejo za terdo slovenske otročiče terdo nemške učenike in šole, in se s svojo neumno termo od Ponciusa do Pilatuža plazijo in parce prodajo, — od tistih slovenskih županov, ki za svojo slovensko občino si němški pečat za slovenski denar kupijo in svojim Slovencem nemško načerkane domovnice dajejo, in tako imenitne in lepe pravice, ki jih je naš presvitli cesar slovenskemu narodu in jeziku podělil, posili od sebe odbijejo, — od tih nočemo sedaj govoriti, — danes imamo le někaj druzega na sercu: krajske table, ki jih občine narediti morajo. Visoki ministerski ukaz, ki je 17. septembra 1850 izdan bil in u našem deželnem zakoniku na strani 244 stoji, pravi tole: §. 5. „Na krajskih tablah mora zanaprej k manjemu saj ime kraja, občine, okraja in sodnije, kamor sliši, u nemškem in u deželnem jeziku zapisano biti;“ deželni jezik je pa po slovenskih vesih slovenski jezik. Pa poslušajte, ljubi Slovenci! kako čudno se po světu godi. Občine na nemškej meji (postavim u Blatogradu, Moosburg), — občine, ktere so nam prej za močno na němško stran nagnjene se zdele, in někdaj „deutsche Liedertafel“ imele (postavim Podklošter, Arnoldstein), stavijo si nemško — slovenske krajske table. Slava jim! Občine pa, kjer so sami in čisti Slovenci doma, in kterih župane smo za modre in prebrisane gospode imeli in spoštovali, — tam zagledaš krajske table samo u nemškem jeziku. Imenovati danes nikogarja nočemo, — baramo pa vendar: Občinski župan! Slovenska mati te je pod sercom nosila, na slovenskej zemlji te tvoja zibika tekla, — slovenske glase je tvoj jezik najprej izgovarjal, — slovenski brati te obdajajo in med Slovenci ti živiš, — Slovenci so te za svojega župana izvolili, da jim po domače pravico delaš: alj te ni sram, alj se ne bojiš sedaj svoj slovenski jezik zasmehovati? Alj se ti ne smili slovenski popotnik, ki ne zna tvojih nemških tabel brati in ne vě kam se podati? Alj ne věš, da tebe in tvojega jezika tudi tujci ne bodo čestili, ako ti sebe in svojega jezika ne čestiš? In poslednjič, občinski župan! alj se ne bojiš, tako očitno postavo prelomiti; kaj bodeš rekel, ako ti slavna poglavarija ali okrajna glavarija zapove, na tvoj denar te table po postavi prenarediti? To se bode prej alj šlej gotovo zgodilo zakaj mi dobro věmo, da naš občno ljubleni poglavar ojstro na to gleda, da se postava spolnuje in vsakemu jeziku pravica godi. Kakor hitro od te napake kaj zvě, bode gotovo tudi storil, kar je prav in postavno. —

* „Südslavische Zeitung“ št. 184 nam pripoveduje od někega čudnega učiteljskega shoda u Velikej Nedělji (Grossontag) na dolnjem Štajeru. Gosp. dehant P. D. so měnda někej napisali, se s tim zapisnikom od fare do fare peljali, některe podpise nabrali in to pod imenom zapisnika učiteljskega shoda deželnej šolskej oblastnii poslali, — in za to tudi pohvalni list iz Gradca dobili. Ali je temu res tako: to bi bil

gotovo učiteljski shod comme il faut! Tudi pri nas na Koroškem imamo že učiteljskę shode, alj vse drugače, po postavi od 26 julija 1851 uravnane. 13. avgusta 1851 so se u Doberlej vesi (Eberndorf) sbrali vsi učitelji in šolski pomagavci tega šolskega okraja in tudi tri duhovni, ter so imeli učiteljski shod. Predsedoval je visokovr. šolski ogleda gosp. Balant Bergmann; pričijoč je tudi bil c. k. šols. svetovavec, gosp. Rudmaš. Posvetovalo in govorilo se je od 2 do 5 popoldanj zastranj marsikterih reči. Gosp. Bergmann je bil učiteljem naložil, da naj vsi svoje misli zastran pervega nauka u branju in zastran učnega jezika doma napišejo, in svoje spise s seboj prineso. Vsi so odgovore prinesli in vsi prav umno in dobro odgovorili. Med vsimi najbolj in skoz in skoz u čistej lępej slovenščini je odgovoril nadučitelj u Doberlej vesi, gosp. Janez Hofbauer. Alj bode le mogoče, bodemo ta dva izverstna odgovora tudi u „Bčeli" ponatisnili. Zastran naučnega jezika je izverstni nadučitelj, gosp. Hofbauer, te misli: da bi že bil skrajni čas, po ministerskem ukazu u ljudskih šolah otroke u maternem jeziku podučevati; po tistih krajih taj, kjer se u cerkvi in doma po slovensko govori, najprej u slovenskem jeziku, in po tem še le, ki otroci slovensko že precej znajo, s nemščino začeti. Vsi učitelji so to misel poterdili in globoko iz serca izdihnuli, da bi le začetka prihodnega šolskega leta tudi potrebne knjige se dobiti zamogle.

Te shod se je tako lepo in hvalevredno obnašal, da so gosp. Rudmaš po svojej 8. februarja t. l. oznanenjej obljubi predsedniku tega shoda 20 rajn. u dvajseticah izročili, da bi se naj s njimi potrebne knjige, časopisi i. t. d. posebno u slovenskem jeziku za učiteljsko knjižnico tega šolskega okraja nakupili. —

Da bi se taki shodi tudi drugod oživili! —

Směšnice.

* Jedan gospodin sědel je u trakterii, kar dobije glas, da mu je žena rodila sina, i da je kako mati tako i mladenec dobrega zdravja. To slišati je tako zadovoljan, da berzo zaišče cělu butelju vina. Kada prične piti, u taj mah dodje služkinja i reče mu, da je njegova žena rodila še jednoga sina. Ni ovaj glas nije mu bil protivan, i reče samo: „No dobro, jaz hočem skoro i sam doći. No nije ni polovice butelje izpil, alj evo! i trećega posla, koj mu rekne: „Idite gospodari! doma vaša supruga rodila vam je še jednoga sina." Na to rekne gospodar: Sada že vidim, da mi tu stanja nije; ja moram čas pre domu derčati i nagovoriti ženu, da bi odložila i za prihodno lěto.

* Něka gospa verlo krasnoga lica, ali rukami malo preveliki:mi dala se je slikati (porträtirati). Slikar pa k lepoti njezinoga lica i rukę krasne napravi. Kada gotovu sliku njoj donese, reče njemu gospa: Vi ste mojim rukam bolje, kakor obrazu laskali (se prilizuuli). Te je i dužnost moja, odgovori slikar, ker me vaše ruke i plate.

* Dober nekoj slikar zapusti svojo umětnost, ter se podda lěkarnomu nauku. Kada je bil on poprašan, zašto je to storil? odgovori: „zmotam slikarovim vsaki prigovarjati more, zmote pa lěkara zemlja sakrije." —

Odgovorni izdatel in tiskar: Ferd. žl. Kleinmair v Celovcu.

SLOVENSKA BČELA.

Izdana 15. septembra 1851.

Pěvec na grobu ljube.

Noč je tiha, Luna bléda
Pride na nebá obzor,
I leskečih zvězdic čeda
Kinča nam nebeški dvor.

Iz zelenih gajev mili
Glasi slavčekov doné,
Skor da mertve bi zbudili,
Ki u černej zemlji spé.

Na okrajni pevc jezera
Sinja žalosten stojí,
V globočino se ozera,
Ne premakne skor oči.

Ne raduje zvězda mila
Ga, ne pěsem slavčeka,
Zemlja ne, ki ga rodila,
Proč veselje je serca.

„Děva krasna, děva blaga
„K tebi serce hrepení,
„Ti si meni bila draga,
„Za te se okó solzí.

„Zdaj pa meni si užeta
„Kje b'te vidil saj mertvó? —
„Naj mi raje svět obeta —
„S taboj hočem, le s tabó! —

„Bog! ti moreš me zdrobiti
„Rěvnega človeka v prah!
„Môreš pa branit ljubiti?
„Zna ljubězen kaki strah?

„Naj med gromom i potresom
„Smert gotova mi grozí,
„Naj odpade luč nebesom,
„Naj se svět u prah zdrobí;

„Naj odpró se strašna žrela,
„Naj peklo se stavi v brán,
„Naj me straš'jo gadov žela,
„Ljuba! zmir ti bom udán."

Tak zdihaval pěv'c je milo
Na okrajni jezera,
Ni odgovora mu bilo
Iz jezera sinjega.

Citre lěpe zdaj poprime
I v čolniček se spusti,
Ter od kraja preč odrine,
I čez jezěró hití.

Varno nese ladja mala
Pevca čez šumeči val,
Kjer počiva děva zala,
Križček nizek tam je stal.

Verba sěnco grobu děla,
Rožice cvetó okrog,
Tulipana, lilja běla
Rasete na koncu nog.

Žalosti ne môre skriti,
V pěsmicah izjoka se,
Hoče ljubo prebuditi,
Strune vdarja, peti čne.

Ribe pridejo z globine
Glase pěvca sladke čut,
Zvězde gledajo z višine,
I leše starga grada sut.

Slavček jenja v logu peti,
Več studenček ne žverči,
Jenja slap u dol grometi,
Ko se pěvec oglasí.

Vsa narava njega čuje,
Glasi kamne oživé,
Svět vesolni se raduje:
Ljube vendar ne zbudé.

Na koleni pevec pade,
Ko potok solzé tekó,
Mu močijo lica mlade,
Ki v nedolžnosti cvětó,

Strune hoče prebirati,
Al — oterpnejo roké.
Glasov več ne môre dati,
Jenja biti mu sercé.

Citre v roci zmir deržati,
Ter u jamo gledati,
Tu zaklel se je klečati,
Da v pepel se spreměni.

Mladoljub.

Goslàr.

(Konec.)

Jeden dan je spet minul. Sonce je zapadlo, noč se približava, da zagerne s svojim plajšem že vtrudjena bitja. Jaz stojim že pri oknu. Zopet vdarjajo zlatni zvuki slepcevih gosel na moje uho, v njegovem glasu sim spoznal spet sinočno pěsem. Delj ko jo poslušam, čudniša se mi dozdeva, kakor da bi se v njej glas ojstrega sodnika odzival, kakor da bi iz ust goslarja trobila tromba pravičnosti nadzemaljske, neko bitje strašno, ki ga nisem v stanu razumiti. — Pěsem poslušajo graničarji i graničarke s posebno pazljivostjo.

Nisim mogel željo pregoreti, da se soznanim ali saj porazgovorim s goslarjem. Pridem na most, se pridružim trumi poslušavcev, in ko so se taisti razšli, pobaram starca, ali bi ne hotel s menoj iti.

— Kdo je te človek, ki s menoj govori; zavpraša svojega vodnika, prej da mi odgovori.

„To je jeden gospod.

„Ali ga poznaš?

„Ne poznam ga.

„Kaj hoče od mene?

„Tega ne vĕm.

Hotel bi vas seboj, da čašico vina izpijeva, odgovorim.

„Ako ste vi gospod in želite s menoj vina piti, tako gotovo niste iz naših krajev. Zakaj pri nas ne mara gospoda za naše pěsme, ja še clo iztrebila bi nas, da bi le zamogla. Ona se sramuje naših pěsem poslušati, pa da ni prostih ljudi, ki so blagega serca, bi mi siromaci od glada pomerli, in naše gosli bi se na klinu posušile.“

„Meni se vaša pesem dopade, pojte s menoj. Pri meni najdete pipo duhana, in zraven še čašo vina.“

„Kaj bo vam na to druga gospoda rekla; ona bo vas osmehovala.“

„Meni je to vse jedno, da le vi s menoj greste. Uno dni sim vas slišal pevati, kako se je v Ravanici cerkva zidala; zato bi vas rad nekej poprašal.“

„Poznate li gospoda Vuka?“

„Poznam ga iz njegovih knjig, kakor tudi po obličju.“

„Oni jedini gospod se ni sramoval, s goslarjem govoriti. Večidĕl je cĕle dneve pri meni sedel, jaz sim pĕsme prepeval, on jih je pa zapisoval. Kakor se hitro nove pesmi naučim, berž pojišćem g. Vuka, da mu jo zapojem.“

„Kakor se vaše pĕsmi g. Vuku dopadejo, tako tudi meni dopadajo. Kedaj me hočete obiskati?“ — „Ako je vam prav o sejmu.“ — „Ali bi ne mogli prej priti?“ „Kar o sejmu dobiste, hočem vam po dvojno plačati.“ — „Dragi moj gospod! temu nič ne dé, če mi ravno dvakrat toliko plačate; zakaj tako me le vi sami slišite, in o sejmih me posluša tisuč in tisuč ljudi.“

Te odgovor me opomni zlate dobe helenske poezije, ko je pĕsniku veče plačilo bilo, ako so ga pri olimpijskih igrah mnogo tisuče poslušale, kakor da bi mu kdo bog ve koliko zlata ali srebra podaril. V obče, ako začnemo natanjčno preiskovati življenje južnih Slavenov, ki ob desnem brĕgu Donave prebivajo, to môremo opaziti, da so njih notrajni život, izvirnost njihovih idej, kakor tudi običaji in izrazi njih zvunajnega života v velikej srodnosti s životom starih Gerkov, ali da bolje rečem: iz tih zgodovinskih premis smo natanjčno prepričani, da se je duh Gerkov že v starih časih v slavenski narod presadil, in da se še dan današnji u njihovem načinu mišljenja in u svakej duševnej prikazni odziva. Rapsodična-epična poezija južnih Slavjanov, ki se u njih preliva skoz usta slĕpih goslarjev in druzih potojočih ljudskih pevcev je baščina od starih Gerkov, ki so pervi pokazali primĕr, kako se dogodivščina naroda skoz usta naroda iz kolena do kolena predava. To našemu tverdjenju ni nasproti, da se tudi med južnimi Rusi podobna rapsodično-epična poezija najde; zakaj živelj slavjanstva se ni samo u sadašnjej Gerškej, temoč tudi na brĕgovih černega morja s duhom starih Gerkov stekal. —

Vernem se spet k svojemu goslarju. Rojen u Krajini ni nikdar gledal svitlobe dneva, zakaj njegove zenice so mu od poroda zaperte. Njegov stric in brat, njegova deda, vsi so se slĕpi rodili; njih dĕlo je pĕtje uz javorove gosli. Do smerti deda je bil Mirko — tako se kliče goslar — še dĕte in se je mnogo pĕsem od rajncega naučil. Dalej ga je stric izredil, ki je u 36. letu svoj tragički život kot ovmorivec na morišču doveršil. Da se ta žalostna povĕst ložej razumi, je trĕba opomĕniti, da so v Krajini kraji, kjer se gotov penez za veliko čudo ma. Zareš se najdejo tudi mesta, kjer stanovnici dobro živé, p. v banatskej in slavonskej granici, kér se tam njihovo blagostanje na rodovitnost zemlje opira. Pa poleg vse rodovitnosti zemlje vlada tudi tukaj bĕda in siromaštvo, čemur je pa naj bolj krivo vojniško uredjenje Krajine uzrok. Nobenemu Krajišniku ni dozvoljeno sina dati h kakemu rokodĕlstvu, ako to vojništva poglavarstvo ne dopusti On si ne môre domá nič pridĕlati kakor kak kosček prosenice, pa če bi tudi kej pridĕlal, to mora dati za oblĕko, pohištvo, orodje in druge domače potrĕbe, tako da nikdar še krajcarja ne vidi. Ako tako rĕvno Krajišnik že v doljnih stranih živi, koliko rĕvniše mora še životariti v zgornih predĕlih, kjer se bogastvo prirode samo u golih pečinah in plešivih stĕnah očituje ali kaže; — tudi doseže bĕda in siromaštvo najvišje stopnje. Krajišnik je dolžnik celega svĕta, on mora dajati v cesarsko denarnico, sosedu, občini, ...

in tako nikdar nima upanja, da bode •• krat sam svoj. Alj še k temu nerodovitna lěta ali vojskni časi nastopijo, tako ne ostane mu druzega kakor beraška palica. Zató je tam gotov penez nevidjeno čudo. To naj si mislimo od slěpca:

„Koj si bědan nezna priorati,
Nit si jadan vidi prikopati.“

Tak človek siromak med siromaci je naj rěvniši med rěvnimi. Grošič — to mu je že velik denar, in dvajsetica — to mu je ideal blagostanja, to je uživotvorena sladka nada, najkrasniši sanj njegovega življenja. Tak siromak je bil Mirkov stric. Javorove gosli so ble njegovo posestvo, in torba njegovo imetje. Nekaj razterganih cunj je mu pokrivalo slabo telo, in še te so že razpadale. Trěba mu je bilo oblěke. Trěba je za njo dvajsetic našteti, pa odkod? Tega čuda Mirkov stric še poznal ni. Če si je kak krajcar priigral, si je moral svoje opanke podšiti dati. Dvajsetica mu je bila toraj znamnje bogastva. Ko je pel o bogatem caru Dušanu, in o srebru ponositega Gasana, tedaj so se mu dvajsetice samo v pameti blisketale. Samo jedna dvajsetica, si misli siromak, pa eto nove oblěke. Dokler tako premišljuje, čuti čedalje bolj mraz větra, ki mu slabo tělo do serca probija, da se že komej na slabih nogah zderžati zamore. Tedaj se domisli, ali ne bi ono malo slanine, ki so mu jo poslušatelji podarili, na tergu v dvajsetice zaměniti mogel? —

V kratkem je sbral Mirkov stric kajsi slanine. Poda se hitro na pot do města s fantičem, ki mu ga je brat za vodnika dal, da bi tam slanino prodal. Kakor děte se je že radoval dvajsetice, ki če jo za slanino potegnuti. Na potu ga sreča jeden Krajišnik; ko konec njegovega potovanja dozve, mu reče, da mu ni trěba s tolikim trudom tako daleč potovati; zakaj on sam če od njega slanino kupiti, peneze mu pa proti zimi, ko bo mu oblěke trěba, predati. Slěpec je s tim zadovoljen. — Polětni dnevi so minuli, sonce počne padati in njegovi žarki so čedalje bolj odstopljevali mrazu jesenskemu. Starec se podá k dolžniku. Te se začne na vso moč izgovarjati in izpričevati. Žetva, pravi, je bila slaba in od drugot si ni mogel ne krajcarja pridobiti; na slědnje obljubi starcu, da če mu prihodnjo zimo dolg gotovo izplačati. Starec dobro vědoč, kako revno je stanje siromašnega Krajišnika in da to ni malenkost, dvajsetico steči, privolji tudi na te obrok. — Siromaku je vreme neznosno brěme, prepočasi mu zahaja, komej dočaka, da se lěto s lětom změni; zakaj sladki up ga navdaja, da mu bo novo lěto zdravil doneslo ranam, ki mu je jih minulo vsekalo. Tako dojde dolžniku tudi drugi obrok. Komaj je dočakal časa, da spet svojega dolžnika obišče; pa te odlaga spet do druge zime. Starec, če je ravno minuló zimo veliko mraza prestal, privolji tudi v te obrok, znajoč, da jedna dvajsetica ni šala, on hoče počakati na to „neapolsko sumo.“ — Zima pride, obrok preide — in tudi sedaj ni nič. Dolžnik se izgovarja s smertjo žene, po kterej je vse svoje imetje zgubil. Tako preide spet jesen za jesenjo, mraz za mrazom — in dvajsetice vendar še ni moč dobiti. Po nekoliko lětih je zaslišal Mirkov stric, da se njegov dolžnik s bogato devojko ženi. On ga spet obišče. Vendar te zapre vrata pred njim, ga zmerja starega bedaka, da mu tolko časa zavolj jedne nečimerne dvajsetice pokoja ne da. Kako si pomisli žalost starca? Odide začas, vendar toliko samo de-

narjev on ne more pozabiti. On slědi svojega dolžnika, kakor slědi grěšnika sěnca preganjajočega grěha, on ga prosi, ga roti: podaj mi dvajsetico, plačaj, kar si dolžen, jes ne pustim od tebe, dokler mi dolga ne izplatiš.» Dolžnik se mu samo posměhuje. Pride dan svatbe. Ženin hoče stopiti v cerkev na věnčanje, vendar starec ga pred vratami zagrabi: „Plačaj, kar si, dolžen“ mu reče, „prej te pred oltar ne pustim.“ Vendar on se mu izmakne in bode věnčan. Kader iz cerkve pridejo, ga starec spet začne moliti in zaklinjati; vendar on ga zasměhljivo na stran potisne. V obupu se privleče siromak, kjer se je njegov dolžnik u vsej obilnosti razveseloval. Po mnogem veselju, ki je do gluhe polnoči terpelo, se spravi ženin, da svojo ženico iz očetovske v svojo hišo pripelje. V te čas spet popraša slěpec: „čej je Franjo?“ „Pojišči ga,“ je bil odgovor opitih gostov. Slěpec jame poslušati in po jispi tavati, kakor bi katinal (slěpo miš lovil). Ko se naměri na dolžnika, ga zagrabi za roko, ter upervši v nja zatvorene oči, reče: „sedaj te imam; ne pustim te, dokler mi dolga ne izplačaš; ženo imaš bogato, svi izgovori so toraj prazni.“ Krajišnik se mu posměhuje in ga „starim norcem“ pita. „Franjo! ne zasměhuj me, plačaj, kar si dolžen — sicer te na mah vstrelim.“ — Strěli, ako me zadeneš, tedaj gotovo dvajsetico dobiš.“

Pri teh besědah vskipi starcu scer mirna duša, on zagrabi dolžnika s lěvico za roko, s desnico pa mu pritisne samokrěs na persa, in gorjé, Krajišnik se zgrudi mertev na tla. Vmorivec je bil zasačen in k stotniku pripeljan, kteri ga v tamnico pošle. Tam so sodili tega člověka, ki je bil po paragrafih kaznovavnega prava v jednaki red stavljen s drugim ubojstvom in kakor tak na vešale obsojen.

Ta dogodba vzeta iz vsakdanjega življenja, odpira široko polje k premišlevanju nad duhom sedajnega prava. — Mertvo slovo mertvega prava je obsodilo tega človeka na smert. — ski.

Marija moj gerlica.

Raste zalo drevčice,
V senci ziblje zibka se,
V zibiki sam Jezus je.

Mati božja ziblje ga,
Ziblje ljub'ga Jezusa,
Ljub'ga sina božjega

V vej'co vsede gerlca se,
Peva lěpe pěsmice,
Peva Boga sinu je.

„Pevaj, pevaj gerlica,
Ziblji ljub' ga sinčeka,
Zibliі ljub' ga Jezusa ....

Gerlca peva Jezusu,
Gerlca ziblje zibiku,
Mati plenice pere mu.

Mati božja! gerlca spí,
Sinček v zibelji budi,
Jezus še naspal se ní.

„Zbudi, zbudi gerlca se,
Pevaj sinku pesnice,
Ljubček moj je truden še.»

Mat' odide, spirat gre,
Gerlca ziblje pevaje;
Groza! zibka zverne se. —

Mater groza spreleti,
Plašna k zibelci zleti:
„Oj nesrečna žival ti!

Vzdigne božja mat' rokó
Zavžge gerlco za uhó,
Da se proga vidla bo.

In na vratu nosi še,
Gerlca vsaka znaminje
Od Marijine roké.

Lovrė Havbic.

Slovenske narodne pripovedke.

2.

Kervava dolina.

Pred dvema lětoma pri svojem stricu bivši, sim semtertje popotovaje marsiktere dozdaj světu neznane kraje pustega Krasa vidil, ki hranijo v sebi prav imenitne zgodovinske spominke iz minulih časov. Pridem enega dne se šetaje do sterme, sterme doline, ki se na dnu s raznim drevjem obraščena ob kraju gole pečine proti visocemu hribu vzdiguje. Sama sterma stezda pelje v strašno globino. Kmet ondi stoječ mi pové sledečo prigodbo. Ko so v letu 1814 francoski vojšaki iż Krajnskega bežali, se od avstrijanskih armad pojeni v majhene trunne razkropijo, kterim je naša narodna bramba vedno za petami sledela. Oddelk francozke armade blizo 1800 mož se loči od druzih, ter skoz Notrajnsko proti morju beži. Pogumni Graničarji pa so jih neprenehoma podili, tako da se vsi Francozi izstradani in trudni v imenovano dolinico na počitek podajo. Cesarskim vdan kmet to zapazi, in urno Graničarjem zakotek razodene. Hrabri Hervati obsedejo globino Ravno se Francozi zarano dalej vzdignuti hočejo, kar začnejo horvaške puške pokati in kmalo so bli vsi Francozi premagani, da se je prelita kri scurkoma po dolinici točila. Odsihdob pravijo dolini „kervava dolina“ in potoku, ki tam izvira „kervavi potok.“

Certobicki.

3.

Posip Dobrača.

V starem času so se po cělej spodnjej zilskej dolini lěpa polja, vésela sela razprostirala. Rodovitna zemlja je tamošnjim prebivavcem brez velicega truda in znoja vsega potrěbnega obilno podelila. Oni so bli najsrečnejši vsih okolic, bogati in štimani na daleko in široko. Pa v sreči človek rad pozabi Boga in svojih dolžnosti. Tudi prebivavci zilske doline niso več porajtali, odkod njih presrečno življenje izvira. Hudobije in pregrěhe so se čedalje bolj med njimi razprostirale. Dolgo prizanaša božja milost slěpemu razujzdanemu ljudstvu; vendar božja pravica ni -la več gledati njih krivic in pregrěh. V svetem serdu zaukaže angelu nadobno ljudstvo pokončati. S plamtečim mečem v desnici, mahne

angelj po Dobraču od jutra do zapada, in južni děl skalovite planine se pogrezne v strašnem gromu v cveteče poljane, da pogerne ljudopolna sela, stanovališča bezbožnih krivičnikov. Polovica doline je posuta, Zila v svojem teku zajezena. Kar skalovje ni zasulo, poplahne jezero zajezenih valov. Hudobneži so pokončani, kaznovani. Še je ostala polovica doline. In sopet mahne angelj s mečem po gori, ki od južne strani dolino objema, na Stermec. Vendar te se ne podere. Zakaj sedem stebrov'ga je podpiralo. Ti stebri so bli svetniki cerkve, ki se „pri sedem studencih pravi." Tako je bila ta polovica doline pogube oteta. Ljudi viditi, kako strašno kaznuje Bog krivice in pregrěhe, se vernejo spet v pobožnosti k svojemu stvarniku, ki dobro plačuje in hudo kaznuje. — Pri tej priliki naj se še sledeča pripověstica uversti:

Terdo pod Dobračem stoji na malem hribčeku majhena cerkviča s tremi ali štirimi hišicami. Okoli te cerkvice je ravno tedaj, ko se je Dobrač poderl, mlada děklica svoje ovčice pasla. Ko se zemlja strese, vboga pastirčica s ovčicami hitro v odperto cerkvico zbeží. Verže se pred materjo božjo na kolena in zaupljivo zdihne k božjej porodnici za otetbo. Nu glej čudeža! Vsred podertije in razvalin ostane cerkvica ohranjena pogube in deklica s svojo čredo vred strašne smerti rešena. Podoba na stěni cerkvice izrisana spričuje še čudo, ki se je tu dogodilo. Tudi se pravi da so stopinje deklice in ovčic še dan današnji v kamnatem tlaku (podu) viditi. Majciger.

Kratko številoslovje.

(Dalje.)

Pošteva dvajsetek i. t. d. do stotek.

Poštevati dvajsetke, t. j. dvojne desetke bodemo lahko učili, ako otroke vadimo, da najprej poštevajo dvojke, in potle poštevek* po desetbart vzamejo. Tako bodo našli, koliko je dvakrat po dvajsti, 3 × 20, 4 × 20 . . . . . 10 × 20. Ravno tako se napeljujejo v poštevi višjih števil, kako 11 × 20 . . . . . 19 × 20, in še dalje, ako se hoče. To vendar ni tako važno in potrebno, kakor to, da se učijo dvajseterino to je: dvajsti kosov, ako je cena v krajcarjih dana, na dvajsetice in tote na rajniše vreči. Jih bodemo taj vadili kupovati 20 kosov po 1, 2, 3 . . . . . 59 kr. in dobili pravilo, da dvajseterina vedno toliko dvajsetic velja, kolikor krajcarjev damo za jeden kos. n. p. 1 pinta (firtel) mleka, ola, kisa, vina itd. velja 1, 2, 3 . . . . . 59 krajcarjev, po čem pride orna (20 pint)? — odgovor bode: 1, 2, 3 . . toliko dvajsetic kolikor krajcarjev velja jedna pinta. Dvajsetice se naj veržejo na rajniše, kar skerbne vadbe potrebuje; težko pa ni, ako se le nekoliko časa po versti postopa. Ko bodo otroci znali zadače v krajcarjih rěšiti, se jim dajo tudi cene po rajniših in krajcarjih, in se vadijo najti poprej snesek rajnišev in potem krajcarjev; n. p. laket sukna velja 4 fl. 44 kr. po čem jih pride 20 l.? odgov. 20 krat po 4 fl.

44 dvajsetic; 20 krat po 4 fl. snese 80 fl. 30 dvajsetic da 10 fl. 14 dvajsetic pa 4 fl 40 kr. vkup 94 fl. 40 kr. Od dvajsti napred se razkolejo vsa števila po vajenem načinu v dvajsetke in enojke, dvojke . . . do dvajset in devet. 24 kosov, to je: dve dvanajsterini se tudi lahko zrajtate, ako se vzame toliko čveternatih šestic, n. p. palica trakov velja 17 kr. po čem pride 24 palic? odgov. 17 čveternatih šestic; 17 šestic je 1 fl. 7 šestic, štirikrat toliko bo 4 fl. in 28 šestic, kar snese 6 fl. 48 kr. — Dobro bode, ako otroke vadimo odtod vsako zadačo po mnogih potih rěšiti. Včasi se razkole poštevina, včasi poštevec, kar se priměrneje kaže; toda morajo to otroci sami prevdariti in spoznati, kar se v predloženej zadači bolje priměri, da se ložeje rěši.

Pośtevo čisla 29 bomo, ako je cena v krajcarjih dana, lahko odpravili, če namesto 29 kr. vzameno toliko polrajnišev, manj toliko krajcarjev, kolikor jeden kos velja; tudi pri poštevi čisel 28 in 27 se more isti način upotrebiti, ako pri 28 odštejemo toliko dvojač, kolikor krajcarjev za kos damo, n p. 1 knjiga velja 50 kr. počem jih pride 28? odgov. 50 polrajnišev manj 50 dvojač; 50 polrajn. je 25 fl. 50 dvojač = 1 fl. 40 kr. odštejmo od 25 fl. narprej 1 fl. nam ostane 24 fl. od teh še 40 kr. bo sneslo = 23 fl. 20 kr. naj se opeti zadača in snesek. — Tridesetko bomo poštevali kakor dvajsetko; zadače v krajcarjih bomo pa rěšili, ako namesto trideset krajcarjev vzamemo vkupno ime polrajniš; in tako bo trideseterina (30 kosov) veljala toliko polrajnišev, kolikor krajcarjev jeden kos velja. Nektere zadače bodo to razjasnile. Kos platna ima 30 vatlov (laktov), mesec ima 30 dni; kdor laket plača po krajcarji, da za kos 1 polrajniš; in kolikor krajcarjev laket, toliko polrajnišev velja kos. Plačajmo laket po 17 kr. bo kos veljal 17 polrajnišev i. t. d. Kdor na dan zasluži 1 kr. — dobi na mesec 30 kr. t. j. 1 polrajniš: ako taj na dan dobi 2, 3, 4 . . . . 59 kr. bo imel na mesec 2, 3, 4 . . . . 59 to je toliko pol rajnišev

Števila od 30 — 40 bodemo razklali kakor propreje od 20 — 30 n. p. 31 u polrajniše in krajcarje, 32 u polrajniše in dvojače, 33 u polrajniše in trojače, 34 u polrajniše in reparje i. t. d. Namesto štirideset krajcarjev vzamemo ukupno ime ena dvojnata dvajsetica; in tako bo se dalo pravilo: da 40 kosov toliko dvojnatih dvajsetic velja, kolikor jeden kos krajcarjev, n. p. pinta ola velja 8 kr. koliko velja vedro (40 pint)? odgovor 8 dvojnatih dvajsetic, 8 dvajsetic da 2 fl. 40, in po dvoje 5 fl. 20 kr. —

Števila 37, 38, 39 se dajo, ako je cena v krajcarjih dana, tudi po dvojnatih dvajseticah manj, pri 37 toliko trojač, pri 38 toliko dvojač, pri 39 toliko krajcarjev, poštevati. —

Petdeset se razloži u toliko polrajnišev, in toliko dvajsetic, kolikor jeden kos velja; n. p. libra (funt) velja 14 kr. počem pride pol centa? — odgovor 14 polrajn. kar snese 7 fl. in 14 dvajsetic to je 4 fl. 40, ukup = 11 fl. 40 kr. —

Se napreduje s sledečimi števili po naznamovanem načinu do 57, 58, 59, in 60, kjer se more ukupno ime rajniš porabiti, tode pri 57 se odšteje toliko trojač, pri 58 k toliko dvojač, pri 59 toliko krajcarjev, kolikor jeden kos velja. 60 snopov se pravi kopa ali nasad; (orehev, jabuk i. d. r. grejo štiri na kopo). Ako snop velja 1, 2. 3 . . 59 krajcarjev, bo kopa (60) veljala toliko rajnišev; n. p. jedna knjiga velja 16 kr. jih bo 60 veljalo 16 fl.

Od 60 naprej se pošteva po rajniših, in kar je čres, se sdruži v druga ukupna imena, kakor v enote, dvojače, trojače, reparje i. t. d. n. p. Nekto kupi 80 ovec, in jih plača po 4 fl. in 20 kr. koliko bode moral dati za vse? odgov. osemredbart po štiri, to je 320 fl. potem še 20 fl. in 20 dvajsetic; poslednje snesejo 6 fl. 40, tako ukup 346 fl. 40 kr. —

Dobro je znati, urno poštevati stotino (cent). Vadili bomô otroke v tej poštevi takole: ako 1 ℔ (libra) velja jeden krajcar, po čem pride stotina (cent)? odgovor bode po 100 krajcarjev. Napeljujmo učence spoznovati, da 100 kr. da 1 fl. in jedno dvojnato dvajsetico; in lahko nam bo jih voditi, da najdejo pravilo: Stotina velja toliko rajnišev, in toliko dvojnatih dvajsetic, kolikor krajcarjev velja funt (libra) n. p. funt mesa je po 11 kr. po čem bo cent? odgovor: 11 fl. in 11 dvojnatih dvajsetic; 11 dvajsetic je 3 fl. 40 kr., kar po dvoje snese 7 fl. 20 kr., torej ukup 18 fl. 20 kr. Dalje, kakor do sto, ni treba gnati pošteve bez številk. — Vsako višje število se zrajta po naznačenem načinu. Ako vemo, koliko velja stotina, bomo, kar je več, tudi lahko najšli. — Velike važnosti se nekterim učiteljem zdi, naglo snesek za celo lěto najti, ako dnino vedó. To ni ne tolike koristi, ne tolike važnosti; in lahko se pozabi, da kdor na dan 1 kr. pridela, na leto 6 fl. in torej kolikor krajcarjev na dan, tolikokrat po 6 fl. na leto dobi. — Ložeje bo to otrokom najti, ako rajtajo pred po mescih, in to veržejo na leto, n. p. na dan 14 kr. koliko pride na leto? odgovor: na dan 14 kr. snese na mesec 14 polrajnišev, ali 7 fl. in na leto 10 krat po 7, in 2 krat po 7, kar da 84 fl. — namesto da bi rekli: na dan po krajcarju pride na leto po 6 fl. in po 14 kr. — torej 10 krat po 6 = 60 fl. in 4 krat po 6 = 24 fl. ukup 84 fl. —

Še enkrat, pred ko poštevo sklenem, morem učitelje opomenuti, da pravila otrokom ne smejo se dati, temoč da jih morajo sami naložiti (iznajti). Zatorej moramo vsako poštevo s enojko začeti, in v sleděčih številih tako dolgo postopati, dokler da se učenci pravila ne zavedó, in pri vsakej zadači, koje urno rěšiti ne morejo, se na enojko zavernejo, to je, se prašajo: koliko bi toliko in toliko kosov, pračev, liber, pint, mernikov i. t. d. veljalo, ako se jeden kos, prač i. t. d. po krajcarju plača? Praša se n. p. po čem pride stotina ako se libra po 13 kr. plača? Otroci naj pomislijo, po čem bi bila stotina, ako bi se libra po 1 krajcarju prodala — in kmalo se bodo pravila spomnuli. Ko se je pošteva tako dognala, po tem naj se dajo učencom zadače vsakoterega števila med 1 — 100, in naj se učenci vadijo, jih po mnogoterih potih rěšiti. Tako vedeni otroci se bodo poštevanke brez vse muke in težave prijeli, in jo, alj se je zavedo, alj ne, povsodi dobro rabiti znali. Ako jo jim učitelj hoče po številkah še globkeje v glavo utisnuti, naj se je posluži, pa Bog vari, da bi — kakor je navadno, poštevo s številsko poštevanko začel.

Razštova.

Pervo polleto v pervem razredu smo že učili otroke razštevati, pa smo ostali v pervej meji, med 1 — 10, in nismo presegli desetke. Zadače v tej ograji se bodo morale večkrat o tem, ko v drugih pr-

bah števil napredujemo, predlagati, da se dělivna števila, in njih imena ne pozabijo.

Ne more se na tanjko razsoditi, kada mora učitelj poštevo dognati, in kada razštevo začeti — vendar se ne motimo, ako poslednjo pribernimo za tretje šolsko leto. (Dalje sledi.)

Književnost.

* Učenik krasnopistva u Terstu, gosp: Janez Levec, je na svitlo izdal slovenske predpise pod naslovom: „Slovenski lepopisni izgledi." Visoko c. k. ministerstvo za uk je te lepopisne izglede skoz in skoz pohvalilo in jih s razpisom 3. novembra 1849 št. 7531 za vse slovenske šole lepo priporočilo. Zavolj našega čudnega in žalostnega knjigoteržtva tudi teh predpisov, kakor mnogo drugih koristnih knjig, ni bilo dobiti tukaj u Celovcu.

Naš za ljudske šole neutrudljivi in preskerbni šolski svetovavec, gosp. Rudmaš, so tudi to rěč poravnali. Oskerbeli so, da se Levcovi lepopisni izgledi tudi u Celovcu dobe. Na prodaj jih ima Janez Leon; vsaki predpisni listič velja 3 kr. šajn. Opomenemo gg. učitelje in šolske prijatele po našej Slovenii, si te lepopisne izglede omisliti!

U Celovcu pri Sigmundu se tudi dobe predpisi latinsko — in cirilsko-slavenski, ktere je spisal in na světlo izdal Matia Majar. Veljajo 20 kr. sr.; ti predpisi so važni zavoljo predgovora, kteri učiteljem kratko in lěpo razumljivo pokaže, kako imajo pisavne stvari u šoli razlagati. Ukoslovne knjige slovenske še nimamo; zato je te predgovor vsim učiteljem, če ne neobhodno potreben, saj gotovo močno koristen! —

* Slavni Vuk Štef. Karadčič je sbral i izdal 6000 serbskih prislovic. So že menda celo razprodane; tukaj jih ni več dobiti. Njegova učena in bistroumna hćer je pa 1000 naj lepših in naj bolj narodskih prislovic na němški jezik prestavila in jih tudi, kjer je trěba bilo, razložila in razsvětila. Skoraj bodo na světlo prišle. Ludw. Avg. Frankel pravi u svojih: „Guslah:" to bode „ein willkommenes Geschenk für die deutsche Literatur." —

* Začasni gimn. učitelj, gosp. Jernej Francl spisuje neko knjižico za slovenske šole: „Nazorničtvo" (ogledavno naučevanje, Anschauungsunterricht) Naj dalje u dveh měscih bode gosp. Francl to svoje dělo dogotovil. Slišimo, da bi ga že bil davno dokončal, ako bi se ga bil upal izdati. Bodi pozdravljena za naše novo osnovane šole neobhodno potrebna knjiga; našim šolam je dosada najbolj menjkalo nazorničtvo alj ogledavno naučevanje. Naše vis. ministerstvo gleda to zboljšati, gleda vis. šolski nauk na nazorničtvo zidati. Slava mu: s tim nastane za naše šole nova — boljša doba! —

Z m e s.

—

*Jz Prešova (Eperies) se piše: „Hočem povedati od naših šol, posebno o tem, kako se je zastran slovenščine u jih ravnalo. U našej Prešovskej katolj. šoli so naši učenci lepo napredovali. Naši visokovredni gg. Frančiškanarji so skoz in skoz prave slovanske duše. Poimenice si je g. Jož. Kiral močno prizadeval, svojo mladino u česko-slovenščini naj lepše podučiti. Kar Košicke (Kaschau) šole zadene in posebno to, koliko učencov se je za slovenski uk oglasilo, je prav veselo slišati. — Rusinom se je tam prednašal verozakon (keršanski nauk) u ruskem jeziku. Naš presvitli škof gosp. Gaganec, dobro spoznavši, kako je ta reč imenitna, je sam prišel k skušnjam, akoravno so bile ceste zavolj velike povodnje razderte. Mladina je iměla veselje nad tim, da so njeni škof s svojim dohodom neočakano jo počestili; svit. škof so se nasprot sopet radovali, da je mladina tako lepo znala in naprědovala. Očevidno je bilo, kak velik razloček je, ako se mladini někaj u materskem jeziku prednaša, in med tim, ako se mu kej u ptujih, nerazumnih floskulah do ust pha.“ Nov dokaz, kako neumno in grěšno ravnajo tisti, ki u slovenske šole po sili vgatiti hočejo ptuj, slovenskej mladini nezastopljiv jezik: večna škoda za zlati čas in za modre glavice. —

* „Voss. Zeitung“ prinese iz gornega Slezkega u Pruskem kraljestvu sledeče novosti: „Ljudstvo u tisučih in tisučih (tavžentah) iz daljnih krajov k misijam jezuitov hiti in želi slišati besěde sv. evangelia u polskem jeziku. Kardinal in knezoškof Vratislavski (Breslau), presvit. gospod Diepenbrok, prav ljubeznivo in milo gleda in skerbi za polski narod u svojej škofii: kolikor more pomnožuje polske duhovnike in učenike na polskih farah. K temu cilu in koncu je u seminarih vpeljal polski jezik, ki je bil poprej čisto zanemaren. Tudi se prej u Vratislavskej škofii nikolj niso obhajali prazniki sv. polskih patronov; sada je pa kardinal zapovědal, da bi se prihodnjič stavili u cerkevne pratike (kalendre). Tako je tudi že proglasil světo Branislavo za Slezko patronko in zapovědel, nje god vsako leto 7. septembra najslavnejše obhajovati. Visoko je to ljudstvo razveselilo; ono veselo zaupa, da bo prišel zlati čas njegovega novorojenja. Zde se, da bi se imela spolniti beséda fajmoštra in dekana Talara iz Gleivice, ki je pred některimi leti zamerl. Njemu je bilo namreč od vlade naloženo povedati, na ktero vižo bi se zamoglo gornosilezsko ljudstvo poněmčiti. On je povedal, kakor je najbolj znal in vědel, na koncu pa vendar pristavil lete besede: „Ljudstvo gornosilezsko je bilo pod avstrijansko vlado, pa vendar je ostalo polsko; bilo pod gospodarstvom Čehov, pa vendar ni jenjalo biti polsko, ravno tako stoji sedaj pod prusko vlado, pa ono je polsko in ostane le polsko.“

Ja! so něke meje, kterih nobena sila prestopiti nemore.

* Ministerski načert za uravnavo gimnazij zaukaže, da mora vsaki gimnazium na koncu vsakega šolskega lěta něki propis alj program izdati. Ti popisi so beli svět zagledali i nam donesli mnogo imenitnih člankov. Kdor jih pročita, bode se naučil mnogo lěpih rěči; bod-

tudi spoznal, na kterih gimnaziih uče gospodi učitelji slavjanskega serca. U Jindrihom Gradcu (Neuhaus) na Českem je gimnazialni propis na svitlo prišel skoz i skoz u českem jeziku. U Jičini (Jičin) so gg. učitelji izdali utraquistički propis tò je některi članki so pisani u českem, nekteri u němškem jeziku. Gimnazium u Kralovem Gradcu (Königgrätz) je štel med učenci 285 Čehov in 43 Nemcov; vendar je tamošnji propis le samo u němškem jeziku tiskan. — Kako so se pri tih propisih obnašale latinske šole po našej Slovenii? Koliko Nemcov štejejo latinske šole u Ljubljani in Celju? U kterem jeziku je bil izdan tamošnji propis? Alj je res med učenci latinskih šol u Gorici, Mariboru, Terstu, Paznu (Mitterburg) in Celovcu tako malo Slovencov, da je mogoče jih celo pregledati? Ni nič lepšega in žlahtnejšega od pravičnosti in ljubezni do svojih bratov! —

* Zagrebački katolički list piše u poslednjem broju: „Buduć radostne vèsti nikad prerano nestižu, a tim su povoljnie čim redje—oznanimo za danas samo u kratko, da je prišel u Zagreb odpis visoke vlade, kojim se naredjuje, da se vse župe (fare) razdèle u tri razreda s 400,500 i 600 rajn. sr. lètne platje. Duhovnomu stolu naloži se, da ovo razredjenje učini. Za temelj razmèranja sadanjih župničkih dohodkov odločen je popis lèta 1802. Koj župnik što više iz posebne kakove zaklade posèduje, zaderžati će to i u buduće. — Ista ministerska odluka ustanovljuje platju duhovnih pomoćnikov na 200 rajn. sr., iz kojih će ovi 100 rajn. sr. platjati župnikom za stan, hranu i dvorbu.

Med i pelin.

* Iz Št. Jakopa, 1. septembra. Včeraj in dans je bil prav vesel dan za cèlo našo faro; imeli smo namreč našega preljubljenega knezoškofa Adalberta Lydmansky-ga v našej srèdi, ki so se včeraj ob šestih zvečer birmovat pripeljali. Skorej cèla fara se je sbrala in čakala njih dohoda. Povsod so bili prav po slovensko sprejeti. Na več krajih so jim bili tudi častni oboki postavljeni, posebno v našej in bližnjej podgorjanskej fari. Kar nas pa naj bolj veseli, je to, da so povsod vsi napisi slovenski bili postavim: Srečno došli! — Slava! — Bog Vas sprimi! itd. Žlahtno znamnje vlastenskega življa. Posebno čest in hvalo pa naša fara zasluži, ki je svojemu milemu knezu tudi sledečo, na svilo natisnjeno in krasno vezano pèsmico, izročila:

Srečno došel, knez premili,
Gost visoki, slava Ti!
Staro, mlado, cèla fara
Se raduje, veseli.

Zvonov petje, ljudstva klici,
Tromb glasovi Te částé,
Vse pozdravlja Te veselo,
Vsako bije Ti serce.

Dan za dnevom se poteka,
Mine spet, kar čas rodí,
Le ljubèzen, zvèstost naša
Vse viharje preživí.

To darovi so Slovenećev,
Serca njih so jim oltár;
Sprejmi, knez! jih milostljivo,
Blagoslovi nas na dár!!

Naj ohrani Bog premili
Nam pastirja žlahtnega,
Naj Te spremlja, naj Te vodi
Tje do groba poznega.

Dans o pól štireh popoldne so nas med pokanjem movžarjev, zvonenjem in godenjem spet zapustili. Srěčno popotovali!! —

*. Iz Celja se u „Novice", tole piše: „Novice nam pridno donašajo iz mnogih krajev vesele naznanila, kako nadepolna šolska mladina v slovenskim jeziku lepo napreduje; le iz slovenskega Štajarskega in osebito iz Celja, njegovega središa, nam še ni nihče kaj razglasil, kako je o tem letošnje šolsko leto iztěklo, razun pohvale gosp. nadzornika naših ljudskih šol, ktere se mi scer dotakniti ne prederznemo, ako ravno je naša navada, vselej moža bolj po delih, kakor po besedah soditi. Ali se morebiti Celjske ljudske šole, od kterih samih hočemo danes govoriti, sramujejo dogodbe o nauku slovenskiga jezika občinstvu naznaniti? Mislim, da ne. V glavni Celjski šoli z dekliško šolo vred je bilo v drugi polovici preteklega šolskega leta 760 učencov in učenk, od kterih jih je 141 na ponavljajoče šolo rokodelskih učencov, 191 na slovensko nedeljsko šolo, in 3 — rěci troje — učencov na učiteljsko pripravnico spadlo, — ostali pa so bili učenci spodnje umetijske (realne), 3 razredov normalne in pa dekliške šole. V primeri s številam poprejšnih let, moramo s žalostjo rěči, se število učencov pomanjšuje, česar je zmiraj veči dragina in pa zmiraj veči nadloga kmetov vzrok. Med navadnimi šolskimi nauki zapazimo z veseljem tudi nauk slovenskiga jezika in vajo navadnih pisem v slovenskem jeziku v spodnji umetijski, in v 2. in 3. razredu ljudske šole, keršanski nauk v obéh jezicih, v začetnih razredih ljudske šole pa branje in pisanje v slovenskem jeziku kot predpisani — čeravno le nektere ure o tednu. Čeravno malo, se vunder s to mervico učencam priložnost da, po lastni pridnosti se po tem bolje v slovenskem jeziku izobražiti in v starejih letih se naj spomniti, da je tudi slovenska slovnica na svetu! Primerimo pa to, da se saj nekaj za materni jezik v naših šolah zgodi, s tem, kar se drugod godi, na priliko, v Mariboru, Ptujem, Radgoni, Slovenjim Gradcu, in morebiti tudi v Ljubljani, kjer enake postave veljajo, in je potreba enako očitna — moramo rěči, da se je pri nas prav veliko storilo. Zato pa naj bo tudi hvala in zahvala tebi, višja duhovšina! zlasti Vam distriktimu ogledu šol, prečastitimu g. opatu, ki neutrudljivo, če ravno natihama, skerbite za napredek in omiko domačiga jezika, — hvala Vam, g. vodja ljudskih šol, kterimu zraven dobriga serca, s kterim svoje naloge lepo doveršujete, tudi krepko vodstvo učenikov želimo, — in hvala Vam, g. katehet, ki ste nar veči pomočnik vsim tistim, ki ali volje ali glave nimajo, svojimu poklicu zadostiti; ali tudi mlajših učenikov vedênje zasluži očitno hvalo, in če bo g. Anton Stranik zemljomerstvo ali kakošen drug nauk po svoji obljubi prihodnje leto slovensko razlagal, — in če neutrudljiva g. Krajnca v svojih delih v slovenšini, in g. F. K. v slovenski pevski družbi ne bojo odjenjali,

dozorelo iz njih prizadevanja mnogo veselega sadú v prid naši mili slovenski domovini.«

* 29. avgusta 1851 je „Vidensky Dennik" iz Ljublane donesel sledeči sostavek:

„Že večkrat sem bil slišal iz ust neprijatelov slovanskega naroda, da je Ljublana němško mesto. Mislil sem, da bode morebiti to blizo tako, kakor je Praga němško mesto. Pervi poduk od te rěči sem prejel od někega prijatela, kteri ni bil ravno prijatel slovanski. Te pride u Ljublano in mora do polnoči svoje stanišče iskati, ker nobeden med timi, ktere je srečal, němško ni zastopil. Ta žalostna vlastna skušnja je mojega prijatela prekerstila in sdaj on proti vsim napadom terdi, da je Ljublana slovansko město. Tega se vsakoteri lehko in hitro prepričati zamore, da le některé ulice prehodi in slovenski govor od němškega bolje zna razločiti, kakor tista dama Berlinska, ktera je němško naréčje na Českem imela za jazik češki, kterega bi se lehko bilo naučila. Ako uradništvo in tak imenovano „Intelligenz" izuzameš, je Ljublansko město skoz in skoz slovansko; pa tudi med tistimi ljudmi, ki se radi za němške proglasujejo, je slovenski jezik globoko zakoreninjen. Tu prav po resnici velja: naturam expellas furca, tamen usque recurret. Dve žlahtne gospodični, ki ste s menoj iz Lažkih kopal (Tüffer) šle, ste někako posmehovaje od slovanščine govorile, in niste le trohice ne ur znanja dale, po kterem bi bil jaz dvomiti mogel, da bi Nemkinji ne bile. Obernem se tedaj od nju, začném se pridno pogovarjati, — poslušam — pa kakor bistri potoček je tekel med seboj skrivni govor iz ust naših krasotinek — slovanski. — Drugi den gledam zjutraj iz okna; tu vidim nekoliko gospodičen iti iz cerkve — po oblačilu in olnašenju so stana městjanskega — šepetajo slovanski tako, da se jim rudeča lica tresejo in ne najo se motiti s tim, ko se jim pomigne, da jih ptuje posluša. To lepo dokaže, da se je mlajši rod slovanščine že bolj poprijel, kakor obstarele dame, ktere se slovenščine le tedaj poslužijo, kedar na tihem u lepej prijaznosti bližnega obirajo. Zvečer sem sedel u družtvu dveh gospodov, ki sta mi pravila, da se pri porotah vse po němško obravnuje in da se le samo prašanja in odgovori prestavlajo, ako ravno sodniki, porotniki, priče in obtoženci slovensko razumijo. Čudil sem se slišati to napako s tim ogovarjati:« da slovenski jazik še ni dosti izobražen, da bi se sodnijska obravnava s njem pred se vzeti mogla.« Tudi sta gospoda terdila, da slovenski kmet večkrat prosi, da bi mu uradnije dopise in razsodbe dajali u němškem jeziku; zakaj „to mu potle učitelj na slovensko prestavi, — slovénsko pa, ki iz uradnij pride, nobena duša zavolje novih besed in neizobraženega jazika ne zastopi.« Prederznul sem se tima gospodoma reči, da bi se temu lehko pomagalo, ko bi se uradni spisi koj obnam od začetka tako slovensko pisali, kakor jih potem učitelj prestavlja; dalej sem pristavil, da tak jazik nemore biti tako sirov in neizobražen, u kteri se najo němški spisi tako prestavljati, da jih ljudi zastopijo. Mislil sem si, da more sirovost in neizobraženost kje drugod ležati, ne pri jaziku. Pri tej priložnosti se je tudi mnogo kvasalo od tega, da je slovenski zakonik nerazumljiv, da ljudstvo slovenski preklad menj zastopi, kakor němški original. Tako praznih in puhlih besed je žalibog pogosto slišati, pa ne samo tu, temuč iz vsih kotov našega cesarstva, pa povsod iz vsigdar ust tacih ljudi, kteri drugim očitajo narodni fanatizem, med tim se

pa ravno oni: naj hujši prenapetneži. Da bodo se pa vedel govor tih dveh gospodov prav soditi, naj bode opomenjeno, da eden med njima čisto nič slovenski ne zna, ako ravno je sodnik u zemlji slovenskej, uni pa — lěkar — da se je še le pozdej slovensko naučil: oba pa, kar sama obstojita, nista prijatela jazika slovenskega.«

* Alj bedim alj senjam, — alj bi se smejal alj jokal od veselja? Kaj je to, kar u rokah deržim ter čitam i čitam? Slovenska perjoha je, slovenski katalog, u kterem je napredovanje šolske mladosti popisano. Le mala je perjoha, le pol pole debela; pa vendar me serčno veseli, ker je perva, ki jo vidim, ki je živa priča, da slovenski duh po Slovenii živo klije, da za šole slovenske vstaja lěpša zora. Ta perjoha ni iz kakega mesta naše Slovenije; o tega človek ne pričakuj! od naših měst težko kaj zbaraš in slišiš. Pa nič ni nobene škode, saj ni nič tako veselega. Od kod je taj ova slovenska perjoha? Iz Hrenovcah u Postojnskej dekanii u Kranjskej Slovenii. Kakor tiskana perjoha priča, je bilo u tej šoli vsih skupej 112 učencov in učenk. Med timi so u gornjem razredu darila sprejeli 3 fanti in edna deklica, u spodnjem razredu pa tri deklice. U začetku mešca Avgusta se je u Hrenovcah šolska skušnja tako slovesno in slavno obhajala, kakor dosedaj še nikoli. Otroci so tako dobro odgovarjali, se tako lepo obnašali in na koncu tako milo zapeli, da so poslušavcom solze veselja po licih igrale. Poslušavcov je pa bilo toliko, da je u šoli prostora zmanjkalo in so některi persiljeni bili, per oknih poslušati. Slava in hvala od ljubezni do mladine gorečemu mlademu katehetu! Slava in hvala nentrudljivemu mlademu učitelju! Blagor in sreča pa tudi Hrenovcam, ki svojo ljubo mladino tako lepo izučé in izobraži: dobra šola — dobri ljudi! —

* Iz vsih stran naše Slovenije so šli žalostni glasi in pritožbe po časopisih čez to, da so uradniki, ki dobro slovenski znajo, na Němškem službe dobili, Němci pa na Slovenskem. Dokazovati, kakšna nepostavna in škodljiva napaka je to, gotovo ni trěba: vsakemu, ki ima oči da vidi, u oči bije. Hvala Bogu! vidimo, da se sedaj drugače ravna. U vsih oznanilih, da je kaka služba na Slovenskem prazna, je tudi brati, da mora tisti, ki hoče službo dobiti, popolnoma slovenski znati. Se še tudi vidijo take oznanila, u kterih čitaš: „Sprachkentnisse," „krainerische" alj pa „windische Sprache"; alj to našej rěči nič ne škoduje, in zraven pa še očitno pokaže in priča, pri kterih oblastnijah in gospodih ne veje Slovencem in „slovenskemu" jeziku prijatelski duh. To se pa samo od sebe zastopi, da bi nam Slovencem nič ne bilo pomagano s tim, ako bi to samo u časniku na papirju stalo in bi se pri podelenju službe na slovenski jezik alj clo nič ne gledalo a j pa ako bi se služba takemu podelila, ki je mnogo let scér na Slovenskem služil, alj pa si svedočbo prikupil in prihlinul pa vendar slovenske besedice ni se naučil. Vidimo, da se sedaj drugače godi; u Velkovcu, dolinej Kapli, Belaku, Terbižu itd. so se u najnovejšej dobi Slovenci za uradnike postavili. Tudi to zamoremo oznaniti, da so se mladi in postavoljubni uradniki slovenske slovnice poprijeli. Več kot 20 uradnikov se samo u Celovcu slovensko uči, — prihodnje leto jih bode še več. Taka je tudi drugod po městih in po deželi. Tako slišimo iz Belaka (Villach), da so se tri sedaljški uradniki slovensko učiti začeli. Veselo in hvalevredno je to, — posebno ker je med timi tremi sam svetovavec deželne sodnije gosp.: Fresach. Gotovo bode tak lěp izgled tudi druge mikal in zbudil. Ja! ge

uradniki le poskusite; bodete vidili, kako lehko in hitro bote slovensko znali, — bodete vidili, kako lehko se bode vam godilo, in kako radi bodo vas Slovenci imeli! —

* Iz Koroškega dve vesele novice zastran slovenskih ljudskih šol oznaniti zamoremo U Gospej sveti (Maria Saal) je služba šolskega učitelja prazna. Kakor se iz oznanila vidi, bode občina iz občinske denarnice vsako leto 160 rajn. sr. novemu učitelju plačevala. Ako se še drugi dohodki te službe zarajtajo, more se ta služba med najboljše šteti. U oznanilu očitno stoji, da mora novi učitelj slovensko znati; občina sama je tako izrekla in gosp. dekan so to tudi u Celovskih novinah oznanili. Pa vendar slišimo, da se mislijo tudi terdi Nemci za to službo oglasiti. Da so Nemci dro u stanu in tako prederzni, se kej taciga podstopiti, bi ne bilo nič kej tako novega; alj to bi pa bilo kej novega, ko bi gospodi ne bili mož-beseda, in sicer take besede, ki so jo pred cělim světom izgovorili. — Druga veselica je tale: U srednjih Trušnjah (Mitteltrixen) pri Velkovcu se bode o vsih svetih tega lěta nova šola odperla. Gosp. Jožef Nagele, posestnik gornjih Trušenj da k tej reči lěpo njivo, lep vert s sadjem i drevjem vred in še potrebno pohištvo na 10 lět, in vse to iz gole ljubezni do ljudske omike in sreče. Občina se je zavezala prihodnjemu učitelju 200 rajn. sr. iz občinske denarnice dajati. Kmalo se bode na občinske stroške vse potrebno pripravilo s tim, da se bode to, kar ima patron priložiti, poznej zarajtalo. Lepa hvala in velika slava gosp. Nagele in celej občini, pa tudi čest slavn. Velkovskej okrajnej glavarii in gosp. dehantu, ki sta se tako hitro in tako goreče dobre reči poprijela in jo k cilju dopeljala. Po tem tej sliši ta služba med najboljše; nadamo se, da bode hvalevrědna občina tudi učitelja dobila, kteri bode nje čest, veselje in sreča! Slovenci posnemajte te lěp izgled svojih slovenskih bratov! —

Směšnice.

* U jednom družtvu biaše govor, kakova smert je naj ložeja i naj ugodnija. Bedačić něki na to reče: Ja mislim, da smerznuti je najugodnije; zakaj človek sedi, zaspi, i kada se probudi, vidi da je mertov.

* U někoga visokega i suhoga člověka zadel se je na ulici jeden tužno pijan člověk. — Oho! zakriči suhi, meni se zdě, da ste vi danas malo preveč pili; — meni se pa zdě, odgovori pijani, da ste vi danas premalo jedli.

* Za ime božje! izdahne něka udovica na mertvišču, nemojte merliča toga zraven mojega muža zakopati. — Zašto ne? Ovaj človek je u kozah umerl, moj muž jih pa nikada nije imel, siromak bude jih nalězel.

Na znanje!

Některi p. n. gg. naročniki še svoje naročnine za drugo polletje 1851 niso plačali; „Slov. Bčelo" so pa vendar prejemali in obderžali. Prosimo naročnino saj do 1. oktobra t. l. nam franko poslati; zakaj pri vsej dobrej volji nismo u stanu, „slov. Bčelo" dalej zastonj pošiljati.

Uredn.

Odgovorni izdatel in tiskar: Ferd. žl. Kleinmajr v Celovcu.

SLOVENSKA BČELA.

Izdana 1. oktobra 1851.

Ban Jelačić u Dalmacii.

Presvitli in previsoki gospodin Jozip Jelačić, Ban Dalmacie, Hervatske i Slavonie, je se na pot u Dalmacio podal i 3. septembra na Dalmatinsko zemljo stopil. Anna Vidovićeva iz Šibenika je sostavila dvě pěsmi na dohod presvit. Bana u Dalmacio; „Glasnik dalmatinski" — ilirski časopis — je obedvě pěsmi světu oznanil. Te pěsmi ste tako mične i serčne, proste i lehko razumljive, da se ne moremo zderžati, saj jedno ponatisnuti. Naj Slovenci vidijo, kako slavjanski brati tam daleko na turskej meji, skoraj čisto samo slovensko govore; — naj pa tudi brati Dalmatinci spoznajo, da jim je le trěba několiko pismen preměniti, da bodo pisali po književno — jugoslavensko. Zarěš! nič ne menjka, da dobimo na jeden mah za vse Jugoslavene jeden jedini književni jezik, kakor resnična volja, ljubezniva snašelivost (tolerancia), i bratovska sloga! Slovenci se pri tej rěči obnašajo velikodušno, ljubeznivo i bratovsko; — da bi le tudi drugi brati jugoslavenski saj za jeden korak svojim bratom Slovencem na proti iti, i saj nektere — le samo neslovniške — svoje posebnosti slavjanskej slogi darovati hotěli! —

Pesma druga.

1.

O Dalmacio světle halje vadi ¹)
Cerljenom se svilom obuci,
Prěko polja lěpo cvětje beri,
Nakiti si glavu i nědarca,
Uzmi tvoje gusle javorove,
Sladko udaraj, tako ter popěvaj!

2.

Oj vi verli sinci i hrabri ljudi,
Kćerce drage, žene i děvojke
Budite se! Lepa světli zora,
Koja nam dobre glase nosi: —
Nek zasviru vaše sviralice
Nek pucaju puške veselice
Udarajte ilirske tamburice
Zemlja naša neka se veseli! —

3.

Netom [1]) tako Dalmacia se oglasi, —
Ljudi, momci, žene i děvojke
Svi zasjaše s svojima napravam,
Děkla jedna sama popěvaše: —
„Majko moja, što me rano budiš!
„Rude kose [3]) jošter [4]) něsam spletla
„Cerne oči umivala něsam
„Sladko spavah, i sladko se snjela,
„U snu, čujte! što sam ja viděla:
„Lěpa ladja kraju [5]) mi jedriše
„O čudeža! u ladji zeleniše
„Lěpi stabar s sladkima jabukam,
„Kad na kraju, nije stabar bio,
„Neg' [6]) nenadan krasan Vitez mio;
„Tut' se skupi malo i veliko,
„Svak ga štuje, svak se njemu klanja,
„S jedne strani: zdravo, zdravo bio!
„S druge, čujem: sto lěta živio!
„U najbolje uživanja moga [7])
„San me ostavi, — ker me majko! budiš.“

4.

Što si snjela, to se i dogodilo,
Cerne oči s vodom, draga! umivaj,
Rude i cerne kose svoje pleti,
Pazi brod, ko dimi a ne jedri, —
Eto njega, kraju prištupio je,
Ko će izaći, pomno ti pogledaj,
Kog' ja pěvam, slušaj kćerce moja!

5.

„Jelačiću Bane preljubljeni!
„Zvězdo naša i sladka jabuko!
„Milostivno si nas pohodio [8]),
„Naše oči Tebe su želile,
„Duše naše su Te poljubile!
„Molićemo Boga velikoga
„Da Te svedjer [9]) vedro sunce prati [10])
„J da zdravo budeš uživati
„Svako dobro, što budeš žuditi! [11])
„Mila će nam Tvâ uspomena biti,
„Kad od Tebe budemo pěvati
„Serce u persih će se razigrati!“

---

[1]) oblačila vzemi, [2]) komaj, [3]) kodraste kite, [4]) še, [5]) brěg, [6]) te[illegible]
[7]) mojega, [8]) obiskal, [9]) vsigdar, [10]) spremi, [11]) želeti.

Nezvésta zaročnica.

(Po Danici.)

U visocih planinah hercegovskih, ki se pomalo proti morju spuščajo, živi junaški narod, zdrav, kakor njegova domovina, velik, kakor debla njegovih logov in serčen kakor vitezi starodavnih časov. — Tedaj so bili Turci iz visocih verhov Azialskih privreli. Že so si bli Carigrad osvojili. Kakor je prej Azija, zibelj člověčanstva pred njimi trepetala, se je tresla zdaj cěla učena Evropa pred obladajočim poluměscem in pred njegovimi neštevilnimi častitelji, ki so věrovaje v rodjenost (prædestinatio) brez straha smerti v trume svojih neprijateljev vdirali, in strah in boję̈zen v zapadnih vojskah razprostirali.

Pa čeravno se je kervava zastava prorokova vse dalje v osvojenih deržavah razprostirala, vendar tega malega planinskega polka vsa turska sila ni predobiti zamogla. Stokrat potolčeni in u svoje verhe zagnani, so vsigdar še močnejši in hrabrejši na boj dohajali, da se neprijatelju v bran postavijo. — Zadnjič se razkači sultan in se zakolne, da so vsi okoli njegovega prestola stoječi zaderhteli in na tla popadali, — on se zakolne pri bradi prorokovej, da noče prej v svoj harem stopiti, dokler te miši s nohti oroslanskimi raztergane ne bodo, in dokler se ne bo zastava Muhamedova na zidinah Prestolca, glavnega města bregovitega okraja, semtertje ferklala in vila. Bašetu, ki je bil sosed tega serčnega naroda in ga prevladati ni mogel, je poslal sultan svilen užinec (verv). Najdejo ga v sladnostih zakopanega ženščaka vsredi svojih žen, ter ga iz mehkih rok ljubavi v koščene roke smerti predajo. Město njega pride Mústaj, naj hrabriši vojak v armadi muselmanskej, kteri se je iz stanovnika siromaške ribarske bajtice pri Bosforu do silnega bašeta s tremi repovi uzdignul, kterega ime je bilo strahovito vsim neprijateljem turskim, in kteri je večkrat zmagal, kakor mu je vlas na glavi bilo. S neštevilno vojsko obsede zdaj zemljo hercegovsko. Kakor se kobilice v rojih sonce zakrivajočih spuščajo po poljanah in vso zelenino na mah pokončajo, ravnó tako běsno so navalile turske glote na te nesrečni kraj. Že izdaleka so se svetili požari, potoci kervi so kazali njih pôt in ko so se k Prestolcu približali, se je zdelo, kakor bi htela njih množina grad poteptati. Vendar mnogo Mohamedancev, nekteri v naj lěpšem cvětu lět, je že prej padlo, predenj so zidi in stolpi v prah stroskotali. Prek kervavih razvalin in grobov ubitih svojih vojakov je Mustaju le bilo mogoče v goreči grad priti. Ali vendar je on spoštoval hrabrost obladanih, vtakne meč osvete spet v nožnico in vstavi s vsemogočo svojo besedo razujzdano pohlepnost svojih divjih tropov. On sam se je vselil v hiši poglavarja predobitega grada in ohrani njegovo obitelj sile in preganjanja janičarskega.

Tu je sedel baša v svitlobi svoje mogočosti. Nad njim se je vila zastava poluměsečna; okoli njega so bli najštimaniši vojaci njegove vojske, in med njimi krasen junak, ki je vsih oči na se potegnul, imajoči jakost hrastovo in lěpoto tulipanovo, s ktero je iz premnogih devojaških něder gorke vzdihe izvabiti zamogel. Ime mu je bilo Musa in je bil ljubimec bašeta.

Pred skupščino stopi Nikola, bivši poglavar gradski in položi svoje orožje, ponudi bašetu svojo hišo in svoje blago. Dolgo je stal Mustaj in premišljeval osupnjen junaške potege tega člověka, njegov od sonca zarujaveli obraz in ponosno ilirsko oko, ktero je bilo zercalo njegove velike duše. — „Ti si mi jezera mojih vojakov pogubil in mnoge naj imenitniše glave janičarske leže pod Prestolskimi zidinami zakopane. Po pravici bi morala tvoja sěda glava za osvěto toliko dragih životov pasti, tvoja žena in tvoji otroci sužnji postati in tvoja koča (hiša) plamenom zgoreti, kakor ogenj osvete kervavega povračila; ali tvoje duševne moči, in hrabrost tvojega malega serčnega kardela je tolika, da se nad njo čuditi moram; in jaz hrabrost spoštujem, kjerkoli jo najdem, ter še pri samih neprijateljih. Cěla taj ostane tvoja koča, ohranjeno tvoje blago in nobena prevzetna roka se nesmě tvoje obitelji dotaknuti. Temuč glej, vtrudjeni smo od kervavega boja, jezik je suh in prilepljuje se k nebu, daj nam skorej vode donesti; sedaj je več vrědna kakor zlato in krone.“

Na pragu med hišnimi vratami je stala Nozara, lěpa hči poglavarjeva. Njeno uho je čulo beséde bašetove, ter pohiti hitro k materi rekoč: „Bodimo prijazni s našimi obladavci; njih prošnja je změrna; kjer bi zapovědati mogli, samo svoje želje naznanujejo. Samo jeden napítek vode, ki ga še naj zadnjemu sužnju skratiti ne moremo, to je samo konec njih tirjatev.“ Mati se nasmehlja in reče: „Vzemi torilo, Nozara, poteci k izviru prebistre vodice in napolni ga do verha; operi kupico in podaj čedno vojvodu zahtevan napitek; okusi vendar poprej, da ne bi mislil, da šegavo s našimi obladavci ravnamo.“ Hči stori, kakor je jej mati zavkazala, stopi s polnim torilom v spravišče in poda kakor z neba stopivša boginja žejnim leskajočo kupico. Musa pak, ko mu je mlada děvojka piti dajala, je meril s žarečim okom sprelěpo podobo, in na mah porumeni kakor rožica krasna devojka in pobesi oči na zemljo. Musa prime hitro roko mlade lěpotice in reče: „Ne ponujaj mi torila; zakaj voda ne more ugasiti žara, ki so ga tvoje oči v meni zapalile, ne polajšati vroče želje za ljubavjo tvojega serca.“ In se oberne proti poglavarju, njenemu očetu: „Otče te rajske milote, obdarujme s roko tvoje hčere. Glej, dobrotivnost Mustaja, mojega hrabrega gospoda in prijatelja, me je nadarila obilno s milostjo in s bogastvom; to vse, kar sim po milosti Allahovej in njegovega proroka dobil, to vse čem ljubomilej Nozari s obilnim blagoslovom pokloniti, ako prag moje koče prekorači.“

„Ti se šališ, bašetov silni vojak!“ odgovori rěsnobno Nikola, tvoja serčnost in lěpota, s kterimi te je nebo obilno nadarilo, čini te vrědnega, da zaročnico od sloveče krasote vzemeš; ktera bi se devojkami tekmila, s kterimi je Muhamed svojih sedem nebes velikodušno naselil; moja hči nima tolike vrědnosti, da bi mogla v tvojej koči uměstjena biti; in zverh tega je ona že ptuja zaročnica. Že dolgo časa je zaročena s Sekulom, stričnikom smelega in pogumnega Janka. Pri zaroki je bilo veliko veselja za cělo ljudstvo te planinske okolice; zakaj moja vrata so bila vsakemu gostovsko odperta, kdor se je radosti vdeležiti hotel. Sekula je obdaroval bogato svojo zaročnico. Tri oblačila je jej dal posebne baže. Jedno je bilo od cerljene svile kakor žar ranorujne zore ali kakor rumenilo sramožljive rožice; drugo plamteče kakor po-mor, kader sonce iz visocega neba svoje požigavajoče žarke spušča;

troje, bagrena kakor večerna světloba verhove hribov kinčeča, kader dnevna kraljica odstopuje. Potem je jej dal suhega, čistega zlata dve prekrasni narokvici in jedno ovratnico, za znamenje, da je siloj ljubavi svezanà. — Temu je še dodal ravno toliko drazih kamenov, zakaj troje je sveto število in sveta je tudi ljubězen. Vrědno bi bilo to kamenje, da se na vsako kraljevsko krono postavi; njih lesketanje obrača noč na dan, da se sonce na nebu iskati mora, ktero proti tej svitlobi samo kot blěd měsec na nebesu plava. — Tako vidiš, prijatelj moj! da tud ni za te, kjer ti mejnik mejo ptuje vlasti pokazuje.«

Razumevši mladeneč besěde očetove, se silno razžalosti in od sihdob ne odpre več svojih ust, ter izbriše si solzico kakor biser iz možkolěpega očesa. San ga ostavlja; ne najde več veselja ne v lovu ne v bojnej igri; temuč on blodi po samotnih logih, posedava pri izviru vodenem, se razgovarja s debli in posluša, kako zapadni větεr v listju šumi, kakor da bi hotel slišati, kaj mu bode prišepetal. Mustaju se vsmili ljubimec, videči ga, da veni kakor mlado rastljinje, kader ga pekoči poldnevni sončni žar opari. On pozove Nikola k sebi, ter mu reče: »Unidan, ko sim od tebe napitek vode poželel, je došla hči tvoja k meni in mi postregla s vodoj; ali njezin pogled je mi ranil moje serce, ter od tistihdob ne morem počivati. Daj mi, prosim te, daj mi lěpo devojko za suprugo (ženo)!« — Ali kakor unokrat, je tudi sedaj govoril plemeniti Ilir: »Jaz sim že onemu mladenču, kterega oči so venoměr na mojej hčeri počivale, povědal, da si je Nozara že izbrala zaročnika, in da so kraljevski dari to savezo poterdili. Samo nekolike měscev še manjka do lěta, da če Sekula zaročnico na svoj dom odpeljati.«

»No tako, prijatelj Nikola, pa daj zaročnika in zaročnico k meni dojti; potem naj pa ona sama svobodno izbere!« — Molčé otide oče Nozarin. Še ono noč odleti poslanik na hitrem konju preko hribov in ravnic, ki je imel Sekulu pismo izročiti, da naj na větra krilih dohiti. To pismo, modro zavito in s svilno verižico, na kterej je pečat bivšega poglavarja Prestolskega visel, je bilo takole pisano: »Sinko moj! Tisti, ki je nam svobodo vzel, měni tudi cvět tvojega serca odleti. Pod svojim šatorom te čaka in zaročnico. Njezin izbor imá tvojo srečo ali nesrečo izreči« — Prijemši taj list in razumevši zapopadek taistega, vzeme svojega dobrega konja iz štale, se obleče v pražno oblačilo in opaše si světlo demeskinjo sabljico, nakitjeno s dragim kamenjem, ktero je u dedenstvo dobil od jednega bašeta, kteremu je enkrat v ljutem boju glavo odsekal. — Tako nakitjen na veselje ali na žalost zasede svojega věrnega vranca, naj hitrejšega zmed vsih konjev; pak zatrobi tako silovito v rog, da se je jeka po vsih brěgovih in hribih razlegala. Kakor so hitro stanovnici doline znamenje Sekula začuli, se jih sbere tri sto, da ga spremijo, kakor so bili dolžni, kader njihovega glavarja poštenje na boj ali u smert kliče.

Lěpo je bilo jutro in sonce je světle svoje trake iz prejasnega neba prijazno po dolini razcejalo, ko Sekula s svojimi junaci v Prestolec dojde. Že so čakali zaročnika, stari poglavar, mati in hči. Nozara je bila s vencem bělih rož okinčana, ki so se s běloto njenega obraza tekmale činile. On stisne njeno roko, ali ne začuti običnega lahkega tiska ljubavi pogleda u nje oči, ki so scer cělo morje blaženstva na njega

vendar ona jih pobesi in njen blěden pogled se vpre v mramorna t
Tedaj dojde černi bašetov suženj in pokliče čakajoče k svojemu gospo
Šli so skoz sobe, s aziatskim bogastvom nakinčane in njihove noge
stopale po naj tenjših in dragocěniših persijskih prepogah. Šli so posr
dveh dolgih redov sužnjev, ki so posode dišečih stvari napolnjene no
li, k njim so se pridružile lěpe plesarice, v dragocene haljine zagernje
ki so zlate posode s jezeroverstnim kinčem in dragim kamenjem prep
njene v rokah imele, in pěvci s zlatimi lisami, ki so hvale devojke p
pevali, primerjajo njene oči zvězdam nebeškim, nje postavo vitkim jela
in nje obraz prekrasnim rožam v cvetečej vonjavi. Zraven Nozare j
šel černi suženj, ki je s pohlepnim očesom in porugljivim obrazom nj
pošeptoval: „Glej hči Nikolova! vsi ti služabniki bodo tvoji sužnji,
tebi na vsako trenutje oka na službo pripravljeni. S vsim tim blago
češ po svojej volji gospodovati, in se vsaki dan s novim kinčem nakin-
čati; v nova prelěpa oblačila se češ oblačiti, ako se za soprugo silne-
ga Mustaja proglasiš.“ —

Sedaj se odprejo vrata poslopja in silni Mustaj baša, človek ve-
likanskega stasa, je stal v sredi svojih naj štimaniših junakov na zlatem
prestolju, s prekrasno pernico nakinčan, opasan s dragoceno sabljo, kte-
ro mu je bil sam car daroval, in ko se je pred njegovim pogledom mno-
žina sužnjev na zemljo vergla, stopi prijazno iz prestola, in gre devoj-
ki nasproti, ktero milo za roko prime, in pravi: „Nozara, lěpa bogin-
ja, ktere oči moji pevci s světlimi zvězdami in visoki struk s vitkimi
jelami priměrjajo, reci in izberi: hočeš li s Sekulom iti v puste planine
njegove domovine, v strašne loge, kjer če šumeče morje, ki se na oj-
strih kamenitih morskih brěgih silovito razbija, jedino pětje biti, ktero
bo tvoje uho čulo; ali sopruga Mustajeva: nad jezerami zapovědati in se
kinčati s vsim velikolěpjem světa!“ — „Nozara ne môre dolgo premiš-
ljevati“, reče stalnim glasom Sekula, „jeli če izbrati poštenje ali sramoto
merzlo leskajočo světlost preštimane sužnjice ali radost ljubečega serca;
ali hoče srečna sopruga ali odurna in lažljiva nevěrnica klicati se.“ —
Velika tišina zavlada zdaj okoli, vsaki želi odgovor zaročnice čuti. Vko-
renjen je stal zaročnik, zvedljive poglede pošilja za njo, ko se na en-
krat Nozara globoko prikloni pred — Turčinom in po nasvetu svoje
matere (rojene Arbaneskinje) in po šeptanju sužnjevem odgovori: „V zele-
nem logu, v samotnej bajti volim rajši s teboj prebivati, kakor se v
rudečo svilo oblečena sopruga Sekulova prozvati.“ — Tako reče nezvěsta
devojka, kterej se je v nestalno serce strělica zaslěpljenja zabodla, in
blědejša od bělega marmorja je bila, ko je svojo odloko izrěkla. Voj-
vodov izbrani zet se strese, kakor hrast od groma zadet, pa kmalo
se spet zavé, stopi ponosno pred treptajočo in krikne: „Kamo věra, kam
duša tvoja! ali si tako hitro pozabila zakletvo, s ktero si mi se svet-
čano zaklela? — Povrati mi vse zlato, in ti idi, za koga ti drago, stegni
roko, da zaročni perstan iz tvojega izdajnega persta potegnem, in zave-
za naj se razterga poleg tvoje volje!“ — Hitro pomoli mu bezumna
svojo desnico, vesela v sercu, da če se tako lahko svojega zaročnika
znebiti; ali Sekula potegne na mah ko blisk svojo sabljo iz nožnice in
odseka jej pomoljeno roko pri ramenu. — Krik začudenja se prostre v
celem spravišču. — „Tvoja sreča“ reče mirno Sekula, „tvoja sreča moj
čestiti baša — meni roka in tebi devojka, vsakemu svoje in kar komu
Bog dá! — „Prevzetni raja!“ izklikne razljutjen baša „směš li ti pred

menoj, v mojem spravišču tako zločinstvo doprinesti, naj se najne sablje poskusijo, da vidim, ali si ti tako hraber kakor prevzeten.“ „Tu sim, moj čestiti baša,“ pravi Sekula in kakor po viharnem nebu bezbrojni bliski na vse strane švigajo in vdarjajo, tako so švigali leskajoči mahi světlih sabelj; že se je Sekulu iz široke rane kri točila, ko na enkrat še s krepko roko strahovito zamahne, in — glej, razklan pade baša mertev v roke svojih dvoranov; in prej da se okoli stoječi od prevelicega straha in osupnenja spet zavejo, zgine Sekula iz sobe in odlěti preko goric in ravnic s svojo věrno družino. Tako nam kaže pripověst, ki se od ust do ust pri grijočem ognju v pěsmi predaje, nesrečo nezvěste zaročnice.

O zadevah eniga samiga slovanskiga jezika.

(Iz Novic.)

Kar je sprožila „Matica ilirska“ potrebo bližanja mnogoterih slovanskih jezikov, so se poprijeli v jezikoznanstvu zvedeni možje v mnogih časopisih tega predloga in ga pretresovati začeli v ta cilj in konec: kako bi se po izgledu druzih narodov za pisanje bolj učenih reči en sam jezik ustrojil, v kterim bi se vse knjige viših učenost pisale, sicer pa naj govori vsak slovanski narod svoje narečje, ki naj ostane tudi za bukve, časopise in druge pisanja, prostimu ljudstvu namenjene.

Dolgo se že čuti potreba občjiga jezika za krepko povzdigo slovanskiga slovstva, je bila tedaj že večkrat in pred veliko leti razodeta, pa brez vspeha. Naj se dogotovi ta predlog ediniga književniga jezika, kadar koli hoče, toliko je gotovo: da Slovani zadnji storé, kar so drugi narodi že dolgo pred njimi storili. — Francozi, kteri semtertje tudi različne narečja govoré, so si za slovstvo (literaturo) odločili en sam francoski jezik. Tako imajo Bavarci, Saksonci, Borusi in kar je več Nemcov, med sabo za vzajemno zvezo en sam nemški književni jezik, akoravno sicer veliko različnih narečij govoré. Venečani, Furlani, Lombardi, Piemontezi, Neapolitani, in kar je še italianskih ljudstev imajo eno, to je, toskansko narečje za književni jezik, kteriga italianskiga imenujejo, desiravno imajo sicer skorej vsak svoje posebno narečje. Tako so storili še drugi narodi, da se pri svojih različnih narečjih eden druziga morejo razumeti, in v slovstvu napredovati. Meklenborec in nemški Štajarc bi se ne razuměla brez književne nemšine. Kdor languedoško bere ali sliši govoriti, ne bo nič umel, menil bo, da je španjsko ali italiansko, ali celó kak afrikanski jezik, če tudi književno francosko ume, in vendar so Languedočani Francozi, ki rabijo sicer v slovstvu francoski književni jezik. Furlan po svojim narečju ne bo umel ne Neapolitana, ne Sardinca, ne Piemonteza, ne Rimljana, če ti svoje narečja govoré; po književni italianšini pa vsi eden druziga umejo. Kar so torej drugi narodi modro storili, moramo tudi Slovani storiti, da se bomo vsaj v učenih rečéh med sabo umeli, bodi si Slovenec ali Čeh, ali Serb ali Rus itd. Nespametna in v nebo vpijoča krivica bi bila, nam Slovanam to v greh šteti, kar se pri druzih narodih hvali. Ali sami Slovani bi ne smeli na-

svetu pravice imeti? Nobeden pošten in pameten, bodi si Nemec, ali Italian, ali Francoz, ali kdor si bodi, ne bo tega Slovanam za zlo jemal in napak razlagal. Ne mara, kdo poreče: „Ko bi Slovani pod eno samo krono bili, naj bi že imeli en sam književni jezik, tako pa to ne gré; naj si, če že mora to biti, toliko književnih jezikov izvolijo, pod kolikor kronami so.“ Ali pod koliko kronami in vladarji so Nemci! pod kolikimi Italiani! če že molčimo od Francozov, ki tudi v več deržavah stanujejo. In vender imajo vsi ti narodi vsak le en sam književni jezik. Kar je tedaj drugim narodam prav, naj bo tudi nam Slovanam. To nam tudi vsak privoši, kdor ima ljubezen do bližnjiga. „Kar sebi ne privošiš, tudi drugimu nikar ne stori“, in nasproti, „kar sebi privošiš, tudi drugimu stori.“

To pisavši že slišim pritožbe in zabavljanje prostih Slovencov, ki pravijo: „Če Slovani to storite, da si en sam slovanski jezik izvolite, potlej vas pa Bog obvari; mi Slovenci bi pri vašej brodlji ne umeli ne cerkvenih ne svetnih bukev, še celo očenaš bi se morali preučiti; kar pa znamo, tega ne bomo nikoli opustili, da bi se vaših zmed poprijeli“. — Poterpite prijatli! naj vam od tega, kar vam gré, povém. Občjoslovanski jezik bi ne bil pri ljudstvih, ki imajo svoje posebno narečje, ne za vsakdanje potrebe, ne za prosto ljudstvo, kakor ste že iz dozdaj rečeniga lahko umeli. Sv. evangeli, katekizem, sploh bukve, ki so za prosto ljudstvo namenjene, novice, časopisi, kterih namen je ljudstvo učiti, to vse bi moglo pri nas, kakor do zdaj, v našim slovenskim narečju pisano biti, da bi ne bila prostimu ljudstvu pot do podučenja zaperta. Tudi pisma, ki ljudstvo tičejo, postavim: ženitne pisma, dolžne pisma, pobotnice, pogodbe, spisane rajtinge itd. bi mogle vse pri nas zanaprej po našim jeziku biti; ravno tako tudi vradni razglasi. V malih šolah, kjer se prosto ljudstvo za svoje potrebe uči, bi mogel pri vsacim ljudstvu v njegovim narečju poduk biti. Se vé, da bi se mogle te narečja nekoliko omikati, za kar se pa že zdaj povsod skerbi. Občnoslovanski jezik naj bi se v višjih gimnazialnih šolah začel učiti, zakaj brez uka v šoli bi ne bilo praviga sadú pričakovati; po uku v šolah pa bi občjoslovanski jezik močno napredoval.

Že vém: kaj mi spet drugi porekó: „Če bo ta jezik samo za učene, ga pa treba ni; učeni umejo nemško, latinsko, francosko, naj torej pri tem ostanejo; čmu še vseslovanski jezik? Na to rečem: Če se kdo ptujiga jezika tako nauči, da je v stanu ž njim v vsih učenostih govoriti, in da vse izrazoslovje (terminologio) ume, koliko večletniga truda in truda je k temu treba? pa nazadnje povsod še rado kaj manjka. Slovan bi se pa, naj bi že bil kteriga narečja si bodi, svojiga vseslovanskiga jezika, tako reči, priskakoma naučil, in pa popolnama naučil. Iz lastne skušnje vém, koliko je terpeti pri ptujih jezikih; pa pri vsem tem se o govorjenju Slovanu pozná, da se ni ne nemškiga, ne laškiga, ne francoskiga po svoji materi naučil. Koliko besedi mu v ptujih jezikih manjka, vidi, ko kakiga v teh jezikih popolniga slovarja pogleda. Iz lastne skušnje pa tudi vém, kako se, postavim, Slovenec lahko ilirskiga priuči. Ko enkrat slovnico prebere, in nekterih neznanih besed po slovarju pregleda, ilirsko tako lahko piše in govori, kot kak ptuji jezik, pri kterim si je leta in leta podnevi in ponoči glavo belil. Kako lahko bi ktero slovansko narečje zraven svojiga govoril, ga na vse strani popolnama umel, če bi se ga bil le pol toliko

časa učil! Čmu bi tedaj mogel le Slovan s tolikimi težavami in tako dolgo ključa k učenostim iskati, ko bi ga bil v stanu, tako lahko in kmalo dobiti kot drugi narodi? Zakaj bi mu toliko krasnih in važnih slovanskih pismenskih zakladov nedosegljivih bilo zato, ker so v različnih narečjih in pravopisih pisane, kterih se vsaciga posebej učiti mora, ako ga hoče razumeti? Ker se tudi od slovanskih pisateljev terjati ne more, da bi le za prid drugim pisali, sami pa pri izdajanju knjig denarno škodo terpeli, ker se le za en oddelk slovanskiga naroda pisanih knjig manj speča, je tudi to eden važnih vzrokov za vpeljanje vesolnoslovanskiga književniga jezika, ker bi se v tem jeziku natisnjene knjige z večim dobičkam prodajale. — Tudi za druge neslovanske narode izvira iz eniga književniga slov. jezika velik dobiček, ker bi tistim, ki so radovedni slovanskiga slovstva (literature), po tem dovolj bilo, se le eniga slovanskiga jezika naučiti, kar dosihmal morebiti marsikteriga zaderžuje, se slovanskiga, kakor laškiga, francoskiga itd učiti, ako sliši od toliko slov. narečij in podnarečij, v kterim so knjige pisane, da se jih vstraši.

S tim pa ne rečem, da bi po tem nepotrebno bilo, se ptujih jezikov učiti, v njih so lepe reči brati; tudi pri občjoslovanšini ne bo vse v njo prestavljeno; tudi pride večkrat z ljudmi druziga jezika opraviti.

Dokazavši potrebo in korist vesoljno-slovanskiga književniga jezika, ako hočemo Slovani po izgledu druzih narodov v višjih učenostih in umetnostih, kar naj več mogoče, važno slovstvo (literaturo) kadaj zadobiti, pridemo sedaj na pot, po kteri bi se zamogel tisti jezik odločiti, ki naj bi bil vesoljni spisovni ali književni.

Vprašanje o tem se razcepi na dvoje, namreč: ali bi se ta reč po zboru učenih Slovanov iz vsih slovanskih dežel, kakor je „Matica“ nasvetovala, ali brez zbora po poti več časopisov in knjig ali eniga samiga temu pretresu namenjeniga časopisa dognati zamogla? Večina pisateljev, ki so se dosihmal o ti reči oglasili, je zoper zbor, in tudi mi smo teh misel. Take veljavnosti bi zbor nikdar ne imel, da bi zamogel ukaz dati: „ta jezik mora biti književni“. Oktroiranje bi bilo o tem jalova reč. Ako tedaj zbor take ukazavne oblasti nima, in je tudi imeti ne more, spade vsa delavnost, vesoljnoslovanski jezik ustrojiti, le v slovstvino pretresovanje in iz tega izvirajoče nasvete. Taka važna in obširna reč, ki dolgo časa in mnoziga pomenkovanja od več strani potrebuje, in je pri vsem tem le poskušnja, se pa da, kakor vsaka učenostna reč, po pisanju vgodniši dognati, kakor po zboru, v kterim bi se utegnilo veliko prazne slame mlatiti, pa poslednjič še morebiti nič opraviti. Važno vprašanje je namreč: koliko poslancov bi prišlo v ta zbor, in kakošne jezikoslovne učenosti? S samimi, če še tako gorečimi rodoljubi bi ne bilo o tej zadevi clo nič pomagano; tú velja le slovansko jezikoslovje, učena glava ne pa le dobro serce in rodoljubje. Vprašamo pa: ali je pričakovati, da bojo taki možje vsih slovanskih narečij prišli v zbor?

Poglejmo na Nemce, ko so ravno v taki zadevi nekdaj bili, si jedini književni jezik ustrojiti — ali so poklicali kakošen zbor skupej? Nikdar. In vunder je njih početje še veliko težavniši bilo od slovanskiga, zakaj oni so mogli nov jezik znajti, ki nikdar ni živel ne na zgornjim ne na spodnjim Nemškim. En mož je vstal, in pisati je jel čistejši

nemšino, ktere so se potem sledeči pisatelji poprijeli in od leta do leta bolj olikovali. Več družtev se je še le potem in nar več v 17. stoletju osnovalo, na priliko: v Weimaru (1617) v Strasburgu (1633), v Hamburgu (1644), v Lipnici (1697) itd., ki so si prizadevale, omikani nemški jezik podpirati in knjige v tem jeziku po Nemškim širiti, kterimu prizadevanju so se v poznejih časih posamesni učeni in rodoljubni jezikoslovci pridružili. Tako so dobili v mnogoverstnih nemških deželah in pod mnogimi vladarji živeči Nemci — tudi ne brez protinstva, ker jih je złasti Pruski kralj Miroslav II. zlo zaveral in nemški jezik tako zaničeval, da je leta 1780 v francoskim jeziku grozno zabavljivo knjigo zoper nemški jezik na svitlo dal (de la litterature allemande) — edini nemški jezik brez vsiga zbora, le po začetju eniga moža, kterimu je pótem množina sledila. Nar boljši bi tedaj bilo, ako bi se v posvetovanje vesoljniga slovenskiga jezika en časopis ustanovil, ki bi namenjen bil samimu temu slovstvinimu pretresu. Tú se bo marsikak jezikoslovec s korenitimi sveti oglasil, kteriga bi zastonj v zboru pričakovali, in tú bo priložnost dana povedati: na ktero stran, to je, za kteri nasvetovani jezik se v tem ali unim kraju veči nagnjenje razodeva. Vsiga tega se ni o zboru nadjati. O dobrim obstoju taciga časopisa pa dvomiti ni, ako je zavést vesoljnoslovanskiga jezika resnična in obširna, — brali bojo tak časopis radi učeni možje in prosti rodoljubi, zvediti: kako se ta reč razvija.

Tudi v tem: kteri jezik naj bi se za vesoljnoslovanskiga književniga izvolil, so misli različne.

Od tistiga nasvéta, da naj bi se namesto eniga jezika 4 književne narečja (rusko, poljsko, česko, ilirsko) ustanovile, ne gré tukaj govoriti, kjer je govorjenje o enim književnim jeziku. Če se že imajo mnoge pod-narečja v eno književno narečje zjediniti, naj se naravnost vesoljno-slovanski jezik vzame, kteriga se bo vsak Slovan ravno tako lahko naučil, kakor eniga gori imenovanih čveterih. Čmu ovinkov, kjer jih treba ni? Ne bomo dalječ od resnice zašli, če rečemo, da ste v slovanskih jezikih dve tretjini takih besed, ki so vsim narečjem lastne, nektere so clo popolnama edine, nektere le malo po različnim narečju razločne. Na taki podlagi je osnova le eniga književniga jezika pač lahka reč, ker bi germanizmov, taljanizmov, turčicizmov, madžarizmov, galicizmov itd. iz slovanskiga jezika iztrebiti težavno ne bilo.

Tudi od tistiga nasvéta: da naj bi se iz vsih slovanskih jezikov nov jezik ustrojil, ki bi ne bil ne ruski, ne poljski, ne česki, ne ilirski, vunder pa vsim podoben — nočemo govoriti, ker bi taka mešanca, v ktero jih je le clo malo zaljubljenih, gotovo ne bila večini Slovanov všeč, ker bi po taki poti brez potrebe zmišljeni jezik skovali ne gledé na to, da imamo slovanskih narečij že zdaj preveč, in da imamo že gotove narečja, ki imajo vse lastnosti, izvoljeni biti za književni jezik. Kakor nam noviga jezika ni treba, tako tudi ne noviga alfabeta: cirilica in latinica, obé ste pripravne, kakor ste, obé naj se učite, obé naj se rabite, čeravno niste popolnama, ker popolnama nikdar nobene abcede ne bo.

Kar pa jezik vtiče, ki se je dosihmal v mnogih predlogih za ve-[so]slovanskiga nasvetoval, so nekteri ruski, drugi staroslovenski,

tretji serbski jezik nasvetovali; — od druzih, kar je nam znano ni bilo govorjenja.

Ki se za ruski jezik potegujejo, pravijo, da je po večletni rabi v vsih razdelkih vsakdanjiga življenja mnogoverstnih vednost in mnogoverstniga slovstva nar bolj izobražen, in ga 33 milionov slovanskiga naroda že govori in piše.

Ki so za staroslovenšino, pravijo, da ta jezik je tako rekoč pervi sveti jezik slovanskiga naroda, ki je ruskimu tudi tako podoben, da sta si razun nekterih pismen in oblik zlo enaka, in da se zoper ta jezik noben slovanski narod ustavljal ne bo, kakor zoper ruskigá, kteriga posebno Poljaci sovražijo.

Ki so za serbski jezik, pravijo, da ta jezik je že sedaj z majhnimi različnostmi jezik vsih južnih Slovanov (Serbov, Bulgarov, Horvatov, Slovencov itd.), da je krepak in bogat jezik, ki v lepoglasju vse druge prekosi.

Po naših mislih (mi ne govorimo „Cicero pro domo sua“) bi bil staroslovanski jezik tisti, ki bi se dal za književni jezik nar lože vpeljati, zato ker je pervi, vsim Slovanam svet jezik, zoper kteriga se mende noben narod upiral ne bo. Slovnica po staroslovenšini naj se vpelje, besednjak naj se napravi, v kterim naj za vse oddelke mnogoverstnih učenost in umetnost enolična in vredjena slovanska terminologia ustanoví za modroslovje, bogoslovstvo, zvezdoslovje, naravoznansto, rastljinstvo, lekarstvo, tehniko itd., ker nobeno narečje, ktero bi utegnilo v občjeslovanski jezik povzdignjeno biti, nima te terminologie vesoljnimu slovanstvu primerjene, ne na tanjko določene; pri njeni popravi pa bi imeli vsi Slovani govoriti.

Staroslovenšina naj bo, kakor je bila Alpha, tudi Omega Slovanov v književnim jeziku. P. B.

K n j i ž e v n o s t.

Veselo je gledati, kako se slavjanska književnost razvija in razcvetuje; skoraj vsaki list slavjanskih časopisov oznani kako književno novico, prinese kako novo knjigo; naj pervi in naj marlivejši med vsimi Slavjani so brati Čehi. Človek bi skoraj ne verjel, ko bi ne slišal i ne vidil, kaj se godi! Tudi Jugoslavjani so se peresa prav krepko poprijeli in smemo u kratkem se nadati prav lepega sadja. Pa druga stran je, ko človeka s žalostjo napolni. Slišiš in čitaš: ta alj una nova knjiga je u tem alj unem mestu na svitlo prišla, — pa zastonj greš u knjigarno, si jo naročit alj kupit; sam pa pisati človek velikokrat nemore alj noče, in tako se marsiktera dobra knjiga po omarjih in policah poriva in plesnuje, ki se drugod težko pogrešuje in serčno želi. Oh naše knjigarstvo, naše knjigoteržtvo: to je tista serčna rana, na kterej slavjanska književnost bolehuje! „Slov. Bčela“ je že mnogo novo izdanih knjig oznanila

spodi so se za nje oglasili, pa niso jih dobili; tako je marsiktera blaga misel spet zaspala.

Kdo bi verjel, da „Slov. gerlico“ u Celovcu ne dobiš; od tretjega svezka je le samo eden iztis po velikej dobroti k nam u Celovec primahal; več ko 30 iztisov „gerlice“ bi se že bilo gotovo razprodalo, ki bi bila za terd denar dobiti! Ravno taka je zavolj drugih knjig in zastran drugih měst! Ta žalostna i velika napaka iz tega prihaja, da gg. založniki navadnih in potrebnih procentov ne dajo. Lep dokaz te reči smo te dni doživeli. Neki knjigar u Celovcu dovoli od vsih knjig, ki u njegovem zalogu na svitlo pridejo, 25 procentov; te si naroči nekih knjig iz Ljublane in dobi od njih le 10 od sto, — in to še od ravno tistega gospoda založnika, kteremu on ne samo 25 temuč 33¼ procentov privoli. To je slovensko knjigarstvo! Kdaj bode bolje? Že se je mnogo od te reči pisalo in govorilo, — pa vse besede so šle po Dravi. Slavjanski domorodci in pisatelji! ne bode boljše, preden da se Vi za to reč močno in resnično potegnete! Ne dajte svojih spisov nobenemu, kteri se ne zaveže slavjanske knjige ravno tako razprodajati, kakor knjige drugih jezikov. Saj vemo, da Vi ne delate, druge pitati in obogatiti, temuč slavjanski narod omikati in oslaviti. Naj toraj vaše knjige med ljudi pridejo! Ti in uni zamorejo, zakaj Slavjani ne? —

Z m e s.

*Slavno poznani fajmošter u Šent-Vidu nad Ipavo, visokovrědni gospod Matia Vertovc, spisatelj slovenske „Vinoreje“ in „Kemije,“ je po dolgej, 9 mesečnej, vodeničnej bolezni 2. den septembra t. l. zamerl. Po vsih časopisih — severo — in jugoslavjanskih — se ta žalostinka oznanuje. „Narodne novine“ u Zagrebu govore takole:

„Dne 2. rujna preminul je slavno poznati slovenski spisatelj Matia Vertovc, župnik kod sv. Vida nad Ipavoj u Kranjskoj, koi je mnoge podučljive spise u poslu poljskoga gospodarstva za prosti narod napisal. Župnik Vertovc bil je jedan izmedju onih rědkih mužev, kojim je ljubav svoje slovenske zemlje i prosvěta naroda ne samo na jeziku, već duboko u serdcu usadjena bila.“

Ravno tako pohvalno in slavno govore od našega Vertovca vsi drugi slavjanski časniki: tako vmerje pravičen, — Vertovcov spomin bode slaven i večen.

Lahka mu zemljica bila!

* Naš rajni presvitli knjezoškof, Franc Anton Gindl, so le některe tedne med nami živeli, — že je 10 lět minulo, ki so zamerli — vendar so še u dobrem i živem spominu: knezoškof Gindl so u Kerškej škofii nepozabljivi. Veseli nas serčno, da zamoremo iz časopisa: „Dr. Jordans Jahrbücher 1847 str 20“ Slovencom naznaniti, da so rajni oškof tudi iskren Slavjan bili.

„Posebno so mlajši duhovniki, piše tisti časopis, ki dobro zapopadejo i čutijo svoj žlahtni poklic in sveto nalogo: ljudstvo podučevati in odgojevati (izrediti). Ti gospodi si pa tudi prizadevajo, svoj sveti poklic po ravno tistem potu spolniti, ki ga je božja previdnost sama pokazala: oni imajo podučevati in odgojevati Slavjane, in podučevajo in odgójevajo jih tudi slavjansko. Bi zamogel imena imenovati — naj žlahtnejše mlade gospode — ki dělajo goreče in iskreno kot junaški mladenči, previdno in modro kot skušeni moži, in serčno kot vojaki, pripravleni vse preterpeti, vse storiti, vse darovati iz ljubezni do svojega naroda. To so moži, ktere je veliki škof Gindl, za moravske Slavjane nepozablivi gospod in oče, posvetil in razposlal. On je, kakor se od njegove visoke stopnje in visokega duha misliti zamore, hitro i dobro zapopadel, da je trěba ljudstvo na višjo stopnjo omike in izobraženosti povzdignuti, je pa tudi spoznal da se ta žlahtna rěč le po naravnem potu doseči zamore. Za to si je izredel mlade duhovnike za svoje pomagavce in delavce. On gotovo ni bil najemnik, on je bil zarěs „po božjej milosti.“ Rojen Ilirec (?), pa vendar le němško odgojen (izrejen, in u takem němškem narečju izučen, ki je močno težko storilo, najprej česki in potem ilirski jezik izgovarjati: je vendar kot škof vse težave premagal,— iz ljubezni do svoje neveste, svoje čede, svoje cerkve. Česko je moral vsaki bogoslovec se dobro učiti in popolnoma znati, ne le tako na polovico, kakor některi misle, dosti za kmeta na deželi, — česka knjigovna se je po njegovej pomoči napravila; duhovšnica je bila seminišče duhovnih vlastencov in domorodcov. Smě se rěči, Gindl je slavjanščino na Moravskem posvetil in povišal: Gindl je to storil, kakor je povsod znano, mož brumni in postavni. Kako se je česko slovstvo in česki jezik s pripómočjo presvit: škofa Gindl - na razširil in cvěteti začel, naj to priča, da je něki knjigar sam obstal, da je jedno lěto več ko za 3000 rajn sr. českih knjig razprodal.“ —

Naš rajni knjezoškof F. A. Gindl je bil taj iskren prijatel Slavjanov; naj tudi sladko in mirno počiva u slavjanskej zemlji, na mertivšču u št. Rupretu pri Celovcu! Slavà mu, slava!! —

* Šel je pred někimi mesci po novinah glas — i tudi „Slov. Bčela“ je to novico donesla — da misli visoko ministerstvo uka po celem cesarstvu zaukazati, da naj se vprihodnjič na vsakem gimnaziju, kjer dva jezika v kronovini veljata, za vse učence, bodi si kterekoli narodnosti, oba deželna jezika kot zapovedan predmet učita. Iz tega ne bode letas še nič, — zakaj gimnazialna vodnija tukajšnega c. k. gimnazia je oznanila, da naj starejši in oskerbniki rojenih Neslovencov na znanje dajo, alj ima slovenski jezik prihodno lěto za njih otroke biti obligatni predmet alj ne? Mi ne želimo, koga siliti, se našega jezika poprijeti in učiti, — vendar pa radi poterdimo, kar se iz Iglave na Moravskem u „Videnski Denik“ piše: „Iz mnogih stran se slišijo želje, da bi, kakor němški jezik, tudi drugi deželni jezik postal za celi gimnazij zapovedani (obligatni) predmet. Mi se tistim, ki to žele, že zavolj tega pridružimo, ker želimo, da bi vsaka narodna nenavist i vsaki narodni nemir konec vzel. To se pa žalibog! zgoditi nemore, kadar kak narod vidi, da kakemu drugemu ednakopravnemu narödu ednako postavljen ni, če ravno bi se to lehko zgoditi moglo. Dalje tudi to nemoremo utajiti, da narodni spor in sovražtvo ne malokrat tudi iz tega navstaja, da se je

slovstvo tega alj unega naroda nepozna. To imenovito velja o jeziku i narodu čehoslovanskem, kteri je drugim narodom zavolj žalostnih okolšin u svojem duševnem i narodnem razvitku nepoznan ostal. Znanost pa zamezuje, alj saj mirni (pomanšuje) sovražtvo in spor, ter pripravlja najčistejšo cesto k ljubezni in vzajemnosti. Znanost se pa razširuje in utemeljuje tim bolj, čim več se kdo uči; da taj česki jezik in českoslovstvo postane zapovedani predmet, bilo bi že zavoljo tega serčno želeti.« Kar se tukaj piše od Čehov in Němcev, od českega in němškega jezika, ravno to velja od Slovencov in Nemcov, od slovenskega i němškega jezika. — Ravno oznanijo časniki, da je gosp. minister uka ukaz izdal, po kterem je česki jezik na vsih gimnaziih po Českem in Moravskem za vse učence zapovedan predmet. Alj ni ravno tako potrebno, da vsi uradniki po našej Slovenii slovensko znajo? Kdor pa hoče znati, naj se u šolah uči! —

Med i pelin.

Iz spodnje Rožne doline. 10. Septembra je bil izpit (lětno izpraševanje) v **Borovljah**.

Ob 8 je bila šolska hvalna meša s blagoslovom, pri koji so učenci in učenke pesem „Jezus male k sebi kliče“ s mičnim glasom peli. — Ob 9 se je začelo izpraševanje sledečih predmetov zaporedoma: 1 věroznanje, 2. nazorne i mislivne vadbe, 3. slovkovanje i pismenkovavna pravila, 4. Branje i bravna pravila, 5. pravopis, slovensko i němško, 6. računenje iz glave i na deski; za slovnico in za spisovanje, žali Bože, ni nič več časa ostalo!

Pri vsih so se učenci in učenke tako obnašali, posebno pa v slovenskem branju, da je vsim pričijočim serce ganilo. — Slovenski i němški pisi so bili lični i čedni, med pervimi tudi Kirilice ni manjkalo.— Med pričijočimi so bili tudi gospod okrajni sodnik August žlahtni Steinberg, kteri so rekli, da ne najdejo razločka med to ljudsko in mestno glavno šolo; tudi so rekli, da je prav in resnica, da se otroci le v svojem maternem jeziku prav razviti, izuriti in izobražiti zamorejo. —

Po 12. uri so se začela šolska darila deliti. Vsi rodoljubi slovenske čitavnice v Borovljah in drugi prijatli šole so mnogó denarja vkup zvergli, da so se šolska darila nakupila; gospod okrajni sodnik so dali 5 fl. srebra za vboge; gospod srenjski župan ne věm za gotovo koliko, tako da ni preveč, ko bi rekel, da so otroci v knjigah in v denarjih okoli 20 fl. srebra v darila dobili. — Živijo taki rodoljubi, koji učivnice s takimi silami podperajo!

Imeli smo tudi svitl. knezo-škofa u Rožnej dolini. Bil sem pričujoč, ko so rajni knezoškof Georg Mayer leta 1832 u Borovljah bili. Tedaj je bilo u cerkvi u Borovljah vse po nemško: nemško se je pelo, sam škof so nemško pridgovali. Letas je bilo vse drugače, vse po domače, po slovensko. Slovenska pridiga, slovenski keršanski nauk, slovensko petje, in gosp knezoškof so leporudeče slovenske knjige med pridne otročiče delili. Glejte! tako Slovenija živi in bode živela vkljub vsim nasprotnikom. — Da pa Slovenci svoje ljudi prav poznajo, moram še to pristaviti, da so Borovski kaplan, gosp. J. M. nekaj nembukvic razdelili med tiste slovenske otroke, ki so najbolj ker-

šanski nauk po nemško znali. Kaj pa smo brali u „Bčeli" od poglavarstva na Českem in od keršanskega nauka? —

* Iz južne Štajarske. U Bčeli od 1. septembra ste nam donesli veseli glas o družtvu za izdavanje koristnih knjig, ki bi služile u poduk našemu prostemu narodu Lěpa zares, i važna je ta naměra, potrebna je narodu našemu prosvěta, ko sunčna svitloba i gorkota rastljinstvu. Al predragi vlastenci, bojim se jako, da tudi po tem potu ne pogodimo v skrito serce naših ljudi. Ko bi jim knjige zastonj dajali, in verh tega še vsakemu prijemniku několiko dnarjev obljubili, bi saj nebi žalosti dočakali, za dobro voljo i lěpo naměro žaljivih besed slišati. Ako kmet za lastnega otroka potrěbnih šolskih knjig kupiti neče ili nemore; — kaj bo žertvoval v svoje izobraženje, v obudjenje mlačne svoje věre, v povzdigo narodnoga zavědenja? — Da je to gola resnica, a ne samo slut prenapetega rodoljuba, naj svědoči vam slědeći dogadjaj: Pri okrožnem poglavarstvu u Brežcah so si uradniki — blažene uspoměne — prizadevali, zagotovljeno jednakopravnost s tim u živlenje upeljati, da so Slovencem vsa pisma narodno spisavali. Ali jao i tuge! ta zlata doba ni dolgo terpela! Mahom pridere iz raznih krajev tega okružja tropa širokoustnih seljanov, ki se pritožijo, da teh pisem nerazumijo, ker so „hervatsko" pisane, in prosijo zajedno, naj se jim zanaprej vse němačko spisano razpošilja. To se vé, da ni na svetu prošnje, ki bi se rajši uslišala, kot ravno ta. In tako se širi i šopiri opet vse po navadnem starem kopitu. In posamezni vlastenci, će ravno vidijo krivico nad krivicoj, nimajo moči, da bi moriven nož, kterega si narod sam v persa tiši, z rok mu zděrli. Tako se vsako naj lěpše, naj koristnije poduzetje razbije na tvěrdih glavah našega, ah uprav našega naroda.

Šolsko leto u kmetih je več prošlo, i š njim tudi běde i težkoće siromašnega učiteljstva. Bil sim samo pri jednem izpitu, in pripričal sim se, da v tej strani veliko pomankuje. Pisano je v tej stvari že dosta, nasvetovano že dosta koristnega, al dozdaj je še malo uspěha izraslo. Čudim se samo, kako še sadašni učitelji pri vsem tem, da živijo prav za prav siromašno, da ni še zdaj šolskih knjig, da jim jedan v glavo vbija, naj učijo slovensko, drugi, naj se deržijo němščine, da učitelji pravim, še zdaj se vendar silijo, svoje dolžnosti po smožnosti sverševati, ker bi mnogi izmed njih pri uradnijah kakor nar zadnji pisać boljšo službo dobil.

Samo jedno veselico vam oznanim, naj grė hvala, komu sliši. Dve uri od Celja proti južno — iztočnej strani vidiš, ako se po železnici mimo St. Jurja v Celje peljaš, na lěvo roko prijazno cerkvo na stermem brěgu, krog kterega usred visokih gorah Kalobska županija leži. Kdo bi si mislil, da v tem zapuščenem, divjem kraju tolko nadepolna mladina materi Slavi doraša? 4. septembra je bil za tamošno šolsko mladino izpit, pri kterem je bilo više gospode, duhovskoga i posvetnoga stana, nazoče. Jedan izmed tih pripověduje o izpitu tako le: Nigdar še nisim bil pri izpitu, da bi nam bila mladost tolko veselja napravila, ko tukaj. Otroci so odgovarjali tako čisto, gladko i bistro, da so mnogemu gostu od veselja i zavzetja světle suzice u očeh se igrale. Sprašovali so se ne samo iz navadnih predmetov nego tudi iz zemlipisa i prirodoslovja, i kar je posebno vse do serca genilo, je,

otročiči komaj 8 — 12 lět stari tudi umětalne izraze iz vsih predmetov tako brez ikakove spotike vedeli, da ni človek razločiti mogel, komu da sliši večja hvala, bistrim mladim glavicam al marljivim učiteljem.

Kej bi še spomenil o pěvanju i blagorěčju, u kojem predelu si je posebno zasluženje za mladinu pripravil blagi g. K. bivši podžupnik ondajšni. Prevodjena pèsem „Zvon" je bila tako razdělena, da je vsaki izmed verliih učencev nekoliko verst besedil. Sladkomile rěči našega slavnega prevoditelja i našega pisatelja, visoko čestitega gospoda knezo-vladike Antona Slomšeka, so tekle iz mladih ust učencev tolko lěpo i ganljivo, kot soglasni šum, ki ga vatreni pěvac omika i iz čisto vbrane lire uzhitjenim sercom izmika. — In milotužni spěvi naših neprecenljivih narodnih pesni, oni so se glasili iz mladjahnih gladkih gerlov, ko da je Vila v zelenoj gori svoje družice v glasbeni zbor zaklicala! Naj bo slava verlih gg. učiteljev, posebno pa g. J. V. i H. K, u list Bčele upisana, naj jim služi v dokaz, kako se spoštuje marljivost, iskrenost i učiteljska ljubav proti zapuščenoj slov. mladini. —

* Iz Kanalske doline. Iz naše doline Vam nič ne vem, ne veselega, ne žalostnega pisati, ko bi to že žalostno ne bilo, da se za Slovenijo nič veselega ne pergodi. Samo to je me na Trebižu razveselilo, da žandarska kasarna tudi slovenski nadpis ima. Čudno se mi pa zdi, da so po vsih slovenskih krajih notarji alj bilježniki skorej vsi terdi Němci, kakor na Trebižu in Podkloštram in v Rožeku, — kakó je pa to? Vse vloge na vradnije morajo od notarja biti, kdaj se bo pa začelo v vradnijah po slovensko pisati, kadar so vloge vselej le nemške! —

Sim dobil dopis iz Zilske doline, da je, ko so naš knezoškof v Čačah (Saak) birmovali, tam na zvoniku bandera z slavjanskimi barvami ferfrala i da se je per gostnii mnogo od jezikov govorilo; posebno so škof milega petja opomnili, ko so ga nekdaj v Marijecelu od Rožank slišali.

Směšnice.

* Kmetički fantalin dojde u město. Ravno je větar tako silno pihal, da jednemu gospodinu klobuk i š njim vlasenku (peroko) odnese. Kući se vernuvši pripověduje fantalin: „Joj matko mila! u městu je tako strašen vihar, da ljudem klobuke i clo vlase odnaša." —

* Nek stari vojak, koj u vojski franceskoj biaše, hvalil se je, da je množini Francezov noge odsekal. Šaljivec jeden odgovori mu: mošebiti, da so bili ti Francezi že bez glave.

Na znanje!

Od več strani slišimo pritožbe, da některi gg. naročniki „Slov. Bčele" ali ne o pravem času ali clo nič ne dobe. Zamoremo p. n. naročnike zagotoviti, da mi „Bčelo" vselej pregledamo, preštejemo in 1. in 15. dan vsakega mesca iz Celovca odpravimo. Prosimo taj vse c. k. poštnije, „Bčelo" redno odpravljati, gg. naročnike pa, o pravem času na dotično pošto po njo pošiljati.

Uredn.

Odgovorni izdatel in tiskar: Ferd. žl. Kleinmajr v Celovcu.

SLOVENSKA BČELA.

Izdana 15. oktobra 1851.

S k l e p.

Na vejčici lipovi tiček skaklja,
Prijetno, šalivo se s tičco igrá;
Ji poje pěsmice tak lěpé,
Tak mile, tak nježne, tak sladké!
Pod lipico je sěnčni hlad,
Je v hladu na klopčici pěsnik mlad.
Posluša tičeka, kako žgoli,
Ljubiti od tička se uči.
Na milico misli, misli na njó,
Ki mu je ganila serce mladó.
Naj lěpše je děkle krog in krog,
Tak berhkó, tak zalo, vse v en zlog!
V njo vsak upera rad oči,
Sam pěsnik, ki mimo gré, zameži.
Ji tiček poje, da rad jo imá,
Potoček šumljá ji, da rad jo imá;
Ne môre on sam, da rad jo imá,
Ji pravi vsak, da rad jo imá.
Tak skleplje zdaj, i tako govorí:
„Ko srečam je vpervo, v njo vprem očí,
Ker vsak ji pravi, da imá jo rad,
Porečem ji tudi, da imam jo rad.“
Mem' pride Milica tako berhká
Na klopco ozré se na pěsnika;
I on zakipí, — poběsí očí,
Iz ust le besědice ene ni.

C i g a n k a.

(Iz Polskega preněsel Ivan Vrnković).

Komaj je šesta ura na večer. Že stoji dolga rajda kočij pred vratami gledališča u Petrogradu. Kočijaši s dolgimi bradami se ustopijo okoli velikega ognja. Posred gledališnega terga (placa) je te ogenj nap

Tu se kočijaži zagrevajo in svoje šale vganjajo. Dva mlada častnika (oficirja) od carske konjaniške straže skočita iz lehke kočije. Svoje plajše zapustita služabnikom in s šibkim korakom tečeta u predvorano gledališča. Ednemu se na obličju pozna, da je potvarjen i žalosten.

„Zakaj Feodor, zapita drugi, si se tak od stola odrinul i še mene za seboj do tje vlačiš?. Skoraj bi ne bila mesta dobila?"

„Za to, odgovori Feodor, je meni naj menj mar."

„Aha, reče uni, sada še le vse vem . . . krasna Marinka donnes spěva" . . .

Tako sta se pogovarjala Feodor Pugačin in grof Ivan Zbrogov, obadva stotnika in od mladih let dobra prijatela Obadva sta po Petrogradskih dvoranah slovela kot dva vesela in prijetna mladenča. Naglo se Feodor čisto spreoberne, postane nekako tih, mračen i zamišljen. Težko je to grof Ivan prenesel. Nobena živa duša ni vedela, od kod to? le samo njima je bilo znano; — da Feodor goreče ljubi pevkinjo Marinko.

Marinka ni bila umetnikinja rojena na Francoskem alj Talijanskem. Ona je svoj pervi nauk u muziki imela u konservatoriju Petrogradskem. Učenke te naprave navadno niso višej prišle, kakor do koristinje, da so namreč u koru pele. Važnejše naloge (role) so pěvale pevkinje iz plujih dežel. Marinka pa postane prima-dona cesarske opere. Mika, slišati njeno življenje.

Stari knez Pugačin, ujec Feodorov, je bil dolgo časa Ruski poslanec u Florenci. Zaljubil se je u muziko. Velika in obširna posestva je imel u južnej Rusii. Enkrat se poda svoja posestva ogledat. Pride u neko vas, kjer so ljudi ravno nek vesel god obhajali. Veselo so mlade deklice pred vasjo na ledini plesale. Tu zagleda mlado deklico. Lepa je bla, ko kri in mleko, tenka in šibka kot jela, sukala se je hitro kot serna; — slednič še začne deklica prepevati, da cingla kot zlato in srebro. Stari knez je slišal najslavnejše pevkinje po Italii, — alj vendar ostermi slišati take nebeške glase pri plesu na ledini. Popraša za njene stariše, ter zve, da so njegovi sužnji (Leibeigene). Vzeme taj mlado svojo suženko seboj u Petrograd in jo vodji cesarskega konservatorija predstavi. Rada je bila vzeta Marinka med učenke, Pa vendar je Pugačin to le pod tim dovoljil, da Marinka ne sme priti u oblast in vlast Cara, kakor druge učenke, ki so bile hčere sužnjev, — temuč je pod tem je dovoljil, da Marinka, kakor poprej, tudi še dalej, sliši knezu Pugačinu.

Še le dve leti minete in Marinka že prepevlja naj težje napeve i naloge. Serce starega Pugačina plava u veselju. Iskreno in pohvalno pozdravi ljudstvo svojo rojakinjo, ki se pervokrat na gledališču pokaže. Sčasom vse gori za Marinko, vsim dopade: Marinka postane malik (boginja) tak velikašev kakor tudi prostega ljudstva. Zategadelj so imenovali Marinko skoraj povsod le „Ciganko" to je toliko, kakor „copernico," ki vse začarati zna.

Verjeti je, da je marsikteremu mladenču tudi globoko u serce segla, verjeti je, da prilizavcov in zalezavcov ni manjkalo. Pa Marinka je žit tiho in pobožno; ni poslušala sladkih besed, ne jemala zlatih danov in zlahtnih koravd, — le pridno se je svojih nalog učila,

da je po tem prepevljala, kot slavček u zelenem logu. Tudi nobenemu mladih fantalinov k sebi ni pustila; le stari knez Pugačin je smel jo obiskovati. Pri tej lepej priložnosti je Marinka velikokrat prav ponižno in prav goreče prosila Pugačina, alj bi jej ne dovoljil od sužnosti se odkupiti, — ponudila mu je strašno grozo denarjev. Knez pa ni hotel dovoliti, kar je Marinka tako serčno prosila. To ni storil iz grešnega, nesramnega poželenja, kakor da bi misel imel, to krasno i nedolžno devico zapeljati, — alj pa da bi si hotel s tistim denarjem še bolj obogatiti, ki ga je Marinka za petje potegovala. Za vse to se stari in bogati knez ni nič maral; — on se je le samo bal, da ne bode mogel Marinko vsaki čas po svojej volji obiskovati, in tak svobodno in lehko š njo se pogovarjati, ako ona svobodna postane, ako jo on iz sužnosti, iz svoje vlasti spusti. Stari Pugačin je Marinko ljubil ko hčer: njena slava je bila tudi njegova slava; ona je mu kratek čas delala. Reče jej: „poj“! in poje, — „prebiraj na glasoviru“ in perstici že miglajo. Pugačin ni hotel biti tako neumen, da bi se dobrovoljno odrekel takšnega zaklada. Nekteri radi imajo lepe konje, drugi žlahtno kamnje, tretji velikanske palače; knez Pugačin je svoje veselje imel s Marinko, in za nobeden denar, za cel svet bi ne bil dal svoje suženke, slavne pevkinje. Marinka mora pri njem ostati do njegove smerti; pa po smerti naj svobodna postane, to hoče u svojem sporočilu (testamentu) zaukazati; — tako je Marinki večkrat obljubil.

Le za petje in muziko je Marinka živela, to je bilo njeno edino veselje. Kaj bi jo tudi imelo in moglo razveseliti? — Ni bila samosvoja, — ni bila svobodna! Vse, kar nosi na duši in na telesu, vse, kar u sercu občuti, — ni njeno, sliši drugemu gospodu: Marinka je suženka kneza Pugačina!

Ni mogla misliti, da bi se žlahtni občutki razvijati mogli tam, kjer je sužnost, verige — tema! Spoznala je, da ljubezen le tam cveti, kjer svoboda svojo bandero razvija. Velikokrat je taj sklenula, pred Carom Pavlom na kolena pasti in ga prositi za svobodo, da jo on oprosti od sužanstva. Le samo bala se je starega Pugačina s tim ožalostiti in razžaliti. —

Feodor, mladi stotnik, je bil od svojega ujca kneza Pugačina u hišo Marinkino pripeljan in je jo večkrat obiskal. Feodora le videti, je Marinko u serce vrezalo, že kar je ga pervokrat vidila, jej ni dopadel. Starega Pugačina — to dobro, skerbno dušo — je serčno čislala in ljubila Feodor se je jej pa le zdel biti tisti grozovitni trinog, ki jej svobodo krati. Govoril je on pred Marinko od ljubezni, — pa ona ni slišala Feodorovih tužnih glasov, — in bolj jo Feodor s svojo ljubeznijo nadleguje in sili, bolj se Marinka ogibla in brani; slednič starega Pugačina naprosi, svojemu sestrencu hišo prepovedati.

Pa vendar je jo Feodor resnično ljubil, ne to, da ga Marinka tako postrani pogleduje, ne to, da se proti njemu tako merzlo obnaša; nič ga nemore odvernuti. Naj lepše in naj znamenitnejše hčere ruskih velikašev niso u stanu, Feodora zmotiti: on, dedič ednega najbogatejših knezov ostane zasramovan od ljube pevkinje in clo še suženke.

Tih, žalosten in zamišlen je Feodor postopal; le tedaj se je njegovo lice razjasnilo, ko je na gledišnem lističu prebral ime Marinka. Nadati se je mogel, jo na večer saj viditi. Nobena človeška moč bi ga bila mogla doma obderžati.

Posebno ti večer se je predstavljala Mocartova opera v ruskem jeziku. Marinka je igrala pervo nalogo. Vse lože so bile natlačene; gospodične prebogato okinčane in gospodi prekrasno oblečeni so marljivo poslušali sladke glase neznane jim dosedaj muzike. Zagrinalo pade, — Marinka poje — potlesk in slava doni uznebesna; — pa mende še tudi nikdar tako krasno in milo Marinka ni pěvala. Stari Pugačin je od veselja solze prelijal, — Feodor — sede u pozlačenej loži, ni premeknul očesa od nje, — želno išče in lovi njene pogléde. Marinka ga pogleda, pa nje pogled kakor strela spreleti vse njegove kosti: tako gerdo, tako jezno in goreče je ga pogledala. Feodor se pa vendar ne zmodri. Kedar je po operi Marinka u sani se vsedla, zagleda med vratami stoječega moža, ki je s pravo roko svoje serce stiskoval, s levico pa ljubeznivo proti njej segal. Bil je to Feodor.

Potvarjen in žalosten gre Feodor spat, pa sladek mir je zibnul iz njegovega serca: on spati ne more. Naglo i terdo se sedaj na njegove duri poterka in neznan glas mu vstati veleva. Njegov ujec, stari knez Pugačin je bil ravno kar od mertvuda — božjega žlaka — vdarjen. Feodor se pospeši, pa vendar prepozno pride, svojega ujca že merzlega najde. Nagla smert je ga bila pobrala, nobenega zadnega sporočila ni zapustil, Marinkino sladko upanje je šlo po vodi in — Feodor je bil edini dedič prezmožnega Pugačina. Nekaj dni, posvečenih žalosti po ljublenem ujcu, hitro mine; Feodor obišče krasno Marinko. Ona ga sprejeme kakor vselej dosada — merzlo in ponosno. Feodor, dedič starega kneza, vladar i gospodar: — Marinka, krasna pevkinja, Feodorova suženka! Tako se je rěč spreobernila: Marinka se pa ne spremeni, ostane kakor poprej in Feodora ljubiti ne more.

Feodor, mladi častnik, počne jej govoriti od ljubezni, pa ona mu podskoči s timi besědami:

„Jaz sem, moj gospodar! tvoja suženka, — pa ne bodem nikada tvoja . . . .“

„Marinka!“ izdihne Feodor iz cele duše.

„Ako bi mi daroval svoje slavno ime in roko svojo, — vendar te vzela ne bodem: Prestani, gospodine! me dalej nadlegovati!“

Izrekla je Marinka te besěde tako mirno, tako merzlo, pa tudi tako lepo in ponosno, da Feodor ni se prederznul kej pregovoriti. Sruši se, na kolenih s rokami sklepa, plaka in joka; — to vidili so Marinka čez njega vsmili, ga prijazno za roko prime ter reče: „Svitli gospodine! ali se spodobi za vas, se tako obnašati, se tako zaničovati. Povem vam, da vas ne sovražim, pa tudi to moram naravnost povedati, da vas ne ljubim, da vas tudi nikoli ljubila ne bodem.“ —

Po tem taj je Feodor vidil in spoznal, da je pri Marinki vse zastonj, da ga nikdar ljubila ne bode. Začne vse to premišljevati, začne še sramovati in jeziti, začne u svojej sramoti in jezi terdovratnej Marinki jamo kopati, meč ojstrega maščovanja brusiti. —

Edno jutro se po Petrogradu novica raznese, da je Marinka „ciganka“ zibnula; govorilo se je, da je Feodor Pugačin pri caru za dovolenje prosil in ga tudi dobil, se na Francozko podati. Tu in tam se je mislilo in zadnič kot gotova resnica terdilo, da se je Marinka u Feodora zaljubila in se š njim na Francozko podala. Štirnest dni si povedali

kamor si u Petrogradu stopil, pravili slišal od Feodora in Marinke, ki sta na Francozko pobegnala. Vendar je bilo drugače. Feodor ni se u Pariz odpeljal, — tudi Marinka ni se svojevoljno iz Petrograda podala. Kadar se ednega večera Marinka iz gledališča verne, čaka na njo u njo sobi oskerbnik mladega kneza. U imenu gospoda Marinki — suženki — zaukaže, se u voz vsesti, kteri je pred durmi pripravljen stal. Marinka — vboga suženka — spozna, da za njo ni pomoči, voljno in molče vboga in se vsede u kočijo, ki š njo in s oskerbnikom naglo odderdra. Šlo je naskok proti južnej Rusii, kjer so bila Pugačinova obširna posestva. Oskerbnik jo po volji svojega novega gospoda pelja v ravno tisti kraj, kjer je rojena bila, u globoko Krimeo, več ko tisuč verst (ruskih mil) od Petrograda, u vas imenovano „Veza." Daleko okolj Veze je bila samota in pušćava. Feodor je dobro vedel, da ta vas proti Petrográdu ne more Marinki dopasti, da mora od žalosti in tuge konec vzeti, alj pa se spreoberniti: Veza naj bode živ grob za terdovratno Marinko! Nekaj dni preteče, kar se Feodor sam u ti kraj pripelja, pervokrat svoja posestva pogledat, ki jih je po svojem rajnem ujcu dedoval. Marinka se ni smela iz svoje jispe geniti, — perva živa duša, ki je jo ona u Vezi zagledala, je bil — Feodor. Častljivo jo te pozdravi ter jej roko poda; pa Marinka se od njega naglo zasuče, in gre sa oskerbnikom. Od serda Feodorovo serce kipi. Marinki se odkaže lesena bajtica: suženka naj ravno tam prebiva, kjer so nekdaj njeni stariši živeli in kjer njena zibika se zibala. Odložiti je morala krasne bogate oprave, — nositi je morala volnato suknjo, — splesti je morala si dve tesni kitici: prevzeti je morala vso nošo in šego ruskih vesničank. Tudi k težkemu delu so jo gnali in silili kot druge suženke.

Marinka se je po celej soseščini ponižno in prijazno obnašala, vsi so jo ljubili kot mamko. Vendar se je na njej pri vsem djanju in nehanju lehko vidilo nekaka visokost in modrost; za to so jo vsi tudi spoštovali kot svojo gospo. Vsi so se čudili nad njenim blagim obnašanjem, vsi so se klanjali pred ognjenimi pogledi njenih černih velikih očes. In kader je rumeno sončice k božjej gnadi šlo, je Marinka po težkem delu u sredi svojih vesničanov in vesničank sedela in marsiktero rusko narodno pesem zapela. Tedaj velikokrat veselja, ploteska in slave ni bilo konca ne kraja. Na svojih žilnastih rokah so jo večkrat hoteli u triumfu nesti u bajtico, kjer je Marinka stanovala.

Med mladenči te vesi je bil neki Demeter: pravi korenjak in blaga duša. Demeter Marinko komaj zagleda, in že jej pregloboko u oči pogleda, — hitro občuti gorečo ljubezen do Marinke. Alj njegova ljubezen je bila divja, burjeva, kakor on sam. Izruti kako drevo s koreuino vred, — zagnati skalnato grudo visoko u poveter — zanemarati ukaze svojega gospoda, vse to bi se bil on podstopil, da bi se le Marinki dopadel. Vsako jutro je stal pred durmi svoje ljubleniсe in je jej prinesel venec, ki ga je spletel iz polskih cvetlic alj pa nekaj sterdi, ktero je čbelam u gojzdu izderl.

Zdelo se mu je večkrat, kakor da bi Marinka tudi nekaj u sercu do njega občutila. Sklenul je taj, oskerbnika alj pa naj starejšega od njene žlahte za roko Marinkino prositi. Pa vendar ni imel nikdar toljko serčnosti, to svojo misel na znanje dati: njegova ljubezen je ostala skrivna in skrita.

Ednega dnu (bilo je to četerti teden, odkar je Marinka u Vezi prebivala) stopi Feodor u bajtico. Mika ga viditi, kako se Marinki godi, hoče se edenkrat svojej suženki ponuditi svojo roko, knežko ime in veliko bogatstvo. Komaj Feodor prag prestopi, — kar se mu Marinka serčno nasproti postavi in dalej prekoračiti zabrani. Pogleda ga zraven pomenljivo in pogerdo, visoko in ponosno, da se revnemu Feodoru pred očmi stemni. Osramoten ne vě kaj storiti, — rudečico na licih in serd u sercu otide.

Drugi den po tem hodi oskerbnik od hiše do hiše od kmeta do kmeta in vsim oznani: da mora po volji in zapovedi mladega gospoda Marinka, hčer Ivanova, biti žena Jeronima, sina starega Ambroža.

Le nekoliko ur po tem, kar se je ta novica po Vezi oznanila, že leti presrečni Jeronim u bližnji gojzd, da bi kako zver vjel za tako vesel god, ki ga bode skoraj s krasno Marinko obhajal. Čakajo in čakajo, — pa ni ga nazaj; grejo ga iskat in ga najdejo u nekej goščavi mertvega: kroglica mu je serce prestrelila. Sledijo in pazijo, kdo bi bil to strašno delo dopernesel, — pa vse zastonj: hudodelca ne morejo zapasti.

Kratko po tem oskerbnik spet hodi od hiše do hiše, od kmeta do kmeta, ter oznani, da mora po volji in zapovedi mladega gospoda Marinka, hčer Ivanova, biti žena Šimonova, sina Mikulaša. Nekoliko ur po tem se presrečni Šimon kupice meda napije, in kmalo — vmerje. Iz bližnega mesta pokliče se zdravnik; on seravnost poterdi, da je bilo Šimonu zavdano: medu je bila priměšena mišenca. Tudi tikrat ne pride hudodelec na den.

Cela vas začne si na ušesa šeptati, da nad glavo zale Marinke čuje neka neznana moč in čudna osoda. Vsi starši začnejo terditi, da rajši vidijo svoje sinove u dvajsetletno vojaštvo peljati, kakor da bi imeli za roko Marinkino snubiti in strašen konec storiti, kakor sta ga ravno storila Jeronim in Šimon.

Feodor ne vě, kaj bi mislil, kaj počel? Njegova věst se začne prebujati in mu grenko očitati, kako gerdo in nevredno je s Marinko postopal. Tudi njegovi suženci in suženke ga začno po strani pogledovati in se ga ogibati. Do duše se sramuje Feodor i sklene te kraj zapustiti in se u Petrograd verniti.

Komaj Feodor otide, Marinka Demetra k sebi pokliče ter ga takole nagovori: „Kolikokrat si mi rekel, da me rad imaš, da me ljubiš, zlati moj Demeter.“ — To slišati tako milo in mično, Demetru sapo vzeme, — ni u stanu pregovoriti, — le pogledati zamore svojo drago Marinko.

„Vzemi taj, moj Demeter! to zlato, odkupi se od sužnosti, zadobi si svobodo. Podaj se u Petrograd, prerivaj se do prestola svitlega cara in izroči mu ti list od moje roke!“ Še tisti den jo Demeter že maha na cesti proti stolnogradu. — Kar je Feodor Vezo in Marinko zapustil, se je š njim veliko spreobernilo. Poprejšna jeza do terdovratne Marinke je začela u njegovem sercu vmirati, sram ga je začelo biti, da se je zamogel tako daleko pozabiti in tako grozovitno se obnašati proti mladej, nedolžnej deklici! Ljubezni do nje ni bil stanu se znebiti, njegovo serce je bilo vedno pri dragej Marinki tam daleko u Vezi.

U Petrogradu ni mira ni veselja za njegovo serce, ljubezen ga žene in sili u Vezo k Marinki, še ednokrat jej ponudit svoje serce in svojo roko. Poda se spet na pot ter pripelja se u Vezo. Koj hitro na mestu pošle Marinki lastnoročno pismo s svojim gerbom i pečatom. U tem pismu pusti njo iz svoje sužnosti: suženki Marinki daruje svobodo.

Molčé prime Marinka pismo, prebere pa ne reče ne besedice alj je jej po volji, alj ne in se pripravlja podati se u Petrograd. Feodor zastopi jej pot s bledim obličjem in jo milo in ganljivo pogleda. Marinka pa ostane terda in merzla kakor vsigdar, ne da si braniti in otide u stolnograd.

Med tim pride Demeter na svoj cilj in konec, u veliko mesto Petrograd, in je tako srečen bil, list Marinken caru Pavlu u roko vpraviti, ravno ko se je Pavl u cerkev k službi božjej pripravljal. Car Pavl je bil žlahtnega serca in blage duše, zato ga globoko u serce gani, iz lista čitati, kako žalostno se je Marinki — slovečej pevkinji — godilo. Pri tej priči napiše s vlastno roko nektere verstice na kneza Feodora Pugaćina. V tem listu je rekel svitli car, da bi rad vidil, ako bi stotnik njegove straže suženko in pevkinjo iz sužanstva pustil, jej svobodo daróval.

Car pa ni mogel zamolčati, kar je bil iz lista zvedel, kako se Marinki — slavnej pevkinji — godi. Že drugi den je celo mesto od Marinke govorilo. Vse je obžalovalo revno pevkinjo, ki je tako naglo bila odpeljana iz šumečega mesta u tiho puščavo, iz bliskečega gledališča u leseno bajtico, — iz svobode u sužnost. Feodora so nekteri ojstro grajali, nekteri pa omilovali. —

Marinka pride u Petrograd. Kakor blisk se ta novica hitro po mestu raznese. Od vsih stran vrejo ljudi gledat nekdajno primadono; clo naj višji gospodi carskega dvora jo obiščejo, poslušat kako je se jej godilo. Naedenkrat nastane glas po mestu, da bode se Marinka spet na gledališču pokazala in spet zapela. Vse je se terlo u gledališču. Marinka zažene svoj mili glas in vsim pokaže, da je še poprejšna slavna pevkinja, da je še sada Marinka ciganka, ki s svojim petjem vse očara. Kedar pa ni pela, je sedela u svojej loži; zmiram pri njej je bil — Demeter.

Feodorova rudeča lica so pa obledela, ognjene oči so otemnele, meso je mu odpadlo: bogat in krasen mladeneč knez Pugačin je hudo bolehal na rani, ktero je mu nesrečna ljubezen zavdala. Kdor je kneza zagledal in vedel, zakaj se mu taka godi: je ga omiloval iz celega serca. Slišalo se je praviti, da je marsiktera gospodična tu in tam gorke solze prelijala nad bogatim in lepim, pa nesrečnim Feodorom.

Ednega dnu car Pavl mladega kneza k sebi povabi. Dobro Pavl mlademu knezu v medočje pogleda, ga prijazno za roko prime in ljubeznivo pregovori: „Feodor! Alj bi ti bil pevkinjo zares vzel za svojo ženo? „Ju zares!“ presvitli car in gospodar.“

„Dobro,“ reče Pavl dalej, „zgodi se tvoja volja, — imej jo, pa morata živeti na Talianskem. Bodi prepričan: Marinka mora biti tvoja žena; za to hočem jaz car skerbeti.“ —

Zvečer sedi Marinka po navadi u svojej loži. Duri se odpro in car Pavl stopi u ložo, se blizo nje vsede in se pogovarja čez to in uno. „Gospodična! moraš poiskati si moža“ pregovori sedaj naglo. „Morebiti imaš u svojem sercu kako skrito, skrivno ljubezen?“

„Ne! presvitli car, moje serce je svobodno“ odgovori Marinka.

„Alj poznaš tistega, ki te resnično ljubi?“ reče car dalej.

„Ja! poznam ga“ Vaša carska moč.

„Dobro tedaj gospodična! moraš ga vzeti.“

„Že večkrat sem sama mislila to storiti, rekli ste, da si moram moža poiskati; iz tega vidim, da Vi carska moč! še niste za mene moža izbrali, kterega vzeti bi jaz bila prisilena.“

„Ravno tako je. Ne silim te, saj vèm, da si pametna in si bodeš tistega izbrala, kteri te serčno ljubi. Moja volja je, da naj bode poroka že jutre. Veliko gospodov in gosp hočem jaz k poroki poklicati; in tvoje ženitno piesmo bodem jaz s svojo roko podpisal.“

„Hvala in slava Vam, mogočni vladar! pa dozvolite mi, še nekaj pristaviti. Serčno bi želela, da bi se ime mojega ženina in prihodnega moža še le tedaj izreklo, kedar ste Vi, presvitli gospodar! svoje ime že na ženitno pismo podpisali.“

„Čudna želja ta! Pa naj bode tako, kakor želiš.“ — Jutre na večer je bilo svètlo u carskih dvoranah; vse je bilo prekrasno nakinčano. Feodor, obdan od svojih prijatelov, stoji tam u kotu dvorane; skoraj se sliši, kako mu serce močno bije. Marinka sedi u sredi dveh visokorojenih gosp. Vsih oči so na njo vperte; — nevesto so poznali, ime ženinovo je bilo še skrivno. Zadej za Marinko sedi Demeter, kakor namestnik sosedov in žlahte prekrasne neveste. Car, sedeč na zlatem prestolju, podpiše svoje ime na ženitno pismo. Celo družtvo stermo gleda in posluša, kako se bode sedaj ime ženinovo izreklo; — Feodoru hoče serce pokniti. Marinka vstane, — povsod smertna tihota; — prime Demetra za roko, stopi š njim vred dvorane, ter močno in glasno govori: „Pred Bogom, pred mojim carom, in pred timi častitimi prižatni oznanim, da ti le mladeneč — moj rojak Demeter — bode moj mož, — on me ljubi resnično.“ —

Nekoliko mesecov po tem so nesli merliča iz mesta, nekega bogatega mladenča, — bil je to — Feodor. —

Slavjanska serčnost.

Kogar je kada sreča pripeljala v mojo milo domovino, v krasne kraje slovenskega Štajera, v čudnovito lepe travnike, skoz ktere se vali dobrotljiva Pesnica, vnukica egiptovskega Nila, ker tudi ona večkrat prestopi svoje bregove, in pomlaji lepe livade, da obilno rodijo sladke kerme, more iz celega serca z menoj reči: Lepšega kraja na svetu biti ne more.

Pride tukaj kositva. Doni po daljnem okraju, od vesi do vesi, večer in rano posebno glas, namreč: Klepanje kos.

Preden še juterna zora nebo rumeni, je že več sto pridnih koscov raznih travnikih. Urno sučejo kose. Kupoma se trava podira. Preden zvon sedem zapoje, se vpeščani z zajterkom in rumeno kaplico Zaršćine eno malo okrepčijo. S krikanjem spet začnejo delo. Solnce oče pripeka, in marsiktera sragica lica preteka; če ravno za poletno lo ni prikladnejše obleke, kakor je pesnička narodna: Razun škornjev širokrajnega klobuka, samo široke breguše (hlače), robača do pol gna prepasana z rudečim ali modrim pasom in rudeč ali moder perslek, teri pa se pri delu odloži.

Pustimo druge, in se obernimo k K . . . . . vim koscem.

Marsikteri jan čversto pokosijo. Ali zdaj zvon o poldne milo zapoje. Vsi se vtrudjeni podajo v senco košatih brestov, gotovi, da bode obed skoro donešena. Samo kosec Franc J. se hoče v mimotekoči Pesnici ohladiti. Dobro pazi, ga opomni skerbljivi gospodar da v cmerk (vertinec) ne zajdeš., mu na tenko zaznamva kraj, ino Franc J odide; čez nek čas sušukinje prinesejo obed. Kje pa je Franc? popraša odišlega žena. Kopat se je šel — vunder zdaj bi že moral nazaj biti, njej odgovorijo. Ona obledi — tudi vse druge strah spreleti, posebno pa dobrega gospodarja, ker še le zdaj premislijo, kako dolgo izostaja, ino berž sumijo, da je v žereči cmerk zajšel. Trepetaje letijo vsi k Pesnici. Obleka leži za vajnkom vertinca, Franca pa ni nikjer viditi — ne doklicati. Vse groza spreleti; gotovo je v cmerku! Ali blagoserčni, bistroumni gospodar hitro pomoč domisli. K sreči se ravno mimo pelja nek veščan po seno. Urno jednega k njemu po vervi odpošle. Med tim mu morejo ženske z večimi predpasi glavo dobro oviti, ker hodno platno ne prepušča tako hitro mokrote. S koncem vervi se prepaše, in okol stoječim veli, ga v cmerk spuščati, in le, kadar bo verv pomikal, ga nazaj potegnuti. S težkim sercom spolnijo povelje. Strašno je bilo gledati, kako cmerk gospodarja požre, in silno v globočino zaverti. Skerbno so spuščali; že če druga verv steči — na enkrat se strese verv. Varno vlečejo nazaj, in veča teža njih tolažljivim upom navdaja, in tudi ne vkani. Pod pravo pazduho prinese gospodar vtoplenca s seboj. Sam Bog daj, da bi še živ bil! je zdaj prošnja vsih. Zvesto vse skušajo, ga oživiti, vender se hitro ne vda, ker je predolgo v vodi bil. Na enkrat pogleda! Veselja in radosti ni konca ne kraja. Radostne solze polijejo otetega, hvaležno objame kolena gospodarja, kogar čudnovita serčnost ga je gotove smerti otela. „Hvali Boga! ki mi je serčnost in ljubezen vnel, kajti grozna je bila pot, strašno me cmerk nekokrat po steni svoje vedno bolj tesne votline zasukne, dokler se v ozki luknji ne vstavim, kjer k sreči tebe najdem, šum derečih valov je bobnjal, kakor gromljavca in potres, da me je skoro popolnama omamil; zraven me je še sapa strašno silila. Ročno te zmotam z vejovja, med ktero si bil zavit, te terdno primem, z levico verv zamikam, in neka sladkost mi serce napaja, kak mile še pred nikdar občutil nisim."

Govorilo se je, da steka toti cmerk pesničko vodo globoko pod zemljo v Zšavnico, ki je tri ure oddaljena; ednako dunajskemu cmerku niže Kremža, ki polni s svojo vodo Nižidersko jezero na Ogerskem.

Od te čudnovite dogodbe je preteklo precej let, zakaj ti blagi gospodar so bili moj dragi predded, po tenki niti. Ljudmila.

Kratko številoslovje.

(Dalje.)

Polovine.

Razštevo, in kadaj se upotrebuje, ni tako lahko razumeti; zatorej se mora priporočiti, v njej osobito počasno postopati. Začnimo taj razštevati med dvoje, rekel bi razdvojevati. Oziraje se na poprejšnje vadbe na tej stopnji, bodemo najpred učili iskati delivna števila vsakega čisla, in potle vodili otročiče spoznovati: kolikokrat stoji število, s kterim razštevamo, v vsakim drugim med 1 — 60 ali tudi med 1 — 100, to je spoznovati: kolikobarti moremo razštevec od razštevine odšteti. Kar je pa še veče važnosti in v prostem živlenju prav potrebno je: znati razdrobiti vsak znesek rajnišev v zaznamovane děle. Sledeče vadbe se nam same od sebe vnudijo: 1. Ako dvoje otrok dobi jedno jabelko, da si jo razdělita, bode imel vsak 1 pol — ali 1 polovino, tako tudi od 2, 3, 4 . . . . . Ker je učencom že znano: koliko znese 10 polovin, se postopa v delitvi od 11 — 20 zmiraj tako, da otroci očevidno spoznajo koliko celin bodo imeli, če se polovine soštejejo. Od 20 polovin se napreduje postopaje od čisla do čis'a tje do 60 — kar od začetka, slasti pri razdvojenju dosti biti more. Ako so otroci vajeni vsak broj polovin zaporedoma v celine (celote) spreberniti, naj se to skuša tudi preskakľjaje. Začnimo po tem ravno kakor smo z jabuki delali, deliti krajcarje; in kadar smo do 60 kr. prišli, in vidimo, da ta razšteva urno gre, tudi rajniše. Posebno praktično opravilo pri tej stopnji je: kupovati dvoje ali dvojice po kakoršnej koli ceni.

Vadi se to takole:

Dvoje jajc, peres ali kaj takega, velja 1 kr.; po čem pride eno jajce? odgovor bode; pol krajcarja, ali jedna polovina. — Napeljevati moramo otroke, da nam vedno s polovino odgovore in da tako najdemo pravilo: kolikor krajcarjev, rajnišev i. t. d. dvoje, toliko pol krajcarjev, rajnišev i. t. d. ali polovin velja jedno. Da se ovo pravilo najde, se more zaporedoma, počemši od kraja, to je od enojke toliko časa postopati, dokler se ne vidi, da so učenci to zapopadli. Prepričati se tega, se skoči v drugo desetko, s zadačami; in ako v tej urno odgovor dajo, bodejo lahko vsako rěšili. Morejo se vaditi si to tudi zapisovati, tako le:

Če	2	kosa	veljata	1	kr.	1	kos	velja	1 polovino
Če	2	»	»	2	»	1	»	»	2 polovini
Če	2	»	»	3	»	1	»	»	3 polovine
Če	2	»	»	4	»	1	»	»	4 polovine
Če	2	»	»	5	»	1	»	»	5 polovin

i. t. d. — potem se preskoči.

Če 2 kosa veljata 15 kr. koliko jeden. —

Kadar vědo zrajtati polovine krajcarjev se dajejo cene v rajniših; in zadnič v rajniših in krajcarjih. Tako jim po malem ne bode težko

nako zadačo rěšiti, kakor n. p. 2 měrnika žita veljata 13 fl. 52 kr. — počem pride jeden? dve orni olja veljate 27 fl. 47 kr. počem je orna? i. t. d. Sada tudi ne bode več težavno jih vaditi: da najdejo kolikobart stoji dve v vsakem številu med 1 — 60; ali kolikokrat moremo dvojko od vsakega števila odšteti. V tem bi se mogli tudi navadne razštevanke poslužiti, vender ne směmo nobenega števila preskočiti, bodi si dvojka v njem zapopadena, ali ne. To se more takole goditi:

2 od 1 se ne more odšteti,
2 „ 2 „ more odšteti 1 krat,
2 „ 3 „ „ „ 1 „ ostane 1 pol.
2 „ 4 „ „ „ 2 „
2 „ 5 „ „ „ 2 „ „ „
2 „ 6 „ „ „ 3 „ i. t. d.

do 2 od 10 — ; potem pa se razštevina naj vselej razkole v desetke in enojke, in se napreduje do 2 med 60.

Tretjine.

Ako so naši učenci razštevo med dvoje dobro razumili, jim bodo vse sledeče lahke; in zato hočem še le samo delitvo med troje poredoma pretresti; od drugih števil pa le naj potrebnejše naznačiti. Troje otrok dobi jabelko, naj si jo razděle — kar dobi jeden — se pravi tretjina — naj si razděle še drugo jabelko in tudi od tolega bode vsak dobil tretjino, bode tedaj imel dve tretjini; od tretjega jabelka dobi spet tretjino; ima torej tri tretjine — in ako vse tri dele (kosce) složi, celo jabelko. — Tako se naj razděluje 4, 5, 6 . . . . . jabelk; samo se da opaziti, da 6 tretjin da 2 celi jabelki, 9/3 tri, 12/3 = 4, 15/3 = 5, 18/3 = 6 jabelk. Speljuje se tako do 30 tretjin, 45 tretjin, in 60 tretjin; čisla, pri kterih se vedno nekoliko postoji, da si jih otroci zapomnijo. Po enakem načinu se morejo krajcarji razštevati.

Pri razštevi rajnišev moramo otroke opomniti, da tretjina rajniša je dvajsetica — in tak se moremo kmalo h kupovanju vernuti. Kupimo troje jajc, ali kar si bodi, po krajcarju, in najděmo po malem, da jedno velja toliko tretjin, kolikor krajcarjev troje. Ako plačamo troje po trojači (grošu) bo jedno veljalo toliko krajcarjev, kolikor trojač troje, ako pa kupujemo troje po 1, 2, 3 itd. rajniše, bo jedno veljalo toliko dvajsetic; n p. za 3 prače sukna dom 17 fl. — po čem je prač? odgov. 17 dvajsetic, ki znesejo 5 fl. 40 kr. — 3 dekle dobijo lětne mezde 67 fl. 36 kr. koliko pride na vsako? odg. 67 dvajsetic, in 36 krajcarskih tretjin — 60 dvajsetic = 20 fl. 7 dvajsetic = 2 fl. 20, ukup 22 fl. 20 kr. 36 tretjin krajcarskih je 12 kr. cel znesek=22 fl. 32 kr. Poslednič naj se vadijo poiskati, kolikokrat stoji trojka v vsakem številu med 1 — 60. Počne se pri enojki, in se postopa zaporedoma, vendar da se obstoji pri šestki, devetki, dvanajstki — petnajstki, in pri vsih čislih, v kterih se brez drobiža znajde. (Dalje sledi.)

Književnost.

—

* Od pervega dne oktobra po starem koledarju je začel v Carigradu izhajati nov slovanski časopis v serbskem narečju, namreč: Carigradski věstnik. Donašal bode politične in lěposlovne sostavke. Naročnina za cělo lěto snese 10 zl. (fl.) srebra. Tudi pri avstrijanskih poštah se naročila prejemajo. Po tem takem je to drugi slavenski list v Carigradu.

* Ravno kar je u Zagrebu na svitlo prišel osmi svezek časnika: Kolo, članci za literaturu, umietnost i narodni život. Vredil ga je A. Torkvato Brlić. Cena mu je 30 kr. sr. Da bi nam pogosteje izhajal! — Tudi g. Preradovićeve: Nove pjesme so že izišle in so za 40 kr. sr. dobiti. Kdor njegove Pervence pozna, bode s veseljem tudi po tih krasnih cvětlicah segel. Bog daj! da bi jih tudi mi Slovenci za gotov denar pri naših knjigarjih dobiti zamogli! Vedéremo. —

* Željno pričakovane jugoslavenske (ilirske, serbske in slovenske) terminologije je sedaj osem pol natisnjenih. Kakšna škoda, da se tako imenitno in potrěbno dělo tako na dolgo klop odlaga!

* Pri g. J. Leonu, slavenskem knjigarju v Celovcu, so v novem pravopisu sledeče knjige za slovenske šole dobiti: Abcedna tabla po 1 kr.; — Abcednik za šole na kmetih po 3 kr.; — Abcednica za slovenske učence na deželi. Spisal G. Somer po 10 kr.; — Mali katekizem za pervošolce po 5 kr.; — Keršćanski katolški navk, okrajšan po 9 kr.; — Berilo za male šole na kmetih po 19 kr.—Berila ali listi in evangelji u nedelje in praznike cělega leta in vse dni svetega posta po 28 kr.; — Spisovnik za Slovence. Spisal Majar po 12 kr.; — Slovnica za Slovence, spisal M. Majar po 10 kr.; — Predpisi latinsko-in cilirsko slavenski. Spisal M. Majar po 20 kr. posebno za učitelje zavolj uvoda; — Slovenski lepopisni izgledi. Spisal J. Levc po 54 kr. Tih izgledov se tudi posamezni listi po 3 kr. šajn. prodajajo; — Tablica zlogovanja s tisnimi pismenkami po 6 kr. sr. denarja.

Zmes.

—

* Iliri v Neapolskej kraljevini. Marsikteri bo pri teh besědah debelo gledal, pa naj čuje, kaj statistika neapolitanske kraljevine od Serrestoria piše: da u tamošnjej kraljevini 75000 slavenskih stanovnikov iztočnega sjedinjenega věroizpovědanja prebiva. Že lěta 1453 so se jeli iz Arbanaske in Bosne v Abruze in Kalabrijo preselovati, kjer še dandanašnji žive. Zaderžali so svojo narodno nošnjo in svoj ilirski jezik. Oni so ostali věrni obredu pravoslavne iztočne cerkve, samo da svetega očeta papeža za vidljivo glavo cerkve spoznajo. Glasoviti bakrorězec ...elli v Rimu, ki je mnogo talianskih nošenj izdal, je tudi ilirske nošnje

(v br. 31. svoje žbirke v četvertini) predstavil. Človek s hanžarom za pasom, in žena s zobuncem bez rokavov (tako se zove neka zverhnja oblěka Ilirkinj) in s pisano pretkanim zagrinjalom izgledajo ravno tako kakor njih sorojaci v pravej in izvirnej domovini Ilirii.

* List 112 „slovenskih novin,“ ki na Dunaju izhajajo, je něko rěč u misel vzel, ktera tudi vsim Slovencem na sercu leži. Zato cel sostavek od besěde do besěde tu sem postavimo. „Slov. noviny“ pišejo: „Staro lěto se koncu bliža, — novo je pred durmi. Te čas se tiskajo povsod po vsih škofijah novi duhovni šematizmi to je: popisi far in duhovnikov, ki se u mejah kake škofije znajdejo. Kedar je nam to na misel prišlo, se je zbudila tudi u našem sercu neka tiha želja, ktero mi svojim čast: bravcem odkrijemo. Upamo da se bode to, kar želimo, tudi ljubeznivo spolnilo!

Pri nas (to je pri Slovakih, Slovencih na Ogerskem) ni nobene škofije, u kterej bi le eden narod in eden jezik doma bil. Zavolj tega mi spoznamo za primerno, ja za neobhodno potrebno, da se duhovni šematizmi izdajejo u latinskem jeziku, kakor jeziku neutralnem, vsim ednako zastopljivem in ednako nezastopljivem. Zastopljiv duhovnikom in učenim, nezastopljiv ljudstvu. Edna je pa reč, ktera je nas pri latinskih šematismih vselej u serce bolěla, in scer zavolj tega, ker priča, da se tudi u latinskih šematizmih Madjari povišujejo, Slovaki pa na stran postavljajo. In ta reč je: kako se imena občin pišejo. Zakaj tam ne najdemo, — še clo u oklepaju (in parenthesi) ne — slovenskih imen mest, far in vasi, temuč le same tiste spake imen, ktere je tisto otroško raztegovanje in napenjanje na madjarsko kopito zplodilo, in ktere naše ljudstvo nikolj ne uživa in tudi ne razumi. Mi bi želeli, da bi se ta spaka, to skrivanje vmirajočega madjarizma saj iz duhovnih šematizmov iztrebilo! To se naj takole zgodi, da se vsako mesto, vsaka fara in vsaka vas s svojim vlastnim, narodnim imenom u šematizem postavi, ne pa s imenom, ki je le izmišljeno, ki se u življenju nikolj ne uživa, ki ga ljudstvo tudi nikolj ne zastopi. Se vě, da se pravo ime naj piše u pravopisu slovenskem. Naj se postavim piše: „Červenica,“ kakor se tudi u resnici imenuje, ne pa „Vörös Vágás“; naše ljudstvo oči in usta odpre ako ga prašaš: kje je tisti „Vörös Vágás“? Imena, ki po madjarščini dišijo, in ki so se samo u knjige in pisma, ne pa u vsakdanje življenje vrinula, naj se le u oklepaju pristavijo, da tako nobena zmota nastati ne more; postavim: Červenica (Vörös Vágás).

Imena madjarskih in nemških občin naj se pišejo tako, kakor jih madjarsko in nemško ljudstvo izgovarja, u pravopisu madjarskem in nemškem; pa naj tudi slovenske občine ravno te pravice deležne postanejo. Naj mine pomalo tista neprijatelska navada, se vsega ogibati, kar po slovenščini diši, kakor da bi bil slovenski narod nekaki od Boga in ljudi obsojen narod, kteri se nikdě s svojimi narodnimi vlastnostmi in s svojim jezikom pokazati ne smě. Naj začne saj cerkev, tota mati vsih narodov, pred ktere očmi ni ne Jud, ne Gerk, ne svobodni, ne sluga, boljši, naj prej pravico skazovati narodu, ki je bil tako dolgo zanemaran in se tak zvesto in verno k njej obrača.

Ako pa cerkveni predpostavljeni dosadajno podobo šematizmov pustiti in popačena imena u slovenska premeniti na nobeno vižo ne to bi pa vendar saj storiti meli, kar u vsih sedajnih novih kemlio

knjigah najdemo; tam se namreč najdejo imena pomadjarena, pa u oklepaju se povsod najdejo tudi imena slovenska. Ko bi se saj u duhovnih šematizmih našla slovenska imena slovenskih občin in far! S tim bi imel zemljopisec slovenski znamenito pomoč pri rokah. Kdor bi sedaj hotel ogersko zemljo popisati, bi moral alj po celej zemlji sam potovati alj po povsod dopisovatelje imeti; — kar je nemogoče.“

Marsiktera slovenska duša, ki te verstice prečita, bode iz globočine svojega serca izdihnula: tak se saj povsod Slavjanom ednako žalostno godi!! —

* Lista 105 in 190 „Narodnih novin“ oznanita, da so sledeči Slovenci dosihmal članovi k družtvu za povestnico jugoslavensko pristopili: Dr. Jozip Muršec, c. k. prof. na realnoj učivnici u Gradcu, u jedno c. k. ministerialni pověrenik za izpite zrělosti po Hervatskoj i Slavonii. — Rudmaš Šimon, c. k. školski savětnik u Koruškoj; — Majar Matia, župnik u Gorjah na Zili; — Tuvšić Jozip, kapelan u Otmanjeh; Einšpieler Andria, kapelan u Celovcu.

Da bi se jim še tudi skoraj pervi svezek „Arkiva za pověstnicu jugoslavensku“ poslal! —

* Komaj so še le tri lěta minula, kar je slavjanski jezik tako rekoč na javno gledališče stopil. Vendar je že tako umikan in izobražen, že tako čisto, gladko i sladko teče, da mi ne vědnosti ne urada, za kterega bi popolnoma prikladen ne bil. Neznanci in neprijateli pa vendar svojo staro termo trobijo, da je slavjanščina za nič, da něma svojih besěd, da mora vsako bolj imenitno in visoko rěč s ptujo besědo zaznamvati itd. itd. Morebiti da se tudi u slavjanščini někaj ptujih besěd najde, pa vendar, kar smo te dni brali, je non plus ultra. Znani nemški modrijan Hegel piše: „Die Liebe ist die Idealität der Realität eines Theiles der Totalität des unendlichen Seins, verbunden mit der Cupidität und Carnität zwischen Ich und Du; denn ich und du ist: Er“ (glej Neigebauers Südslaven str. 327) To je tisti omikani in čisti književni jezik němških modrijanov. Alj vsmileni Bog hoče, mi Slavjani svojega jezika nikoli tako omikali in očistili ne bodemo: Bratec moj! izderi poprej bruno iz svojega očesa, po tem glej, da izdereš pezdir iz očesa svojega brata! —

Med i pelin.

* Iz Tersta se piše v časnik: Učenik slovenšine na gimnasii vsak teden uči v sredo dve uri in v saboto tudi dve, torej le 4 ure pa s tem razločkom, da se učenci v dva razreda razdeljeni, ker so v enem samo Slovenci rojeni, učenci druzega razreda so pa Neslovenci; in pri Slovencih je treba le po slovensko govoriti in učiti, toraj se tudi slovnica po slovensko razlaga; v drugem razredu je pa nemški jezik učni jezik. Učencev je še dosti, toda dozdaj so še iz 7. 6. 5. do 1. šole skupej, kar napredovanje v uku kaj overa, ker mali učenci nikoli ne morejo toliko in tako hitro razumeti ko večii.

20. t. m. je bilo sprašuvanje iz slovenščine, kar je od 10 — ½ 1 u. Poslušavci, ki so učenika in učence, ali sploh predmet izpraše-

vanja — slovenščino — počastili, so bili kaj zadovoljni in gospod vodja gimnazja je očitno pohvalil napredek, ki so ga učenci v slovenskem jeziku storili. Šlo je dobro, učenci so dosti dobro odgovarjali; posebno so se pa Slovenci dobro deržali, vse po slovensko — branje in izpraševanje, in tako se je letos tukaj to zgodilo, kar se še nikoli ni in morda se tudi pri vas v Ljubljani kaj taciga ne godi. Slovensko se sicer tudi pri vas uči, ali le po nemško se razlaga, glej! tukaj smo pa prav po slovensko ves čas govorili.

Slovensko društvo ima seje vsak četertik in gospod Vesel-Koseski je zdaj predsednik. To društvo je zares lepo, udov ima veliko in prav bogatih; stanišče njega je krasno, dvorana prezala in bravnica, v kteri je do 30 časnikov, slavjanskih vsih narečij in drugih. Veselje obide človeka, kedar se med prav sercnitni Slavjani znajde. Posebno pa naše veselice po Terstu slove. Dičnih in mičnih gospodičen je pri naših plesih na zbero.

* **Iz južne Štajerske.** Od naših županov nečem da besedo progovorim; saj sami véste kako se nosi glava, u kteroj se nekoliko němškoga dima kadi. Le od župana Podsrečkega sim vidil slovensko napisano domovnico; i tukaj je narodnost samo zato obveljala, ker je popotnik u Hervatske kraje se podal. Našim sodnijam se pa neupa nijedan slov. slova pod oči poslati, drugači dobi „scharfen Verweiss.“ Čudno je pa slišati, kadar uradniki pripovědujejo, kakov směh i kakve šale zganjajo, kadar prebirajo pisma od županov uložena. To vam je takov slog, da bi se kozlu jed priskrunila. In vendar ti učeni gospodi se rajši posměhujejo, ko da bi prostemu seljaku svetovali, naj piše, kakor misli u svojej glavi. Ja, clo tverditi se upam, ko bi Němci vedli, kako se njihov jezik po Slovenskem kvari in nevsmileno kvasi, gotovo bi si sami prizadevali, našim pomilovanja vrědnim, spačenim sirotam prepovědati, da se ne poslužijo jezika, kterega tako malo razumijo. Glejte tako so tudi srěnje, ki bi narodno blaženstvo naj bolj podupirati zamogle, te gosto nastavljene mrěže, u ktere němčija naš ubogi, duševno mertvi narod od dné do dné silnije zapleta.

Apropos! naznanjena je bila zaželjena novica v Bčeli, da bodo šolske knjige več mesca Septembra razposlane. Mesec se že koncu priklanja, od knjig vendar še ni niti slěda! *) Bože mili! uměten svet si je že umislil tudi take parovoze, ki čez 2000 stotov blaga brez vsake ověre v breg i navzdol vlečejo: ali se nebi dala tudi taka stroga znajti, ki bi saj vsakega pol lěta kakovo šolsko knjigo na běli svět zvertala? Ko nebi bilo znano, kdo ima velevažno nalogo, spisati al nasvetovati tih knjig, bi človek zares od žalosti čez ubogo mladino solze ronil. Zmotnjava vam je u tem obziru taka, da, ko bi otroci dveh sosednih šol se sbrali in jeden drugega popraševali, nebi se u nijednem predmetu (izuzemši morebiti keršanski navk) porazuměti mogli. Vsaki učitelj ima svojo slovnico, vsaki svoje umětalne izraze, vsaki svoj poseben pot, po kojem tumara, kako mu drago, napréd. O da se skorom ta napaka odstrani!

Glejte! tako stoji stvar na južnem Štajaru, slabije ko so morebit kdo misli. Kako lěpo se nam tudi včasi senja od Zagreba,

ilirizma, od bratske složnosti. Ali jao, kak se človek prevari. Ravno pred několiko tedni sam govoril s nekim znancem iz Zagreba. O kako vam je tugoval čez Horvatsko. On veli, da uprav u Zagrebu, ki je vender središče narodnog života, obertništvo, tergovina, uměłnosti i znanosti u dobokom snu zakopane još leže. Dalje on kaže, da je mladina kao omamljena in mlačna za vse, što se lěpoznanstva tiče. Pri nas, hvala Bogu, u tem obziru mislim stvari bolje stoje. —

* Iz središa Istrie s piše v Novice. Večkrat beremo, da pri nas slabo stoji s slovanskim jezikam, kteriga taljanšina zatiruje. V šolah vunder ni taka. Lansko leto in tudi letos sim bil pri vsih očitnih skušnjah gimnazia u Paznu, in z veseljem sim vidil in slišal, de se je u vsih razredih tudi slovanski jezik učil, letos u vsakim razredu po 2 uri u tednu. U vsih šolah se je pri očitni skušnji tudi besedilo (deklamiralo), kar je pričujočimu kresijskimu g. poglavarju boronu Miroslavu Grimšicu posebno dopadlo. Slišal sim tudi od več strani, de so se učenci ilirsko narečje radi učili. Ni tedaj resnično, kar smo v nekterih časopisih brali, de Pazinski učeniki, Slovani, za slovanski jezik nič ne storijo. Tudi še preden se je ta jezik kakor šolski nauk učil, so nekteri učeniki slovanske slovnice učencam dajali, kakor tudi slovenske in horvatske časopise, ktere so mnogi radi brali. Ko je pa bila z ustavo tudi ravnopravnost vsim austrianskim jezikam podeljena, se je pokazal tudi med učenci Pazinskiga gimnazia hvale vredni slovanski duh Iz tega maliga tedaj ljube Novice lahko vidite, da se je vender kaj za mater Slavo tudi pri nas storilo; vsak početek pa je težaven. Naj tedaj slehernigа spodbadajo besede učeniga Slovana: „Počnimo mi, pak če drugi bolje slěditi, ali naša če to biti najveća slava.“

[illegible]šnice.

* Něk gospodin putovaše. Pridši do kmetije gospodinju praša: znate-li mi kavu skuhati, koju ja seboj prinesel. Zašto ne, odgovori kmetica; to gotovo neće tako težko biti. Vzame kavu ter ju u vodi k ognju pristavi. Kmalo veselo vrě. Gospodin čaka i čaka, pa je vendar učakati ne more. Zato skliče gospodinju: „budeli kava skoro gotova.“ Prestrašena i žalostna kmetica odpově: „Šent vě, što je tomu bobu, zmirom vrě, — pa vendar neće mehak biti.“ —

* Dva kmeta, ki sta že mnogoput od kave i njene posebne dobrote pripověđovati slišala, ideta u kavarnu, se široko i modro usedeta, ter si dasta kave prinesti. Po navadi se njima kava, mlěko i sladkor vsako posebej donese. Katero ćeš ti vzeti, popraša Juri; to bude tako vse jedno, se odsěka Blaž, vzemi ti černo. Kadar sta bila izpila, reče Blaž: „Pri nas mi bogme! kravje mlěko ravno tako diši.“ Ne, mu padne Juri u besědo, take britke, ostudne čorbe ja clo svojemu naj hujšemu sovražniku ne želim. Po tem sladkor, kojega je njima, kao sta mislila, kavarnar iz prijaznosti dodal, za svojo deco u žep deneta, plaćata i odideta. Juri trese glavu rekuć: Blažu! u kavarnu neću nikdar više iti.“—

Odgovorni izdatel in tiskar: Ferd. žl. Kleinmair v Celovcu.

SLOVENSKA BČELA.

Izdana 1. novembra 1851.

Zdravlica.

Sam. Preljuba deklinca,
Natoči nam vinca,
Ki duh mu je čist,
Iz serca da hlimbo,
Zvijačnost in slimbo
Izžene zavist!
Vsi. Iz serca da hlimbo itd.

Sam. Preljuba deklinca,
Natoči nam vinca,
Ki v čaši šumí;
Tak mora v dekleti
Ljubezen kipeti,
Da žari v oči!
Vsi. Tak mora v dekleti itd.

Sam. Preljuba deklinca,
Natoči nam vinca,
Alj z vodo ne skup!
Oj materi naši
Menljivi dvojaši,
Mlačuni so strup! —
Vsi. Oj materi naši itd.

Sam. Preljuba deklinca,
Natoči nam vinca
Slovenskih gorá,
Domače samo le
Je zmir še naj bolje
Gre v serce serca!
Vsi. Domače samo le itd.

Sam. Preljuba deklinca,
Natoči nam vinca,
Da terčimo saj!
Da svade bolezen
Ozdravi ljubezen,
Ko v nji je le raj! —
Vsi Da svade bolezen itd.

L. T.

Zvéstoba do smerti.

Sklenjena je osoda nesrečnoga Sigeta. Njegov junaški branitelj, Nikola Zrinji, je zastonj s svojo majhno trumico nečloveškoga terdnjavskoga ozidja podil in podil, zastonj je končano življenje kteroga junaka. Hujši sovražnik, kakor je Turčin, uniči vse pri njegovo. Rudeči petelin skače s poslopja na poslopje, strašnim ro pada brun za brunom, ostrešje za ostrešjem u žerjavco, ktera se ognjeno morje zdaj tamkaj širi, kjer so poprej terdni zidovi proti svoje ponosne glave uzdigovali. Z vsakim trenutkom se bolj stiska sercu hrabrih Slavjanov. Že jih le notrajni grad še brani strašno Turka in ognja. Zrinji to viditi sklene iz grada na Turke udariti, z njimi z zadnjo močjo biti in z božjo pomočjo silnoga vraga pre ti, ali pa naj lepše smerti hrabroga vojaka umreti.

Krepko nagovori toraj Zrinji svoje zvesto kardelice. Iz ser prišle njegove besede, u sercih hrabrih junakov so kakor majhne na „pogum" padle, — ga užgale, da mu gasila drugoga ni, kak vitežka smert. Vsakomu vre hrabra kerv hitreje po žilah, ko sliši ške besede svojega gospoda. Vsi se ustavijo u red terdnim sklepom, tom zadnjem boju svojo sabljo vragu poskusiti dati, še zadnjikr verlo in junaško bojevati za vero, cesarja in dom.

Med trumico teh hrabrih junakov je neki mlad mož, kterog besede junaškoga zapovednika scer nadušile, pa je vender tih in, z ljeno gleda tje u tamno, upaprazno prihodnost. Misli na svoj naj biser, kteroga mu je večni Bog sam u roke izročil, misli na svojo ženko. Misel, da bode ona gotovo u roke divjega Turka padla, da turških rokah strašne muke čakajo, mu hoče ljubezni goreče serce sti. Kaj je storiti? Kako jo sramote in muk rešiti? si misli. In ne najde druge rešitve za svojo milinko, kakor nečloveško smert. sklene, da jej hoče sam merzlo jeklo u mlado serčice rinuti, sam ljenje končati, ktero mu je od lastnoga dražje. Strašno mu je to čiti. Ali ljubi jo, neskončno ljubi, in to mu da moč, da stopi Zrinjita in ga prosi, da naj mu to storiti privoli. Hitro plane po to noge in dere u izbo svoje preljube ženke. Če se bolj približuj svoje ljubljenke, počaseje se gibajo noge njegove, hitreje, in mo mu serce bije, in bolj se trese desnica njegova —

U sigetskom gradu stoji pri oknu lepa mlada ženka in so očesom gleda strašni ogenj, ki mesto požira. Blede lica so znamnj žalost in groza njeno serce napolnuje Kar stopi nje mož u izbo boj njegovoga serca se mu bere u očeh, ves se trese, in strašni mu jezik zavera. Kar zbere še svojo zadnjo moč in z besed „Ljuba moja ženka! odpusti!" zasuče svojo sabljo nad njeno predr glavico. Ali u istom trenutku čuti nježne ročice svoje ljubljene okoli svojega vrata spete. Kakor na višje povelje mu pade smerton ca iz roke na tla. Začuden, osupnjen stoji. Zdi se mu, da sanja č sanje. Kar zasliši besedo preljube žene: „„Ah dragi suprug, pr tim orožjem, proč! Vem, dobro vem, da le sama ljubezen do me

njem sercu rodila taj strašni sklep. Ali vèdi, da te tudi tvoja žena nehoma zvesto ljubi. Privoli joj tedaj, da sme s teboj u slavni boj, teboj srečno premaga, ali pa na tvojej strani pošteno umerje!»»
Kmalo krijejo njene majhne nožice debele vitežke škorne. Njena oblekica se spremeni u bojno haljo. Terdi oklep obdaja njene persi, in njeni zlati le tančice navajeni lasci gledajo zdaj izpod vojaške. Njena bela desnica seže po britkoj sabljici, in jo krepko ignuvši reče svojemu možu: „Zdaj pa le urno na boj, da je pred -zmaga ali pa smert!“ Kakor blisk zapustita oba zdaj izbico in nt stojita pred Zrinjitom. Mož mu pove, kaj da se je zgodilo, in svojega zapovednika, da bi dragoj ženki dovolil na njegovoj umreti.
Zrinji viditi tako zvestobo je silno ganjen in privoli velikim veselkar je želja zvestih zakonskih. Kmalo stojita mož in žena jeden drugom u junaških verstah. Strašni boj se začne. Boja nevajene mične junakinje tako krepko s sabljo mahajo, kakor da bi se bile n stokrat s kervoločnim Turkom na mejdanu morile. Na strani a moža se tako brabro bojuje, da se vse čudi nad njenim pogumom. Nesrečni boj se bolj in bolj svojemu koncu bliža. Že leži Turkov listja in trave na tleh, ali tudi keršansko brabro kardelice pade do zadnjega momka. In ko drugi dan turški divjaki kupe ubitih j spravljajo, najdejo dva trupla, ktera sta si še mertva srečo dajala. sta trupla moža in žene, ki sta si bila zvesta do smerti. —

Josipina Turnogradska.

Rožica.

Rožica mila, rožica zlata
Na vertu je stala,
Rožica mila, rožica zlata
Se britko jokala.

Pa memo popotje dèček mlad,
Rožico miluje, rožico zlato:
Kaj rožica ti prètakaš solzice?
Al sapa, al slana te je ranila?
I rožica zlata, rožica mila
Pa njemu tako je odgovorila:
O me ne morje strupeni hlad,
I slana nemila ni me ranila.
Vesela ogreva me še pomlád;
Alj senoseki so pokosili
Tovarša mi in tovaršico;
Zatoraj zdaj prelivam solzice
Zatoraj, moj ljubček preljubeznivi!

Rožica mila, rožica zlata
Na vertu je stala,
Rožica mila, rožica zlata
Se britko jokala.

(Iz lj. Slavije.)

Napitek ljubezni.

(Polska narodna pověst.)

I.

Pred mnogo mnogo lětami, ko se je še križ věre, na polju postavlje[n] često (pogosto) paganskega drevesa dotikal, je stal na temenu gore vén grad.

To cělej gori ni raslo ne jednega drevesa, kot straže svobo[d] tihosti. Samo vsehnulo korenje—kot kosti pomerlih dreves — se je pletalo po golem pečovju; v dolini pa je šumela reka Skava po sk[r]tej strugi.

Samotno je živel v tem gradu gospod Tobias ali černi D[obeš], kakor so ga sploh imenovali. V ruskej vojski je bojeval s Boles[lavom] Hrabrim v Kijevskej zemlji; odkar je pa povelništvo Herman prevz[el], opustil svojega grada. On se ne mara za vojskne priprave po iz[gledu] drugih gospodov in junakov, timveč on odpočiva po ruskih boj[ih], premišluje veselice in sladosti města Kijeva. Tam v stolnem městu [ne]dajnega Vladimira, v městu s zlatimi vratami, se je zibalo njegovo s[rce] v slastih razujzdanega življenja.

Minulo je že drugokrat deseto lěto. Ni mogel še vběliti čas [nje]govih černih las, ne vgasiti mu plamen njegove zenice (punčice), vpokojiti poželenja njegove razujzdane duše; černi Dobeš je bil s[trah] skerbopolnih mater in cvetečih děvic.

Nekaj dalej od grada na unem brěgu rěke so stale semtertje [o]trošene koče (bajte) gorjanov v šěnci zelenolistnega drěvja. No[bena] stezdica ni peljala od tih hišic do grada. In naj bolj zadi od vs[eh] v bukovem, dobovem in lipovem gaju je stala kakor v zelenej kletki motna hišica s krasnim pokrovom: bilo je to prebivališče zamož[nega] tkavca. Pa zakaj se trudiš, stari moj Tadan (tako je bilo tkavcu [ime]) ohraniti snežnobělo svojo gerlico — zastonj jo pase tvoje očetovsko [oko]. Tvoja roka je ne ohrani. Krasna devica Eva je vgrabljena, — na v[isoki] grad odpeljana. Zastonj si ruješ sive lasje svoje brade, zastonj pre[kli]jaš dan, kterega ti je bilo milo dětę rojeno.

II.

V krasno okinčanej sobi (jispi) na gradu sedi samotna, pred koliko dnevi ugrabljena Eva. Toliko solz je že prelila, toliko vzdih[ov] že poslala k Očetu, da je naposled omedlela in prav sladko zadre[mala]. Zbudila se je spet v sladkobolnem premišlevanju. V běle ročice si [za]kriva nježno obličje. Svilotenki in rumeni lasje se jej vsipajo ne razče[sani] čez pleča; zakaj ni jih mogla pogladiti skerbna očetovska roka.

Misli in misli. Zdi se jej, da se že bliža konec strašne pritom[nosti] (pričujočosti); měni že viditi očetovsko hišo, slišati glas preljublje[nega] očeta. Pa komej si odkrije obraza, komej se solzopolnim očesom

ozrè, vstrepéče po vsih udih. Cela grozna nesreča se jej stavi pred dušo. Eva zvija rokami in se joka. Veliko krasnejša in ljubeznivejša je viditi v joku, ravno kot cvètlidica po juternem dežju.

Nekdo stopa po predsobi. Dervena podlaga se močno trese pod težkimi koraki. Dveri zaškripléjo in se široma odpró. Noter stopi černi Dobeš.

Eva vstrepeče. Zakrije si lice pred černim obrazom Dobšovim, s globokimi brazdami prepreženim. Kakor z dveh žarečih voglov pošilja s svojih černih oči iskerne strele prestrašenej devici. Ona vboga, slaba se trese kakor tenka pajčina na povètriju. Vstopivši do sobe sneme Dobeš visoko medvedjo kapo s glave, odgerne si na levo stran lasje in pogladi si brado, rekoč: „Pri mojej bradi, krasna devica!"

Stopi bližej. Pri stolu postojí in vpre se s pravico na naslonjalo, in naslonjalo se prelomi. „Pri brádi mojega očeta! ta gorenka me je očarala. Eva, predraga Evinka! ali ne vidiš, da sem gospod in žlahtnik, da sim ti naklonjen, da te ljubim. Oj pozabi siromašne bajtice, pozabi starega očeta. Dal sim mu verč sladkega meda zanesti On se bo tega radoval. Ali tebi, draga Eva, bi dal, kar si koli poželiš. S biserjem in žlahtnim kamenjem te bom okinčal, oj le izreci jedno samo prijazno besedico, da sim ti mil. Govori, predraga devica!"

Sedaj stopi k devici. Pa čim bolje se jej bliža, tim dalej ona na zad odstopuje zdaj k oknu zdaj k stèni. Zraven se pogerne s ogrinjalom kakor bi se v taistem skriti htela. Dobeš postoji in gleda in vpira oči v obličje device kakor v kako sveto, jasno sonce.

Pa, kaj se je zgodilo? Oni nezmerni Dobeš, dereč ropar toliko nedolžnih žertev, je stal pred Evo slab in krotek kakor jagnje, ktero se na nitki voditi daje.

V gradu je vse polno o ljubeznivosti in krasoti gorenke, ktera je jedina nevkrotnega gospoda premogla.

Četertega dnu je stal ostareli oskerbnik, verni gospodinov svetovavec, pred njega obličjem.

„S lukavščino in zvijačami se volki lovijo. Jaz bi toraj svetoval, s čarami poskusiti in tako babo poiskati, da bo terdovratno devico k ljubèzni prisiliti znala."

Dobeš poseže v skrinjo in pest sreberníkov poda v dar staremu oskerbniku.

„To tebi za dober svet."

In spet seže do skrinje. „To za babo, ki Evo u ljubezen prisili."

S dobro mislijo je odšel oskerbnik iz sobe.

III.

Megle so se berž v jutro po zemlji razprosterle; pa sonca vendar ni viditi, če je ravno že zdavnej na nebu. Eva stoji zamišljena pri oknu. Krasne oči povzdiga do neba. Tam si hoče tolažbo iskati. In spet se ozira in obrača po sledih bajtice, ki se je tam za šumečo reko vsred lipovega gaja bèlila. Zdolej pod gradom pa se živo razgovarja oskerbnik s neko babelo. Že je jej naštel peneze in zapeljal jo na grad; zakaj obljubila je, želje gospodina izpolniti, spočitaje, da je z Babje gorè in se na čare in vraže (copernije) dobro razumi.

Noben človek ni imel tacega pogleda, da bi bil Dobešu v černe oči gledati mogel; vendar oko copernice je stermelo v njegovo oko, kakor bi hotla v njegovem obličju mesta iskati, kamor bi strup svojih copernij prenesti zamogla. Kader je odgovarjala, se je tresel njen glas.

„Terdovratno devico je treba s ljubeznijo do vas navdati. Zatorej moram skrivaj napitek ljubezni zvariti.“

„Ako mi to doženeš, dam ti toliko srebernikov, kolikor jih v predpertu od zemlje vzdignuti moreš.“

„Slišite, mogočni gospod! najte mi vse po volji izpeljati. Hočem li napitek ljubezni zvariti, je mi neobhodno mnogo reči potrěba: trěba mi je časa tri dni in tri noči; zakaj o treh jutrih si imam roso, o treh večerih korenje in o treh polnočeh papratji cvet sbirati. In v tem cělem času ne sme nobeno člověško oko vjetnice device viditi.“

„Naj se zgodi, kakor hočeš. Vendar pomisli si to dobro, stara copernica, in če černega Dobeša še ne poznaš, poglej mi v oko, in vedi, da me černega ne kličejo zastonj. Če pa tvoje copernije nič ne zdajo, naj tvoje kosti v mojih rokah zaheršćijo. — Glej, tam drevo na griču?“ — S tim pokaže s perstom na vislice, na kterih so se še kosti obešenca majale.

„Tako naj se tudi tebi zgodi.“ —

IV.

Drugi dan že teče, kar se baba s čarami vkvarja. Dobešu se zdi, da se zdaj ure veliko lenivejše potakajo; zakaj na mah bi rad objel devico, v ktero se je zaljubil, objel jo, kakor objame ljubljenec ljubljenko svojo. Komaj je tretje sonce za gorami zapadlo, že je Dobeš na nogah. Dervena podlaga v izbani se močno otresa pod njegovimi težkimi koraki. Kljuka dver zaverzlá in duri se široma odprejo.

Dobeš prekorači prag, pogleda okoli po izbi, že imá besedo v ustah pa glej, on stopi spet nazaj: osup mu zaderži besědo.

Na tisovej klopici je ležala Eva, běla kakor oblačilo, do kterega je bila od čela do pet zagernjena. V spanje je bila zazibana. Do njenih perstov je bil vložen běl križek. Zdelo se je, kakor bi ga rěs perstici deržali. Oko na pol zatisnjeno, lice oblědelo, usta sinjomodra, nekaj odperta; ravno kakor bi bile poslednje besěde očenaša došeptale.

Zraven spijoče device sedí copernica, glavo imá do pers naklonjeno in iz nje prekrižanih rok visi patnošter s debelimi grolami do zemlje. Černi gospod, vidivši spijočo ljubljenko, se bliža natihoma copernici.

„Kaj to vidim, ljubljenka zaspala?“

„Na věke věkov,“ odgovori starka možkim glasem. Dobeš je onemel. Dolgo je terpela globoka tišina. Nazadnje se oglasi s preměnjenim glasom copernica: bil je to glas možki, glas Tadana, očeta prevboge Eve.

„Zarěs, zarěs, je bila ta devica draga staremu očetu, oná je bila podpora, tolažba, zvězda moje starosti, draga mojemu sercu, kakor nobena stvar na světu. Pa vendar jes sam sem jej vlil v nje golobičje usta one kapljice, ktere so jo usmertile. Jes sem vlastnemu dětetu smert prinesel pogubivši krasno telo, da bi krasno dušo pogubljenja obranil... [illegible] končala devica v mojem naročju.“

„Prokleti!“ zavrisne Dobeš in se verže kakor divja zver na slabega starca in ga zagrabi obema rokama za gerlo

Tadan ni rabil k svojej obrani ne roke ne glasú. Samo iz stisnjenih pers se je rival težki oddih za oddihom, zmiraj težej in težej. S njegovih ušt se kri pocedí — starec je došeptal poslednjo besědo očenaša . . . Amen! (Svobodno po Lumíru.)

Bučelni pik.

Tergal rože sim cvětéče
Srěd cvětliškega kardela,
Žělo u rokó bodeče
Vtisnula mi je bučela.

Al bolěst bučele žela
Kmalo prejde, kmalo mine,
Vse drugač pušica Ljela *)
Nam useka bolečine.

Ni jih konca, ni jih kraja,
Ne po dnevi ne po noči,
Hudo ta bolěst razsaja
Ni ustaviti je moči. (Iz ljub. Slavije).

Zgubljena koza.

Že ponižuje se solnce za sinje gore, s sladkim posměhlejem vzame slovó, i le zadnji žarki blišče nad zeleno šumavo Rybotcosko z „lahko nočjo“ se s tihimi logi posloviti. Svojo čedo zbrati se vzdigne Selon, mladi pastir; glasno doní njegov rog po tihi planjavi i kmalo se zbere trudna čeda pri studenem vodnjaku, si žejo soparnega dné pogasiti. S skerbnim očesam prešteva čedo; pa zastonj išče njegovo oko med tropom naj lěpšo dojenico cěle čede. Bojí se domú k materi v běli dvor, ker se nje skerbnemu očesu nikdar ni kej odtegnilo. Žalosten se podá nazaj med gosto germovje; terga si lahno oblěko, rani si běle roke. Kliče, trobi, vpije; pa le jek mu odmeva. Med stermečim skalovjem, skoz sterm in germ, čez vlak i tlak išče, pa žalibog, zastonj zgubljeno kozico. „Tako mi Boga! sam seboj govorí, to ne more biti samo na sebi! Kader li ktero zgubim, vselej je ravno ta sama. Že na jesen je běgala, i klaverno sama hodila. To mora biti huda čara — ni še zadosti, da sim jo že petkrat v Čertoriskem jezeru napojil.“ Že je vse upanje, kozo naj lěpšo dojenico cělega tropa še dobiti, zgubil, i žalostno se verne nazaj prek žurečega potoka. Ne sliši sladkega spěvanja gojzdnih

*) Ljel = bog ljubězni.

prebivavcev, ne bližajega slapa gromenja; ne čuti hladnega větra, ki mu mokro čelo hladi. Bez mirú naprej dirja po krasni planini. Pa na enkrat se predrami iz svojih domišlij, i — čuda pred seboj zagleda svojo kozico s ověnčanimi rogmi. Veselje ga prevzame, i z veselim vriščem priskoči kozo objeti; pa skokoma odide in jo naravnost proti zelenemu gaju zavije. Vdari za njo, pa tu zagleda kozo — naj lěpšo dojenico cělega tropa — kraj krasne devojke, ribča mlade hčerke Jaronke na mehkem mahu pod koščato jelšo sedeti. Jaronka ji věnča z věncem naj krasnejših cvětlic koščate roge, s tolsto travo pita naj lěpšo dojenico cělega tropa, Selona milo živinico; osupnjen pa stermí pastir v nježno děvo, ktere svitli obraz je v sanjah gledal, nje medena usta v plamteči ljubězni okušal.

Stopi naprej v Lade sveti hram, tiho z veselim sercem se bliža Jaronki — ribča krasni hčeri — i kmalo se v občutju čiste ljubězni okleneta. Radonievič.

Vineta, séverna Venetia.

Časy, naše časy,
Časy dávné slavy,
Ked' sa naše vjaly
Slovenské zástavy!

Boli sme my boli
Mezi narodami,
To čo je ten Krivaň
Nad timi horami.

(Slovaška nar. pěsem)

Kako milo, kako bridko se stori zaročniku, če ga nemila osoda ali hudobni ljudí preljubljene svoje zaročnice, ki je mu bila izvir vse njegove sreče, nemilostljivo oropajo! Samo jedno je še, kar mu ostaja kar ga tolaži, namreč spomin minulih dni, spomin presrečnih časov, ki je jih s svojo predrago ljubljenko vžival. Ravno tako je s nami in našim slavjanskim narodom, kteri je že v časih, ko so drugi narodi še v neznanstvu zevali, naj krasnejše cvetel in po svojih znanostih in umetnostih na daleko in široko slovel. —

Jasno nam to pričate dve slavjanske městi, Venetia in Vineta, obedvé vladarice slavjanskega morja, *) ta na séverju, ona na jugu, ta kraljica od Balta, ona kraljica jadranská. To ste nam najkrasnejši zvezdi na obzoru slavjanske dogodivščine, kteri nam jasno dokazujéte, da naš narod nikdar ni po bojih hrepenel, moril, plenil in požigal; timveč da se je vselej za mir in pokoj, in za vse umetnosti mira trudil in poganjal. Tako so postali naši prededovi izvir premnogih krepostí, ktere starinski spisatelji s nadušenjem slavijo in hvalijo. Ja, resnično je govoril učeni: Lützow (Geschichte von Meklenburg S. 15) Während die germanischen (und andere) Völker in blutigen Ausrottungskriegen Knechtschaft, Tod und Länderverderbniss herbeiführten, lohnte unsere

*) Že Ptolomeo (okolo l. 175 po Kristu) in za njim Marcian Herakleota zoveta današnje Baltiško morje: zatok slavjanski.

fleissigen Wenden der ruhige Besitz ihrer neuerworbenen Länder, deren Anbau und Urbarmachung sie sich angelegen sein liessen.“— Pa na svetu ni obstanka, vse je preměnam podverženo. Žalostno rěsnico teh beséd so skusili tudi Slavjani. Od slave naših prededov je nam samo gol spomin še ostal. Sěverno Vineto so nam Nemci vkončali, južno Italiani oteli; nam je ostala samo ponosita svest, da ste obe mesti delo Slavjanov, delo naših prededov. Ta misel naj bo nam ponos in tolažba, naj nam to poverne, kar je nam sadajnost vskratila. Naj nas spodbada na děla slavna in velika. Vspomin slavnih naših sprednikov naj porodi u nas vročo željo taiste slave in tega, po čem so jo stekli, t. j. žejo znanosti in tergovine, umětnosti in obertnosti, gostoljubja in dělavnosti. Tako se bo naš duh v spominu slavne minulosti s svetlimi njenimi deli ohrabril in okrepčal, očistil in preporodil.

Kdor se hoče s jadransko Venetio upoznati, ga zavernemo na izverstni Kollarov „cestopis.“ Mi pa se hočemo s našimi čitatelji v duhu podati na brěgove Baltiškega morja in ga voditi po razvalinah sěverne Vinete. Vendar, dragi moj, ne pričakuj, da ti jo bomo natanjěno opisali: zakaj ljudska zloba si je prizadjala, še clo spomin toli slavnega města zbrisati, in kar je pustila, to je huda osoda upropastila. Samo slabo sěnco boš vidil od vsega, kar je bilo; tvoja namišljivost ti mora dodati, kar manjka; ona ti mora iz posameznih kamenčičev, kterim je grabežljivo morje še prizaneslo, pozidati mesto, kakor se je jednoč proti nebu vzdigalo.

Vprite oko na krajobraz (mapo) doněšnje Germanije, poglejte njezino sěverno strano t. j. doněšnjo Prusko, Meklenburžko, Oldenburg, kratkoma vse zemlje med Odro in Ljubjem (Elbe) in še dalej prek tih rek, kjer sedaj sami Němci stanujejo, so bile za Kristusovega rojstva vse te dežele naseljene od Slavjanov, slavnih zavolj svojega bogastva in za tiste čase imenitne prosvěte (omike). Clo němški pisatelji niso mogli našemu narodu krasnih in hvalevrědnih vlastnosti odreči; timveč se v tem vsi sjedinijo, da so Slavjani še pred Němci na Němškem polje obdelovali, rude kopali, denarje kovali, platno tkali, v slikarstvu in kipotvorstvu silno napredovali, zraven pa tudi s vsimi izobraženimi narodi tistega časa neprestano kupčevali ali teržili. V tem krasnem času narodnega cvěta, ko so jim kervave vojske in okrutna progonstva svojih sosedov še nepoznane bile, so Slavjani tako stopnjo blagostanja in bogastva dosegli, da so mnogi inostrani potniki njih zemljo s Palestino, t. j. s zemljo, kjer mleko in med teče, prispodabljali; zraven pa s to pohvalo zavist taistih zbudili. —

Različni naravni in umetni pridelki, so Slavjane že rano nagnali na tergovino pomisliti, ki bi njih obertnijo podpirala. Zatorej so postavili na morskem bregu gradove in města, pozidali morske ladjostaje in se kmalo s ostalimi kupčevavnimi narodi upoznali.

Po preiskovanju Šafařikovem (gl. Slovanske starožitnosti str. 89) so bili verojetno že za Thalesa (600 pred Kr.) gotovo za časov Aeschyla, Sophokla in Herodota (400—449 pred Kr.) jantar (Bernstein) iz doněšnjega pruskega primorja v doljne zemlje, posebno u Fenicio in Gerško vozili in s taistim tudi za vreme rimskega vladanja kupčevali. Tri so tedaj pote tergovci imeli. Pervi, in kakor se zdi, naj starejši, je šel od baltiškega morja, prek nepoznatih tatranskih pokrajin, po vsej priliki

zapadnej Dvini do rèke Dnèpra in odtod do gerških naselbin (kolonij) na bregu černega morja, posebno do Olbije, ki je bila tam že okoli l. 665 pr. Kr. postavljena. Tim potem so Gerci, Skiti in drugi iztočni narodi jantar, kerzno in žito dobivali. — Drugi ravno tako star pot je deržal po poljanah današnje Poljske, prek Tatre, po Považju (Wagthal) u Panonijo tje do morja Jadranskega, k njih južnim bratom Venetom. Gradovi Calisia (Kališ), Carrhodunum (nedaleč od Krakova), zatim Celemantia in Carnuntum (od kterega se še dandanas nedaleč od Dunaja razvaline vidijo) so bile glavne postaje na tem potu. Za gotovo se vè, da so po tem potu že za časov Herodota kakor tudi poznej jantar izvaževali. — Tretji zapadni pot je vodil prek Nèmške u Galijo, sosebno u Massilijo, kjer so Feničani jantar kupovali in u daljne zemlje razprodajali. — Tako piše o tem Herodot, Plinio, Strabo in drugi prestari gerški in rimski pisatelji. Priča tega so tudi starinski gerški penezi, kterih so v naše dni v pruskem pomorju izkopali.

Nèmški spisatelj, kteri je pod imenom Bavarskega zemljopisca poznan (živel je okoli 890 po Kr.) pripisuje Veletom, slavjanskemu na baltiškem brègu naseljenemu rodu, 95 mest; zarès preveliko število za tisti čas. Pa le malo jih je, od kterih dogodivščina kaj poveti vè. Od mnogih razun imena nič ne vemo, od drugih nam pa dogodivščina še clo imena ohranila ni. — Sem spada Ratara (Retra), Arkona, Bolegost, Belgrad, Bukovec (Lübek), Velegrad (Meklenburg) i. t. d. Ali vse te mèsta je glasoviti Volin t. j. Vineta, kakor mèsec ostale zvezde, s svojo svètlobo nadseval.

Kjer se reka Odra v baltiško morje staka, je velik zatok. V tem zatoku se najde 4½ □ mil prostran otok Volin ali Velin, kterega so bili Veleti ali Ljutici, veja Slavjanov, že v 5. stolètju po Kr. zavzeli in se tam naselili. Te otok je bil naj bolj na glasu v dogodivščini Slavjanov srèdovèka, in scer zavolj mesta, ktero je na njegovej iztočnej strani stalo. Vsi ondašnji zgodopisci so ga kakor neko čudo razslavljali in v nebo kovali. Tri so mu bila imena; jedni so ga zvali Volin ali Velin, drugi Julin in tretji Vinetha. Mi se deržimo Šafařika, ki tverdi, da so ga pervim imenom Slavjani zvali, drugo so mu Danci in tretje Nèmci dali. Šafařikovega mnenja so tudi drugi historici, p. Langebeck, Keffenbrink, Wagner i. t. d.

Iz stare dogodivščine tega mèsta le malo vèmo. To je pa gotovo, da je bil Volin v 9. stolètju najmogočniše, najbogatejše in preljudnato mesto ne samo cèle Slavije *) temuč cèle sèverne Evrope. Tergovina je privabila trumo narodov iz vsih stran svèta. Semkaj so dovažali Gerki, Indianci in drugi asiatski narodi svojo robo. Stanovnici tega mesta niso samo s bližnjo Englesko in Francosko kupčevali, temuč tudi tje do Carigrada. Na te način so si toliko blaga skupili, da so si clo navadno hišno orodje iz srebra in zlata napravljali. Zgodopisec, Adamus Bremensis imenovan († 1076) kakor očeviden svedok, Vineto ali Volin takole popisuje: „Pri stoku Odre, kjer se v baltiško morje izliva, daje imenitno mèsto Julin glasovito stanovališče okoli prebivajočim inoplemenikom in Gerkom.

*) Nekteri mislijo, da je Slavija novo skovana besèda, da so jo šele sadajni ljubitelji slavjanske uzajemnosti upeljali. Temu ni tako. Že Saxo Grammaticus († 1203) piše „Rex Slaviae Scalcus." — in Helmold († 1170) „.. m dudum in Slavia convaluisset.

Ker se o slavi tega města mnogo in veliko skoraj nevěrjetnega pripoveduje, za dolžnost deržim, o njem kaj spregovoriti, kar je spomina vrědnega. To město je v istini zmed vsih, kar je jih v Evropi, naj veče; v njem stanujejo Slavjani s drugimi narodi, Gerci in inoplemeniki. Zakaj tudi Saksoni dobivajo pravo mestjanstva, nu pod pogodbo, da svoje kristjanske obrede očitno ne opravljajo. *) Zakaj vsi še v paganskih zmotah tavajo. V ostalem, kar se čudorednosti in gostoljubja vtiče, ni naróda, da bi bil od tega pošteniši in dobrotljiviši. To mesto ima robe vsih severnih narodov in vse kar je ličnega in redkega, u obilnosti. (Ad. Brem. L. 11, c. 12). (Konec sledi.)

Kratko številoslovje.

(Dalje.)

Čvetertine.

Iskali bodemo čvetertine, kakor poprejšne drobe; v raščveterenju rajniša bomo dali opaziti, da je čveter, ali čvetertina rajniša petnajstica, kojih štiri en rajniš znesejo; in tako bodemo dali kupovati 4 kose po 1, 2, 3 . . . . fl. in našli pravilo: da en kos vsakokrat toliko petnajstic velja, kolikor rajniš veljajo štiri. — Prav bodemo delali, ako otroke vadimo, da čvetertine, ki celine znesejo, n. p. 4/4, 8/4, 12/4 . . . . kmalo na rajniše, in kar je črez v petnajsticah zrajtajo; n. p. 4 merniki veljajo 18 fl. 42 kr. po čem pride vsak? odgov. 18/4 fl. kar da 4 fl. 30 kr. in $^{42}/_{4}$ kr. ki znesejo $10^{2}/_{4}$ kr. ukup 4 fl. $42^{2}/_{4}$ kr.

Petine in šestine.

Se ravno tako odpravljajo; samo da se da opaziti, da petina rajniša je 12 kr. ali dvojnata šestica, šestina rajniša pa je desetica. Ako taj kakoršnji koli broj med pet dělimo, pride na vsakega toliko dvanajstic, ali dvojnatih šestic; če je pa razštejemo med šest, dobi vsak —

*) Ne čudi se, dragi čitatelj! tej naredbi, ne krivi zategadel svoje prednike intolerancije in ljutega neprijatelstva kristjanstva Večkrat ko drugi narodi so bli naši Slavjani k kristjanstvu nagnjeni, kjer se jim je v pravej podobi pokazalo. To potverdujejo Hervati, Rusi, Moravani itd., kteri so sami od sebe za kristjanske učitelje prosili. — Zakaj so se Slavjani na Nemškem kerstjanstvu toliko vpirali, to nam sami nemški spisatelji dovoljno razkladajo. Helmold (L 1. c 25) piše: „Saxonum (t j. Němcev) avaritia auget Slavorum in christianam religionem odium . . . ut prius maluerint mori, quam Christianitatis titulum resumere, h. e tributa solvere Saxonum principibus. — Decor enim Christianitatis jam dudum in Slavia convaluisset, si Saxonum non praepedisset.“ — Lützov pa piše: Politische Abhängigkeit der Wenden und Zinspflichtigkeit war der Hauptzweck der Deutschen; das Werk ihrer Bekehrung nur ein eventüelles Mittel dazu. — Die Deutschen liessen den Slaven, selbst wenn er sich zur christlichen Religion bekannte, dennoch an voller bürgerlichen Ehre nicht Theil nehmen. War es nicht, als wollten sie den Wenden das Christenthum absichtlich hassenswerth machen?

toliko desetic: n. p. 5 pračev velja 21 fl; po čem je prač? odgov. 21 dvójnatih šestic 21 šetic je 2 fl. 6 kr. — podvoje 4 fl. 12 kr. —

Kadar bodo otroci vajeni, naglo najti: kolikokrat stoji petka v nekterem broju, bodejo tudi po tem načinu zadačo rěšiti, in reči mogli; 5 stoji v 21 ih 4 krat in še ostane 1/5 ali 12 kr. —

Dostikrat se reči po šest vkup prodajajo; to se pravi na polducent; — dobro je taj, da se zna kmalo cena jedne take reči, t. j. šestine najti: n. p. 6 rut velja 5 fl. počem bo jedna? odgov. po 5 šestic = 50 kr. —

Enkrat za vselej se opomni, da naj se otroci navadijo, pri vsakej zadači, na razštevo **enojke** se ozreti, ako si še drobovnico prav zapamtili niso; t. j. da lahko zvedo: počem pride rutica, ako jih šest s 5 fl. plačamo; naj se prašajo, po čem bode jedna, ko bi jih 6 za 1 fl. dobili? — To naj se pri vsakej razštevi zgodi. — —

Sedmine.

Razšteva s vsakim številom se mora po zgoraj pri dvojki naznačenih stopnjah vaditi. To le samo opomenem, da je to pri poiskovanji **sedmin**, sledečih štévil **osmin**, in **devetin** posebno priporočljivo; pa tudi lahko, in da učiteljem že znanih reči preveč ne opetujem, čem se pri sledečih številih, le o delitvi rajnišev še nekoliko muditi, vse drugo pa preskočiti Zakaj terdno se nadjam, da je že dosti razjasnjeno, in razumljeno.

Sedmine rajnišev bodo otroci naj ložeje našli, ako jih napeljujemo iskati: kolikokrat stoji sedmička v vsakem številu med 1 — 70 To se mora dobro uvaditi; po tem pa bodejo tudi lahko spoznali, da stoji u 60 sedmička 8 krat, in da še $^4/_7$ ostanejo. Ako taj rajniš razdelimo med sedem, ali sedem kosov, — za en rajniš kupimo, bo vsak kos veljal $8\,^4/_7$ kr. — Spremenimo to v vkupna imena, in bomo imeli pravilo: **kolikor rajniš velja sedem kosov — toliko velja jeden dvojnatih reparjev, in še toliko reparjev razštetih méd sedem**; n p. 7 ℔ kake robe velja 6 fl. po čem je ℔? 6 reparjev = 24 kr. kar po dvoje znese 48 kr; 24 sedmin da $3\,^3/_7$ kr. vkup $51\,^3/_7$ kr. Kjer so učenci nekoliko složi, se more razšteva med **sedem** napozneji čas odlačiti.

Osmine.

Osmina rajniša se najde iz čvetertine, ravno kakor se čvetertina iz polovine poiskati more. Ako čvetero otrok dobi 1 fl. koliko pride na vsakega? odg. 15 kr. ali petnajstica. Ako pa **en** rajniš razdelim med **osem**, koliko dobi vsaki? odg. pol petnajstice, ali $7\,^1/_2$ kr? V kakih denarjih moremo plačati $7\,^1/_2$ kr. Nar pripravnejši bo: ako damo 1 šestico, 1 kr. in $^1/_2$ krja. — Ko bi taj osem ℔ soli veljalo 1 fl. bodemo za 1 ℔ dali 1 šestico, 1 kr. in $^1/_2$ krjá; ko bi osem ℔ veljalo 2 fl. vsak ℔ velja 2 šest. 2 kr. in $^2/_2$ krja. i. t. d. dočas, da otroci zapazijo, da 1 ℔ velja vedno toliko šestic, krajcerjev, in polkrajcerjev, kolikor rajniš velja 8 ℔ n. p. Za 8 ℔ damo 3 fl. — po čem pride 1 ℔? odg. po 3 šestice, 3 krajcarje in $3\,^1/_2$ polkrajcerje. Namest ℔ moremo vsako drugo reč, prače, mernike, vedro i. t. d. upotrebovati, ali rabiti.

Če otroke vadimo spoznovati, da, če 8 ℔ 8 fl. velja — en ℔ po jednem rajnišu pride; bodejo prav urno vsako ceno enote med 8 in 16 našli; ako prej cele rajniše izvlečejo, po tem pa šestice, krajcerje, in polkrajcerje soštejejo. — Ker se pa v šesticah lahko rajta, morejo vsako zadačo tudi po tem potu rešiti — n. p Ako 8 Ctr. velja 23 kr. bo en Ctr. veljal 23 šestic, 23 krajcerjev, in 23 polkrajcerjev, ktere se soštejejo in 2 fl. 52½ — al pa če kmalo izvzameno rajniše, ker 8 u 16 štoji 2 barti, bodemo imeli 2 fl. 7 šestic, 7 krajcerjev, in 7 polkrajcerjev, kteri spet dajo 52½ kr.

Književnost.

* Slavno znana je knjiga: „Poviestnica Cernegore“ od g. M. Medakovića spisana. Povsod so jo s veliko pohvalo sprejeli. Predložena je bila tudi njegovemu veličanstvu Nikolaju, ruskemu caru, kteri je jo s velikim veseljem in dopadenjem sprejel in spisatelja s jednim dragocěnim perstanom obdaroval. Ravno tako je dobil tudi serbski spisatelj g. Živanović za prestavljeno dělo: „Tusculanae quaestiones“ veliko zlato svetinjo „pro literis“ in Miloš Popović, vrednik serbskih narodnih novin, 100 carskih cekinov v zlatu za njogove „Dušanove zakone.“

Iz tega se vidi, kako nj. veličanstvo slavjanska književna děla podpira in pisatelje obdaruje.

* S pervim oktobrom po starem koledarju je jel v Temišvaru izhajati nov serbski politični list pod imenom: „Južna Pčela.“ Uredoval in izdajal ga bo gori omenjeni slavni pisatelj M. Medaković. U feuletonu bo tudi nekaj beletristike donašal. Izhajal bo dvakrat v tednu na cělej poli in za cělo lěto 10 zl. (fl), na pol lěta 5 zl. veljal.

* Srpski Rječnik. V Beču u jermenskej tiskarnici se na novo tiska „srpski rječnik“. Vuka Štef. Karadižča, kteri bo blizo dvajset tisuč novič skupljenih besedi obsegel. Kakor so u pervej izdavi pri različnih besědah opisani običaji in misli naroda našega, pri imenih mest in imenitniših ljudi dodane tudi narodne pripovědke, ravno tako tudi pri novo skupljenih. Tudi nove besede so v nemški in latinski jezik prestavljene. Knjiga bo okoli 55 tiskanih pol velika na mnogo večem papirju kakor prej. 40 pol je že natisnjenih. Do konca tega lěta bo vse gotovo. Cěna za naročnike je 6 rajn. (gld.) v bankovcih. Naročiti se móre do konca decembra. Naročivna pisma naj se plačila proste gospodu izdatelju pošiljajo; zraven naj se postavi: auf der Landstrasse am Heumarkt Nr. 517 in Wien. Imena naročnikov bojo na koncu slovarja natisnjena. *)

* Pri Fr. Županu, knjigarju u Zagrebu, je na svitlo prišla kratka ruska slovnica pod imenom: Načala ruskago jazika (temelji ruskega jezika.) Spisal je jo v českem narečju slavnoznani Venceslav Hanka

*) Iz serca rado bo tudi vredništvo bčele naročila na to imenitno delo, kterega vsim Slovencem prav živo priporočimo, prejemalo in jih čast g izdatelju pošiljalo Naj se častiti domorodci le na nas obernejo, radi jim bomo v tej reči postregli.

V jugoslavenski jezik je pa prestavljena od Božidara Raića. Cěna je jej 30 kr. sr. Živo jo priporočimo vsim, ki se s slavjanskim jezikoslovstvom pečajo.

Z m e s.

* Dne 24. septembra t. l. so imeli v Goti, nekem městu na Němškem němški zdravniki in prirodoslovci velik sbor. Marsikaj se je tu govorilo in razkladalo, naj imenitnejši vsih je pa bil gotovo govor profesorja Reichenbacha iz Kiella o predmetu: „Kedaj, kje in kako je postal člověk?“ Po besedah gospoda profesorja se človek ne môre za posebno, od živali različno stvar imeti; ljudi nič druzega niso, kakor — samo priučene opice!! — *Ta profesor je [illegible]*
Slava modrosti iz Kiella!! —

* Narodne novine 16. oktobra pišejo: U poslu sjedinjenja sviuh Slavjanah u jednom književnom jeziku, u koju svèrhu je odbor matice ilirske pismeni poziv na sva slavjanska družtva razaslao, odgovorio je „Zbor slovenski“ u Ljubljani sliedečim načinom:

Slavno družtvo Matice!

Na vaš dragi dopis od mesca lipnja o zadevi jednega književnega jezika, naj vam služi sledeči odgovor.

Da bi po izgledu druzih europejskih narodov tudi Slovani jedan književni jezik imeli v povzdigo slovanskega slovstva, želimo živo tudi mi; ali tako važna reč (stvar) se po naših mislih ne da hipoma v zboru oktroirati, ampak se mora pismeno pretresovati od mnogo mnogo strani, da se nar poprej zve: ali je to tudi mogoče, kar se želi.

Nar vgodniši bi tedaj po naših mislih bilo, ako bi slavno družtvo v Zagrebu, od kodar hvale vredna misel sveslovanskega jezika izhaja, Časopis osnovalo, ki bi bil namenjen temu čisto jezikoslovnemu poslu. *) Nad mogočnostjo, tak časopis na noge spraviti, in ga ohraniti, ni dvombe, — podpornikov in pisateljev se gotove manjkalo nebode tudi iz naših slovenskih krajev.

Tako, mislimo, bi se dala čista književna reč po nar naravniši poti, to je, po poti književnosti obravnovati.

Pozdrav serčni — Odbor slov. družtva v Ljubljani.

* Matica česka je imela konec leta 1848 46,860 gold. premoženja med letom se je vendar tako pomnožilo, da je imela v letu 1849 že 65,836 gold. zdaj pa ima že kakih 80-do 90000 gold., ker se dohodki vedno pomnožujejo. Namen tega društva, ki je oddelk českega muzeuma, je izdajanje leposlovnih knjig in prestavljanje enakih del. Izdala je med drugim slovnik Čelakovsky-ga, Šafařikove Starožitnosti, nabiro staročeskih, do zdaj nenatisnjenih del Čelakovskyga. Udov šteje to društo že 3000,

---

*) Vsi na Koroškem smo s Vami jediuih misli, in bomo tak časopis gotovo vsi radi in na vso moč podpirali. Mili Bože daj! da bi se v izdajo taistega naše matice in družtva skorej sklenile. Vredn.

ki vse dela dobivajo, ktera društvò izda, proti tem, da 50 gld. plačajo enkrat za vselej. Tudi v drugih krajih Slavenske Austrije se je po izgledu te Matice 10 enakih društev vstanovilo. (Časnik.)

* K družtvu za jugoslavensko pověstnico so zmed Slovencev, kakor nam Narodne novine 11. in 21. oktobra t. l. naznanijo, spet novič pristopili gg. Cigale Matevž, c. k. ministerialni koncipist; Navratil Ivan c. k. kancelist pri kasacionalnej sodnii; dr. Dolenc Matia, c. k. dvorni in sodni pravdosrědnik na Dunaju; Simandel-Rěsanski Dragotin, duhovni pomočnik na Vranskem.

Med i pelin.

* Mladina je naš up, naša nada; na njej počiva naša — slavjanska prihódnost. Sveta dolžnost vsacega rodoljuba je taj, posebno na njo oči blagomilih vlastencev obračati in vse kar veselega ali žalostnega najde, zvesto občinstvu odkrivati. Hvala Bogu, da vam iz Celovca večidel le čist med točiti zamoremo.

Naših marljivih gospodov bogoslovcev ne oměniti, kteri so se tudi lětas na vso moč materinščine poprijeli, hočem dans samo od naše gimnazije kaj več progovoriti:

Zavoljo dozrelostnih skušenj in nekih poprav na gimnazii so se naše latinske šole město 15. septembra šele 1. oktobra začele. Vsih učencev vkupej je letos le okoli 250; tretjina taistih so Slovenci. Od lěta do lěta se menjša in pojemlje taj število naših dijakov; vendar zastran slovenščine nam zmiraj boljši časi prihajajo. Čedalje bolj se zavedajo naši Slovenci, čedalje bolj spoznavljajo svoje dolžnosti do premile matere Slave. Slovenski jezik in slovstvo se v 8 urah, ilirščina pa v 2 urah predava in uči; za Slovence se vě da po slovensko. S veliko zaprekami se imamo scer boriti; nimamo za Slovence pripravne slovnice, nimamo slovstvene zgodovine, nimamo — jedra v jezikoslovnem nauka — nimamo slovenskega berila, razun za pervi razred. Oj berilo kje nam toliko časa zastajaš! Ni mogoče, da bi bli za to postavljeni gospodi tega preimenitnega dela po nemarnem opustili!? Pa slavenska vsterpljivost in stanovitnost vse napotja premaga. Pri vsem tem se naši učenci vendar na vso moč trudijo, se v materinščini vaditi in popolnoma izobraziti.

Kakor predlanskem in lani so jeli dijaki na višjej gimnazii tudi lětas svoj vadben list „Slavijo“, vsakokrat na pol drugej poli, spisovati. Od dneva do dneva nam lěpših reči donaša. Pa tudi učenci spodnje gimnazije ne zaostajajo. Ravno kar bojo osnovali svoj lasten list: „Deničico.“ Lěp sad nam obetajo v prihodnosti. Rěs je, da je še nekaj mlačnih, nekaj nemarnežev med njimi, ki se le tako rekoč prisiljeni materinščine uče, pa tudi ti se že večidel gibljejo in zavedajo!

Dijaška knjižnica raste od dneva do dneva. Sedaj šteje že 249 knjig vsih slavenskih narečij. Naj rajše se berò jugoslavenske knjige, kterih je včasi le malo v knjižnici. Vse druge so v rokah marljivih bravcev. Bog daj, da bi našli podpore, kakor je tako marljivi učenci zaslužijo. *)

* Tako imenovane nemške šole po slovenskih mestih so bile dozdaj, kar se slovenščine vtiče, naj bolj zapuščene; clo v središču Slovenije v Ljubljani, se nič ni zgodilo. S toliko večjo radostjo moramo naš

bravcem oznaniti, kar je nam neki rodoljub iz Ljubljane pisal. Le malo je scer, pa z malega rase veliko in slavno. Slavni gospod nadzornik ljudskih šol na Krajnskem, dr. F. Močnik, je namreč tamošnjim učenikom ojstro zaukazal, da morajo tudi slovensko v šolah učiti. Toraj hvala gospodu nadzorniku! —

Směšnica.

* Došel je kmetiški deček u město, gděr je ravno onako silen veter pihal, da je jednomu gospodu klobuk in s njim take vlasulju (paroko) odnesel. Kući pridši pripověduje deček: Joj majka! u městu je toli strašen větr, da ljudem klobuke i clo lase odnaša.

---

*) Serčno se zahvalim pri tej priložnosti v imenu svojih učencev čast. g. prof. F. Metelkotu v Ljubljani za darovana dva iztisa: Razlaganje svetiga evangelja s Matevža in g. K. Aumanu, petošolcu tukaj, za podarjeno: Metelkovo in Murkovo slovnico. S serčno prošnjo se spet obernem na častite domorodce, našo dijaško knjižnico še dalej ali s bukvami ali v denarjih podpirati. Vsaki dar bo hvaležno po bčeli naznanjen.

A. Janežič.

Poziv.

Sveta dolžnost je vsacega človeka, stare ostanke svojega rodú: njegove pěsme, pripovědke, prislovice, zastavice in sploh vse njegove starinske reči skerbno iskati in nabirati, in tako najdene za prihodnje čase pozabljivosti oteti. Hvala Bogu! tudi pri nas Slovencih se je v tem obziru že marsikaj zgodilo. Precej takih biserjev je že poskupljenih in izdanih; pa še lěpo število jih tiči nepoznatih med našim ljudstvom, in čakajo rešivne roke, da jih světu odkrije; veliko jih že tudi nabranih počiva po omarah marljivih rodoljubov; pa kaj pomaga, ko jih izdati priložnosti nimajo?! Tej napaki doskočiti, sim se naměnil s pripomočjo blagomilih Slovencev novo zbirko narodnih pesem, pripovedk, prislovic i. t. d. v kratkoma ali sam ali po družtvu sv. Mohora na běli svět poslati. S serčno prošnjo se obernem taj na vse častite rodoljube po cělej Slovenii, me v tem preimenitnem poslu podpirati, ter mi v te naměn od njih nabrane narodne pesme (posvetne in svete, če je moč s napevi vred), pripovědke, prislovice, zastavice in druge drobtince pod nadpisom: „na vredništvo Bčele“ v Celovec doposlati. Pri vsakej naj stojí, kje in od koga je zapisana, in pod kterim pogojem se mi za rabo prepustí. Serčno želim v predgovoru tudi posebnosti slovenskih podnarečij popisati in razložiti; sam ne morem vse obhoditi in se s taistimi upoznati. Zatorej prosim častite rodoljube, mi tudi posebnosti govora svojih krajih popisati in mi vselej tudi nektere verstice v dotičnem podnarečju zraven pristaviti. Le kjer se moči bratsko složijo, se da clo najtežja naloga srečno izpeljati Vse na slavo Bogu, na čast domovini!

Anton Janežič.
zač. učitelj slovenščine.

Odgovorni izdatel in tiskar: Ferd. žl. Kleinmajr v Celovcu.

SLOVENSKA BČELA.

Izdana 15. novembra 1851.

Ločitev.

Oh ločitev ti nemila,
Kak ganila si me zlo! —
Kaj solzic si mi rodila, —
Kak vtolažim se težkó!

Kje cvetlice ste domače,
Tički moji, kje ste vi?
Vse se zdi mi tu drugače,
K vam serce le hrepeni! —

Vendar rožce bi pozabil
Tičke svoje tudi še, —
Tebe — draga! — pak pozabil
Oh ne bodem nikdar ne! —

Bog je serca nama sklenil
U ljubezni pravi vsi;
Ni ga, da bi je odklenil,
Sile take nihčer ni! —

Ko cvetlice razcvetele
Že spomladne bojo se,
In ko ptice bodo pele,
Spomni, ljuba! se na mé.

Kadar pesmi boš spevala,
Da te čujem misli koj;
Preden sladko boš zaspala —
Pošlji blagodar mi svoj! —

Miloljub.

Skerbljiv mož.

Bil je lep poldni dan, i prijazni vert me je vabil u svojo senco, hudo vročino si ohladit. — Vert je bil gosto nasajen, krog i krog ga je obdavala gosta meja, ktera je svoje veje daleč okoli razprostirala. Skozi goščavo pa se je bliščela vasna cerkevca, zvonovi so doneli iz nizkoga zvonika, milše kakor med mestnim ozidjem; ker tukaj v prostoj poletnej naravi vse z radostjo navdihuje, kar med mestnim ozidjem duha z žalostjo zatiruje. Ko sim že nekolikokrat vert prekorakal, mi kmet radovednost prav živo zbudi. Krepak možak namreč je bil, ki je z velikim vertnim nožem okoli meje imenovanga verta hodil in jako marljivo na cesto moleče veje obrezoval; opravljal je ovo delo tako umetno, kot da bi se bil pri naj pervom vertnarju učil. Vidla se mu je radost na očeh, kadar je kakšno vejo požel, če mu je pa ktera — nepokorna — ušla, in se visoko kviško — stegnula, jo je zagrabil, i odrezano z jezo poteptal. Uzrok, kaj to pomeni zvediti je bila moja želja. Že sim se pripravljal ga uprašat iti, ko se je delo dokončavši, že proti vasi vernul. Čez [illegible]

časa zaklenkajo zvonovi, i kmalo potem pride po poti memo verta veliko ljudi. Za černim križem gre duhovnik, za njim štiri černo — oblečeni možje z mertvaško skrinjo, i nar pervi pobožnih vaščanov je bil priden obrezovavec vej poleg verta. Zvečer, ko se je solnce že skrilo, grem s prijaznim mrakom u vas Nisim še dolgo hodil, že zagledam pred hišico, imenovanoga moža sedeti, Zjutrajna prigodba mi u glavo pade, i si mislim: Zdaj lahko zveš, pokaj je zjutraj mejo klestil. Ko do njega pridem, ga nagovorim: „Dober večer oče! ne zamerite: Koga ste danes pokopali, ker ste mu tako prijazno pot čedili.“ Uprašani odgovori: Čujte gospod! povedati vam hočem: Dve leti ste minule, ko mi je bila žena umerla. Kó so jo pa ravno memo iste poti pokopat nesli, so mertvaško skrinjo moleče veje raz nosilnic vergle, i — mi ne bote verjeli — živa žena se iz skrinje zvali. Pred včeranjim mi je vdrugo umerla. Da bi se pa vopet kaj takoga ne pripetilo, sim vse na pot moleče veje porezal. — Planinski.

Iskrice.

1.

Listić mali, listić žolti,
Kamo ferliš, kamo lětiš?
Ah kam lětim, sam ne znadem,
Kam me ljuti vèter nese
Al na goro, al na vodo
Ali pa v dolino ravno?
Kar odločen sem od vejce,
Vejce male, vejce mile;
Kar odločen sem od stroma
Stroma starog materinskog;
Nemam mira — ni pokoja —
Mojej bědi nije konca!

2.

Lěpa děva, krasna děva,
Po vertiču se šetala,
Se šetala, rože brala,
Lepe rožice rumene,
Z rožic vila krasen věnec;
Krasen věnec, zelen věnec;
Z rožic ga rumenih vila
Travcoj zelenoj povila,
Komu, věneček zeleni,
Komu čem te podariti?
Nimam brata ne bratanca,
Ljubi moj mi je daleko! —

J. Štefan.

Eskime.

Prav je in lěpo, da človek nar pervo svoj narod poznati se uči, da zve nar pervo svojega naroda šege in navade, da mu je nar poprej znano življenje naroda, kteremu se sam prišteva. Ali podučno in lěpo je gotovo tudi druzih oddaljenih narodov življenje poznati. Zakaj vednost tega je že sama na sebi lěpa in človeka veseli, zraven pa tudi, ko tem zvě, kaj ima kak narod posěbnega, na kteri stopnji izobraženosti

se znajde: ali na višjej, na kterej bi tudi svoj narod želel, ali na nižjej, kar, akoravno na eni strani žalostno za človékoljuba, ga vunder na drugi strani veseli, ker vidi, da je svoj narod iz nekdajne enake temôte se povzdignil in k boljšemu spoznanju in življenju dospel. Zatorej sim se naměnil, kaj malega našemu ljudstvu o večidel neznanem rodu Eskimcov pisati. — V Ameriki, ob brégu sèvernega morja živijo severniki (polarni ali severni ljudje), posèbno pleme, znano pod iménom Eskimcov. Ti jédo meso navadno sirovo, kakor tudi ribe, zato so pri nekterih Indianih „Eskimai“ to je „jedci sirovega mesa“ imenovani. To ime je prišlo, malo spremenjeno po kanadskih *) kožuharjih v Europo. —

Eskimci se v nekterih ozirih razločijo v dvě panoge. Na zapadni strani so večidel podložni ruskemu carju in ti so: Čujaci, prebivavci na Alentiških otokih in Kodjaki in stanovitno vseljeni Čučki na severo-izhodnim ostnu Asie. Obe panoge pa spadate v vsim bistvenim posèbno v nravih, navadah in v jeziku k enemu plemenu. Podobni so sorodnim europejskim Laponcem in še bolj prebivavcem Grenlanda, sosèbno njihov jezik se le malo razloči od jezika imenovanih europejskih narodov.

Eskimci imajo začernělo kožo, děloma zavoljo večkratnega mazanja z mastjo in zavoljo nesnage, ki je na nji; nekteri otroci pa so bělí, kot Europejci, med tem, ko so na brěgu Labradorja **) mešanci Europejčov in Eskimcov, ki so se skoz in skoz snažno imeli, prav černi bili. Eskimec je majhen, vunder ni pertlikovec, kakor Patagonec ni gorostas (oriaš). Sploh imajo možje pet čevljev in pet palcov angleške měre; posamezni doseżejo velikost šestih čevljev. Pri tem so debeli in zavoljo ohrable obleke se vidijo še debelejši, kakor so v resnici. Njihov život je jako močan in terden, in tudi poguma jim kar nič ne manjka. Njihova obrazoslika je v mnogih krajih razna. Nektere ženske so celo po europejskem zapopadku zale; lase si spletajo v ozel, ki si ga na glavi pripnejo; mažejo si jih z ribjim salom. Njihove okrogle oči so černe, zobi redni in běli; lice si pobojajo; nekteri to storijo tudi na srědnem in četertem perstu. Možki imajo povsod veliko brado, posebno pa meštace. Imajo jih za zvite in izdajavne; pa njih sumnjivost in malodušnost se lahko zapopadete, ako se vě, da so Indiani zmiram Eskimca preganjali in ga, skor za divjo zver imevši, brez prizanesbe in milosti pobijali. Ravno Eskimca nagnjenje k pokoju vabi Indiana k roparijam in napadom. Pri takih napadih pomorijo možke, ženske in otroke brez razločka. Potem povzdignejo vrisk zastran zmage in obropajó šotore, razbijejo kamnitne kotle in lesene korite, sklede pa in zajemavnice, iz roga moškatnega vola narejene žlice in iz kotlovine napravljene teslje in orožja vzamejo s seboj.

Po zimi prebivajo Eskimci povsod v svojih iglucih ali snežėnih kočah, ki so veliko gorkeje, kot bi poslopja iz lesa ali kamnja biti zamogla. Možje izrežejo velike snežene klade, ktere umno tako eno na drugo polože, da se navzgor pomanjšane sternejo. Le na verhu pusté majhen predor, kterega s kosom ledú zamašó, ki je sverha obok in okno vkup. Znotraj narede okrog ledenega zida klop, tudi iz snega, jo

*) Kanada je severna dežela v Ameriki, ki zdaj Anglezom sliši.
**) Labrador, dežela v severni Ameriki. — Ravno tako Grenland.

pokrijejo s kožami in rabijo za sedišče in ležišče. Koča v sredi osem čevljev visoka in deset do dvanajst čevljev v premerju, je podobna cerkvi. Ako več družin v eni koči stanuje, je razmeroma veča. Vhod k koči obstoji vselej v zvitem in pokritem hodišču, ki je po dnevi odperto po noči pa z ledenimi vrati zastavljeno, tako da se prebivavci dobrodejne gorkote vesele. Derva za kurjavo Eskimec tudi po zimi ne vpotrebuje; ribje salo v kamnitni svetilnici vzrokuje toliko gorkote, da si zamore tudi škornje in obléko posušiti in mast morskega psa pogreti, ako noče merzle vžiti. Na mraz je tako od mladega navajen. Po zimi nar raje sirovo meso in ribe jé, ki se mu nar bolj priležejo, ako so skoz in skoz zmerznjene. Njegov želodec ne zaničuje kmalo kake jedi; rad ga preobilno napolni, kakor Indian, pa tudi zamore, kakor te, dolgo časa lakoto terpeti. Njegova obleka je podnebju popolnama primerjena; njegove s perjem severnih gosi natlačene škornje so nepremočivne; dvoje hlač, kterih znotrajna plat je z dlako pokrita, mu greje noge, in suknja ali zverhnja obleka ima čezglavek (kapuco), ki glavo varje. Tudi ženske nosijo hlače; zadej na njih suknji visi dolg kos kožuhovine, ki jih premrazenja varje, ako se na sneg, léd ali skalo vsesti morajo. Pes je Eskimca vedni tovarš. On nikoli ne laja, le tuliti zamore; kot vprežna žival je jako koristen, ker sani vlači in se, akoravno le pičlo z mastjo morskega psa in z odpadkom rib kermljen, kaj poterpežljiv kaže. Kajak (čoln) vpotrebujejo Eskimci, kakor prebivavci Grenlanda; samo oberniti ga na Labradorju ne umijo, nasprot pa so njihovi ženski čolnovi v stanu, tudi ob viharnem morju brodariti.

Eskimec je dobroserčen in pokojén; ako je pa presilno razdražen, se bori do zadnega diha z zobmi in nohtmi. Večidel se razprejo le zastran žensk; ženijo se večkrat jako mladi ljudje; zakoni se najdejo med štirnajstlétnimi mladenči in dvanajstlétnimi deklići; slovesne ženitve niso v navadi; mnogoženstvo je dopušćeno in mož je neograjen zapovednik v družini. Če je v jeseni srečo imel pri lovu morskih psov ali rib, se ima za nar srečnišega človeka, zakaj na suhem ne more po zimi nič zverine vloviti, ker se ne posluži snežnih čevljev. Tako srečen zamore čez zimo, kakor se mu ljubi, svoj želodec polniti in spati po volji, naj že bo po dnevi ali po noči nekterikrat tudi, da se omaje, oblico mětati, ali plesati po svojem in zraven komucati, ramo vzdigovati, med tim, ko globoke glasove iz pers in gerla provodi, ki mu godbo nadomeste. Tudi rokobor (borenje s rokami) ljubi, pa tako, da se ne brani vdarku, temveč bije eden druzemu po versti s pestjo za ušesa. Tudi se Eskimec sploh v borenju vadi, in bojvaje se z Indianom vselej zmaga. Ako ima dosti jesti, se ne měni za nič druzega več, posebno nadzemljsko mu nobene skerbi ne děla, k večemu, če misli na svoj prihodni raj, kjer ga mast morskih psov v obilnosti čaka, in verje to, kar mu čarovniki pravijo. Ko vmerje, ga polože na kako skalo, in ga pokrijejo z lědom in s sněgom; pod to odejo leži, dokler ga volkovi ali druge zvěri ne požrejo. Njegov kajak, lok, pšico in sulico denejo zraven njega, da vse to orodje na unem světu rabiti zamore. — Fr. Bradaška. *)

---

*) Taci in enaci sostavki so nam prav po volji. Prosimo večkrat.

Vredn.

Solnčice.

Milko je prašal solnčica:
Kaj si tak žarka toplega,
V sredi nebá višnjélega
Vida si tak veselega,
V sredi nebá prejasnega
Svita si tako krasnega
Kakor nikoli nisim še
Vidil te tako solnčice?

Ko sim posjalo čez goró,
Vidlo sim Milko prelepó,
V rosi se je umivala,
Mene je solnce klicala;
Pridi le pridi solnčice,
Ter me poljubi v ličice,
Pridi le pridi ljubček moj,
Hodi le berž, nikar ne stoj.

Sim te že dolgo čakala,
Od kar je zarja vstajala,
Vnela so nje me ličica,
Da sim tak žarka toplega,
Da sim tak svita krasnega
V sredi nebá prejasnega,
Vida da sim veselega
V sredi nebá višnjélega.

O tim neumno solnčice!
Tebi ni to veljalo ne,
Tebe je Milka klicala
Pa je le mene mislila,
Rekla je, da si ljubček nje,
Mislila pa je le na mé,
Rekla, da tebe čakala,
Pa je le mene mislila.

M. Valjavec

Hvaležni vojak.

Ob hudi zimi leta 1840 se pelje gosp. Travnik, duhovnik gerškega reda ravno domu, i u svoj gorak plajš zavit ne čuti strašnega mraza. Dve milji od Černovic, blizo sela Rogusne, zapazi nekaj černega u snegu ležati. Da bi bolj na tanko razločil, se bliže poda i tú vidi truplo od mraza oterpnjenega vojaka. Uzeme ga s seboj u voz, ga u bližnjo kerčmo pripelje, i vse poskuša, i vse rabi, kar bi skoraj umerlemu k oživljenju pripomoči utegnilo. Dolgo se trudi, bez da bi zmerznjeni znamenja življenja pokazal; zadnjič spregleda; drugih udov pa vendar ganuti nemore. Se bolj se zdaj g. Travnik trudi, i vse pripomočke poskuša, ktere je ravno pri rokah imel. Slednjič ko vidi, da je oterpnjene smertne nevarnosti otet, ga zapusti, i kerčmarju nekoliko denarja podeli, da bi vojaku s polivko i s dobrim vinom postregel, ko bo čutiti jel. Vojak, ko opet govoriti zamore, i zve, kako i kdo da ga je rešil, se hoče urno napotiti, da bi še danes miloserčnomu dobrotniku dolžno hvalo dal. Verli kerčmar i vsi tamošni mu branijo, da naj se, komaj smerti otet, opet u nevarnost nikar ne poda. Vojak pa vunder od svojega ne neha, rekši da pisma, ktera iz Černovic u Kolomeo nesti mora, zaderžka ne pripusté. — Novoga smodnika na prašnico usuje, in gre naravnost proti Travnikovem stanovanju. Že od dalječ, ko se hiši svojega rešitelja bliža, čuje čudno, glasno vpitje, kakor krič človeka u zadregi, ki na pomoč kliče. — Nagleje zdaj korači, i ko skozi okno pokuka, se nad strašnim pogledom zauzeme: Štiri telovaji se ravno pripravljajo, duhovnika

ga oglja na persa djati, da bi tako zvedel, kje da ima svoje prihranjene krajcarje spravljene. Terpinčeni mož u svojej britkosti straha še zinuti nemore. —

Naš vojak ne premišljuje dolgo, kaj da mu je storiti. Urno svojo dobro nabito puško nameri i sproži, ter jednoga nečloveških trinogov osmerti. Naglo zdaj k vratom teče, i ker jih zaperta najde, skoči k zadnjem, da bi skozi te u izbo pridši svojemu rešitelju pomagal. K sreči so bila vrata samo priperta; nanje udari i berž se odprejo.—Med tim so se neusmiljeni tolovaji u beg spustili, i ker pri zadnjih vratih uteči mislijo, ravno vojščaku naproti pridejo. Hrabri korenjak zdaj drugoga z bodalom presune, i tudi tretjega kmalo pobije, četerti je med bojem skozi duri ušel. Sam je ti junaški vojak štiri dobro obrožene roparje odpodil, i tako svojo hvaležnost do miločutnega rešitelja prav lepo dokazal.

Čertobiški.

Vineta, severna Venetia.

(Konec.)

Pa razun tih žlahtnih lastnosti, zastran kterih so stanovniki Volina posebno sloveli, je město že tudi samo po sebi toliko slavo steklo. Ladjostaja, u srědini města, je bila tako prostorna, da je okoli 300 ladij v taistej zared stati moglo. Ta ladjostaja, sedaj jamensko jezero imenovana, je bila po dveh terdnih zidovih s morjem skopčana. Verh teh zidov se je vzdigal most v podobi prevelikih vrat, in železna rešetka je zapirala ladjostajo. Vsrěd mosta je stal stolp (turn) s orožnico, ki je vselej s vsakoverstnim orožjem zoper morske roparje obilno previdjena bila. — Vrata Volina so bila vsa s pozlačeno medovino pokrita. Zategadel je město, od sončnih žarkov obsjano, tako sijalo, kakor da je celo zlateno. Na južnih vratih je počival silno velik bronzen lev, kot stražar města. V srědi města je stal krasen grad in okoli njega druga imenitna poslopja, med kterimi so hramovi bogov, s vkusnimi slikami (podobami) in zlatimi in srebernimi pilci (štatuami) bogov okinčani, naj bolj sloveli.

Ravno v' te čas spada tudi utemljitev tako imenovane preimenitne Hanse t. j. družtva za sěverno kupčijo. K temu družtvu so slišala vsa sěverna města; njemu imá Nemčija svojo tergovino zahvaliti. Tako so taj Slavjani Hanso osnovali, in Nemci njene plode vživali; mogel bi človek tu s Virgiliom reči: „Hos ego versiculos feci, tulit alter honores“ t. j. mi smo ražnj verteli, in ptujci so nam pečenko pojedli. — Kakor je bilo popred viditi, je toliko bogastvo in blago Volinjanov pri sosednih narodih nenavist in lakomnost zbudilo. Posebno veliko so Slavjani od zloglasnih Normanov: Danov, Švedov in Norvežcev preterpeti morali. Bili so vam to grabežljivi roparji, strah in trepet na vse strane razprostirajoči morski razbojniki. Primorska města napadali, morske bregove pleniti (ropati), blago in ladje otimati, to je bil jedin njih posel. Oni in Nemci so Slavjanom v Nemčii grob izkopali *); vendar so tudi Slavjani

*) Saxo Grammaticus L. 14 takole piše: Communibus sed discretis viribus, alterum Slaviae latus Dani invaserant, alterum Teutones lacerabant, inundumque exercitus alter ab altero invicem spectari poterat.

sami k temu pripomagali. Volinjani so bli Slavjani in zató tudi **nesložni**. Sperli so se med seboj, in slabejša stranka je poklicala svoje neprijatelje na pomoč, t. j. Dane, ki so že davno po tem bogatem městu koperněli in na vsako priložnost prežali, ga v svoje roke dobiti. — Lěta 970 skupi taj danski kralj Harald Blaatand silno vojsko, jo pelje k Volinu, osvoji ga in sozida blizo njega grad Jomsburg. Po tem je hotel Volin v svojej oblasti uzderžati; zatorej ga je tudi s najhrabrišimi junaci prevídil. Da se ti junaci ne pomehkužijo in razmažejo, jim je pod ojstro kaznijo prepovědal, kako ženo u mestu imeti. Za upravitelja Jamsburga je postavil Harald nekega švedskega kneza, s imenom Styrbiora. Ko se je naměnil Švedsko napasti, je tako silno vojsko skupil, da se je s tisučimi ladjami na pot podáti mogel. Očiten dokaz morske sile Volinjanov. — Pa pravična Nemesis je dosegla tudi Haralda. On je bil pri Jomsburgu, ko se je s svojim sinom vojskoval, vbit. Po njegovej smerti spravi Boleslav (ali po drugih spisateljih Borislav) poljski kralj, Volin in Jomskurg pod svojo oblast in mu glasovitega junaka Palnatoka predpostavi. Zatorej se spre vojska med Svendom, Haraldovim naslědnikom. U tej vojski je bil Svend trikrat od Volinjanov vjet; vsakokrat je moral toliko zlata odkupnine plačati, kolikor je sam vagal, in srebra dvakrat toliko. Naposled je bil primoran, se vsake pravice na Jamsburg odreči. Ko je pa Boleslavovo hčer za ženo vzel, je Jomsburg spet pod svojo oblast dobil. Kakor se je tedaj Volinu godilo, se ne ve; blizo je tudi Volin tako na často svoje gospodarje měnil.

Po Svendovej smerti je Volin po vsej priliki spet svoboden postal; vendar ni dolgo vžival plodov dobljene svobode. — Neki danski morski ropar, Aute, je bil od Volinjanov vbit. To pa njegovega brata tako razkači, da se mu osvete serce strese. Kakor je nekdaj Cato v vsakej sednici rimskega starešinstva dokazoval, kako potrebno da je Carthago uničiti; ravno tako ni miroval imenovani brat Skialm Hvild, dokler ni danski sbor Volinu vojsko napovedal. Erich Eyegod se odpravi taj s neizmerno morsko gromado proti Volinu, in ga tudi poljutem boju predobi. S vjetimi stanovniki je sila okrutno ravnal. Pa Volin še vendar ni ostal Danom podložen. Okoli lěta 1120 napověsta Nikola, danski kralj in Boleslav, kralj poljski, Pomorjanom vojsko. Ropažeļjni Dani se poslužijo te priložnosti, si bogato město Volin osvojiti. Od morske strane ga napadejo Dani, od kopna pa Boleslav. Volin se tolikej sili ne môre vbraniti; město bo pridobljeno, poplenjeno, požgano in razdjano; njegove dragocěnosti u Danijo odnešene in stanovniki na vse strane razperšeni. — Malo po malo se vernejo spet razperšeni stanovniki u svoje domovje; pa žalibog od prekrasnih poslopij ne najdejo druzega, kot gromade kamenja in pepela. S tim razdjanjem Volina je padla tudi njegova slava in tergovina. Njegovi stanovniki so si scer prizadevali, ga še jedenkrat pozidati in mu nekdajno slavo poděliti. Pa komej je Volin spet slabo sěnco minule svoje veličine stekel, so ti ga spet roparski Dani leta 1171 požgali in lěta 1177 pod svojim kraljem Valdemarom popolnoma razdjali in uničili.

Nekteri pisatelji terdijo, da je Vineto ali Volin v 9. stolětju pri nekem zemljepotresu morje požerlo, tako da so potem še dolgo časa na dnu morja njene razvaline viditi bile. Ker so pa te podertine še na otoku Uznajmu (Usedom) v sosedstvu Volina viditi bile, je očitno, da to razvaline Vinete biti ne morejo.

Vprašate, kaj je dandanas nekdaj toliko glasovita Vineta? Kjer je jednoč (nekdaj) slavni Volin svoje ponosito čelo k nebu obračal, tam stoji naše dni malo tergovišče s 3200 stanovniki; kjer so nekdaj velike s dragocěnim jantarom in drugo robo natovarane ladje jadrale, tam si današne dni siromašni ribiči v tesnih čolničih hrano ali živež iščejo; gora, kjer je prejaki grad stal, je sedaj s kopinjem zaraščena; kjer so nekdaj slavjanske zastave (bandere) ponosno u povětriju ferlele, sedaj perjiče jadikovine žalostno šepeče; kjer so se jednoč slavjanske pesmi razlegale, se sedaj nemški glasi čujejo. Vse je propadlo. Zapuščene te razvaline ti je vse, kar je od stare slave Volina zaostalo; ali kamenje živí in vernim potomkom pripověda; glasovi njegovi se razlegajo po doljnih krajinah venedskih in vlivajo v serca ljubězen do roda in domovine.

(Danica.)

En vseslovanski književni jezik.

Človeka veseli vondar enkrat določeno besedo slišati, kam de ladija slovanske književnosti jadra; zakaj do zdaj nas je veter sem tertje gonil, tukej med Serbe in Ilire, tamkej med Čehe, in zopet ne vem med koga. In še zdaj naši slovenski pisatelji nočejo z odperto besedo na dan; v Novicah je nekdo svoj večni „dalje“ napregel, ko Čehi in Iliri v Zagrebu že zbor o zadevah eniga slovanskiga književniga jezika napravljajo; ubogi Ljubljanski časnik pa le od „Avstrije prihodnosti“ ve, ktero le Bog zna. Nemški Ljubljanski časnik nam po avstrijanskim dopisniku (Oesterreichische Correspondenz) pove na ravnost, de zdaj med Ruse jadrati ali raji veslati hočemo; truda bo namreč treba, in pri samih jadrih nas kmalo spet sapa kam drugam zanese. Pa šalo in pušice na stran; resno je govoriti. Ali je dobro, de na kose razdrobljeni Slovani en sam književni jezik imamo — se razumé za učene, ne za ljudstvo — ali ne? Učenim, in za slovansko slovstvo vnetim možem tega ni potreba dokazovati, ne vedo tega samo, ampak živo čutijo. Pa tudi za ljudstvo je to od prida; zakaj na eni strani se mu potem domači jezik ne bo na vse strani blodil, ali pa če se mu bo kaj ponarejal, se mu bo le na eno stran. Zdaj na primero smo Slovenci z Iliri in Rusi začeli pisati „rakom“, ne pa z Iliri Rusom bolj podobno „svetoga“; raji smo jo od izhoda in od juga na severno zahodno stran potegnili, in pisali Čeham in Poljakam bolj podobno „svetega,“ med tem ko nam česko „rakem“ ni bilo všeč; samo svoje slovensko že po dolgim pisanju uterjeno sklanjanje smo čisto zavreči hotli. Čudo je bilo, da nismo z Iliri vred še „bio, pio, vio“ namesti „bil, pil, vil“ ali pa „rakah“ namesti „rakov,“ „ženah“ namesti „žen“ pisati začeli, zakaj po tem bi bili bolj od vsih drugih Slovanov ločeni; nekdo je vonder že poslednje dni hotel pisati „biv,“ „piv,“ „viv,“ ker ni bil slišal druziga govorjenja kakor golo besedo svoje matere.

Tedaj en vseslovanski književni jezik hočemo. Kateriga pa bomo izbrali? Mi Slovenci pa[illegible] tukej ne bomo s svojim glasam prevagali, ker nas je premalo; da[illegible] [illegible] Abcedo brez nehanja za celi svet kujemo. V[illegible]der kako besedo [illegible] [illegible]mamo zraven, ali nam bo prav ali ne. Ako se

ima en jezik iz vsih slovanskih izvoliti, je na ponudbo ali staro slovenski jezik, ali pa češki ali rusovski. Staroslovenski jezik je znan med Slovani, izhodne ali greške cerkve po tem, ker je že od kdaj cerkveni jezik; vedo pa zanj tudi drugi Slovani, kolikor jim je mar več poznati kakor jezik svoje zibelke; pri vsim tem je vonder mertev jezik, in težje bi ga bilo tistim Slovanam vsiliti, kteri imajo že obilno slovstvo, dasiravno bi nemogoče ne bilo; in zraven vonder potrebuje obilniga izobraževanja, da bi za sedanjo visoko stopinjo vednost in umetnost zadostil. Česki jezik je med slovanskimi narečji nar bolj izobražen za učene reči, zakaj ilirski še le vstaja, poljski je na učeni pôti slovenšino pozabil in le ptujšino rabi, ruski se tudi brez potrebe večkrat ptujšini bliža; pa Čeh je premalo mogočin, da bi drugim Slovanam svoje posiliti mogel; drugi smo pa na svoje narečje preveč prevzetni, da bi se prostovoljno ne podvergli lahko. Ostane tedaj ruski jezik; ta ima že obilno slovstvo gospoduje v šoli, in verh tega na prestolu; staroslovenskimu je bližje v rodu kakor česki, v izobraženji zraven vedno napredva; tudi ptujci bi se ga popred znali prijeti, kakor kteriga druziga slovanskiga narečja. To so morebiti premišljevanja, ktere so, kakor je slišati, v Praze in v Zagrebu ta predlog na dan prinesle, da bi se ruski jezik v vseslovanski književni jezik izvolil. Samo tega ne vemo, ali ga hočejo samo po ruski Cirilici, ali tudi po ilirski ali česki latinšici pisati; pa mislimo, da latinskih čerk ne bodo zavergli, ako hočejo vsim tistim Slovanam služiti, kteri do zdaj te čerke rabijo, in tudi ptujim narodam bolj vstreči. Rusko se da že po novim pravopisu z latinskimi čerkami pisati; za ruski „hjer“ se zna kar rabiti h; za „vèdi“ v, ne w; za „zemlja“ z; za „živite“ ž; za „ša“ š; za „šča“ šç: za „jat“ ě; za „ja“ in „ju“ se zna enaka kljukica na a in u narediti; za „jeuy“ pride y; „jer“ ni potreba zaznamovati; „jerj“ namesti j ali vejica (') verhi. To bi pa tudi veljati moglo, da glas čerk bi se ne imel tako spreminjevati, kakor moskvičansko narečje dela. Takimu sprejmenju ruskiga v vseslovanski književni jezik znajo eni nasprot biti, rekoč: „to je ruski panslavizem.“ Njim se lahko odgovori, da Avstrijani, Bavarci, Prusi zato še niso pansaksonci, ker so tisto narečje v slovstvo povzeli, ktero je nekako v Saksonii doma. Drugi znajo oponašati: „ta reč diši po ruski pravoslavni cerkvi.“ Odgovor je tudi lahak, ker tudi Avstrijani, Bavarci, in Porenani še niso evangeljci, dasiravno je po besedi avstrijanskiga dopisnika verska prenaredba (reformacija) nemški književni jezik stvarila. Avstrijanski dopisnik pa meni, da Slovanam ne bo eniga književniga jezika vsiliti, ker vsakimu narodu je lastno narečje preveč v živo prirašeno. Odgovor se lahko da, ta velja tudi Nemcam, Italjanam in drugim, vonder pa so se v bukvah v eno sjedinili; kar Slovane tiče, je veliko važno pa to, da Čehi in Iliri spoznajo, kako da, s svojim narečjem ne zmagajo. Misli dalje, da se književni jezik le po velikih znamenitih dogodbah stvari. Odgovori se mu, da zato je le Nemcam mogel Luter vero mešati; v Italii, Francii, Anglii tega ni bilo; pa tudi Nemci so popred dosti knjig imeli, in kmalo bi bila že pred visoko nemšino dolejna nemšina prevagala v pisanji. Misli tisti dopisnik v zadnje, da ruski jezik je nar manj primerjen avstrijanskim Slovanam. Odgovori se mu, da ni toliko razločen od druzih narečij, da bi se učeni v njem sjediniti ne [illegible] zraven je pa tudi pomniti, da se še veliko izobražiti, s tem pa tud[illegible]aj drugim narečjem bližje pripeljati da; in ležje bo Rusa vsak drug[illegible]ovan razumel, kak[illegible]

gorejni Nemec dolejniga, ali pa tudi včasih oba visoko němšino. Kar tukej rečemo, rečemo le v to, nekaj omenjeno govorjenje o enim književnim jeziku pojasniti; naj nas zato nihče med kake prekucneže, ali pa med zaničevavce ljube Slovenije ne šteje.

V zadnje bi se znalo prašati: kako bi nam Slovencam ruski književni jezik služil. Da svojiga novoslovenskiga vsim drugim ne bomo t bukve vrinili, je gotovo. Staroslovenski jezik bi se nam prilegel, ker je prednik našiga sedanjiga, ako bi ga le tudi drugi Slovani sprejeti hotli; in res bi staroslovenskiga nar raji priporočili, saj za avstrijanske Slovane, saj je ravno na Avstrijanskim doma, avstrijanski Slovani so večjidel v tem jeziku kristijanstvo sprejeli, in ne majhin del ga še v cerkvi rabi. In še enkrat rečemo: staroslovenski jezik je že posvečen vseslovanski književni jezik. Ako se bodo pa drugi Slovani raji živiga, kakor [illegible] mertviga jezika poprijeli, bomo Slovenci tudi za njimi potegniti mogli, dasiravno zna tudi ruski biti. Vonder menimo, da nam Slovencam bi ruski jezik manj teže delal kakor česki, in ne posebniga več kakor ilirski. Sploh se korenine besed v Ruskim ložje spoznajo, kakor v Českim, morebiti večkrat tudi kakor v ilirskim; in ravno to stori, da se jezik ložeje razume. Rusje so sicer še malo med Slovence prišli; vonder vemo še iz maternih ust, da so Rusa, ki je nekaj časa v naši domači stanoval, kmalo razumeli; na Čehih pa, kteri so večkrat na vojaških po[illegible] skozi hodili, tega niso hvalili.

Pregibanje besed v ruskim ni toliko spremenjeno memo slovenskiga kakor je v českim, v časih se slovenskimu bolj bliža kakor ilirsko; [illegible] velja od imen in od glagolov. Posebnih zgledov tukej dajati ni [illegible] pot mesta; učenim jezikoslovcam je vse to dobro znano, drugim se [illegible] več pojasniti, ako bi iz gole besede na resnico priti imelo. Kar pa izobraženje slovenskiga jezika zadene, bi nam ga ruski, ako bi se v [illegible] slovanskiga za knjige izvolil, gotovo toliko ne spremenil, kakor česki, morebiti manj kakor ilirski; saj naša misel bi bila taka, za drugih [illegible] nanje ne vemo. Samo se ve, da bo o tako važni reči malo več pr[illegible] sovanja potreba, kakor se te besede, nekako muhasto pisane.

Desiravno je želja skorej vsih učenih Slovanov en književni jezik imeti, niso vonder vsi ene misli o tem, po kteri poti bi bilo do [illegible] vseslovanskiga jezika priti. Ena stran, od ktere je bilo v pervim [illegible] ku govorjeno, meni nar bolj storiti, ako med raznimi slovanskimi [illegible] eniga v poglavitniga izvoli, dasiravno bi se tisti še kaj bolj izo[illegible] znal. Po tej poti imamo res nar hitreje en književni jezik, naj se izbere staroslovenski, ali ruski, ali kteri drugi. Druga stran pa misli, da [illegible] se vseslovanski književni jezik sčasama rodi, samo naj se v vsakim [illegible] rečji pridno piše, in zraven pazi, se v pisanji če dalje bolj drugi[illegible] bližati.

Ta pot je počasna, in ni lahko prerokovati, kako naglo se bodo [illegible] med seboj sjedinili; zakaj vsak bo nar raji svojo terdil, tudi si drugi narečja ne dajo toliko zapovedovati, kakor slovensko, ktero se vedno prenareja. Naj bi Rusi in Serbi ne bili opustili v staroslovenskim pisati, kakor so eni do pretekliga, drugi skorej do sedanjiga stoletja pisali: bi bili že zdaj vseslovanski književni jezik imeli, zdaj ga moramo še le iskati.

Vonder razsodbe tukej delati ni naš námen, in si tudi ne upamo celimu slovanskimu svetu postave dajati. Pa, ako naj eniga književni[illegible]

jezika po tej ali po drugi poti, zdi se nam, da bi ne bilo napačno, ako si vse slovanske narečja po gotovih pa enakih vodilih med seboj bližati prizadevajo, in sicer po obojim: v besedah po samim, in v skladanji besed pri goverjenji. Dostikrat bi si bile razne slovanske narečja v pisanji že lahko enake, ako bi pisatelji iz svojiga narečja vselej to izbrali, kar je tudi v drugih narečjih navadno, zlasti to velja od izbranja ali kovanja novih besedi.

Tedaj naj se v besedah posamim, kar je v vsakim narečji mogoče, izbirajo besede enake slovanske korenine, in enaciga lica (forme). Na primero: Slovenci smo si izbrali besedo „zrak“ (Luft), ktera je sama na sebi premalo določna, med tem ko imajo Čehi in Poljaki „povětr,“ in Rusi „vozduh,“ oboje nam znane korenine; nam se zdi, da bi se bil priprosti slovenski kmet s češko in rusko besedo pred sprijaznil, kakor s sedanjim zrakam. Beseda „vbog“ (arm) je v vsih narečjih znana; in Čehi vonder raj pišejo „hudi,“ ko se drugi „uboziga“ derže. Beseda „tisuč“ (tausend) je v vsih narečjih sprejeta, in Slovenci se še z „jezero“ ubijamo, in Iliri s „hiljado“. Beseda „drugi“ je v vsih narečjih navada, in Rusi še „utoriga“ vmes silijo „Čitati“ znajo vse druge narečja, Slovenci pa „beremo.“ V takih zadevah bi gotovo ne bilo napačno, ako narečje, ktero s svojo besedo na samim ostane, jo popusti, in vsim drugim navadno sprejme, zlasti kadar tudi njemu ni neznana. Ako bi se pa namesti slovanske ptuja beseda rabiti imela, ko imajo druge narečja čisto slovanska, naj se ptuja pusti, in popred neznana slovanska sprejme; na primero, tako imajo Rusi „ad“ namesti vsim znaniga „pekla“ (Hölle). Ravno tako naj se gleda, kar je mogoče, na enako lice besedi. Na primero Iliri pišejo „beo“ (weiss) ko imajo vse narečja v pisanji „bel“, kar se tudi v ilirskih okrajnah semtertje sliši, enako „pisao“, živio namesti „pisal“ „živil;“ škoda je vonder, da bi ta o namesti l Ilire od vsih drugih Slovanov ločil, in jim mnoge besede tamne delal. *) Enako imajo vse slovanske narečja „den,“ Slovenci in Iliri pa „dan,“ dasiravno se v več stranah tudi „den“ sliši. Tudi v ptujih besedah, kterih se ni mogoče zderžati, naj bi se enako in sicer iz njih domu vzeto lice rabilo; na primero, Slovenci in Rusi pišemo „altar“, „angel“, druge narečja pa drugač, od latinskiga ali gerškiga razločno; gotovo je pervo raji sprejeti.

Enako naj se ravna v pregibanji besed; nar pred tedaj v sklanjanji imen. Slovenci smo se tukej že veliko drugim vdali; povzeli smo „rakom“, „svetega ali svetoga“, niso nam več neznane „dobra vina.“ Se bi znala biti ena pristojna: „hišu“, „njivu“, namesti „hišo“, „njivo“; zakaj razun poljskiga imajo vse narečja, tudi u, ne o; in tudi na Slovenskim se v časih tako sliši na primero med belimi Krajnci, v Istrii, v Vipavi. Za „hišoj“ Štajerci govore in pišejo, kar se ruskimu in staroslovenskimu bliža; pa naj se po enakim vodilu tudi piše: „s kostju“, „z molitviju“, namesti „s kostjo“, „z molitvijo.“ Tudi na „sveti“, na „nebesi“ (ali celo na „svetě“, na „nebese“, kakor se pri Gorencih v časih sliši) ima več narečij žase, kakor na „svetu“, na „nebesu.“ Sploh naj se v Slovenskim, kodar se kaj prenareja, ne gleda samo na Ilire ali na Čehe, ampak tudi na Ruse, zlasti pa na Staroslovensko; za „svetega“ smo se toliko poganjali, in vonder,

*) Za resnico je to velika napaka v ilirščini, ki je tudi zoper slovnico.
Vreda.

ako smo k... bolli prenarediti, je „svetoga" bolj navkazano. Iliri sami ... šejo „jelenah", „ženah", ko imajo vse narečja „jelenov", „žen", in se tudi med Iliri sliši; bolj prav bi bilo, naj se z drugimi sjedinijo.

Pri pregibanji glagolov se tudi semtertje veči edinost pridobili ... Rusko narečje je viditi nar bolj zvesto staroslovenšini ostalo; ohranilo stare konce po osebah in tudi vse priložaje; nasprot imajo Iliri še ... načine pretekliga časa, in Slovenci smo kakor pri imenih tudi pri ... golih še obderžali dvobroj; nar več svojih posebnosti imajo Poljaki. ... se bodemo tukej sjedinili, da bi vsako narečje spet povzelo od dru... kar je zgubilo, je prašanje. Kar nas Slovence zadene povzeti bi ... kratke pretekle čase in terpivni priložaj pričejočiga časa, od kteri... imamo še ostanke v nekterih besedah. V koncih posamskih oseb bi ... tudi raji pisati „dvigaju", „kličeju" namest „dvigajo", „kličejo"; uno je ... reč ilirskimu enako in ruskimu s staroslovenskim bližji; ravno tako ... „dvigajuč" v narečaji. Nekako pomljivo je, da imamo Slovenci pri ... in pri glagolih ondi široki o brez udara, kjer imajo Poljaki a z nosilj... jem (rhinesmus) Da bi pisali „dvignul", „praznul" namesti „dvigni... „praznil", so že drugi opomnili, ker je uno v staroslovenskim kakor ... v drugih narečjih navadno.

Po takim načinu bi se dalo marsikaj, kar je zdaj v posame... narečjih razločeno, bolj sjediniti, lahko se razume, da se to ... skorej ne da. Saj boji se človek priprostimu, ne učenimu ljudstvu ... enkrat vso besedo zmešati; vonder se marsikaj hitreji poskusiti ... Menimo pa, da po tem, kakor pišemo, naj bi tudi govorili; naj ... nima za naprej vodil: l se na koncu bere kot v ali u; i, u kadar ... udara, se ne glasi. Ampak ako se take reči pristavijo, naj se ..., tako se med ljudstvam semtertje sliši; saj naš pravopis in ... nima biti tak, kakor je francoski ali angleški, kjer so vse druge ... pisane, in se dostikrat vse druge čerke izrečejo

V takim prizadevanji slovenske narečja bolj si enake storiti ... zaterdimo vodilo: naj se gleda na vse narečja, ne le na eno; potem ... namreč spozna, kaj je bolj primerjeno; zlasti staroslovenšina bi ... biti poglavitno vodilo. Tudi pri iskanji novih besed se je nar pred ... na druge narečja; potem bo pred kaj edinosti. Nam Slovencam, ... primero, so kar stvarili „pardosama", „oroslana", ko sta „pardel", „lev", ... drugih narečjih navadna. Čimu taki izmisliki, razun v to ... mešati, in narečja še bolj ločiti? Z besedo „limbar" smo menili Slove... kdo ve, kakošno znajdbo storiti; in vonder limbar ni druziga kakor ... čena nemška beseda „lilienberg". Lilienberg je bilo namreč ime gradu, ... kteriga ima Limberska gora ime, po kteri so tisto besedo posneli; v ... slovanskih narečjih pa je „lilia" poznana.

Vonder pri vsim takim prizadevanji se razne slovanske narečja ... bodo popolnama sjedinile, drugač ne, ako bi popolnoma nehale. ... navadne, vsadkanje reči so večkrat v tako razno besedo naznanje... da ni moč edinosti napraviti. Na primero: Slovenski „gospod" je ... in Poljaku „pan", Rusu „gosudar"; „ljubiti" je po česko „milovati"; ... poljsko „kohati"; tako je tudi v drugim. Ravno to da spoznati, da bode... mo veliko pred en književni jezik imeli, ako eniga doždajnih v poglavit... niga vzamemo, kakor pa če iz vsih narečji novi književni jezik kuje... mo. Tudi bodo posamezne narečja manj v nevarnosti vse prenarejene biti, ako se en živ jezik za to izvoli, kar smo že uni pot omenili.

Znalo bi se še kaj reči od sostavljanja besed v celo govorjenje (syntax); pa v to se nočemo posebej spušati, ker so pretanki razločki delati med slovenskim duham v sostavi govorjenja in pa med nemškim, na keriga se nam rada beseda obrača, ker se je naše izobraženje na nemški podlogi godilo. Naj bi naše izobraženje kdaj bolj na slovansko podlogo stopilo, se bo edinost v sostavi celiga govorjenja časama sama brez posebniga truda pokazala. (Iz Časnika.) Podlipski

---

Kako se imajo učitelji tablic za slovkovanje poslužiti?

Vsako pisme (čerka) ima svojo podobo, svoje ime in svoj glas; postavim: n je podoba, en je ime in 'n je glas pismena n. Te tri reči: podobo, ime in glas vsakega pismena morajo otroci dobro znati, da bodo u stanu, dobro čitati (brati). Dolžnost je taj vsacega učitelja, svoje učence te tri reči pri vsakem pismenu tako dolgo učiti in vaditi, da jih vsi učenci hitro, gladko in pravilno znajo. Kdaj pa ima učitelj začeti, svojim učencem pismena učiti, in kako se ima pri tem nauku obnašati, bodemo u posebnej knjižici obširno pokazali; dones le samo to, kako se imajo učitelji tablic za slovkovanje poslužiti?

U vsakej dobrej šoli visi na steni tablica za slovkovanje (slovkovnik, Sillabir-Tabelle, Wandfibel), to je tablica, na kterej so pismena in slovke tiskane, da se po njih učenci slovkovati (slovke čitati, sillabirati) učé in vadijo. Velika škoda je bila za šole, da so te tablice iz nekterih šol čisto zibnule, u nekterih pa zastonj na stenah visile in plesnovale. Hvala toraj visokemu ministerstvu, da je zaukazalo, spet po tih tablicah učiti in te tablice, kolikor jih je za kako šolo treba, med druge šolske potrebne reči in stroške zarajtati. Tudi za slovenske šole se že tiskajo in se bodo skoraj razposlale.

Tih slovkovnikov (tablic za slovkovanje) se imajo učitelji takole poslužiti:

Vsako pisme, ktero hoče učencem pokazati, napiše učitelj s krido na černo tablo, pa ne tako nekako skrivno alj naglo, temuč očitno in počasi, čertę za čerto, da vsi otroci vidijo, kako pisme pred njih očmi na tabli iz tenkih in debelih, iz ravnih in okroglih čert izraste. To se mora vselej zgoditi pri vsakem pismenu. Naj prej taj učitelj svoje učence vsako novo pisme na černej tabli tako dolgo vadi, da vsi alj saj njih večina podobo, ime in glas novega pismena popolnoma znajo, ter ga gladko in pravilno izgovarjajo, naj se mu kak samoglasnik (i, u, e, o, a) od predej alj zadej privesi. Sedaj še le obesi slovkovnik na kak ročen kraj, kamor vsi učenci lehko vidijo, jim pokaže na slovkovniku tisto pisme, ki ga je prej na černej tabli učil in na slovkovniku s tim pismenom ravno tako vganja, kakor poprej na černej tabli.

Po tem pa odloči nektere boljše učence, da naj oni ravno to svojim součencem kažejo in ves nauk ponavlajo, da si tako vsi učenci podobo, ime in glas — postavim — pismena r, kakor tudi slovke: ir, ur,

er, ur, ri, ru, re, ro, na prav dobro in globoko u glavo vtisnejo. V te namen da vsakemu učencu, ki ima druge slabejše učence vaditi, eden slovkovnik u roko in ukaže, 6 — 8 slabejših učencov okolj njega stopiti. Na sredi stoječi učenec vzeme palčice v roke, kaže š njo na pismena in slovke na slovkovniku, in si jih da od vsacega učenca imenovati, glaskovati in slovkovati. Kder jih ne zna, naj stopi na stran in drugi učenec pride na versto. Tako se vadijo te kope učencov kako poluro; med tem ima učitelj lěpo priložnost, se s kakim drugim oddelkom učencov pečati, in celej šoli koristno delo dajati. Na koncu vsake take vadbe ima vsaki učenec, ki je druge vadil in učil, gosp. učitelju resnično povedati, koliko učencev je vse znalo in koliko jih ni vse znalo. Učitelj po tem že ve, kaj je mu storiti treba; novo pisme učiti alj pa staro ponoviti. Modrejše in bo'jše je, počasi naprej postopati, kakor pa naglo hiteti. — Drugi den se učenci spet okolj svojega včerajšnega kazavca vstopijo in najprej na slovkovniku ponavlajo, kar so se bili poprej te den učili. Po tem učitelj pokaže sledeče novo pisme najprej na černej tabli, potem na slovkovniku; slednič se učenci vstopijo spet na kope in tako gre ta reč lepo po stopnjah naprej. Kadar učenci že vse pismena in slovke na pervem slovkovniku gladko in pravilno znajo, prestopi učitelj k drugemu slovkovniku i. t. d.

U abcedniku (Abcbüchlein, Handfibel) stoje pismena in slovke ravno tako zaporedoma, kakor na slovkovniku. Zategadelj imajo nekteri učitelji navado, tisto pisme in tiste slovke, ki so jih učencem na slovkovniku učili in vadili, koj hitro tudi u abcedniku pokazati in vaditi. Vendar se boljše in naravnejše biti zdě, učencem abcednik še le tedaj u roke dati, kedar učenci po samem in vsi kupej na slovkovniku hitro, gladko in pravilno brati znajo.

Književnost.

Peter in Pavel ali Bog ubozih sirot naj boljši oče. Povest za otroke in mladenče, za odrašene kakor tudi za stariše in učitelje. Iz nemškiga poslovenjena. Z eno podobo. Pod tim naslovom je nedavno pri našem tiskarju na světlo prišla nova knjižica, ktera je, kakor že nadpis kaže, posebno našej mladini naměnjena. S velikim veseljem smo taisto prebrali in zarěs moramo obstati, da je naše slovstvo spet za prav lěpo in podučno knjižico obogatelo, ktero vsim prijateljem mile mladine živo živo priporočimo. Iz tih pověsti naj se učé, kako milo Bog oče za človeka, posebno za mladost skerbi, če gospodovih pôtov ne zapusti. Knjižica šteje čez 80 strani in velja mehko vezana 16 kr. sr. Dobiti je po ravno tistej cěni tudi po vsih knjigarnah v Ljubljani, Zagrebu, Celju, Mariboru, Radgoni, Gorici in Terstu. — Ne moremo opustiti in imenovanemu tiskarju serčno hvalo izreči, da se je tako krepko slovenskega knjigoteržtva poprijel. Gotovo ga moramo pervega med vsimi slovenskimi knjigarji imenovati, ako število od njega na svoje stroške izdanih slovenskih bukev pregledamo. Ravno tako je zdaj dotatisnil lepo zbirko cerkovnih pěsem pod nadpisom: „Cerkovno leto“. Napevi se ravno litografiranjem bojo tudi dokončane: Koroške in Štajerske pesmi

od Ahacelna v tretjem natisu; Drobtince in neka prav izverstna iz ilirskega prestavljena molitevna knjiga: Venec lepih molitev imenovana Kakó vprašamo, zamore toliko knjig izdati? Zató, ker jih na vse kraje razpošilja in tako tudi veliko razproda. Naj bo drugim v izgled, kako slavensko reč podpirati in se — dragi knjigarji — tudi obogateti.

Jugoslavensko slovstvo. Ravno kar je v Ljubljani na svetlo prišel: „Koledarčik slovenski za leto 1852." Na svitlo dal Dr. Janez Bleiweis. Mehko vežan velja 24 in terdo 32 kr sr. O njem prihodnjič več. — Pervi natis izverstnih: „Novih pjesem" od g. Preradovića, ki je pred jednim mescem na svitlo prišel, je že ves pošel. Ravno se drugič natiskujejo. Veselo znamnje, da se slavenski narod čedalje bolj giblje in zbuja. — G. Ljubić, župnik na otoku Braču je ilirskej matici, nasledaja dela za natis ponudil: 1) Rokopis Petra Kanavelića iz šestnajstega stolětja pod imenom: Kolomanida." To dělo je sostavljeno iz 24 spevov. Njega predmet je slavodobitje ogerskega kralja Kolomana, ko je na Dalmacijo planul in Dalmatinska města; Zadar, Split, Trogir itd predobil 2) Zgodovino književnosti slaveno dalmatinske in 3) Životopisni slovar dalmatinskih imenitnših možev. Posledaje dvoje je sam sostavil. — Novice 29. oktobra prinesó nam radostno věst, da je naš izverstni spisatelj, Matia Vertovc, kterega je nam nemila smert žalibog veliko prezgodaj iz našega vinograda poklicala, občne zgodovine staro in tudi veliki del srednje dobe dokončal. Cěl rokopis znese 103 tesno napisanih polpol. Poslednji 87. razdelk, ki ni popolnoma dokončan imá nadpis:" Francozi in Inglezi — Orleanska devica — Vojska med rudečo in belo rožo". Kakšna škoda za naše slovstvo, da je ravno sedaj svojega naj boljšega obdelovavca zgubilo. S serčno prošnjo se obernemo na g. Dr. Bleiweisa, kteremu je rajnki rokopis izročiti dal, da bi nam saj to, kar je že dodelanega, berž, berž izdal. Gotovo vsi Slovenci po taistem kopernimo. Če ga pa sam izdati ne mőre, naj ga prepusti družtvu sv. Mohora, ktero ga bo gotovo s radostjo prevzelo. —

Kakor bo mende našim čitateljem znano je visoka banska vlada 6. listopada 1850 nektere cěne za naj boljše izvirne igre in prevode raspisala. V te naměn je jej bilo letos poslanih 6 izvirnih děl in eden prevod. Izvirne so: 1. Porin; 2. Murat II. i vlastopěena dubrovnička; 3. Ivan i Janko; 4. Frankopan, 5. Veronika Desiničeva, 6. Osveta. Naj boljše so bile: Murat II. Osveta in Frangepan. Cěne vendar ni nobena dobila, ker zastran jezika in dramatičnega izdelanja nobena prav zadostila ni. Cěna 100 rajnišev za naj boljši prevod iz ptujih literatur je bila g. Vežića primana, ki je bil francosko Dumasovo veselo igro: „Demoiselles de St. Cyr" (gospodične od St. Cyra) v ilirski jezik preložil.

Česko slovstvó. Kako naši brati Čehi za gimnazije skerbé, naj nam nasledaje pokaže. Prof. Smetana iz Pilzna je spisal učebno knjigo fizike za nižjo gimnazijo. Prof. Šir iz Jičina je za svojo česko slovnico gerškega jezika že višje poterdenje dobil. Česki prevod Baumgartnerove fizike od J. Krejči je poterjen za višjo gimnazijo. Česke čitanke za gimnazije od Čelakovsky-ga je že izšel I in II del in tudi že poterjenje dobil. Pervi del zgodovine Dr. Lany-a se že tiska, drugi del je spisatelj tudi že dogotovil. — Od rokopisa Kralodvorskega je ravno na svitlo prišel izverstni polski preklad Lucyana Siemienski-ga. Ilirski in r-

prevod je že prej izdan. Polski preklad se dobi za 15 kr. sr. pri izdatelju Venceslavu Hanka. — V Praze se tiska zdaj: „Ostromirovo evangelje“ staroslavensko.

Z m e s.

* Mnogokrat smo že imeli priložnost oměniti, kako skerbno se visoko c. k. ministerstvo bogočastja in uka za jednakopravnost na slavjanskih gimnazijah poganja. Ravno kar zvemo po „Vesni“, da je taisto šolskej oblastnii v Praze zavkazalo, se na vso moč za to potegnuti in poskerbeti, da se potrebne šolske knjige, posebno za nižjo gimnazijo, v naj krajšem času sostavijo in na svetlo izdajo. Imenito je jej naložilo, učitelje na staroměstskej gimnazii, V. Svoboda in Dr. F. Šohaja k spisanju latinskih slovnic pozvati in tudi kakega spisatelja poiskati, ki bi hotel šolsko računarsko knjigo g. Dr. Močnika v česki jezik prestaviti. Ravno tako je vis. ministerstvo tudi zavkazalo, ceno 400 rajnišev sr. razpisati za najboljšo celó praktično nemško slovnico za česke ljudske šole.

* Česko družtvo za izdavanje prostonarodnih katolških bukev, „Dédictvi Svatojanske“ imenovano, po kterem bo tudi naše družtvo sv. Mohora osnovano, šteje zdaj 3275 udov. Med timi sta tudi Nj. veličanstvo cesar Ferdinand in Pražki kardinal. Dozdaj je taisto že črez 230,000 iztisov českih knjig med ljudstvo izdalo. To naj nam kaže, kaj zjedinjena moč zamore. Oj da bi to vsacega pravega rodoljuba, ki mu na pravej keršanskej omiki svojega roda kaj zaleží, spodbodlo, k družtvu sv. Mohora pristopiti in ga v njegovih preimenitnih namenih podpirati. Povabilo k pristopu bo v kratkem razglašeno.

Med i pelin.

* Od Zile, 16. oktobra smo od dekana dolnjozilskoga g. Hafnarja slovo jemali. Osemnajst duhovnikov in 14 drugih gospodov večji děl uradnikov se je u S. Mihoru sošlo. Imeli smo na čast g. dekanu velikolěp objed (gostijo), jeden od vradnikov je u imenu vsih govoril i u serčnej besědi od g. dekana slovo jemal — zatim so se zdravice napivljale. — Ne pozabi, to je bilo u S. Mihoru u nemškom kraju. Pri pervoj zdravici se je čulo: Vivat! Hoch i Živio! pri vsakoj slědečoj je se slavenski Živio! glasneje slišal. Perve pesni so bile němške, zatim tudi jedna slovenska i potle vedno pogosteje slovenske. Tu sem slišal, da so Němci začeli šteti koliko, da je med gostniki Slovencov i Němcov. Lěpo je bilo slišati, kako so marakteroga od pričejočih imeli za Němca i zadnič je bil vendar le Slovenec. Da ti kratko pověm. Vsa veselica se je u veselico slovensko spreobernila; govorili, napivljali in peli smo vse po slovensko. Še horvatsko pesmico smo skusili i jeden verli, svoj narod ljubeči uradnik, rodom Čeh je tri narodne česke pesmice zapel. Take serčne slovenske in domače veselice bi se ne bil nadal u S. Mihoru. Tudi iz gornjo-zilske dekanije sta bila dva slovenska fajmoštra, in iz Kanalske dekanije tudi dva slovenska duhovnika pri tej gostiji. To veselico je napravil g. Lijavnik, kteri pri vsakej priložnosti skaže, da svoj materinski jezik in narod ljubi.

Odgovorni izdatel in tiskar: Ferd. žl. Kleinmair v Celovcu.

SLOVENSKA BČELA.

Izdana 1. decembra 1851.

Povabilo na naročbo.

„Slovenske bčele in šolskega prijatelja."

V sladkej nadi, tudi zanaprej med častitimi rodoljubi blagovolne podpore in pripomoči najti, nastopi „slovenska bčela" z novim lětom svoj tretji tečaj.

Vredništvo si bode na vso moč prizadjalo, svoj list čedalje s prijetnišim in vgodnišim berilom okinčati in olepšati. Posebno skerb bomo: pesmim, povestim, životopisom, narodopisu, zgodovini, književnemu pregledu in zmesu oberniIi. Da pa leposlovnim in drugim znanstvenim sostavkom več prostora prihranimo, zraven pa tudi željam mnogih rodoljubov vstrežemo, bomo „bčelo" vsak teden izdajali in vse šolske sostavke iz taiste izločili. Ker je vendar šola podlaga vse ljudske sreče in omike, toraj naj imenitnejša reč, ki vso našo skerb zasluži, bomo taiste v posebnem listu: „Šolski prijatel" imenovanem natiskovati dali.

„Šolski prijatel", bode tudi štiri krat v mescu kot priloga k bčeli na malej osmerki izhajal, in vse kar šolstvo ali rejo otrok zadene p: navkoslovne sostavke, šolske novice, šolske ukaze, povestice, pesmi, basni in sploh vse ali učiteljem ali otroškej mladini primerne stvari donašal. „Šolskega prijatelja" bo vredoval: g. A. Einšpieler.

Po tem takem bo „slovenska bčela" v novem letu vsaki četvertek na pol poli velike osmerke na svitlo izhajala. Vselej jej bode tudi na pol poli „šolski prijatel" pridjan.

„Slovenska bčela" s „šolskim prijateljem" vred velja kakor dosedaj v g. Kleinmajerjevej bukvarnici prejemana.

za celo leto	2 gld.	24 kr. sr.
za pol leta	1 „	12 „ „

in po pošti prejemana:

za celo leto	3 gld.	— kr. sr.
za pol leta	1 „	30 „ „

Kdor hoče, da se mu v Celovcu „bčela" na dom pošilja, ima navadnej naročnini še 25 kr. sr. nošnine priložiti. Četvertletna naročila se bodo le tedaj prejemale, če saj dva gospoda vkupej naročnino pošleta.

Na šolskega prijatelja se ne more posebej naročiti.

Naročivne denarje prosimo nam frankirane o pravem času poslat, ker bomo prihodnjič le toliko iztísov napravili, kolikor se naročnikov oglasi.

Scer ostane pri starem. Na koncu vsacega polletja bo pridjan glavni list, kazalo zaderžaja in zavitek in na koncu celega leta tudi imenik častitih naročnikov. — Kakor dozdaj ponudimo tudi za prihodnje leto gosp. pisateljem, ki so „bčelo“ s svojimi sostavki podpirati volje, eden iztis taiste na dar.

S serčno prošnjo se še enkrat obernemo na vse slovenske rodoljube, nas v vredovanju in izdavanju pričujočih listov iz ljubezni do svojega naroda podpirati, da bi še dolgo k omiki in povzdigi domačega slovstva izhajati zamogla. Toliko več zaupamo na podporo vsih rodoljubov, ko bo „bčele“ v novem letu še enkrat toliko izhajalo, brez da bi se bila cena kaj povišala. Vse na čast domovini! *)

Vredn. in založn.

Na grobéh.

Strah i groza me obdaja,
V žilah stoče žarna kri,
Serce se nemirno taja,
Iz samote si želi.

Jesni tulijo vetrovi,
Groma bije vdar na vdar,
Trepetajo rek valovi,
Trese hrast se sto let star.

Svet že misli, da pogina
Dan groziv̀ni bliža se,
Groma votli glas pečina
U tamotni hram požre.

Mirno le je beka stala,
Je ne straši divji piš,
Glavo svojo pripogvala
Je na nizek černi kriż.

Smertni andjel perutnice,
Stegne — treski se vkrote —
Mile sapce mi cvetlice
Nježnih nedric zdaj hlapé,

Skoz oblakov tamno krilo
Se vkraduje lune trák,
Ter posije na gomilo,
Mi ljubezní stare znak.

Dolge verste se grobičev
Razprostirajo očem,
Ah! domovi tu merličev!!
Kaj bi storil sam ne vem —

V nebo se oko oberne
Zapustivši duh zemljó,
Skoz oblake pekločerne
Pošljem prošnjico glasno:

Ko trobenta bo zapela
Čez gore, čez daljni plan,
K' se bo mavrica razpela
Čez obnebja sinji dlan,

Ko poklicať boš spijoče —
Dušo trapila opét dal,
Ah! na desni tvoji, oče!
Da bi takrat tud' jaz stal“

Mladoljub.

*) Opomba. Kdor kakega lista letašnje bčele prejel ni, naj se pri novem naroč. ali v odpertem pismu za-nj oglasi. Kdor si hoče dosedajne tri iztise bčele, ktere še nekaj iztisov imamo, kupiti, jih more vse vkup poštne proste za 2 gld. 30 kr. sr. po pošti poslane dobiti. Vsak posamezen zek veljá 1 gld. sr.

P o b r a t i m i.

„Šta je ljubav? Vetrić milen,
Što se brati s premalětjem,
Čělivajuć igra s cvětjem. —
Šta je ljubav? Crni djavo,
Što nas truje ktipom lasti,
Telo čini u prah pasti.“

Stanko.

U slovanskem narodu, posebno pri Bosnjacih, se najde običajev, ki sežejo daleko u preteklo starodavnost, kterih tudi keršansko duhovništvo zatreti ni moglo, temoč jih samo pod několiko bolj prijazno obliko spravilo i posvětilo. Med te običaje spada sveza pobratimska — tajno družtvo, ktero dva al trije mladenči sklenejo, i do groba zvěsto dŕžijó. Pop praznično oblečen sprejme njihove obljube stojé pri žrtveniku, jih opoměni, naj si iskreni ostanejo prijatelji, jeden drugoga naj pódpira, ako je sila tudi život za brata žrtvovati pripraven naj bode. Za tim se pročita prisega, ki zadržava medsebojne dolžnosti. Ko jo mladenči do konca dogovoré, jih pop svečano proglasi pobratime, i blagoslovi družtvo. Ta svěza se jim tako sveta zdi, da težko smerti odide, kdor svoje dolžnosti pozabi, in s kakim činom protizakonitim obljubo oskruni. Na priměr naj služi slědeča prigodba, ki se je pred někimi lětmi pripetila. —

Trije mladi tihotapci, (švircari) Vazil Obrić, Bojko Jugović, in Ivo Milanović so se bili l. 1829 pobratili. Bili so iskreni prijatelji, zvěsti bratje u duhu i mislih. Ni zapustil jeden drugoga, ne u nevarnosti, ne u sreči. Večkrat so je potegnili na Austriansko državo, tam kupčevat i nasproti prodavat bosniških proizvodov; včasi se je tudi prstov kaj prijelo. Kadar so prišli turški uradniki s vojaci štibro pobirat, so kmalo posla najšli. To se vé, da je marsktera krivica spodletela, ki zatrtoga kmeta do živega dére. Tako se je prigodilo, da so se ti 3 pobratimi včasi s Turki zgrabili, ter jim brade několiko nategnuli. O zimskem času, al kadar so meje pregosto s stražami nastavljene bile, so se damo pomeknuli i mirno prebivali u revnej kolibici, ki je v temotnej špilji med drevjem skrita stala. — Lěta 1836 pridejo vsi trije iz svojega zakotja u Srebenik, kjer se je ravno něka obletnica obhajala, pri kterej se je bilo mnogo stanovnikov z bližnih krajev sbralo. Vse je bilo prav dobre volje. Tamburica je igrala narodne napěve, bas je bučal soglasno u plěs. Mladenči i děvojke giběni kot brzne srne, se vrtijo v krogu plesaje krasno kolo, drugi so vodili bojne plěse. Tam spet speva slěpec uz javorove gosli tužnoglasne junačke pěsni; okolj njega so sbrani starčki in puhajo zamišljeni duhan v pretekle lepše dobe. Vse se raduje po svojem ukusu, samo trojica bratov od daleč stoji, neogibljivo vpiraje pogled u jedno děvojko, ki je ravno krvave bitke s gadnim Turčinom spěvljala. Kot lěpoglasni zvonov šum, ko ga nježni větrić po zraku zaziblje, tako milo i sladko je tekla pěsen iz čistoga grla. I spomenuvši svojih predědov slavnih děl i junaške serčnosti se porumeni bělo lice, iz oči švigne plam iste hrabrosti i domoljubja, ktero vkljub krvotočnemu prognanstvu i mučenja turskih vdertnikov neugasljivo gori i gorelo bo u sercih, dokler ne zgine ime Slavjanov. — Mrina, tako je ime omenjenej děvojki, je

bila hči siromašnoga štacunarja, tedaj v naj lěpšem cvětju děvičanske starosti. Krasna hčerka se umili vsim trem mladenčem, vsaki občuti serčno nagnutje k lěpoj pěvki, jeden šepeta drugomu svojo tajnost na ušesa. Al gorje i tuge, kaj počcti? Bratska sveza nedopušča nobenemu, prilastiti si blaga, ktero drugi za se priměrno misli. Zato se med seboj porazumijo, da nočejo ni jeden drugemu sopern biti, naj tedaj razsodi srěčka; komu se nakloni, naj snubi za njo pri očetu. — Pobratimi se podajo u log, ter splezajo na pečino, ki visoko v megle gole verh tišči. Vsaki vstreli divjo goso, ji priveže trak od boje, ki si jo je poprej zvolil, na noge, potem se skrijejo v germovje. Ni dolgo trpelo, zagle dajo orla, ki se veličastno krog pečine suče, i spustivši se na tla zgrabi jedno gosko, se vzdigne š njoj visoko pod nebo, ter zgine v sivih meglah spred očí. Srěčka zadene Ivo Milanovića, i volno se mu podasta Obrić i Jugović. Pred ko je orel po drugej goski skomino dobil, že pripelje Milanović Mrino kot mileno ženko damo. K ženitnini je bilo kmalo vse pripravljeno, jedi in pitja dosta, svatov i prijateljev na kupe. Prav serčno se veselita Obrić i Jugović s srěčnim pobratimom, posebno židane volje je bil Jugović, i zdelo se je, ko da bi bil s Milanovičevoj goskoj tudi svojo ljubezen do Mrine u věter poslal. Po gostovanju se vrnejo vsi prijatelji u prejšno zakotje nazaj, Obrić s Jugovičem se vseli u jedno kolobici, ki je blizo Milanovičeve stala. — Al krasne Mrine kip ni bil še čisto zbrisan iz Jugovičeva srca, timveć bližina njena je bila še le olje na ogenj. — Kmalo se zbudé poprejšne strasti, i ljubav predere silno močjoj v mlado serce. Mrina pozabi zakonske dolžnosti, se splete Jugovićem, i v tajnem porazumljenju živi š njim několiko měscev, brez da bi bil kdo slutil o tem. Al naenkrat zgine Jugović; lahko da ga je groza napadala, ako bi se njegova zaplětka zazvedela, al ga je pa vest spodjedati začela, al naj že bo kaj če, on zapusti Mrino i prijatelja in se pridruži jednej tropi svojih rojakov, ki so se pripravljali, na Austriance vdariti. Ali tudi u bojnem šumu, u nevarnosti i krvavem poslu ne more pozabiti Mrine, i berž ko se je četa raztrosila, se je umaknil, ter poi skal stanek Mrine, če je le poprej zvohal, da ni sopruga (moža) i Obrića blizo. „Ljubav je slěpa« veli prigovor, i ravno ti nedostatek je oni pora den škratelj, ki tolkokrat veselje moti, in krivim lase změša. Tako se pripeti tudi našemu klatežu. Pozabi namreč u Mrininoj sobici enkrat svoj handžar. — Ne dolgo potem prideta Milanović i Obrić damo. Kom stopi Obrić med vrata, zapazi Jugovičev nož na tleh, i preden ko sopr kaj zagleda, ga skrije u pojasu. Po kratkem razgovoru ide soprug v i Obrić ostane s Mrinoj u sobi. „Evo ti orožja handžar mojega pobratim reče Mrini. Kako to? Jeli ni Bojko že pred několiko dni odišel? Ka dojde nož u tvojo sobo?« — Mrina se trěse kot šiba na vodi, i trepe glasom se počne spričavati, da ne ve, kako se je to pripetilo, ga pro i zaroti pri vsem, kar mu je drago i světo, naj ne obudi suma u njeno soprugu. Obrić obljubi to, bil je tudi mož beseda. Soprug ni besědic zvedel od vsega, kaj se je zgodilo. Obrić se poslovi i gré k pastirje ki so okolj Milanovićeve kolibice radi ovce pasli. Od njih zazvé, da s večkrat že Jugovića tukaj po gorah hoditi videli, da se je tudi včasi kolibice zmuznil ter po skritih stezah amo tamo odběgal. — Obrić zgi i — 30. junia najdejo u ranoj zori Jugovičevo truplo pred kolibico bilo je na već stranih s nožem prebodeno. — Še tistega dné pride Obr svojevolno pred mestnega poglavarja u Srebenik, ki je bil iz

plemenite stare bosniške rodbine. Obtoži se sam, da je Jugovića umoril, prosi pa za edno, naj ga sodi starešinstvo, posebno pa tirja, da se Milanović, ki ga tedaj doma ni bilo, kteri tedaj od umora ničesar še vedel ni, k obravnavi ne pokliče. Poglavar, akoravno turske vēre, ni pripustil, da bi bil Kadi to stvar preiskoval i razsodbo sklepal, temoč povabi po starodavnej navadi savēt starešinstva na sodbo. Ti savēt, tolko ko pri nas novo upeljane porote, je složen iz 13 sodcev, ki se iz naj modriih i imenitniih gradjanov izvolijo. — Prvo nedeljo mesca julia se sbere vsih 13 možev u cerkvi i po sv. maši se podajo u sodnico. Tam pove vsaki, kolko je star, in naj starji med njimi, sivi starec pri 96 lētih je bil zvoljen za „sodnega starešina.“ Na vzvišanem stolu se vsede, krog njega 12 ostalih sodcev. Tudi pop v slovesno oblēko ogernjen, se vdēleži pri posvetovanju. Pred njimi na mizi stoji med dvēma svēčama razpetje. — Zdaj pristopi zatožen, i priklonivši se popu progovori: „Zarotim se pred živim Bogom, da hočem pravo (rēsnico) govoriti.“ „Proklet bil“ odgovori pop, „ako lažeš, zakaj pred onimi govoriš, ktere je poslal Bog, da te sodijo.“ Obrić se vzdigne i obernjen k starešinstvu progovori možkim, mirnim glasom: „Spoštujem jaz vašo starost, spoštujem vaše sive lase, čestiti očetje! Morebiti ste tudi vi pobratimi med seboj, dobro tedaj vi znate, kako svete so dolžnosti te slavne sveze naših pradedov. Jaz Vazil Obrić i Bojko Jugović biasva pobratima, iskrena prijatelja, i vendar sim umoril brata Bojko, al zarotim se, da kriv nisim. Najin pobratim Ivo Milanović je bil po njem osramoten, nepošteno izdan. Sveto prisego pobratimsko je Jugović lahkodušno prelomil — zato sim ga umoril. Kaznujte me, al skrivnost to ohranite, prosim vas pri Bogu, ohranite jo u sercih do hladnoga groba. Nemojte jo razkriti Milanoviću, zakaj on ljubi svojo soprugo iz cele duše. Še zna ona zvēsta i poštena svojemu drugu postati, al za njega nima na svetu ne mira, ne srēče več, ako to zazvé. Pravedno sodite, prosim vas, čestiti očetje! spomnite se, kar pravi star prigovor: „Srēča je drevo, koje dvapot ne cvēte“ Zdaj poprime starešina besedo rēkoč: „Povej, kako i zakaj si to storil?“ Obrić na dalje pravi: „U jutro za rano sim videl černoga gavrana, ki se mi je 3 krat okolj glave zasukal; to znamenje obudi u mojej glavi misel, da je čas došel, osvetiti mojega pobratima. Podam se toraj na stanek Milanovićev, — Mrino najdem samo doma. Ko zapazi, da se nēkdo bliža, mi prihiti na proti, ko pa mene spozna, hitro veselje mine i blēd strah jej stopi u lica. Rēsnobno jej ukažem, naj se mahom vrne nazaj u sobo, jaz se pa skrijem za bezgovinoj, ki vtik kolibce spod stēne na kviško moli. Nisim še čisto trave pod nogami poteptal, že zaslišim Bojkov glas, ki je gredé veselice si prepēval. Strašni al meni zaželeni trenutek je došel. Dušo izdajavca izročim Bogu, ne pustim mu tolko časa, da bi bil še za pomilovanje k nebesom molil, ker sim mišlil, da molitev zločinca Bogu nedopade — iz toka zderem handžar, i Bojko pade, kao žrtva svojega strastnoga, grēšnoga serca! — Čestita skupščina! to sim včinil, sodite pravedno, miloserdno pred Bogom i po vašej vēsti.“ — Starešina opomēni: „Nisi li tudi ti ljubil Mrino, ali ni ljubosumnost morebiti te zapeljala, da si ga umoril?“ Pop: „Gorje tebi, ako lažeš.“ Obrić odgovori: „Istina, tudi jaz sim ljubil Mrino, ljubim jo še, al nigdar ni zaslišala iz mojih ust besede o ljubavi, i še enkrat izgovorim pred Bogom i vami, da sim Jugovića le zato umoril, ker je on pozabiv prisego pobratimsko Milan-

osramotil, in ker sim jaz světe dolžnosti naše savěze zvěstejši spolnoxati htel.« — Obrić mora zdaj odstopiti, i starešina opoměni sodce, naj premislijo i pretehtajo dobro, kar so slišali. — Smrtna nastane po sodnici tišina, zamišleno sědi vsaki na svojem městu i sklepije razsodbo. Po dolgem molčanju vstane naj mlajši sodec, prikloni se čestito pred razpetjem i progovori k popu obernjen: „Vazil Obrić ni kriv, storil je, kar dolžnost zvestemu pobratimu veleva.« Tako stori vsaki izmed sodcev, poljubi razpetje i proglasi Vazila Obrića „ne krivega.“ Vrata se odpró i spet stopi Vazil u sodnico. Strah i groza po obrazu ga preliva, ali iz oči sěva možka serčnost i podanost u razsodbo, od ktere pričakuje smrt ali živlenje. — „U imenu čestitoga sodništva — progovori starešina“ — „po natanjčnem razmotrenju tvojega čina oznanim ti, da te ne krivega sodimo.“ — „U imenu božjem, reče pop, spoznam tudi jaz, da kriv nisi, ker si le storil, kar se pravemu pobratimu pristoji. Obriću začne zdaj serčna žila glasneje biti; serčno se zahvali vpričo celoga sbora i otide solznimi očmi? Pridši u prosti zrak, se mu zdi, ko da se je iz novič na běli svet porodil. Nevé, kam bi se podal, kot nevědno děte omahuje sem ter tje, i tako pritava na visoko goro. — Ves osupnjen tu postoji, ko zasliši iz globine někaki krik, ki se grozovitno po gori odměva. Naglo plane navzdolj, zmerom, bolj razločno čuje šumlanje možkih glasov, i věkanje plašnih otrok. Verne se na stran, prodere čez gosto germovje i stoji zdaj nad strmim prepadom. Orjaške pečine zěvajo navpik iz temnoga dna mu naproti, unkraj propada vidi — o groza, kak truma seljakov mrtvo ženo na nosilnice veže. Bila je to nesrěčna Mrina, žalostna žrtva zakonske nezvěstobe. Turobna joj! al stokrat ponovljena prikazen, ktero strastna ljubav u tugokazih tolkokrat — al skorom zastonj — lahkodušnemu světu pred oči stavlja! — Obriću se sterne krv po žilah, strašen bije boj volja s věstjoj. Pogleda v stermi propad — že hoče tudi svoje živlenje vkončati, ko zagleda zlate žarke večernoga sonca po gričih prijazno se razljivati. K nebu povzdigne svoje oči, čudovit někov čut mu oklene drhteče serce; vzdihne globo iz duše: „Velik si Bože moj, smiluj se mene“ pokrije si s rokama žareča lica i odide.

Jedina tolažba na svetu je bil za njega še Milanović. Iz ljubezni do njega je pogubil pobratima, al joj — tudi Mrino je pahnil u strahovito směrt. Prijatelska zvěstost je pa tudi njemu skorom živlenje vzela, i vse veselje na svetu iz serca zderla. Mira ne najde ne pod milim soncem, ne u temnej noči, ne u družbi, ne u samotnih kotih. Tako je hodil kot zgublen sin žalosten, otožen okolj, i po slepej naklučbi pride k Milanoviću, ki je drugi dan po strašnej prigodbi damo prišel i od britkosti čez to nesrěčo skorom pamet zgubil. Obrić stopi u kolibico, in najde Milanovića blědoga kot smert za mizoj sědeti. „Obrić, pobratime moj“ reče Ivo milotožnim glasom — „zgubil sim naj-dražje blago, ki mi ga je revna zemlja podarila, zgubil soprugo, ah mileno ženko, ki sim jo ljubil, kot ljubi majka svojega dojenčeka.“ — Vazil ga prime za roko in mu pove od konca do kraja vse, kaj se je dogodilo. „O bnate moj Obrić“ zdihne Ivo „grozovitno me boli rana, ktero mi je vsekala nevsmilena pravica našega pobratimstva. Ah grenka sreča kratkoga veselja! Ali tebe ne dolžim, moj druže, dobro si mi mislil, za me si se žertvoval — al nemila osoda ni dopustila, da se s teboj veselim svoje sreče. Naj bo u božjem imenu, ostani mi zvěst, ko dozdaj.“ To izreče, objeme prijatelja ker v objemu laglje oko svoje solze roni, —

Vesele i žalostne dni sta nerazdvojljivo dělila, zvěsta si ostala pobratima ta do smrti, nam pa priměr zapustila, kako daleć ljubav seći ne sme, od druge strani pa, kako Slavjani tam na naj globšem jugu prijatelstvo cěnijo, će ravno odkritosercnost i pravičnost tudi naj dražje blago, naj ljubšo stvar, ako v pogubo pelja, prijatelju z rok zvije. K.

Zvézdica.

Kaj si tak bleda zvézdica,
Sej nisi blizo mésica,
Sej ne bo danas lučice.
Ti ne bo vzela lunica
Scer si tako se zblédila,
Kadar je luna svetila?
Kaj sim zbledéla zvézdica
Da si ne bode mésica,
Da si ne bode lunice
Ino nje svitle lučice?
Prišla sim čez goričico
Sim posijala v izbico,
V izbi je spala déklica,
Lepša ko vsaka zvézdica,
Bolj je bla svitla v ličica,
Kakor svitla daničica,
Bolj je bla čista v serčice,
Kakor rojeno déteśce,
Vzela ję meni lučico,
Vzela bi tudi lunico,
Vzela bi še daničico,
Vzela bi vsako zvezdico,
Vzela bi vse vse zvezdice,
Vzela bi tudi solnčice.

M. V...c

Podoba ljubezni.

Ljubijoča: mladeneč in deklica, ki sta se že davno v sladko ljubezen zavezala, se sprehajatą v ljubeznivih nedolžnih pogovorih po zelenem gaju.—Pojiščiva, pravi mladeneč svoji deklici, pojiščiva tukaj podobo najne zveze in ljubezni. Saj je cela natvora polna lepih primer za uno in to. — Vidiš tamkej, pravi ljubič, vidiš, kako se zelen beršljan lepo okoli jelke vije in povija. Kako ravno in čversto rase mlada jelka, in kako lepo in prijazno se ji povija in druži zali beršljan! — Oba sta v pervem pomladnem cvetju, — vidi se, kakor da bi se hotla terdno in za vselej sklenili in zjediniti. Ko bi jelke ne bilo, bi se beršljan mogel po tleh razvijati. — Ljubijoča se pogledata, — lepa je ta podoba, pravita, vendar pa pravi ljubezni podobna le ni! —

Tamkej gori je vsajena vinska terta, ki se široko po berstju povija in razprostira. — Zares, tudi je podoba lepe in umne zaveze! — Močneji rastljina služi slabeji, iz ktere se naj boljši sad in sladkoživna piva naredi. Vendar, ako je terta preobširna in prepolna, lahko drevju škodje, mu cvet in sadje obsenči in zamori. — Lepa je ta podoba! Primeri se lahko človeški družbi, iz ktere z zjedinjenimi močmi veliko dobrega pride in izvira, — toda podoba ljubezni, prave ljubezni — vendar tudi še ni. Prava ljubezen se pač ne da lahko kaki reči dobro primeriti, pravita zdaj oba enoglasno; — prava ljubezin je darek dušne moči, ktera se posvetnemu priličiti ne da.

Zdaj obstojita ravno pod dvema lipama, ki ste terdo skupej zraščene visoko proti nebu molele. — Kak lepo je to drevje, pravita, — korenine obeh so združeno uterjene, in debla in veje so enako visoke, ter se razprostirajo v milo nebo! — Obe ste združeni v sercu in glavi; — obe se branite in ustavite vsakemu viharju s druženo močjo! — Ako bi ji utegnila kdaj kaka sila podreti in izruvati, se ne razkrušite; — nemorete drugače, kot da padete obe. — — Je li tukaj podoba najne ljubezni, se prašata ljubijoča milo pogledaje; — in namesto odgovoriti se objameta v čisti ljubezni v senci združenih lip. —

Miloljub.

Kako so stari Slavjani s merliči ravnali.

Kakor drugi malikovavski narodi starodavnih časov, so tudi Slavjani več Bogov molili. Vendar zmisli edinega Boga nikdar niso zgubili; zategadel je tudi njih vera o osodi duše po smerti božjemu razodenju bližej stala, kakor marsikterega drugega naroda. Vsi Slavjani so bli prepričani, da je človeška duša nevmerjoča, in da se po smerti telesa v svitlejše in veselejše prebivališče preseli. Narava je jim bila izgled dušne osode. V zimskem spanju zakopana narava je opominjala mertvo v grobu ležeče truplo. Ali kakor se taista spet zdrami iz zimskega spanja, nove popke in cvetje poganja, ravno tako je jim bilo v zemljo podjano truplo samo žlahtno zerno za svetlejšo in srečnišo večnost. Zató so se merliči pri izhodnih Slavjanih pokopovali, kar je opomnilo, da se zerno za večnost vseje; pri zahodnih pa sožigali, da bi se duša, zemeljskega tovora oslobodjena, ložej v veseliši dom preseliti in višjim duhovom pridružiti zamogla.

Za dans samo o ruskih Slavjanih. — Kader je kak ruski plemenitnik zamerl, so ga v svoj grob položili in s streho pokrili, dokler se merliču mertveška oblačila pripravila niso. Zraven njega so podjali marsikaj reči: pijače, nekaj sadja in postranico. Njegovo premoženje so na 3 dele razdelili. Pervi del je njegovej družini ostal, za drugega so se mertvaška oblačila oskerbela, tretjega so pa na tisti den zapili, ko bi se dekle, ki hoče s gospodom zgoreti, v smert podati imela. Kader so vino pili, se ne znajo zderžati, in večkrat se zgodí, da s bokalom v roci poginejo. Po smerti hišnega gospodarja popraša njegova družina deklete in mladenče, kdo da hoče s gospodom vmreti? Če kdo privoli, ne sme več odreči; pa večkrat le dekleta v to privolijo. Od tiste dobe dve dekleti na nesrečno pazite. Povsod jo spremljate in jej strežete, kamorkoli se podá. Dokler se merliču mertvaška oblačila pripravljajo, deklica vsak dan vince pije in veselo sprepevlja. Na-den, ki je za sožganje merliča odločen, se barkica h kraji na suho potegne in s štirimi mački pritveže. Krog barkice stoje velike iz lesa napravljene človeške podobe. Dokler se ladja pripravlja, človek še v grobu leží; ljudí pa k ladji vrejo tihe neznane besede mermraje. V ladji se napravi klop, nad taisto streha in mehka sukna in s zlatom pretkani zglavniki se razprostrejo. Stara baba, —ni angelj imenovana, vse te reči po klopi razdé. Ona ima veselej

mertvaška oblačila priskerbeti in tudi deklici nož v persi zabosti. Po vidu je vragu nar podobnejša; pa tudi njeno opravilo je zares vražje. Ko je že vse pripravljeno, se podajo k grobu. Najprej se streha odkrije in potem mertvaško v platno zavito truplo iz groba potegne. Tudi pijače, sadje in postranica, se zdaj iz groba vzemejo.

Merliču oblečejo zdaj hlače, skornje, kurlak in kaftan s zlatimi gumbi; glavo mu s zlatim sobolovim pokrivalom pokrijejo. Tako oblečenega merliča nesejo zdaj na ladjo, ga na klop pod šotorom posadijo in s zglavniki podprejo. Ponudijo mu pijače, sadja in zelišča; tudi kruha, mesa in čebule zraven njega podejo. Na dva konca razsekanega pseta veržejo v ladjo in prinesejo tudi vse njegovo orožje; njegove konje pa tako dolgo jahajo, da na zadnje obnemagajo in s mečmi razklane njemu v ladjo butijo. Ravno to storijo tudi s ednim petelinom in kokošjo. Deklica pa, ki je za smert namenjena, se med tim semtertje sprevaja; potem jo postavijo na nek terkel, ki je verii vrat naj bolj podoben. Možem na dlani stopaje, nekaj govorí in spet dolí skoči. To stori tudi drugo—in tretjokrat, in se ravno tako kakor pred obnaša. Pervokrat deklica reče: „Glejte! tukaj vidim očeta in mater;“ drugokrat: „Glejte! tukaj vidim svojo žlahto;“ tretjokrat pa pravi: „Glejte! sedaj vidim svojega gospoda v raju sedeti. Oj kako je veselo, kako krasno in svetlo! Pri njem sedijo njegovi otroci; on vabi tudi mene, prinesite me k njemu!“ Sedaj vzemejo deklico in jo peljejo k ladji. Tukaj jej slečejo narokvice, ktere mora starej babi, smertnemu angelju, podati. Tudi perstane potegne iz rok in jih dekletima podari, ki ste jej stregle in se hčeri smertnega angelja imenujete. Ko deklica v ladjo stopi, jo šest, s ščitom in s palicami oborožanih, mož obstopi in jej iz bokala piti ponudi. Pojé ga izpije, in ko je že od svojih slovo vzela, jej še drugi bokal ponudijo. Dekle ponujen bokal vzeme in ga, dolgo pesem zapevši, izpije. Stara baba jo priganja, da se podviza in hitro v gospodov šotor stopi. Prestrašena deklica se obotavlja; ali komej glavo v šotor pomoli, jo zgrabi stara baba in jo noter porine. Možje zdaj jamejo na svoje ščite biti, da bi stokanja deklice slišati ne bilo, kar bi druge odstrašiti vtegnilo, s svojimi gospodi vmreti. Potem jo zagrabita dva moža za noge, dva za roke, smertni angelj pa jej verže verv krog vrata in jo unema dvema poda, da jo zadavita. Baba jej med tim hitro širok nož med rebra zabode. Merliča naj bližji žlahtnik prižge zdaj dervo in ga ritniško k ladji zanese. Tudi od unih vsaki goreče dervice k ladji prinese in ga na gromado verže. Veter plamen podpiše, in kmalo je vse, šotor in ladja v enem ognju. Na ognjišču se gomila naredí in v sredo se za spomin bukov panj vsadí.

Oblačila, konje, orožje in dekleti so k merliču zategadel djali, ker so si uni svet ravno tako kakor tukajšni mislili, in da jih bo zató on tudi na unem svetu potreboval.

Peter Petrović II. Njeguš.

Na bridko žalost vsih Slavjanov je zamerl 31. oktobra t. l. ob devetih zjutraj v svojem stolnem mestu, Cetinje imenovanem, Peter Petrović II.

Njeguš, vladika černogorski in berdski, po kratkej bolezni, če je ravno že delj časa na svojem zdravju bolehal. Menil je to zimo spet na Dunaju preživeti in si tam za svojo bolehnost leka in pomoči iskati. Vendar božja previdnost je drugači sklenula. Njena volja je bila, da bi njega kosti v zemlji svojih očetov, v krilu svojega ljubljenega naroda počivale. Ravno dva dneva pred smertjo je zlo nevarno zbolel. Hotel se je še do Kotora prenesti dati in tam lekarske pomoči vživati. Pa to mu ni blo dovoljeno. Še predenj je lekar iz Kotora prihitel, je že stal na božjej pravici. Prej da o njegovem živlenju kaj povemo, se hočemo še o njegovej česti in domovini malčkaj zmeniti.

Vladika pomeni v slavenskej cerkvi toliko, kakor v latinskej škof ali biskup. On je v Černigori naj višji svetski in cerkovni vladar. Al vladika se nikar svobodno ne voli kakor pri nas; temuč ta čest je privezana od konca XVII. stoletja na rodbino Njeguš. Iz te rodbine si vladajoči vladika vselej jednega za svojega naslednika izvoli in skerbi za njegovo izobraženje. Tako je tudi zamerli vladika jednega iz svoje rodbine na Dunaj poslal, da bi tam svoje navke dokončal in se v potrebnih vednostih izobrazil.

Černa gora, ki v Černogoro in Berdo razpade, je skalnata in visoko ležeča krajina proti iztoku jadranskega ali sinjega morja in obseže okoli 100 □ mil s 107000 serbskimi stanovniki, ki se vsi k pravoslavnej slovanskej cerkvi spoznajo. Ko so Turci po bitvi na Kosovem polju 15. junija 1389 Serbstvo podjarmili in vkončali, so si Černogorci s svojim neobičajnim junaštvom do današnjega dne ohranili svojo politično neodvislost proti mnogoterim strašnim napadom divjih Muselmanov. Kolikor je v Černigori možev, toliko junakov. Vsaki je oborožjen in posebno dober strelec. K temu so Černogorci silo velike postave in nad mero pogumna deca narave brez vsake dalje omike. Sicer stoji Černagora pod posebno ohranbo ruskega cara, od kterega tudi vladika letno plačilo dobiva.

Peter Petrović II. je rojen leta 1811 iz slavne rodbine Njegušev na Černigori. Bil je bratrovec vladika Petra Petrovića I. ki je 18. oktobra 1830 zamerl, in tudi od njega v oporoci za naslednika imenovan. Ljudstvo mu je voljno zvestobo zapriseglo, če je ravno šele 18 let imel, in ga 30. oktobra 1830 pod imenom Petra II. za svojega vladika pozdravilo. Perva leta njegovega vladarstva so bila dokaj nemirna. Turški sultan si je na vso moč prizadjal, ga na svojo stran spraviti; vendar on se je krepko soperstavil vsim željam in vabilom neverne porte kakor tudi orožju nje divjih tropov leta 1832. Toliko bolj je zdaj rasel v ljubezni svojega naroda. Na to se je podal v Petrograd, kjer je bil 6. oktobra 1833 za vladika posvečen.

Ko se spet na svoj dom poverne, je začel na vso moč za izobraževanje naroda skerbeti in nove naprave upeljevati. Najimenitniše njegovo delo je ustrojenje Černogorskega starešinstva, ktero vladiku pri upravljanju zemlje na strani stoji in iz jednega predsednika (bratrovca) in 12 starešin obstojí, ktera si vladika vsako leto voli in potverduje. V tem starešinstvu se vsreduje znotrajna sprava Černegore; za zvunajne zadeve je vladiku poseben minister dodan.

V pervej mladosti je imel zamerli vladika serbskega pesnika Milutinovića za učitelja. Iz tega je posebno izvirala njegova naklonjenost k pesništvu, kteremu je do poslednjega časa zvest ostal. Izšlo je od njega

več pesniških del, ki so pravi kinč serbske-slovanske literature. Zercali se v njih najverniše živlenje černogorskih Serbov. Naj imenitniša so: „Ogledało serbsko“ sbirka serbskih junaških spevov, „Luča Mikrokozma“, potem „Kula Džuričića in Čerdak Aleksića“, dalej „Gorski Vienac“, „Pustinjak cetinjski“ „Liek jarosti Turske“, „Molitva Černogoracah k Bogu“ in poslednjič dramatički epos „Lažni car Šćepan mali“. Slovansko rodoljubje in svest junaškega bojnega rodú veje v vsih njegovih pesmih. Založil je v Cetinji tudi malo tiskarnico, kjer je od 1835 nekoliko let zabavnik „Gerlica“ izhajal.

V ostalem je bil rajnci vladika tako visoke postave in krepkega in krasnega telesa, da so ga clo na Černigori za naj večega in naj lepšega moža imeli. Bil je visoko izobražen in omikan. Govoril je zvun slovanskih jezikov tudi talianski, francozki in nemški. Zatorej je bil spoštovan od svojega ljudstva, ktero je po malem k evropejskej omiki napeljeval in tudi od vsih drugih, ki so ga poznali. Zmiraj je bil iskren Slavjan. Na često je vzdihoval nad zapadnim Slovanstvom in se tresel za njega prihodnost. Zatorej se njegova smert ne obžaluje samo po Černogori, temuč po celej obširnej slavjanskej domovini. Lahka mu zemljica!

Kratko številoslovje.

(Dalje.)

Devetine.

Da devetino rajniša lehko najdemo, ozrimo se na njegovo tretjino, ki je dvajsetica; in napeljujmo otroke spoznovati: da, ako troje t. j. tri reči za jeden rajniš dobimo, in tako jedno po dvajsetici pride, bo jedno tretjino dvajsetice veljalo, če jih devet za en rajniš kupimo: n. p. za tri prače damo 1 fl., pride prač po 20 kr. če pa za devet pračev 1 fl. damo, bo prač 20/3 — ali toliko dvajsetic razštetih med troje veljal: Nekdo kupi 9 skled, in da za nje 7 fl. po čem je jedna? odgov. po 7 dvajsetic, razštetih med tri t. j. 2 dvajsetici, in tretjina jedne dvajsetice, kar znese $46\frac{2}{3}$ kr.

Desetine do stotin.

Ker desetina rajniša je šestica, se pravilo ročno najde: kolikor rajniš deset ℔ toliko šestic jeden n. p. 10 ℔ veljajo 7 fl. koliko jeden? odg. 7 šestic, t. je 42 kr. Potem se rajniši lehko med deset razdelijo in vsaka naloga hitro reši.

Kadar otroci desetine poiskati znajo, moremo skočiti na dvajsetine. Lahko bodemo spoznali, da ako dvajsti kosov velja 1 fl. en kos pride po trojači (grošu) n. p. orna vina velja 1, 2, 3, 4, 5 . . . . fl. po čem je pinta (virtelj) odg. po 1, 2, 3, 4, 5 . . . . trojač. Iz tega bodemo tudi štiridesetine rajniša urno poiskati mogli. Ako dvajsti ℔ za en rajniš kupimo, in tako ℔ po trojači (grošu) dobimo; bo ℔

le poltrojače veljal, če za en rajniš 40 ℔ dobimo; poltrojače pa je 1 kr. in 1/2 krja. Ako taj vedro (40 pint) po 8, 9, 10, al koliko si bodi rajnišev plačamo, bode pinta 8, 9, 10 to je ravno toliko krajcarjev in polkrajcarjev veljala, to je 8 kr. in 8/2 kr. = 12 kr. 9 kr. in 9/2 kr. = 13½ i. t. d.

Kdor vě najti štiridesetine, bode najšel tudi osemdesetine rajniša 1/40 fl. je = 1½ kr; 1/80 bode tedaj 1/2 krja, in 1/4 krja, kar znese 3/4 kr. ali toliko trojač razštetih med štiri; n. p. 80 ℔ velja 36 fl. po čem pride en ℔? odgov. po 36 trojač razštetih med štiri; kar da 9 trojač = 27 kr.

Tridesetino, šestdesetino, devetdesetino rajniša bodejo otroci sami lahko našli, če se jim le nekoliko razjasni, in stezda pokaže. Po teh se da mnogo zadač rěšiti n. p. kdor si na mesec 18 fl. zasluži, koliko dobi na den? — odgov. 18 dvojač = 36 kr Nekdo dobi u dveh mescih 27 fl. plače, koliko mu pade na den? odgov. 27 kr. Ko na kvatre (3 mesce) 75 fl. plače vlečem, koliko mi gre na den? odgov. 75 dvojač raztšetih med tri 60/3 da 20, in 15/3 da 5; 20 in 5 je 25 dvojač, ali 50 kr. — Tudi tako: 60 dvojač da 2 fl. 15 dvojač = 30 kr. 2 fl. med 3 data 40 kr. 30 kr. med tri da 10, 40 in 10 kr. = 50 kr.

Da najdemo petdesetine, podajmo se nazad k petinam. Petina rajniša je dvanajstica, petin dvajsetina rajniša je torej peti del ali petina dvanajstice, t. j. 2⅖ kr. alj 1 dvojača in 1 dvojača razšteta med pet. Ako za 25 ℔ plačamo 17 fl. bode 1 ℔ veljal 17 dvojač = 34 kr. in še 34/5 kr. t. j. 6⅘, kar snese 40⅘. Kadar bodejo učenci petindvajsetine urno najti znali, poskočimo na petdesetine; in našli bodemo, da ako petdeset reči velja 1 fl. bode vsaka veljala 1⅕ kr. to je: toliko krajcarjev, in še toliko krajcarjev razštetih med pet, kolikor jedna rajnišev velja n. p. 50 ℔? odgov. po 18 kr. in 18/5 kr. 18/3 je 5⅗ kr. torej ukup 18 in 5⅗ snese 23⅗ kr.

Če znamo najti petdesetine, nam ne bo težko tudi stotino rajniša poiskati. — Ako je petdesetina 1⅕ kr. in jo najdemo, če za jednoto vzamemo toliko krajcarjev, kolikor rajnišev celota velja, tote krajcarje razštejemo med pet, in oba sneska soštejemo; tako bo stotina vsakega števila rajnišev toliko polkrajcarjev, in še toliko polkrajcarjev, razštetih med pet. n. p. za 1 Ctr. (100 ℔) damo 24 fl. po čem je 1 ℔? odgov. 24 pol. = t. j. 12 kr. in 12/5 kr. kar ukup da 14⅖ kr. 1 Ctr. mesa se plača po 16 fl. po čem je 1 ℔? odgov. 8 in 8/5 kr. = 9⅗ kr.

Po drugem pa ravno tako lahkem načinu bodemo pozneje obresti najšli, ki jih od vsakega rajniša dobimo, ako je nam znano, koliko od 100 fl. na letò odpade.

Sedemdesetine otroci ne bodejo lahko našli, popred da s številkami rajtati znajo; se jim more pa povedati, da ena reč bo veljala toliko 6/7 kr. to je toliko šestic razštetih med sedem, kolikor rajnišev jih velja 70; n. p. za 70 ℔ masla plačam 35 fl. po čem pride 1 ℔? odgov. 35/7 šestic; 35 sedmin snese 5 celih šestic, ki zveržejo 30 kr. ali tudi 35 šestic je 3 fl. 30 kr. od kterih se najde sedmina po zgor naznačenem načinu. Dobro je, da se otroci tudi drobki (Brüche) soštevati vadijo, kar ni težko, kjer je ravno taisti znamenatelj *akor tukje sedmina 3 krat po 8 = 24 8 × 4/7 = 12, 30/7 kr.

Jednajstine.

Jednajstina rajniša se dobi, ako se pregleduje, v kterih številih st jednajst 1, 2, 3, 4, 5 krat. Tako se najde, da u 60 stoji 5 krat, ostane 5. Iz tega se da pravilo: Kolikor rajnišev velja 11 koso toliko petic, in še toliko petic razštetih med 11 velja j den kos. n. p. 1 ℔ velja 9 fl. koliko 1 ℔? odgov. 9 petic = 4 kr. in 45/11 = 4¹/₁₁ ukup 49¹/₁₁ kr.

Kakor jednajstina tako naj se išče tudi trinajstina, sedemnajstin in v obče razšteva med vse izvorne števila.

Pravilo za trinajstino je: Kolikor rajnišev velja trinajs toliko reparjev, in dvojnatih reparjev razštetih med 1 velja jedno.

Za sedemnajst: Kolikor rajnišev daš za 17 kosov, tolik trojač, in trojnih trojač razštetih med 17 si dal za jednega; devetnajst: Kolikor rajnišev dobimo za 19, toliko troja (grošev) in toliko trojač razštetih med devetnajst pri za jedno. N. p. za 13 pračev plačam 10 fl. bode torej prač veljal reparjev, t. j. 40 kr. in deset dvojnatih t. j. so reparjev razštetih m 13, 20/13 reparjev je 1 rep. in 7/13 rep. kar znese 6⁹/₁₃ kr. torej uk 46⁹/₁₃ kr 17 ℔ velja 15 fl. po čem pride ℔? odgov. 15 gr. t. je 4 kr. in 45 gr. razštetih med 17; — ker 17 v 45 stoji 2 krat — še d bimo 2 gr. = 6 kr. in 11/17 gr — to je 33/17 cm. kar je 1¹⁶/₁₇ l torej vse ukup 52¹⁶/₁₇ kr. Take razšteve bodo za mlajše učence sko pretežke, ako ravno so važne, in dosti pripomagujejo, da se um razv in okrepi; torej se le takim učiteljem priporočijo, ki so v njih sami se dovolj urjeni, da se ne zmotijo. — (Konec sledi.)

Brédka*).

(Iz Klečau ua Kranjskem, zapisal M Valjavec).

Bredka zgodaj je vstajala,
K sebi klicala je mater;
Le sem, lesem mati moja,
Vam povedala bom nekaj.
Sanje so se mi sanjale,
Da tri solnca so vshajale,
Pervo bilo je rumeno,
Drugo bilo je zeleno,
Tretje bilo je rudeče;
Kaj pomenijo tri solnca?

To pomenijo tri solnca,
Da boš suknje tri iméla.
Kdo bo meni kupil suknje?
Kupil bo jih oče tebi.
Bredka šla je v line gornje.
Gledala je v polje ravno,
Kaj je vidla v polju ravnim
Kaj na polju mergoleti?
Lesem, lesem mati moja,
Vam bom nekaj pokazala:

---

*) Za primer iz: Cvetja slovanskega naroda. Glej Književni Oglas.

Ali so všenični klasci.
Ali biseri so zlati,
Ali je pa silna vojska?
Ni so ne všenični klasci,
Ni so biseri ne zlati,
Tudi ni to silna vojska,
Svatje so, po tebe gredo.
Kdaj ste me pa omožili?
Ko smo v zibki te takali.
Svatje pod bel' grad priježd'jo,
Bredka tak je govorila:
Kaj vam pravim starašina,
Kteri je pa moj naj ljubši?
Odgovori starašina:
Tisti je pa tvoj naj ljubši,
Ki sedi na belim konju.
Mu podala belo roko,
Vzela je slovó od mater:
Vidile se več ne bove,
V pismih slišale se bove.
Zdaj premočno mi zderčijo,
Da ferči spod nog jim ogenj.
Kamor daleč priderčijo
Tje do merzlega studenca.
Bredka ravno žejna bila,
Še je rekla, govorila:
Kaj ti pravim ti moj ženin,
Jaz sim ravno močno žejna,
Stojimo, da se napijem.
Bredka s konja se spustila,
V serce se ji meč je vsadil,
Še je rekla, govorila:
Odreži mi kosček krila,
Da mi rano boš zavezal.
Govori takó ji ženin,
Škoda ga odrezati je.
Vrézano j' od zlat'ga kosa.
Še je rekla, govorila:
Sej ga ni si ti mi kupil,
Kupil mi ga je moj oče.
Ženin rane ji zaveže,
Spet premočno mi zderčijo,
Da spod nog ferči jim ogenj.
Stara mati gre naproti,
Tako reče stara mati:
Kaj ti pravim ti nevesta,
Kaj si tako v lica bleda,
Karkol' leze ino grede,
Od lepote tvoje vede.
Še je rekla, govorila:
Tud vi bi lepi se bili,
Tudi vi bi bledi bili,
K' vam bi tolko kervi steklo,
Kolikor je steklo meni;
Karkol leze ino grede,
Od hudobe vaše vede.
Spet premočno so zderčali,
Da spod nog je ferčal ogenj,
Kamor daleč priderčijo,
Tje do ženinovga grada,
Tak ji ženin je govoril:
Bredka, to so tvoje hiše,
To je tvoj grad belo zidan,
V gradu tvoja svitla izba.
Še je rekla, govorila:
Kaj mi bodeš vse to kazal,
Pelji me na belo postljo,
Da si malo bom počila,
Ti postój mi pa pri durih;
Tak je rekel in govoril:
Kdaj pa jaz prišel bom k tebi?
Še je rekla, govorila:
Ko bo tretja ura v noči,
Takrat pridi ti le k meni.
Ženin stal je še pri durih,
Jé poslušal mlade Brédke.
Vzela v roke perstan zlati,
Ga po izbi potočila,
Še mu tak je govorila:
Pojdi, pojdi persten zlati
Tje do mojih starih mater,
Pôvej, kak godí se meni,
Da ne bodo hćer možili,
Pa ne sveta jih prašali.
Ženin komaj je pričakal,
Da je tretja ura v noči,
Odpre izbo, grede k postlji,
Bredka mertva je ležala,
Je ležala v kervi černi.
Ženin čez njo se naslonil,
Pri ti priči dušo pustil:
Ti si umerla zavolj mene,
Jaz umerjem zavolj tebe.

Književnost.

* **K**oledarčik slovenski za prestopno leto 1852. Na svitlo izdal Dr. Janez Bleiweis, kakor smo že unokrat oměnili. Razun navadne pratike, obseže v drugem razdelku tudi nekaj lepoznanskih reči. Kar mu pa posebno vrednost daje, so narodske pesmi slovanskih narodov avstrijanskega cesarstva, ktere so poslovenjene in tudi v izvirnem jeziku pridjane. To je naj krajši in nar naravniši pot, Slovence s druzimi slavenskimi narečji soznaniti. Knjižica šteje 32 strani. Na koncu je jej pridjana jedna pesmica s napevom vred. Dobi se po vsih slovenskih mestih mehko vezana za 24 kr. in terdo vezana za 32 kr. sr. Zvunajna in znotrajna oprava je prav lična in krasna, kakor vsa dela iz Blaznikove tiskarnice. Živo jo priporočimo vsim Slovencem.

* Slavni g. profesor Mikložić pripravlja za natis svoj spis: primerjajoče zvukoslovje slovanskih jezikov, za kterogа je letos, kakor je bčela omenila, od c. k. akademije navk darilo prejel. To bo pervi del večega spisa, ki bo dalej celo primerjajočo slovnico slovanskega jezika obsegel, kakor je jo v nemškem jeziku Jakob Grimm spisal.

* Dr. D. Medaković v Novem Sadu oznanuje v Južnej Pčeli svojo pověstnico serbskega naroda od naj starših do naj novejših časov. Taista bo v 4 svezkih na 50 — 60 tiskanih polah na svetlo prišla. K vsakej knjigi bo pridjana podobšina kakega narodnega junaka. Naročnina vsake knjige znese 1 zl. (gold.) v bankovcih. Kdor se na celo delo naroči, dobi s četerto knjigo tudi dogodivščino bulgarskega in horvatskega naroda poverh. Penezi se imajo izdatelju v Novi Sad poslati.

Zmes.

* **I**z zapisnika družtva za pověstnico jugoslavensko nam prinesó: Narodne novine 30. listopada med druzimi imenitnimi věstmi tudi tole: Jedan rodoljub iz Rieke postavlja za spisanje diela, koje bi obče koristno i potrebito bilo, 100 carskih dukatah, i izražuje svoje mnienje, da bi poviestnica čoviečanstva s osobitim obzirom na Slavjanstvo a ponajprie na Jugoslavene ilite Ilire verlo nužna bila. U ostalom ostavlja konačnu odluku ravniteljstvu družtva za poviestnicu i starine jugoslavenske, i izjavlja, da će 100 dukatah uložiti u hervatsko-slavonsku štedionicu, kako za odluku ovoga ravniteljstva saznade.

Poslie zrelog pretresanja i posavietovanja bi iznadjeno, da ovo ravniteljstvo uz mnienje gori rečenoga rodoljuba sa svime pristaje, i da će izraditi potanji program o načinu, kojim treba to dielo napisati, čim bude nagrada za najbolje napisanje poviestnice čoviečanstva u štedionici uložena i štedionička knjižica blagajniku družtva predana.

Med i pelin.

* Obljubili smo, ob svojem času tudi tiste gospode učitelje u „Bčeli“ oznaniti, ki so jih naš častiti šolski svetovavec, gospod Rudmaš na svojem drugem potovanju obljnblenih daril vrědne spoznali. Darila so prejeli: Gosp. Jožef Ranner, podučitelj u mestu št. Lenard u Labudskej dolini 20 rajn. sr. — Gosp. Janez Terčik, učitelj u Šotarej vesi (Sittersdorf) Doberlnoveske dehantije 15 rajn. sr. — Gosp. Miha Senker, učitelj u Dolnem Dravbregu 10 rajn sr. — Gosp. Matevž Groll, učitelj u Sokovičah (Schiefling) u Labudskej dolini 5 rajn sr. — Gosp. Miha Pečnik, učitelj u Tinjah (Tainach) 5 rajn. sr

Pri tej priložnosti tudi še pristavimo, da so dosedaj tri učiteljski shodi na Koroškem bili — eden na Slovenskem in dva na Nemškem. Vse te shode so gosp. Rudmaš objiskali in povsod gosp. dehantu 20 rajn. sr. izročili, da bi se učiteljske knjižnice na noge spravile. To se pravi u resnici — ne samo u besědi — šole podpirati in za vse ednako skerbeti — za nemške in slovenske! —

Směšnica.

* Na jednom oku slepi lakomec dojde do kazalištne peneznice i upraša: „Što se plati za posledaje město?“ „Šest krajcarjev,“ se mu odgovori. „Eto vam 3 krajcarje; jer ja imam za jedno oko manj od drugih.“

Književni oglas.

Koj po novem lětu bo izšel pervi svezek slovanskih narodnih pesem po nadpisom: „Cvětje slovanskega naroda.“ Obsegel bo v pervem razdelku slovenske narodne pesme, ki še nikjer natisnjene niso in v drugem naj lepše narodne pesme vsih slovanskih rodov poslovenjene in zraven tudi v izvirnem jeziku. Trem ali štirem pesmam bodo tudi napevi pridjani. Cela knjižica bo obsegla okoli 100 strani. Kdor do novega lěta naročnino pošle, dobi vsaki svezek za 20 kr. sr. Kdor se na 10 svezkov naroči, dobi ednajsti poverh. Imena častitih naročnikov bodo vsakej knjižici pridjane. Serčno poprosim vse častite rodoljube, me v izdavanju po mogočosti podpirati, bodi si s obilnimi naročili ali s slavjanskimi narodnimi pesmami za omenjeno knjižico. Ni dvomiti, da je to pervi pot, predrage Slovence s narodnim pesništvom Slavjanov, od kterega slavni nemški jezikoslovec J. Grimm pravi: „nad njega krasoto bi Evropa ostermela“, s njih jezikom in pravopisom (s latinico in cirilico) soznaniti in si v jeziku čedalje bolj približati.

Na koncu še poprosim častita vredništva, Novic in Ljublj. Časnika temu oglasu (vsaj okrajšanemu) svoje liste odpreti in tudi naročnino prejemati. Anton Janežić.

Odgovorni izdatel in tiskar: Ferd. žl. Kleinmajr v Celovcu.

SLOVENSKA BČELA.

Izdana 15. decembra 1851.

Povabilo na naročbo:

„Slovenske bčele in šolskega prijatelja."

V sladkej nadi, tudi zanaprej med častitimi rodoljubi blagovolne podpore in pripomoči najti, nastopi „slovenska bčela" z novim letom svoj tretji tečaj.

Vredništvo si bode na vso moč prizadjalo, svoj list čedalje s prijetnišim in vgodnišim berilom okinčati in olepšati. Posebno skerb bomo pesmim, povestim, životopisom, narodopisu, zgodovini, književnemu pregledu in zmesu obernili. Da pa leposlovnim in drugim znanstvenim sostavkom več prostora prihranimo, zraven pa tudi željam mnogih rodoljubov vstrežemo, bomo „bčelo" vsak teden izdajali in vse šolske sostavke iz taiste izločili. Ker je vendar šola podlaga vse ljudske sreče in omike, toraj naj imenitnejša reč, ki vso našo skerb zasluži, bomo taiste v posebnem listu: „Šolski prijatel" imenovanem natiskovati dali.

„Šolski prijatel", bode tudi štiri krat v mescu kot priloga bčeli na malej osmerki izhajal, in vse kar šolstvo ali rejo otrok zadeva, p: naukoslovne sostavke, šolske novice, šolske ukaze, povestice, pesmi, basni in sploh vse ali učiteljem ali otroškej mladini primerne stvari donašal. „Šolskega prijatelja" bo vredoval: g. A. Einšpieler.

Po tem takem bo „slovenska bčela" v novem letu vsaki četvertek na pol poli velike osmerke na svitlo izhajala. Vselej jej bode tudi na pol poli „šolski prijatel" pridjan.

„Slovenska bčela" s „šolskim prijateljem" vred velja kakor dosedaj v g. Kleinmajerjevej bukvarnici prejemana:

za celo leto	2 gld.	24 kr. sr.
za pol leta	1 „	12 „ „

in po pošti prejemana:

za celo leto	3 gld.	— kr. sr.
za pol leta	1 „	30 „ „

Kdor hoče, da se mu v Celovcu „bčela" na dom pošilja, ima navadnej naročnini še 25 kr. sr. nošnine priložiti. Četvertletna naročila se bodo le tedaj prejemale, če saj dva gospoda vkupej naročnino pošleta.

Na šolskega prijatelja se ne more posebej naročiti.

Naročivne denarje prosimo nam frankirane o pravem času poslati, ker bomo prihodnjič le toliko iztisov napravili, kolikor se naročnikov oglasi.

Scer ostane pri starem. Na koncu vsacega polletja bo pridjan: glavni list, kazalo zaderžaja in zavitek in na koncu celega leta tudi imenik častitih naročnikov. — Kakor dozdaj ponudimo tudi za prihodnje leto gosp. pisateljem, ki so „bčelo" s svojimi sostavki podpirati volje, eden iztis taiste na dar.

S serčno prošnjo se še enkrat obernemo na vse slovenske rodoljube, nas v vredovanju in izdavanju pričujočih listov iz ljubezni do svojega naroda podpirati; da bi še dolgo k omiki in povzdigi domačega slovstva izhajati zamogla. Toliko več zaupamo na podporo vsih rodoljubov, ko bo „bčele" v novem letu še enkrat toliko izhajalo, brez da bi se bila cena kaj povišala. Vse na čast domovini! *)

Vredn. in založn.

Zvesti sin.

„Al resnično hočeš iti,
U kervavi zlobni boj?
Hočeš mene zapustiti,
In prijatljev drazih broj?
Ah ne hodi v vojske silo,
Zlo se bo ti dogodilo!"

„Pomlad bo se ponovila,
In veselje pride ž njo,
Roža bo se v vence vila,
Le za tebe je ne bo,
Ki prijetno bi hlapela
Od okinčanega čela."

„„Lepe domovine rože
Bile so prijetne mi;
Ali biti več ne može,
Kar mladenča veseli,
Tje me kličejo dolžnosti,
Kjer se domovina prosti.""

„Kdo oral bo tvoje njive,
Kdo obdelal lepi vert,
Kdo bo kermil volke sive,
Kdo obrezal zraste tert,
Vse letó kdo bode činil,
Ako v vojsko boš odrinil?"

„„Drage so mi lastne njive,
Ljub mi tudi lepi vert,
Rád imel sim volke sive
Sladko pival vince tert,
Al vojaška tromba poja,
Tje dolžnost me sili moja.""

„Dragi brate! tu ostani,
Vsi prosimo te lepó;
Nam sercé globoko rani,
Ako tebe več ne bó;
Tu ostani prav veseli
Bratje bodemo živéli.

„„Z bogom brati! tu ostati
Jaz ne morem več pri vas,
Kliče me se bojevati
Cara milega ukaz;
Tje pustite meni iti:
Za deželo se boriti.""

„Kdo se z nami bo pomenil,
Kdo nas peljal bo na raj,
Kdo zberila naše cenil,
Če te več ne bo nazaj?
Ako prideš, našel žene
Bodeš nas že zaročene."

*) Opomba. Kdor kakega lista letošnje bčele prejel ni, naj se pri novem naročilu, ali v odpertem pismu za-nj oglasi. Kdor si hoče dosedajne tri svezke bčele, ktere še nekaj iztisov imamo, kupiti, jih more vse vkup poštnine proste za 2 gld. 30 kr. sr. po pošti poslane dobiti. Vsak posamezen svezek velja 1 gld. sr.

»„Ve Slovenke gladkolične,
Bile serca moga cvet,
Ko za mične gospodične
Bil sim vedno za vas vnet,
Le za malo časa idem,
Kmalo, kmalo sopet pridem.«“

„Da ne bila ti verjela,
Kar si vedno govoril,
Se vavek sim veselela,
Da me bodeš poročil;
Zdaj ostala bom samica
Nikdar tvoja ne ženica.“

»„Zemlje tlak naj se potrese,
Korenika sivih skal;
K tebi me nazaj donese
Misel mojih tužni žal;
In ko poborimo vraga
Koj boš moja žena draga.«“

„Tam sovražna tuja četa
Bo popila tvojo kri,
So pobili ti očeta,
Sam Bog vé kję on leži;
Ako vender nazaj prideš,
Mene žive več ne videš!“

Majko milo sin objame
Jo pritisne na sercé,
»„Te ne bodem pustil same,
Ki si porodila me,
Pusti draga očetvina
Mili materi nje sina.«“

Fr. Orehovski.

Zmaga čez Mongolce pri Holomucu.

Ni bilo u dogodivščini kmalo tako tugepolnoga časa ko istihdob, ko so divja kardela paganskih Mongolcev Europo podjarmit svoja sela zapuščevala, i svoje neštevilne roje čez naše mile gaje razpošiljala. Odkar se je narodsko preselovanje ustavilo, so omika, izobraženost, kristjanstvo, po gerčkih i angležkih minihih ljudstvu usijane, razveseljivo kal poganjale i plodovitno žetvo obljubovale. Hipoma priruši sirova, neotesana druhal, premaga, ko hudournik vse overke, i dere svojo pot naprej, celej Europi sužnost i smert obetavši. Kamorkoli se oberne, vse ali pomori, ali u daljne kraje odpelje, i za njo sledé kuga, lakota, plakanje, obup. —

Knezi, to slišati, sicer naglo zbore skličejo, toda, kakor je pri zborih navadno bilo, tratijo neprecenljivi čas s pretresi i računi, koliko denarja vsakomu dati, ali koliko vojakov k černej vojski pripeljati pride. Bilo je še nekaj tacih med knezi, kteri, mesto da bi urno svoje podložne na noge spravili i divjej ptujej armadi u bran se napotili, celó tirjejo, da bi se njim udeležitev bojev odpustila, ker imajo doma z ženitvami, z dedšino ali s tacimi rěčmi opraviti. Toda „Roma deliberante Saguntus perit.“ —

.... Madjari, nemško pomoč po obljubi rimsko-nemškega cesarja pričakovaje, se Mongolcev ogibajo, mesto da bi krajne terdnjave z vso močjo branili, ter upad paganov u Ogersko tako zaderžali. Zadnjič, ko zavolj visocih gor, i derečih rek redno bežati nemorejo, se pri reki Šajo ustavijo, ter vesolno bitko uredé. Kakor se je pred vedelo, je bila majhina Madjarska armada od brezbrojnih Aziatov objeta i večidel pobita. Že je bil „Hannibal ante portas,“ ter strah i bojazen pred upadom vesolne — Zdaj pokažejo Slavjani českega i ilirskega kolena, da so svoje nek

Slave svoti, i ker cela Azia, cela Rusia, cela Polska, Madjarska i Nemačka storiti niso mogle, stori peščica korenjakov Slavjanskih.

Lěta 1240 so Mongolci pod veliteljem Velkim Kanom Ogotajem Moskovitarsko napadli. — Potem, ko Kiev razrušijo, se u dva silno velika razdelka ločijo; pervega pelje vodja Batu v Ogerske dežele; drugega pa poveljnik Pajdar, sin Čagataja, proti Polskemu kraljestvu, kteregа nagloma podjarmi, Krakovo, Brezlavo požge, ter se po bitvi Ligniškej proti Českemu obernuti hoče. Ko pa zve, da ga česki kralj Venceslav pripravljen pričakuje, se od českih mej u Moravske livade poda i misli, ondašnja bogata mesta i premožna sela obropati. — Mesca malitravna 1241 se približa divja truma Tropavi, ktera se njenomu napadu vbraniti nemore, razruši sreberne rudnike pri Benišu, dere proti Přeravi i se prikaže pred Holomucem, kteri je ravno popred česke i moravske vojščake pod veliteljstvom Zdislava u svoje terdno zidovje sprejel. — Mongolci, ker se z naskokom dobro varovane terdnjave povlastiti nemorejo, se serditi, kervoželjnim risam enaki u rodovitno Hano zaženó, samostan Hradiš, i mesto Litovo požgó. Cěla severna Moravia je bila polna kervi, ki je ljutim kervolokom serd gasila. — En oddelk Pajdarjevi pa vundar vedno blizo Holomuca ostane. Drugi del njegove armade neugasljiva kervoželjnost celó do glavnoga mesta, Berna pripelje; ali velitelj terdnjave Hartlib se njim verlo, hrabro ustavi; i ker si Mongolci ne morejo města prisvojiti, okoli stoječe samostane Obrović, Tišnović, Dobravnik togote pogonobe i zadnjič moravsko Novomesto obsedejo. Zdaj, ko že sleherni človek o odrešenju Moravie obupa, zdaj ko sta serd i plenoželnost Mongolcev nar višji bila; zdaj se uzdigne hrabri Zdislav iz terdnjave Holomučke, da bi svojo nesrečno, poginu namenjeno domovino rešil, ali pa svojo junačko kri blagomu namenu posvetil.

25. maliserpana se verže na neštevilne trume paganskih Aziatov, njihovomu velitelju Pajdaru glavo uzame, i s svojim majhnim, pa dobro izurjenim kardelom neštevilne sovražnike u beg zapodi. Ostali zmagani Mongolci se na svoje brate pri Bernu, Hradišu, Novemmestu zapodé i vse sabò u neuredeno strašno bežanje potegnó. K sreči je Marha svoje valove čez okolico razlila, tako da bližnjih mest, Kromeriža, Velehrada, Strajnica běžé požgati niso mogli; hipoma jo čez Tatre u Madjarsko potegnejo. Na Madjarskom se zdaj s kardelom Batu-a sdružijo i jo začetka mèsca kimovca na Nemško vdariti sklenó. Na enkrat tri mesta, Korneuburg, Beč i Bečko Novomesto obsedejo. Nemci sicer obljubijo veliko, store pa grozno malo. U nemar puščeni Slavjani morajo zdaj veliko edino Nemčio rešiti. — Česko-moravski junaki od svôga kralja peljani, se Jugoslavjanom iz Krajne i Koroške pridružé ter Mongolce tako prestrašijo, da boječi svoja ležišča popusté i se skozi Ogersko u svojo domačio vernejo. —

Grozno so Mongolci u Europi ravnali; dozdaj u zgodovini spomina trinoštva so njim ime „psohlavci" pri Slovacih zadobila. Pravijo namreč, da so ti ljuti Aziati človeku po gojzdih nasledovali, ker njegovo meso jedli. Še dandanašni u Moravii brezovko „Tatar" imenujejo.

U vsih tih bitvah so se le Slavjani ž njimi vojskovali, Slavjanom se mora tada čast vesti, da so takrat zapadno Europo poginu rešili. Nič več se od sadaj Mongolci iz svojih pust nad hrabre Slovane upali niso, ker so se bali, da bi se jim spet taka ne zgodila, kakor se jo pri muca naši. —

J. H. Certobicki.

Lunica.

Lunica svéti
Gori na nebu,
Bleda nje lučica
Na me migljá;

Lunica mila!
Al si kej vidla
Mojega serčika
Ljubo deklè?

„Vidla sim vidla
Tvojga deklića,
Mirno na posteljci
Spančka sladkó.“

„K nji sim posjala
V izbico malo,
Gori na ličice,
Noter v serčé.“

„Nanjo sim sjala,
Jo ogledvala,
V lice je ánjevček
Tretjih nebés.“

„Vá njo sim sjala,
Jo ogledvala,
Serca je zvestega
Tebi samó.“

Blaga razsoditev.

Ko častitljivi duhovnik ravno pri svoji mizi sedi in zamišljeno in neutrudeno dela in piše, stopi k njemu njegov sluga in mu naznani neke osebo od zvunaj, ki hoče notri priti. Poda mu pismo od nje. — Gospod odterga pismo in bere. Bilo je tako le pisano:

„Kakor božji namestnik imate tudi božje serce, ktero je vsem „nesrečnim vedno odperto in milo, — in zavoljo tega pridem tedaj tako „zaupno k Vam, — jaz nevredna in uboga stvar. Mlada in neskušena „sim se udala besedi, kteri bi se ne bila smela tako hitro udati in u-„kloniti; — pa, oh, bila je tako mična in sladka! — Zapustila sim skriv-„noma svoje stariše, svoj kraj in dom, ki ga nikoli več vidila ne bom. „Mati moja so se jezili in so plakali, ko so svojo edino hčerko zapelja-„no in odpeljano pogrešili. — Minulo je že pet mescev od časa tistega. „Tukaj pridem tedaj ljubega Boga in Vas božjega namestnika odpušćanja „in milosti prosit. — V samoti — samostanu želim svoje zadolženje po-„praviti; — kot spokorna Magdalena hočem obžalovati in objokovati „svojo krivico!“ — Jela.

Na pismu se vidi, da so ji med pisanjem debele solze obilno tekle. Duhovni gospod migne, in deklica stopi ponižno in bojeća notri. —

Ne boj se, moja hči, pravi duhovnik, ako ti je resnično žal, da si se zmotila in napčno storila, — bodi utolažena, odpuščeno ti bo! —

Zdaj pove zopet vse natanko, kaj in kako se je zadolžila in pregrešila, kako je bila odpeljana in zapeljana. — Vidi se ji, da jo je pregrešek v živo ranil, kako se kesa in kako zlo želi vse resnično popraviti in pokoriti. — Mladeneč, ki jo je zapeljal in odpeljal, je bil, ako ravno ne popolnoma nedolžen, vendar tudi ne tako zlo popačen, kakor se je od konca vidilo in sodilo. — Duhovni gospod previdi kmalo, da imata oba nekaj pravega, in da sta pripravljena krivico poravnati.

Kje pa stanuješ? upraša prijazno duhovnik.

Tukaj blizo pri brodu.

Ali si sama?

Nisim sama, odgovori pobešeno deklica.

Duhovnik, ki je to besedo dobro razumil, pridene hitro na to: Ga ljubiš? —

Deklica milo zdihne, — in nič ne odgovori.

Prav imaš, pravi zdaj duhovnik, od danas zanaprej greš tedej v samostan. Moli in prosi Boga, da ti bo zanesil in odpustil, kar si napčnega storila in se pregrešila. On je mili oče, ki rad odpusti vsim, ki od njega in sebe resno mislijo. —

In Vi duhovni oče, kdaj bote odpustili? pristavi boječa deklica.

Jaz sim človek, pravi duhovnik, in sodim človeško. Odpustil sim ti! —

— Zvečer je šla deklica v samostan mirna in popolnoma udana v voljo božjo. —

Pozno v večer pride na brod v černo zaviti mož, in upraša, kje da mladi gospodin iz J . . . stanuje. —

Bil je duhovnik sam, pri kteremu je popred deklica bila. —

Mladi gospodin stopi spodobno pred častitega duhovnika in ga prijudno popraša, kaj da bi hotel od njega?

Ali vi ljubite Jelo? praša prijazno duhovnik. Ljubim jo, ona mi je čez vse, ljubim jo vselej, ljubim jo večno! —

In je želite in hočete osrečiti?

Hočem, ako bi vse in še celo življenje dati moral za njo! —

Ali so to vaše serčne in resnične besede?

Mladeneč uzdigne roko in perste, pripravljen rečeno priseči. —

Pomislite dobro! reče resni duhovnik, božje ime se ne sme zaničevati!

Pri moji veri, odgovori zagoreli mladeneč, in prime za zlati križec, ki ga je duhovnik na persih imel, zagotovim vas pri Križanem, ljubim jo, resnično jo ljubim, — ne lažem! Duhovnik mu poda zdaj sveti križec, — mladeneč se globoko pripogne in ga spodobno poljubi. —

Zdaj duhovnik, ne bom vam zakrival, kaj in kje je zdaj Jela vaša. Bila je danas pri meni in me nagovorila in prosila za samostansko zagrinjalo. Šla je v samostan, da bo popravila, kar je pregrešila in zadolžila. Odpovedala se je svetu in zaročila s tiho samoto.

Mladeneč, to slišati, se gane in zavzame, — čudno milo mu bije serce, ne ve kaj odgovoriti; — globoko zdihne. — Vi ste jo odpeljali, pravi resni duhovnik, tedaj zadostujte za to! — Nisim prišel, da bi vam očital, kar ste napčnega storili. Le spraviti in pripraviti sim vas prišel s tim, kar vam je namenila osoda. Ali mi bote morebiti za zlo vzeli, ko sim vam deklico oduzel? —

Mladeneč, ki so mu debele solze tekle po licih, ne reče nič, — poda le duhovniku roko, da pokaže, da se vda v to, kar mu je nemila osoda namenila. —

Tako je prav, pravi duhovnik, ko mladenču prijazno roko stisne, tako je prav! Človek se ne sme uzdigovati zoper to, kar je volja božja. Mi dva ostaneva vedno prijatla, saj sim storil le to, kar je bila moja dolžnost.

Bi jo le smel še jednokrat viditi? praša solzni mladeneč.

Tega zdaj še ne morem povedati, pravi duhovnik, tega zdaj še sam ne vem. —

Ko je minulo en mesec, se pripelje kočija memo broda in se ustavi pred hišo zapušćenega mladenča. Iz nje stopi stari gospod in mu veli, da bi se z njim peljal, ker neki imenitni gospod želi govoriti z njim. — Mladeneč molči — in gre. Ko sta se nekaj časa peljala, ostaneta pred krasnim poslopjem. — Sluga pride in ga pelje po širokih stopnicah v lepo prostorno sobano. Tukaj stopi zdaj notri mož častitega obraza, rudeče ogernjen s tajro na glavi. — Mladeneč, ko je zdaj svojega prejšnega gospoda dobro spoznal, zaupije: O sveti Oče! — in pade pred-enj na tla.

Vstanite! reče prijazni gospod, pred Bogom, ne pred ljudmi se pade na obraz. — Vedite, povedati vam moram, da se je z vami in z vašo Jelo vse drugače naredilo in obernilo. Vse, kar vama je dozdaj se z svojo ljubko skleniti branilo, je zdaj minulo! — Pri Bogu je vse mogoče! — On hoče in gleda le en stan in premoženje in to je: „Pravo, dobro serce!“ —

Stariši so vama odpustili, in v 14 dneh bote s svojo ljubko postavno poročeni. — Zares sta materi veliko žalost naredila; blizo že smerti sta ji ranila serce. Zdaj je vendar vse dobro in pozabljeno. — Vse, kar sim mogel sim storil, da bom tako stariše zopet spravil in zveselil, — vaji pa, ki sta se resnično ljubila, — tudi sklenil resnično. —

V odločenem času je bila res poroka. — Vsi žlahtniki, znanci in prijatli so se slovesno snidili in še s stariši in poročenci sladko veselili. Naj slajši, milši in veseljši čutilo je bilo pa gotovo v davno že sklenjenih sercih — zvestih poročencev. Tako zamorejo le tisti čutiti, ki so se zvesto ljubili in ljubijo, pa jih vendar nemila osoda razkrušene loči! — —

Ta prečudni mili duhovnik, ki je ta dva poročenca tako čudno spravil in sklenil, je bil sam sveti Oče papež Piji IX. Slava mu! —

Miloljub.

Staroslovenski in vseslovanski književni jezik.

Veliko se o izvolji vseslovanskega književnoga jezika piše; prejmem tedaj tudi jez za pero in jedne misli poterdim, kar so Novice in g. Podlipski v Ljubljanskem Časniku spisali, namreč, da bi se staroslovenski jezik za književnega sprejel.

1. Naj se izvoli staroslovenski jezik za vseslovanski književni:

a) Ker ima naj popolnejši in vsim glasom vseslovenščine naj primerjenejši pravopis. Tako bode konec sovražnemu čerkarjenju in začetek bratovski slogi! (Poglej „Slov. Novine Celjske“ 1849 str. 62 — 63).

b) Ker ima tako imenitno, starim klasičkim jezikom ednako slovnico, da sam v sebi (le količko trohic izjemši), vse pravila, prednosti in lepote vsih slovnic med učenimi sedanjih slovanskih narečij, kakor rumeno solnce svoje svetle žarke, zapopada in objema. In le neznamenite mervice so še veliki predmet potrebnega prepira; saj je ti stari, sveti in bogati jezik dolgo v nemar pušćen ali celo krivo rabljen bil.

c) Česar staroslovenski slovár, sicer obilni, za sedanje potrebe, o vedah in umah (Kunst und Wissenshaft) greša, se mu lehko brez uraze in unne po slovničkih pravilih iz novih slovanskih narečij dodava, po izgledu, kakor si drugi izobraženi narodi svojo domačo besedo s tujkami (iz Gerškega, Latinskega itd.) bogatijo.

d) Kdor morebiti še ne vé, mu pak tu pri svoji veri povém, da staroslovenski jezik ni kratko nikar pokopan in sperhnet merlič, ampak on živí in vés živí! še živí ne samo s svojim duhom, ampak tudi s svojim trupłom, s svojimi udi, to je: po vsih svojih življenjih v slovnici in v slovniku, pak — zavoljo bratovske nesloge raztrešen med narečji. Na primer: Tako imamo mi Slovenci, Lužičanje in Kašubje še popolni dual; prosti praeterit post.: běh, dělaše, rekoste imajo Lužičanje, Jugoslovanje in naši Rozeanci; tako je tudi adjectiv definitae formae v narečjih toliko zmešan, da mu le staroslovenščina k terdnemu pravilu pomore. Potler „slana Reif“ imamo le mi Slovenci s Staroslovenci; „lanita, Wange“; „luj, liak“ še imajo samo naši Rozeanci; „san, Ehrenstelle“ samo Rusje itd. Izgled Vlahov, Francozov in Španjcev (Rumunov in Angličanov), za nas ne veljá, ker ne imajo jednega književnega jezika!

II. Kar slovanske narečja zadeva, da bi se ktero za književni vseslovanski jezik sprijelo, derznem sledeče ovaditi:

Česki in Poljski jezik ne moreta nieden vojvoda biti vsim drugim, ker imata toliko in takih pomehčic in steńčic, da se za občinstvo ne spodobita. (Pogl., kar sim o tem v „Jahrbücher für Slav. Literatur, Kunst, von Dr. Jordan Leipzig 1847 2. Heft, strani 43 — 46 pisal.)

III. Jugoslovanski jezik nadhodi sicer po svojem blagverem značaju Češki in Poljski, pak, ker razdružen in razderžavljen, je v slovstvu in moči daleko za njima. Resl da se tajiti ne more, ako bi se vsi živleji Jugoslovanskih podnarečij, postavim, Slovenskega in Bulgarskega v jedno celotino spovzeli, da bi ta zmes staroslovenščino naj bliže dosegla. — Verh vsega tega ni misliti, da bi se nezmerna večina Slovanov kteremu teh treh narečij vklonila, bodi si tudi, da duh velike gomote tela vlada in vodi, kedar (ako!) je navdahnė!

IV. Ako se pak k zadnjemu slovanski književniki Rúskega narečja prejmejo, in bi ga (specifičke in terde Rusižme na priliko: „boloto“ (blato), „vorota“ (vrata), „bereza“ (breza), „moloko“ (mleko) itd. pustivši vsak le nekaj po svojem domačem popravljali in še po

staroslovenščini obdelovali, nad čemur ni dvojiti, zadenejo počasoma na nov jezik, kteri pak po mojih mislih ne bode drugi, kakor ravno staroslovenski. — Zares! le pridajte Ruskemu narečju še Slovenski, Lužicki dual, Jugoslovanski praeterit, Ceski genitiv singular: kamenę, bremęne, telète, tedaj tudi telese itd., Česki, Jugoslovanski vocativ singular, nektere naše krivo imenovane nove oblike, pravilno omehčanje v g, h, k; Bulgarski, Poljski, Slovenski a; růka, Hand (a = ů), Poljski, ia, ie, (è): svèt heilig; Česki, Serbski, Ogerskoslovenski, Bulgarski vocal r: trg; Bulgarski in včasih Česki vocal l: vlna; natenčnost Poljskega — in moje gori rečene besede vam ne bodo smeha silile.

Naj beržešnjo prihodnost si res Ruski jezik svoji, pak ker nazadnje, kakor sim rekel, vendar se v staroslovenščino preverže, druge narečja počasu v se zajemši — čemu tedej toliko velikih in še nevarnih ovinkov? Saj ne bodo razne narečja, ako se staroslovenščina naravnost za književni jezik sprime, po gori rečenem svojega poštenega, neskaženega blaga nič zgubile, temoč se le svojih pritepenih plev in vrask rešile, se oplodile in oživile, dokler se je nasproti temu velikih prepirov, trudov in pregonov bati. —

Staroslovanska azbuka res v oči bôde — nenavajenim, — pak saj se da, kar je v njej ostrega in ogljastega, ako se je krasopisci lotijo, po novi Ruski, Serbski, Gerčki, ogladiti in okrožiti, če bo trebalo. Kar pak Bulgarski žd in št, ktera se data po Vukovici premeniti, tiče, poglej „Jahrbücher“, kakor gori strani 46 in 51.

Dva pota sta tedaj do vseslovanskega književniga jezika: analytički in synthetički; na tretji pot nas le sila verže.

Ako bi imeli dober priravnajoči vseslovanski slovnik (Linde in Jungmann imasta še druge namene) in tako slovnico pred očmi, bi ne vagutali več dolgo o izvolji književčine. Zato pak se oglasite tisti, kterim je dano vseslovanstvo v njega nedrih pregledati, da se ne bode po blodnih potih omahovalo, ali še le — delj vnemarno čakalo! Take so moje misli in iskrene želje, ter v ti cil pak tudi vsi moji trudi merijo.

Prijateljem staroslovenščine in vsem rojakom, kteri bi se sami radi prepričali tega, kar sim gori pisal, oznanim sledeče staroslovenske knjige, ktere se po vsaki knjigarnici lehko dobijo:

1. Josephi Dobrowsky: Institutiones Linguæ Slavicæ dialecti veteris. Vindobonæ 1822.

2. Bartholomaei Kopitar: Glagolita Clozianus. Vindobonæ 1836, S slovnicoj in slovnikom.

Potler izverstne dela našega slavnega rojaka, g. dr. Miklošića naj bistroumnejšega slovanskega jezikoslovca, in sicer:

3. Lautlehre der Altslovenischen Sprache. Wien 1850.
4. Formenlehre der Altslovenischen Sprache. Wien 1850.
5. Lehre von der Conjugation im Altslovenischen. Wien 1849.
6. Ueber den reflexiven Gebrauch des Pronomen „sebe“. Wien.
7. Radices Linguæ Slovenicæ veteris dialecti. Lipsiæ 1845.
8. Lexicon Linguæ Slovenicæ veteris dialecti. Vindobonæ 1850. Naj popolnejši slovnik staroslovenščine.
9. Homilia S. Joann. Chrys. in ramos palmarum. Cum notis criticis et glossario. Vindobonæ 1845. Star rokopis.

10. Vitæ Sanctorum. E codice antiquissimo palæoslovenice cum notis criticis et glossario. Vindobonæ 1847. Z gramatičkimi dodatki.

11. Monumenta linguæ palæoslovenicæ e codice Suprasliensi. Vindobonæ 1851.

12. In še nekoliko: *Slavische* Bibliothek I. Band. Wien 1851.

Tisk staroslovenskega pravopisa (abcde), posebno v novejših knjigah, je toliko krasen, da so čerke kakor žlahtni kamenci, in da za vseslovanščino druzega ali drugačešnjega pravopisa ni treba.

Iz Novic. Cafov.

Kratko številoslovje.

(Konec.)

Dvanajstina.

Dvanajstina rajniša se najde u šestini pa tudi, ako se išče: kolikokrat stoji 12 u 60 ih — Veljala bo vsaka reč toliko pelic, kolikor rajniš jih dvanajst (dvanejsterina, ali ducent) velja.

Petnajstina.

Ta se lehko dobi po razštevi rajniša med 15. — Pride na kos toliko reparjev, kolikor rajnišev za 15 kosov damo.

Šestnajstina, in drugi deli rajniša.

Polovica rajniša je 30 kr., četertina 15 kr., osmina 7½, ali 1 šestica, 1 kr. in 1/2 krajcarja; šestnajstina bode torej trojača, 1/2 kr. in 1/4 krja, ako 1/2 kr. in 1/4 krja soštejemo, imamo 3/4 krja. Pravilo za šestnajstino tedaj je: 1 kos velja toliko trojač, in toliko trojač razštetih med 4, kolikor rajniš damo za 16 kosov n. p. 16 pračev velja 14 fl. počem je 1 prač? odgov. 14 gr=42 kr. in 42/4 kr. ukup 52½ krjev.

Ravno tako se najde osemnajstina iz devetine. Devetina rajniša je 20/3 krjev, osemnajstina je torej 10/3 kr. = 3⅓ kr. in pravilo bode: En kos velja toliko trojač, in toliko krajcarjev razštetih med 3, kolikor rajniš jih velja 18 n. p. 18 ℔ velja 15 fl. počem je 1 ℔? odg. 15 gr = 45 kr. in 15/3 kr. kar je ukup 50 kr. Iz osmnajstine najdeš šestintridesetino, ako uzemeš nje polovico, polovica 10/3 je 5/3 ali 1 kr. in 2 krajcarja razšteta med tri n. p. — Za 3 ducete rut damo 20 fl. po čem bo ruta? odgov. 20 kr. in 40/3 = ukup 33⅓ kr. —

Za dvaindvajsetine se uzame polovica jednajstine. —

Štirindvajsetina je polovica dvanajstine. Pravilo je: Kolikor rajniš veljata 2 ducenta (24 kosov) toliko dvojač, in polkrajcarjev velja 1 kos n. p. 24 ℔ velja 18 fl. koliko 1 ℔? odgov. 18 dvojač = 36 kr. in 18 polkrajcarjev = 9 kr. kar znese ukup 45 kr.

Iz štirindvajsetine se ti bo dala najti oseminštirdesetina, če uzameš nje polovico: polovica dvojače je 1 kr. — polovica polkrajcarja je 1/4 krja. Ako tedaj 48 komad (4 ducenti) 10 fl. velja, pride komad 10 kr. in 10/4 = 2²/₄, ukup 12²/₄ kr. —

Če ravno take rajtbe (rajtinge) niso zelo potrebne, so vendar koristne; razjasnujejo um, krepčajo ter vlerdijo spomin; in poravnajo pot k urnemu čislanju ali računanju. Urni učitelj jih zna po naznačenej stezdi še dalje gnati; varovati pa se mora, da otrokom pravil nikolj ne daje, temuč jih naj tako vodi, da jih sami najdejo, in vsakkrat najti znajo, ko bi jih pozabili. —

Izrajtba odstotekov? (Prozentenrechnungen.)

Kdor ima denarjev, da jih more po sto rajniš izposoditi, dobi od sto na leto pet rajniš, ki se jim pravi obrest ali odstotek. Pet rajniš je sto trojač (grošev). Ako torej od sto rajniš, ki jih komu posodim, sto grošev dobim, mi pride od enega rajniša en groš; in kolikor rajniš izposodim toliko grošev bodem obrestnine dobil, n. p. od 184 fl. istine (glavnice ali kapitala) po 5%? — koliko dobim obrestnine? odgov. od 100 dobim 5, od 84 dobim 84 grošev, t. j. 4 fl. 12 kr. ukup 9 fl. 12 kr. —

Če po pet od sto, pade na vsak rajniš en groš, bo po jednem od sto na vsak rajniš petina groša prišla; — in da tako obrestnino najdem je le treba najdene groše med pet razšteti — n. p. od 90 fl. po 1% koliko pride? odg. 90 grošev razštetih med pet; razštejem narpred 50 in dobim 10; potem razdelim 40 in dobim 8; torej ukup 18 grošev, alj 54 krjev. —

Lahko bodemo po tem tudi našli, koliko pride od rajniša po dva od sto; prideta dva groša razšteta med pet, ali 1 1/5 kr. — to je toliko krajcarjev, in še toliko krajcarjev razštetih med pet, kolikor rajniš znese istina, n. p. 80 fl. po 2% koliko dajo? odg. 80 kr. — to je 1 fl. 20 kr. in petino teh; petina rajniša je 12 kr. petina dvajsetice so 4 torej ukup 1 fl. 36 kr. —

Kako boš najšel obrestnino po 4% po 6%, 8%, 9% lahko iz tega vsak vidi.

Po 4% dobiš od rajniša dvojačo in dvojačo razšteto med pet; kolikor imaš taj rajniš istine, toliko dvojač, in dvojač razštetih med pet bodeš imel obrestnine. Po 6% bodeš dobil toliko grošev, in še toliko grošev razštetih med 5, kolikor rajniš razposodiš. Naj bodi na primer istine 10 fl. po 5% dobiš od nje 10 grošev = 30 kr. po 1% odpade 10/5 grošev, to je 6 kr. po 2% ti pride 10 kr. in 10/5 kr. = ukup 12 kr. po 3% toliko trojnatih grošev razštetih med pet, to je 6 grošev 18 kr.; po 4% toliko dvojač, in še toliko dvojač razštetih med pet, t. j. 10 dvoj. = 20, in 20/5 kr. ukup 24 kr. — po 6% pride 36; po 7% najdeš, če uzameš po 5% in po 2%; po 8% išči 5% in 8% i. t. d.

Menitva konvencijskega denarja v šajne in nazaj.

Hočeš konvencijski (dobri) denar v šajne zmeniti, uzami število dobrega denarja po dvoje, in doštej še polovico, n. p. 6 fl. sr. bo dalo 6 in 6 in 3 fl. = 15 fl. šajna. —

Ako imaš šajn zmeniti v srebro, in so ti dani krajcarji, jih podvoji in to razštej med pet; n. p. 18 kr. v šajnu, koliko je v srebru? 2 × 18 = 36, 36 med pet = 7 1/5; če imaš pa rajniše, uzami jih po četvero, in dobiš toliko šestic srebra n. p. 20 fl. š ko 4 × 20 = 80 šestic, ki dajo 8 fl. sr. —

Tristavka (Regel de tri.)

Kadar je nam cena jedne reči, enega funta, prača i. t. d. znana, in iščemo iz tega ceno več reči, funt, pračev itd. se to najde po poštevi; ako je nam pa povedana cena več reči, funt, pračev itd. in iz tega moramo najti ceno jedne ednote se moramo poslužiti razštevе. Če je nam pa dana cena več n. p. dveh, treh i. t. d. reči, in iščemo spet iz tega ceno drugih n. p. čveterih, peterih i. t. d. reči imamo rajtbo, ki se jej pravi tristavka. — Vsako prosto tristavko bodemo iz glave lahko zrajtali; ako iz znane cene več reči, iščemo ceno ednote; to ceno pa poštejemo, kakor je nam treba n. p. Za 6 sežnjev derv damo 15 fl, po čem so 4 sežnji? Razštejemo 15 med 6, dobimo 2½, uzemimo 2½ po 4 kr. bomo imeli 10 fl. — alj premerimo 6 in 4; v 6 ih so 3 tretjine, u 4 jih ste dve tretjini; ako torej 6 sežnjev velja 15 fl. bodo 4 sežnji le 2 tretjini veljali; tretjina od 15 je 5 in 5 po 2 krat 10 fl. —

Otroke u takem računjenju vaditi, ni prazno slamo mlatiti, ves trud se pozdej obilno poplača. Tako vajeni otroci bdjo pozdej vsak račun u števílkah lahko, urno in brez pomote izdelati kos. —

Kako in kedaj se pa imajo učenci k poslednjemu računjanju napelevati, bodemo prihodno leto se pomenkovali. S Bogom!

Književnost.

* Ravno kar smo prejeli povabilo na naročbo krasoslovnega jugoslavenskega časopisa: „Neven“, ki ga bo ilirska matica v Zagrebu od novega lěta vsak teden na cělej poli velike osmerke izdajala. Taisti bo v dva glavna razdelka razdeljen. Pervi oddelk bo donašal naučne sostavke o krasoslovju in vsih lěpih umětnostih, naznanila in kritike novejših in važnejših krasoslovnih del, umotvorov in igrališnih predstavljenj. Vsi ti sostavki bodo prosto in zanimivo, ne pa strogo znanstveno in zameršeno pisani. Drugi oddelk bo zaderžal pěsme vsake verste, pripověsti, pravlice, basni, novele, manje romane, krajša dramatična děla, životopise krasoslovnih spisateljev in umětnikov, potopise, opise znamenitosti in narodnih običajev, smešnice, ojstroumne izreke, zastavice in druge imenitniše nepolitične dnevne dogodbe. Naročnina znese s poštnino vred 5 zl. (gld.) sr. na celo leto. Vendar se more tudi na pol ali na četert leta predplatiti. Naročivni denarji se imajo g. Naumu Mallinu, podpredsedniku gospodarskega odbora Matice u Zagrebu pošiljati.

Ni dvomiti, da si bo tudi lepo število Slovencev te časopis oskerbelo in s tim pred vsimi Jugoslaveni tudi v djanju pokazalo, da jim vzajemnost in bratovska sloga resnično pri sercu leži.

* Matica česka v Praze je izdala sila imenitno delo Fr. L. Čelakovsky-ga: „Mudroslovi národu slovanského ve příslovích“ (Modroslovje slovanskega naroda v prislovicah) Celo delo šteje 644 str. na velikem formatu in obseže prislovice in prigovore vsih slovanskih plemen, v kterih se djanjska filosofija celega velikega slov. roda sercali. hvale vredno je to, da so prislovice vsakega slov. plemena v

svojem narečju in pisu natisnjene. Tu se objema latinica v prijate zvezi s cirilico. Bliža se doba, pristavijo slov. novine, bliža se d da bodo Slovani ravno tako vsa različna narečja razumili, kakor s nekdaj Gerki med seboj zastopili.

* Slavni českí spisatelj v Praze, g. Fr. Šumavsky je oznanil bo začel prihodnje leto „vseslovanski slovar“ izdajati, v kt bo vsaka beseda v štirih glavnih slovanskih narečjih in v staroslovens po redu naznanjena. Kader bo naročnina razpisana, bomo že oznanili

* Pri našem slovenskem tiskarju Janezu Leonu v Celovcu s jela tiskati prav podučna in kratkočasna povest za mladost in odraš ljudi pod nadpisom: Bog nikomur dolžen ne ostane. Prestav je iz nemškega v prav gladkem in lahko razumljivem jeziku. — R tam bodo tudi težko pričakovane „Drobtince“ skorej na svitlo pı

Prošnja in zahvala. Ravno kar je natisnjen tudi drugi mojega „slovensko-nemškega slovarja“ in bo te dni razpos s čim je celo 75 tiskanih pol debelo delo dokončano. Serčno se za tim za veliko prijaznost, s ktero je bila moja slaba poskušnja spre zraven pa tudi poprosim vse čast. rodoljube, mi pod nadpisom: vredništvo bčele, še dalej pomanjkljive besede in druge pogreške govolno naznanovati, da se slovar čedalje bolj dopolni in popravi. K hitro spet kaj besedi naberem, jih bodo prejemniki slovarja v „dost ku“ natisnjene prejeli. Le sjedinjenem močem se da kaj popol dognati. Ant. Janežič.

Z m e s.

* Poslednje trenutke rajncega vladika černogorskega, ki je bil 1813 ne pa 1811 rojen, kakor smo unokrat povedali, popisuje „ dal.“ takole: „Ko je vladika počutil, da se približuje poslednja ura govega življenja, je skupil okoli sebe poglavarje svojega naroda, ter naznanil, da je oporoko (testament) zapustil, od ktere se jeden pis pri ruskem konzulu v Dubrovniku, drugi pri ruskem poslaniku Dunaju in tretji pri ruskem popečiteljstvu v Petrogradu znajde. Živo ji priporočil, da naj njegovo v oporoci izraženo željo izpolnijo in pr vsakega, ki bi se temu zoperstavljal. Za tim jim je naznanil, da j svojega naslednika Danila Petroviča opredelil (določil), kterega je Dunaja v Petrograd odposlal, da tam svoje navke doverši, — in da dokler se Danilo ne verne, svojega brata Petra začasno predsednika s ta postavil. Dalej jim je priporočil, da med seboj v slogi žive in Avstrijo in posebno s stanovnici Boke kotorske v ljubavi in prijatel ostanejo. — Starešine polka so vladiku obljubili, da čejo njegovo posle voljo spoštovati in se v vsem po njej ravnati. — Precej po njeg smerti sta odpravljena dva perjanika (stražnika) v Dubrovnik k rusk konzulu, da prevzemeta tam položeno oporoko rajn a gospodarja. brat vladikov je zavzel bez vsacega prigovora preds ništvo senata. tem so se v Cetinju tudi ostali poglavarji in starešini naroda snidili, so pri razglašenju oporoke pričujoči.

Kakor sta se hitro perjanika iz Dubrovnika vernila, prebere glasno tajnik Milaković skupljenemu narodu poslědnjo voljo vladika in neko pismo ruskega poslanika, u kterem jih na slogo pozivlje in da se natanjčno derže poslědnje volje svojega vladika. Na to so obljubili vsi, da se hočejo vladikovej volji pokoriti. Njegov rojak Gjorgje, od kterega še je mislilo, da stoji na čelu neke stranke, ktera noče Danila za naslědnika spoznati, je bil pervi, ki je predsednika senata priznal, njega (Petra Petrovića) svojega gospodarja nazval in mu v znamnje svoje podložnosti roko poljubil. Gjorgjov priměr so slědili vsi starešini in ostali sbrani Černogorci.

Predsednik senata je deržal potem kratek nagovor na sbran narod; obljubil je pred vsim blagor naroda pred očmi imeti; pozval je vse, da naj bodo složni, mirni in da vzderžijo dobro in prijatelsko ljubav s sosednimi svojimi avstrijanskimi brati; zraven je zapretil vsakemu smert, ki bi se podstopil, mir zrušiti in kako zločinstvo na avstrijanskej strani doprinesti.

Potem je zavzel predsednik vladikovo stanovanje, njegova pisma peneze in dragocěnosti. Vladika je odločil v svojej oporoci, da se obresti od onih 100000 gld. ki so v Beču vloženi, jednako razdeliti in njegovemu še živemu očetu, njegovej materi in dvema vdanima sestrama do njih smerti dajati, obresti od drugih 100000 v Petrogradu vloženih goldinarjev se imajo pa za zemaljske potrebe obračati. Sicer se imajo na Dunaju vloženi penezi vzdignuti in v Petrogradu uložiti. Po smerti svojih starišev in sester slišite obe istinge černogorskemu narodu. Dalej se ima iz tistih 50000 gld. ki se v Cetinskej peneznici znajdejo, izplačati mezde svetovavcev in perjanikov (častne telesne straže vladika) in drugi zemaljski troškovi in od ostalih 50000 gld. ki se v ravno tistej blagajnici znajdejo, se imá v manjih delih po štiri od sto tistim Černogorcem posojevati, ki penezov potrebujejo.

Razun dobrega prijatelstva s Avstrijo in Hercegovino je preporočil vladika narodu, da imajo Rusii vselej svojo ljubězen in spoštovanje skazovati.

* n —. Iz Celja 5. Grudna. Veseli večer, katerega smo 30. Novembra u celjskem igrališu uživali nam bo dolgo u blagem spominu. Slavno znani slovenski rodoljub g. Jeretin, mestjan, posestnik bukvarne i bukvarske tiskarne u Celju, nam je bil imenovan večer zravno dveh nemških tudi jedno slovensko veselo igro na celjskem igrališču prikazal, in je čisti snesek gledarine Slovencem na optujskem polju naklonil, katerim je pretečenega mesca ves letni vžitek i domovanje na strašnih valovih kipeče Drave odplavalo.

Igre so bile nekoliko dni pred po kmet. novicah i po gradskih novinah napovedane i gledavcev je bilo od vsih krajev toliko priteklo, da je gledišče pretesno bilo vse sprijeti. Za nemškim igranjem je prišla vesela slovenska igra „Dobro jutro" iz českega poslovenjena na versto, u kateri 5 možkih i troje ženskih oseb igra. Pred ko se je slovenska igra začela, smo se na tihem bali, da bi se našim igravcem vtegnila igra zamotati, ker je med njimi samo jeden bil, kateremu je slovenščina materni jezik, dokler je drugi 14 dni pred na pismu še poznali niso. Posebno smo si zastran igravk u veliki skerbi bili. Kadar smo pa vidinaši slovenski igravci za nemškimi ne zaostajejo, da se ravno na-

še spoštovane igravke, katere še nikol popred po igrališnih dilah hodile niso, neplahe, kakor po domačih izbah urno i neposileno obračajo; kadar smo jih slišali, da se jim slovenski marn tako gladko i ljubko iz ust snuje, kakor da bi jim slovenščina navaden i družben jezik bil: se je naša boječnost na mah neopisivi radosti i sladkemu upanju za prihodnost umaknila. Pogostno gromovito pleskanje jim je bilo porok obče zadovoljnosti.

Jednake pohvale so se tudi gospodje igravci vdeležili. Največa pohvala i zahvala gre gospodu Jeretinu. On je u Celju duša vsakega boljega domorodnega nagiba i počinjanja. Brez njegovega truda bi se slovenski igrokazi na celjskem igrališču dozdaj še ne bili mogli prikazati. Njegovo nevtrudeno prizadetje, žertvovanje i gorečnost za obudenje i povzdigo domorodnega duha, njegovo miloserčnost, kateri domači i unajni reveži gostokrat znatno polehčanje zahvaliti imajo, je moje pero preslabo opisati. Njegovo slavno ime bojo tudi prihodni Slovenci v blagem spominu ohranili.

Hvalevredno so se pri tej priložnosti tudi naši pevci obnašali, kateri so u velikem sboru pred igranjem skladnoglasno: „Kje dom je moj" i „Zvonikarjevo pesem" popevali.

Sprimite toraj vsi, ki ste nam tako veselo domorodno večernico pripravili bili, našo serčno zahvalo i dovoljite nam še za naprej na tistem mestu večkrat podobnega veselja.

* Čedalje bolj se bliža doba realiziranja nasveta slavne ilirske matice v Zagrebu zastran vseslovanskega književnega jezika. Kakor je iz „Narodnih novin" in drugih časopisov zvedeti, je ruski poslanec na Dunaju v imenu svoje vlade naše vladarstvo poprašal, ali pripusti od ilirske matice nasvetovani shod slavjanskih jezikoslovcev. Ali ga naša vlada kakor ni dvomiti, pripusti, se bodo tudi ruski jezikoslovci pri taistem vdeležili. Zategadel je naše viš. ministerstvo znotrajnih opravil vodnije ilirske matice poprašalo, kako se je ona bez vednosti in privolenja vlade clo formalen sbor sklicati podstopila? Pri tej priliki je tirjalo ministerstvo tudi objasnenje, ali ilirska matica dro po pravici in zakonito obstoji? Na to je ilirska matica 14. pr. m. odgovorila, da ilirska matica nobenega shoda ne v Zagreb ne kam drugam sklicala ni, temuč samo potrebo tega pokazala, da bi se tak sbor slavjanskih jezikoslovcev deržal, kakor jih nemški že davno imajo; kar se pa zakonitosti matice vtiče so bile dokazivne listine predložene, da je ona s privolenjem cesarske in tudi banalske vlade postala.

* Iz Gradca. 26. prejšloga měsca so nas tukajšni Slovenci opet razveselili z jednoj „besedoj" i to u korist po povodnji poškodovanih. Sbralo se je gospode toliko, da prostrana dvorana kod „zlatnoga konja" vse goste primati ni mogla. Opet nam je bil dokaz, čto se more, kad se sile bratski slože. Pevalo je se izvrstno, zato pak i radovanje srdečno občinstva ni izostalo. Slava vam, mladenči Slovenie mlade! Samo napred! slavite jo mater našo vrědno slave!

Ne morem da ne govorim i od inostrane djavnosti Slovenie u Gradcu namreč od slov. družtva koje neima premnogo družtvenikov, se pak vendar ti mali broj prav pridno obnaša. Jedni čitajo i se uče, drugi opet pěvajo. Ima tu mladenčev, kteri si neutrudno prizadevajo, se naučiti razna slavjanska narečja, zlasti pak se vade u jugoslavenskom, českom i ruskom jeziku. Sredstva jim ne manjka, jer knižnica, koju je g. Kvas, starešina družtva, k použivanju blagovolno prepustil, obstoji u

go tri stotinah knig vseh narečjah slavjanskih stare i nove dobe. Žali-
že se ta knižnica množiti ne more, jer ju iz zunaj premalo podpirajo,
prineski družtvenikov samih ne zadoste. Časopisov ima: Slovensko Bčelo,
idslavische Zeitung, Grazer Zeitung, novice, i ljubljanski časnik. Čto
tiče zadnjega lista, se možda ne bomo več na nja naročili, jer se ti
it za zadne dobe samo prepisovati i prevadjati uči. Pitamo začto?
ožda neima slovenskih pisateljev? Ima, samo naj vredniku bude mar.
Še pristavim, da po novem letu opet jedno besedo dočakavamo. J. V.

* Že večbarti smo bli v stanu oméniti, da se jednakopravnost je-
kov v naj višjih krogih zvesto hrani in varje, če jo ravno nektere
žje oblastnije na vso moč spodkopati in podreti skušajo. Dobro je nam
lano, da so bli Némci, ki od slovenščine ne černo za nohtom ne za-
opijo, na Slovenskem in Slovenci na Nemškem za uradnike nasvetovani,
da vis. ministerstvo je storilo, kar pravica tirja in Slovence za sloven-
te in Nemce za nemške kraje potverdilo. Sopet smo imeli priložnost se
ga prepričati. V uradnem listu celovških novin 4. decembra so po ukazu
s. c. k. pravosodnega ministerstva 14. novembra 1851, št. 13808 raz-
sana notarstva za Celovec, Borovljani, Pribreg (Pliberk), Rožek, Kot-
ani, dolinjo Kaplo, Št. Emo, Podkloštor, zgornjo Belo, Milštat, Eber-
ein, Št. Pavl in Paternion. Zraven je pa tudi pristavljeno, da mora ti-
i, ki hoče v Celovcu, Borovljah, Priberze in Kapli notar po-
ati, zvun nemškega tudi slovenski jezik popolnoma znati. Le to se nam
udno zdi da je slovenski Podklošter (Arnoldsteiu) izpuščen? Pa tega
otovo ni sl. ministerstvo krivo. Ni dvomiti, da je bil kje drugej za
emškega izrečen.

Směšnica.

* K občinskomu županu [illegible] tožil sosed soseda, da mu je lo-
ata ukradel.

Župan: I možete dokazati, da je vam on lopato ukradel?

Tožitelj: Možem pripeljati priče, ki je to vidila.

Zatoženi: I jaz jih možem pripeljati dvajset, ki to nisu vidili.

Župan: Tak? Da, dvajset je jih više kak jedna. Tate vi imate prav,
lite s Bogom.

Književna vest.

Ravno pred dokončanjem našega lista smo prejeli dolgo in težko pri-
akovan koledar: Zora, jugoslavenski zabavnik za prestupno lěto 1852.
)d Radoslav Razlaga in Ivana Vinkovića. Knjiga je okoli 180 strani
ebela in velja 30 kr. sr. Cěla sostava je tako izverstna, da se bode
otovo vsakomu prikupila. Razun navadne pratike obseže Zora tudi mno-
o pripověsti, pesem in drugih drobtinc od naj glasovitiših lěposlovnih
isateljev: R. Razlaga, L. Tomana, Josipine Turnogradske, Bož. Raića
Iv. Vinkovića Radostni moramo obstati, da vse druge jugoslavenske
oledarje daleč prekosi. Spisana je v duhu uzajemnosti, sloge. Da si te
rekrasni koledar gotovo vsaki Jugoslavjan nakupi! Vendar prihodnjič
eč o njem.

Běčli je pridjan zavitek, glavni list in imenik častitih naročnikov.

Odgovorni izdatel in tiskar: Ferd. žl. Kleinmajr v Celovcu.